

THE DĪVĀN OF THE 15TH CENTURY OTTOMAN POET,
MESĪHĪ

MINE ÖZOĞUL

PH. D

UNIVERSITY OF EDINBURGH

1969

PREFACE

It is a great pleasure to be able to acknowledge my debt to all who have helped me to produce this work. My deepest gratitude is due to my supervisor Mr. J. R. Walsh for typing and making not only corrections but also suggestions throughout its long progress.

Mine Özoğul

TABLE OF CONTENTS

Introduction	page 3
I. Mūnācāt, Ḳaṣā'id, Terkīb-i Bend	20
II. Şehr-Engīz der Medḥ-i Cūvānān-ı Edirne	96
III. Ġazelīyāt	119
IV. Ḳıṭa'āt, Müfredāt	420

INTRODUCTION

It is only within the last twenty-five years that the materials for the study of early Ottoman divan poetry have been made available to the world of learning, largely through the efforts of Prof. Ali Nihad Tarlan. After his analysis of the *Dīvān* of Şeyhī (Istanbul, 1934-36), his critical editions of the works of Ḥayālī (1945), Necātī (1963), Aḥmed Paşa (1966) and, most recently, of Zātī (1968) have presented us with reliable texts of the most eminent figures in this literature in the period of its development into a classical form, comparable to the poetry of Persia which it was striving to emulate.

Much, of course, still remains to be done, and, in particular, is there a need for similar editions of the *divans* of the contemporary poets of second rank. It was among them, probably, that the innovations and the style of the great creative poets first found recognition, and by their imitation they helped to create the literary milieu in which the genius of the masters could be properly displayed and receive due appreciation. The hundreds of names recorded in the tezkiye biographies are in all likelihood but a random selection by their authors from a much wider circle in which the writing of poetry was seen as the normal activity of a cultured man and which now had before it models in their own language which could compare in grace and elegance -- if not in profundity of thought -- with much of the best that Persia had to offer.

That Mesīhī is to be regarded among the poets of the second rank, an imitator rather than an originator, the study of his *divan* can leave little doubt. But it is equally evident that he is pre-eminent on this level, and it is perhaps this interpretation that should be placed on the statement of 'Āşık Çelebi that Aḥmed Paşa was the founder of Ottoman poetry in Rūm on its

original foundations, with Necātī as the first cornerstone of this structure and Mesīḥī as the second. He even goes further in his appreciation and, with an allusion to the 'Īsā legend, he says that he was the Messiah sent to breathe fresh life into poetry, and he ventures to prefer him to Zātī. It is difficult to know what importance should be attached to such individual judgments of near-contemporaries -- do they represent a consensus opinion or are they merely prompted by personal taste? -- and the difficulty will persist until a sufficient number and variety of the divans of the period have been made available for study. It is as a contribution to this need that the present edition of the Dīvān of Mesīḥī was undertaken.

The Life of Mesīḥī.

What little is known of the life of the poet has been presented by Abdülkadir Karahan in his article (s.v. MESÎHÎ) in Vol. viii, pp. 124-126 of the İslâm Ansiklopedisi.¹ This does little more than repeat the information given in Josef von Hammer-Purgstall's Geschichte der osmanischen Dichtkunst, i, pp. 297 sqq, and E. J. W. Gibb's History of Ottoman Poetry, ii, pp. 226-238, which in turn are based on the imprecise and contradictory accounts found in the tezkires of Sehī, Laṭīfī, 'Aşık Çelebi, Kınalı-zāde, Riyāzī and Beyānī. These, too, can be further reduced, for the last three merely recast the information of the first three.

(1) The article must be used with caution, however. In the opening sentence Karahan writes that the poet's original name was 'Īsā, and among his sources for this statement he includes the tezkire of Sehī where the name is given as Mesīḥ!

This information can be briefly summarized.
 'Īsā (or Mesīh) originated in Rūmili, probably from
 the Serbian city of Priştine (mod. Priština). In
 his Persian *kaşide* he mentions his Rumelian origins:

Merā zi zümre-i ebnā-yı Rūmiyān me-şümür
 Egerçi Rūmī-yem emmā güzeşte-em zi 'Acem

Of his family and social position nothing is known,
 nor can the date of his birth be surmized with any
 assurance. He came to Istanbul intending to enter
 the judicial career, and here he attended some med-
rese and received the highest type of formal educat-
 ion that Ottoman society could offer at that time.
 From the statement of Sehī -- "ilme meşgūl iken
 ferāğat idüb sipāhīlige meyl itāi" -- it would ap-
 pear that he abandoned his studies in favour of the
 more lucrative profession of dīvān kātibi¹, in which
 capacity he eventually entered the services of Hādım
 'Alī Paşa, one of the most influential statesmen of
 the period. Several references in his Dīvān confirm
 Sehī's further remark that he enjoyed the revenues
 of a small tīmār:

Ben senün bendelerün defterine geçmiş iken
 Ne revādur baña pā-bend ola cüz'ī tīmār
 (Kaş. 8/49)

Ehl-i tīmāram velī bīmāra döndüm himmet it
 Ey şabīb-i cān-u-dil bulsun mizācum i'tidāl
 (Kaş. 13/28)

İki üç def'a ki tīmār aldum
 Görmedüm menfa'atini bi-'z-zāt
 (Kıt'a)

(1) In using the term sipāhīlik, Sehī merely intends
 to indicate the social class with which he was now as-
 sociated and it should not be inferred that he actually
 engaged in military activities.

There is probably an allusion to his social status in the maḳṭa' of ġazel no. 282:

Mesīḥī bir sipāhī idi līkin pādiṣāh-ı 'ıṣḳ
Ayaklarda görüb gözi yaşını itdi şu-başı

If we can believe the gossip recounted by 'Aşık Çelebi, he led a rather dissolute life and was more concerned with pleasure than with advancement in his career. After the death of 'Alī Paşa in Reb I, 917 during the campaign against the şī'ite rebels of Tekke, Mesīḥī was left without a patron, and after unsuccessfully trying to find an appointment as secretary to the Imperial Divan, he retired to his tīmār in Bosnia where he died on 16 Cem I 918. This is the sum of the facts to be gleaned from the tezkires¹, and the evidence afforded by his divan adds but little to it, beyond showing that his floruit fell within the reign of Sulṭān Bāyezīd II.

---

(1) These have been used in the following editions and manuscripts:

Sehī, (İstanbul, 1325), p. 109.

Laṭīfī, (İstanbul, 1314), pp. 309-311.

'Aşık Çelebi, (Süleymāniye, no. 268), ff. 166a-167b.

Ḳınalı-zāde Ḥasan Çelebi, (British Museum, Add. 24, 957),
ff. 256a-257a.

Riyāzī, (Nuruosmaniye, no. 3724), f. 134a.

Beyānī, (Millet Kütüphanesi, no. 757), f. 192a, sqq.

Incidental references to the poet in 'Alī's Künhü 'l-Aḡbār and Müstaḳīm-zāde's Tuḥfe-i Ḥaṭṭāṭīn contribute nothing to our knowledge of his biography. In the brief entry on his Dīvān in the Keşfü 'z-Ḷunūn, Kātib Çelebi gives the date of his death (and the chronogram) as found in 'Aşık Çelebi.

The Works of Mesîhî

a. Dîvân.

The dîvân of Mesîhî as established in this edition consists of 1 Münâcât, 20 Turkish Kaşîdes, 1 Persian Kaşîde, 1 Terkîb-i Bend, 291 Turkish Ğazels, 3 Persian Ğazels (nos. 1, 31, 202), 3 Murabba' (nos. 23, 65, 156) 2 Persian Kıt'as (20 beyts and 11 beyts), 1 Turkish Kıt'a (13 beyts), and a miscellany of fugitive verses and beyts.

The present edition has been based on the following five manuscripts:

- A : British Museum, Or. 1152. (Charles Rieu, Catalogue of the Turkish Manuscripts in the British Museum, London, 1888, p. 171.)
- B : British Museum, Arundel Or. 18. (Rieu, op. cit. p. 172)
- C. : John Rylands Library, Manchester, Turkish ms, no 62. An elegantly written manuscript of 534 ff., containing the divans of fourteen poets of the 15th and 16th centuries. The Dîvân of Mesîhî is in the margins of ff. 2b-92a.
- D : İstanbul University, no. T. 899. (İstanbul Kitaplıkları Türkçe Yazma Dîvanlar Kataloĝu, I. Cilt, İstanbul, 1947, p. 87.)
- E : Süleymaniye, Lala İsmail Efendi, no. 483. (Divanlar Kataloĝu, I. Cilt, p. 88).

Of these manuscripts only B is dated (20 Reb II, 938), but with the possible exception of C, all are characteristic of works of the early 16th century. Apart from B, which omits all the long poems, they all, too, contain the mersiye on 'Alî Paşa and the kaşîdes to Sultân Selîm and Ca'fer Beg (the famous Bahârîye), works which must have been composed within the last year of the poet's life. From this it

may be inferred that the original on which all are ultimately based was collected sometime in the year 917 when Mesīhī may have been using it as evidence of his literary abilities in his search for a new appointment.

Yet none of the five manuscripts on which this edition is based can be accepted as a faithful representation of the original. In general, they exhibit two traditions: A and D forming one group, and the other consisting of B, C, and E. These two traditions are sufficiently similar to one another to allow the impression that they may be the author's own recensions of the individual poems, with the second group usually containing the more polished and felicitous renderings.

All the manuscripts, moreover, have suffered at the hands of their copyists. A, B and D, for the most part, do not try to interpret obscurities, and the faults they contain are usually attributable to carelessness or inattention, although many of those in B are clearly mistakes of ignorance. E is most egregious in its attempts to improve the original, even though the copyist had neither the learning nor the culture to warrant such interference. In keeping with the quality of the manuscript in which it is found, C is the most careful as well as the most intelligent of all these copies; occasionally it essays an interpretation of the original which can be shown to be incorrect, but otherwise it is apparent that the copyist was a man who fully understood and appreciated the work he was transcribing. Although most of the variants in A, B and E have been taken into the critical apparatus, the edition is substantially derived from D and C.

Mesîhî's versification is wholly consistent with that of the other poets of the period. In his kaşîdes he does not burden himself with a redîf, and of the twenty-two items of this class, seventeen are rhymed on a single syllable. The five remaining have redîfs on the model of many of the kaşîdes in the divans of Necâtî and Ahmed Paşa; thus, no. 3, -er hilâl, no. 6, -er jâle, no. 10, -er nesîm, no. 18, -âr serv¹ and no. 21, -â şibi².

The metres of the kaşîdes are, also, the most usual ones; thus,³

R1: nos. 3-4-5-10-11-13-14.

R2: nos. 1-8-12-15-20.

M1: nos. 2-7-17-18-21.

Muc. nos. 6-9-19-22(Persian).

H2. no. 16.

The mersiye in the form of a terkîb-i bend also has precedents in the divans of Necâtî and Ahmed Paşa, although the use of the R5 metre for this purpose seems to be original to Mesîhî.

The analysis of the ğazels has been made on the 281 Turkish items in this form in ms. D:

Remel (R) has five varieties:

R1: - . - - / - . - - / - . - - / - . -	67
R2: - . - - / . - - / . - - / . - - (- -)	33
R3: - . - - / - . - - / - . -	9

(1) There is a kaşîde in the same metre and redîf in the dîvân of Necâtî, no. 21 in the edition of Ali Nihad Tarlan.

(2) Ğazel no. 602 in the dîvân of Necâtî has the same metre and redîf.

(3) The coding of the metres will be given below in the section on the ğazels.

R4: ̣ . - . / - . - - / . . - . / - . - -	1
R5: . . - - / . . - - / . . - (- -)	2
	<hr/>
Total Remel	112
Muḏāri' (M) has two varieties:	
M1: - - . / - . - . / . - - . / - . -	67
M2: - - . / - . - - // - - . / - . - -	2
	<hr/>
Total Muḏāri'	69
Hezec (H) has three varieties:	
H1: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -	10
H2: - - . / . - - . / . - - . / . - -	27
H3: . - - - / . - - - / . - -	45
	<hr/>
Total Hezec	82
Ḥafīf (Haf) has only one form:	
Haf. ̣ . - - / . - . - / . . - (- -)	5
Müctess (Muc) has only one form:	
Muc: . - . - / . . - - / . - . - / . . - (- -)	9
Recez (Rec) has two varieties:	
Rec.1: - - . - / - - . - / - - . - / - - . -	1
Rec.2: - - . - - / - - . - -	1
	<hr/>
Total Recez	2
Mutakārib (Mut) has two varieties:	
Mut.1: . - - / . - - / . - - / . - -	1
Mut.2: . - - / . - - / . - - / . - -	1
	<hr/>
Total Mutakārib	2

These metres can be further analyzed according to redīf length; thus:

R1:	-	14
	. -	8
	- . -	29
	- / - . -	13
	- - / - . -	3

Total	67
-------	----

R2:	-	10
	. -	7
	. . -	2
	- -	2
	- / . . -	3
	- / - -	8
	- - / - -	1

Total	33
-------	----

R3:	-	7
	. -	1
	- . -	1

Total	9
-------	---

R4:	-	1
-----	---	---

R5:	. -	2
-----	-----	---

M1:	-	14
	. -	1
	- . -	43
	. / - . -	3
	- . / - . -	6

Total	67
-------	----

M2:	-	1
	- -	1

Total	2
-------	---

H1:	- -	2
	- - -	8

Total	10
-------	----

H2:	-	5
	- -	16

. - -	4
-------	---

. / . - -	1
-----------	---

- . / . - -	1
-------------	---

Total	27
-------	----

H3:	-	18
	- -	16

. - -	3
-------	---

- / . - -	7
-----------	---

- - / . - -	1
-------------	---

Total	45
-------	----

Haf:	- -	2
------	-----	---

. . -	1
-------	---

- / . . -	1
-----------	---

- . - / - -	1
-------------	---

Total	5
-------	---

Muc:	-	1
------	---	---

. -	1
-----	---

- -	1
-----	---

. . -	1
-------	---

- / - -	2
---------	---

- / . . -	1
-----------	---

- . - / - -	1
-------------	---

- . - / - . -	1
---------------	---

Total	9
-------	---

Rec.1:	-	1
--------	---	---

Rec.2:	- -	1
--------	-----	---

Mut.1:	-	1
--------	---	---

Mut.2:	-	1
--------	---	---

The pre-dominance of R1 and M1 conforms with the metre distribution in other divans of the period, but what connection this fact may have with the syllabic metres of folk-poetry it is still premature to say. One singularity of Mesîhî's divan in this period is the frequency of H3 as compared with H1. It is this preference for the short mîşrâ' that gives so lyrical a quality to much of his poetry, and indeed contributes most to the individuality of the divan. Within R1 and M1, too, the frequency of the redîf length: - . - is characteristic of other divans, a fact that may have some connection with Turkish word-pattern.

The language of the poetry is consistent with that of other literary works of the period, and in respect of morphology and vocabulary calls for no particular discussion. A certain Sedat Köksal was commissioned to collect the archaic vocabulary of manuscript D for Vol. III of the Tanıklariyle Tarama Sözlüğü (Ankara, 1954), but the work was done very superficially and only but a few (and these the most obvious) words are there noted. However, every word in the divan can be attested in one or another of the four volumes of this dictionary.

It is not proposed here to dwell on the quality of Mesîhî's poetry. Necîb 'Aşım, in a short article contributed to Vol. I of the Ta'rîh-i 'Osmânî Encümeni Mecmû'ası, pp. 300-308, has remarked on the number of allusions to contemporary social life which are to be found in the divan, but in this respect Mesîhî is in no wise distinguished from his fellow poets. Although he prides himself on the freshness and originality of his imagery, the fact that so many of his gazels contain but the minimum five beyts demanded by the form may be taken as evidence that he lacked a sustained imaginative drive. But always he is witty, and he is frequently capable of a simplicity and directness that

make many of his beyts memorable. Laṭīfī says that his fancies are too subtle for the ordinary reader and that consequently he did not enjoy great popular esteem, but where this subtlety lies it is difficult to discern. In preferring him to Zātī, 'Āşık is too imprecise and figurative in his language to allow us to know what exactly were the qualities he found so praiseworthy. But these are problems that properly belong to a critical study of the origins of divan poetry among the Ottomans, and one can do no more than allude to them here. Modern subjective judgments, of course, are of no value.

b. Şehr-engiz.

The exaggerated terms of praise in which Gibb speaks of this work -- "Mesîhî's truest claim to distinction as an original poet" -- wholly disguises the triviality of both the theme and the treatment, and there is in fact doubt that the form was even originated by Mesîhî. Agâh Sırrı Levend in his special study of this type of jesting mesnevî, Türk Edebiyatında Şehr-Engizler ve Şehr-Engizlerde İstanbul (İstanbul, 1958), calls attention to the fact that Zātī composed a similar work of the same title at the same time. Although Agâh Sırrı does not carry his comparison any further, examination shows that not only do both use the same metre (H3), but the boys of Edirne mentioned in each are the same, also¹. Thus, we have Na'lbend-oğlu Ahmed, the ṭālib-i 'ilm Maḥmūd, etc. etc. all described in much the same fashion as in Mesîhî. In fact, the works must have resulted from a light-hearted müşā'are on an agreed theme between the two poets, and the mock-mesnevî style was but part of the jest.

(1) The Lala İsmail ms., no. 443 which contains the complete text of Zātī's Şehr-Engiz was not available for study. The comparison was made with the imperfect text in the Bāyezîd Umumî ms. no. 3595.

The description of this type of poem as Şehr-engīz (Gibb translates, "City Thriller") remains obscure. None of the early manuscripts used in this edition give the work a title, nor would such an expression be applicable to a poem. Şehr-engīz, like şehr-āşüb or āfet-i İstanbul, would be used most probably in description of the beauty, and it can be surmized that if a title had been given to either of these works, it would have been something like: Edirne Şehr-Engīzleri Vaşfında.

c. Gül-i Şad-Berg.

Laṭīfī is the only one of the tezkiire biographers to mention this work, though the terms in which he describes it show that it had achieved a certain popularity in his time. It was apparently modeled on the Gülşen-i İnşā of the Naḳşbendī şeyḫ, Maḥmūd b. Edhem (Keşfü 'z-żunūn, ii, 1505; Bursalı Meḥmed Ṭāhir, 'Os-mānlı Mü'ellifleri, i, 160; ms. in the Bibliothèque Nationale, Supp. 107) and can be presumed to have an especial importance for the study of early Ottoman prose. However, no copy of the work has yet been located. Meḥmed Ṭāhir mentions a manuscript of it in the Nuruosmaniye Library, but whether it is actually this work or some other book with the same rather common title has not been determined. One cannot help but feel certain reservations on this point, for in his description of the work Laṭīfī's words are used almost verbatim.

Neither is the work mentioned by Karahan in the Selim Ağa Library in Üsküdar (Hüdāyī, mecmū'a, no. 57) that of Mesīḫī. Correspondence with the librarian shows it to be a collection of ḥadīs, and one can not but condemn the carelessness of ~~of~~ a scholar who not only refers to a work he has not seen, but has no comment to make on the work which Meḥmed Ṭāhir located in the Nuruosmaniye Library!

The System of Editing.

A critical edition of the Dīvān of Mesîhî was prepared as a graduation thesis in 1953 by Sevim Jaber of Istanbul University: Mesîhî'nin Hayatı ve Divanının Tenkitli Metni. It was not possible to use this in the preparation of the present work; but, as might be expected from first attempts at research by undergraduates, such theses are usually immature in conception and defective in technique, and it was not felt that the present edition would in any way duplicate work already in existence.

It must be stated, too, that the edition undertaken here does not pretend to be definitive; indeed, the manner of presentation has been deliberately chosen to facilitate the preparation of a text based upon a wider range of manuscripts of the divan and an examination of the works of the poet represented in the contemporary mecmû'as. It has already been mentioned that the five manuscripts used in this study represent two distinct traditions, but they were not sufficient to establish the sub-divisions within each tradition. Consequently, it has been impossible to determine whether variations within one or the other group are authentic to Mesîhî or merely due to the copyist. In particular, the often erratic text found in E must be appraised in the light of more extensive comparisons.

The transcription has been based on that proposed in Türk İlmî Transkripsiyon Kılavuzu (İstanbul, 1946) and accords with that used by Prof. Tarlan in his editions. Archaic Turkish words are given in the form in which they appear in the various volumes of the Tanıklarıyla Tarama Sözlüğü, with the exception that the vowels have not been adapted to a modern vowel harmony but represented according to the spellings of the text. Arabic and Persian words have, in general, been rendered in the form in which they appear in Mustafa Nihat Özön's Osmanlıca-Türkçe Sözlük (İstanbul,

1959).

The vowel of the Persian ižāfet has been modified only in respect of back or front articulation, appearing as either -i or -ī. As there is no conventional consistency in the representation of the sound of the ižāfet, a certain latitude has been used in making it harmonize with its sound environment. One further departure from common practice has been made in regard to the ižāfet of long ī; instead of an unexpressed glottal stop, the glide consonant -y- has been used uniformly; thus, tecellī-yi fuyūzāt and not: tecellī-i fuyūzāt. It was felt that in such positions a palatal glide affords greater fluidity of utterance, and in addition it is consistent with the treatment of the long vowels ā and ū.

The conjunction vāv is represented as either u or ü, again depending on the sound environment. As in Persian, when it follows a vowel it restores the initial consonant, becoming vu or vü.

A few other departures from conventional usage have been made:

1) The post-position and conjunctive ile when used as a suffix is represented normally as -le/-la. However, when affixed to a word bearing the pronominal suffix of the third person, and the resulting syllable is long in the metre, it is linked to the word as follows: dāmeni-yle, "with his skirt"; ayağı-yle, "with his foot." As the long ī is always a front sound in Turkish, such constructions with -yla would be impossible.

2) The post-position içün occasionally loses its initial vowel, and in such cases it is linked to the word with a hyphen; thus, görmek-çün, "in order to see."

3) The final consonant of the infinitive is voiced when followed by a vowel-initial governing word. Thus,

görneg için, uçmağ için.

4) When the vowel of the particles ki and ne drop out before a subsequent vowel, the omission is indicated thus: k' olur, n' ola.

5) In certain places the ^{first}vowel of the conditional ise has had to lapse in order to accomodate the metre. Thus, geldi-se, for to have written geldiyse would result in the second syllable being long.

For reasons of convenience in preparing the text both Arabic and Persian verses have been transcribed into an Ottoman pronunciation. Ideally, of course, the Persian poems which figure in the *dīvān* should be given in the original character; however, by transcribing them it is possible to give a more exact indication of the way in which they have been understood. Indeed, so close are Ottoman and Persian that there is very little likelihood of confusion resulting.

Two points about the transcription of Persian require explanation. The prefixes be- and ne-, when subject to vowel-lapse because of the exigencies of metre, are rendered as follows: be- takes the vowel of the first syllable of the word to which it is affixed, while ne- retains it vowel and that of the first syllable of the word suffers lapse. Thus, be-güsiled becomes b-ügsiled while ne-güsiled becomes ne-gsiled.

In order to facilitate collation of this text with other copies of the *divan*, those features of the *ğazels* which would not generally be tampered with by copyists have been exhibited in the editorial apparatus at the top of the page. The *ğazels* are numbered according to ms. D, and the *beyt* sequence of each *ğazel* is given as in ms. C. In the upper right hand corner the location of the poem in the various manuscripts is shown, and in parentheses after the

folio the number of beyts in the item is given when this differs from the text as given below.

In the upper left hand corner the metre, redīf and the length of the redīf are shown. These are, in effect, the classification indices of the poems and when tabulated would facilitate the location of any ġazel in the dīvān. Beneath this, when they differ from the edited text, the sequence of the beyts in each ġazel is shown.

It has not been possible to include all the orthographic characteristics of each manuscript in the critical apparatus at the bottom of the page. This would have so enlarged the list of variants that the significant differences would have sometimes been obscured. It was felt, too, that most of these variants pertain to the copyist rather than to the original; that is, the copyist who normally writes durmaḡ with dāl will continue to do so even when his original writes it with ṭā. Finally, such information is more proper to linguistic than to literary study, and it is as literature that the dīvān of Mesīhī has been regarded and treated throughout the whole work.

I

MÜNACĀT, KAŞĀ'İD, TERKĪB-İ BEND

R2: -ā: -

A, 2b

B, 10b

C, 2a

D, 1b,

E, 3b.

1

Münācāt

1. Yā men a'ṭā li-benī Ādemi 'aḳlen ve zekā
Ṭāle şevḳī bi-ke fī külli ġadātin ve mesā
2. Mā der evşāf-ı celāl-et müteḫayyir şüde-īm
Dest-i mā-rā zi kerem gīr ü ṭarīḳ-em b-ünmā
3. 'Ayb-hā-yem be-şeb-i 'afv çü püşānīdī
Hemçü ḫ^var der seḫer-i ḫaşr me-gerdān rüsvā
4. Degül encüm ki ḳalub raḫmetüne naẓẓāre
Her gice başdan ayağa göz olur çarḫ-ı düṭā
5. Dāmen-i 'afvūnı ger 'ayb yüzinden açasın
Şekl-i zengī görine ḫalk-ı Ḥabeş ehl-i Ḥaṭā
6. Biz ḳadar ehl-i sevāb olmayısar maḫşerde
Ger ḫaṭāmuza bedel eyleyesin luṭf u 'aşā
7. Vāy eger kim baḳasın şafḫa-ı a'mālümüze
Göresin her varaḳını yüzümüz gibi ḳara
8. Bunca cürm ile bu deñlü gözedürken keremün
Tīḡ-i ḫavfuñla niçün eyleyesin ḳaṭ'-ı recā
9. Ṭotalum ni'metünün şükrine dil şāmit imiş
Her ḳilum ḫāl dili birle degül mi güyā
10. Yā Rab ol laḫẓada kim ceşş-i ecelden ḳorḳub
Ḳal'a-ı ḳabri idine bu Mesīḫī me'vā
11. Açı-vir cennet-i luṭfuñdan aña revzenler
Zulemāt-ı laḫ(i)d içre ḳoma anı tenhā

1b. bi-ke: BE, li-ke.

mesā: E, 'aşā

3. B lacks.

- 3a. pūṣānīdī: AD, tu pūṣāndī.
 4a. degül encüm ki: E, dükeli necm
 4b. olur: E, ola.
 6a. sevāb: ACDE, şavāb.
 x̄x̄x̄x̄x̄x̄x̄
 maḥşerde: AE, 'ālemdē.
 7a. şafḥa-ı: A, nāme-i.
 8a. gözedürken: BCE, görür iken.
 8b. niçün eyleyesin:BCnice eyleyeyin.
 9a. t̄utalum: DE, dutalum.
 şāmit: AB, ḥāmüş.
 10b. idine: A, idindi.
 11b. koma anı: ADE, anı koma.

M1: -ān: -

A, 16a

C, 9a

D, 20a

2

[Der sitāyiş-i Sulţān Bāyezīd Hān]

1. Bir dem ki ġā'ib olmış idi mihr-i āsumān
Ol ḥasreti-yle çeşm-i şafağ ağlamışdı kan
2. Gitmişler idi şarka meh ü garba āfitāb
Begnüz çerīye dönmiş idi necm-i bī-kerān
3. Bāzār-ı şebde şöyle ġenī idi her gedā
K' almazdı mihr eşrefīsin kimse rāyegān
4. Yorgun düşüb uyumış idi çarç ekincisi
Dökmişdi gökde Sevr önine kāh-ı Kehkeşān
5. Pür-gendüm-i nücüm idi bu āsiyā-yı dehr
Batmışdı çarçı mihr-ü-mahūñ bir nice zamān
6. Her gün ne topm eker ki bu dihkān-ı dehr kim
Yüz karasını ḥāşıl ider her gice cihān
7. Teşbīh idüb ol şebi baht-i siyāhuma
Şandum ki kaldı ol karañu şöyle cāvidān
8. Nā-geh görindi gözüme şubḥ-ı sepīde-dem
Hātif mübeşşiri oğıdı anda bir ezān
9. K' ey kara günlü eyleme kaṭ'-ı recā şaķın
Kim āb-ı Hızr zulmet içindedürür nihān
10. Fi 'l-ḥāl şād olub bu nidā-yı ḥucesteden
Bu maṭla' ile bülbul-i dil eyledi fiġān
11. Sīnemde depreşür yine şād olıcağ nişān
Gel beni ġamzeñ oķına tut ey kaşı kemān

1b. ağlamışdı: A, ağlamışdur.

4b. K önine: A, öñince

6b. cihān: C, nihān.

8a. gözüme: CD, çeşmüme

12. Sen kaşı yaya medh okıyam her ağızla ger
Cismümi zaḥm-ı tırûn ider ser-te-ser dehân
13. 'İsâ başına sūzen-i ḡamzeñ şoḡındı tâ
Cennetde anı ilede iderse armaḡân
14. Kehvâre-i 'ademde iken 'İsî-yi femûñ
Her dem tekellüm eylemege depredür lisân
15. Nice 'urüc idem işigüñe ki şubḡ-dem
Ol âsumânda encüm olur çeşm-i pâsbân
16. Gerd-i vücüdümü süpürürdi fenâ yeli
Karşu şu sepmeseydi aña çeşm-i dür-feşân
17. Odlar yaḡarsa başuma âhum 'aceb degül
K' ol âteş ile hemdem olubdur gönül hemân
18. Naḡd-ı ḡayâtımı nice çaldurmayam ki uş
Baḡrum delindi ide ide ney gibi fiḡân
19. Zehr-i cefâ ile felek acıtdı cânımı
Demdür ki dadımı ala sultân-ı kâmrân
20. Zıll-ı İlâh u kuḡb-ı zamân Şâh Bâyezîd
Dârâ-yı rûzgâr u Süleymân-i ins-ü-cân
21. Kişver-güşâ-yı 'âlem ü mu'ciz-nümâ-yı ḡalḡ
Dânâ-yı sırr-ı vahy u tüvânâ-yı kün fe-kân
22. Bir pâdişeh ki bâb-ı sarâyında âfitâb
Elde 'aşâ tutar kâpucısı gibi hemân
23. Seyrâna çıksa kaşr-ı sarâyına pîr-i 'aḡl
Alçaḡ görine gözine eyvân-ı âsumân
24. Dergâhını gözetmege her gice şubḡa dek
Olur nücüm saḡḡ-ı felek üzre dîde-bân
25. Sürme idineli izi tozını mihr-ü-mêh
Çarḡ iki gözi gibi tutar anları hemân

11a. nişân: AC, cihân.

13a. şoḡındı: A, ḡaḡdı; C, şoḡdı / tâ: AC, yâr.

21a. 'âlem ü mu'ciz: A, mu'ciz-i 'âlem.

26. Laḫḫa-be-laḫḫa mu'ciz-i cūd-u-saḫā ile
Parmakları ucından şakar çeşme-i revān
27. Girdükçe kalb-i düşmene şimşiri tiz olur
Taş ile bilenür nite kim tığ-i ḡün-feşān
28. Döne döne mülāzemet ider aña felek
Her şubḫ-dem kazanmağa bir pāre kuru nān
29. Ey ol ki şükr-i ni'metüne i'tirāf için
Olmaşdurur zemīnde her bir çemen lisān
30. Verdukçe yüce çıkmag için pāy-ı devletün
Āh-ı ḫasūd her dem olur çarḫa nerdübān
31. Bāḡ-ı sarāyuñı kıla ger cennete şebih
Rıdvāna anca söz ata kaşruñda bāḡbān
32. Çıksun ḫişār-ı çarḫa diyü ceş-i rif'atün
Turmaz güneş uzadı-virür aña rismān
33. Dīvānuñ içre bezl olıcaḫ ḫalka ni'metün
Cevv-i havāda mürḡ-i hümā umar üstüḫ^vān
34. Her ay başında ḫaşmuña çengāl urmağa
Ḥāzır ider meh-i nevi cellād-ı āsumān
35. Düşmen şu deñlü ḫorḫuñı almaş ki öliceḫ
Ḳabrinde ḫavf idüb kefen içre olur nihān
36. Telḫ itmege kıtālde 'ayşını düşmenün
Acı dil urur üşüb aña ḫancer-ü-sinān
37. Nizeñ ḫayālini ala ger çeşme çeşmine
Tā ḫaşr lūlesinden aḫa şu yirine ḫan
38. Bād-ı muḫālif esdüre ger ḫahruñuñ demi
Baḫr-i fenāya ḡarḫ ola keştī-yi kün fe-kān
39. Ger luḫfuñuñ nesimini kıla taḫayyül āb
Bir içmesine Ḥıẓr meded diyü vire cān

26b. ucından: D, ucında.

27b. bilenür: AC, biler / nite kim: A, nite ki.

35b. olur: A, ola.

36b. üşüb aña: AD, aña üşub.

39b. içmesine: AD. icimine.

40. 'Adlũn güneşden aşher iken ben ne diyeyin
Şol kim 'iyāndurur aña hācet degül beyān
41. İnşāf-ı hōş-nevāsı güzel 'andelibdür
Gülzār-ı vaşfuñ içre Mesīhī-yi medh-h^vān
42. Şāhā 'ināyet eyle ki ben müstemendüni
Ser-geşte itdi kendü gibi çarç-ı bī-emān
43. Cümle cihāna maqsim-i erzāk iken tapuñ
Biz sofrā-ı felekde görürez toyunca nān
44. Hayf ola bu ki tēb-ı mezellet yaқа beni
Her zāğ-ıtab'a zıll-ı hümā ola sāyebān
45. Yetmez mi baña fāқа ki izē ider felek
Öldürmek ister ola mı buldıysa nā-tüvān
46. Kurtılmağa bu hādise-i rüzgārdan
Yokdur du'ā-yı şāh kadar melce'-i emān
47. Tā dīde-i nücūma cilē vire kühl-i şeb
Tā çeşm-i halka kurret-i 'ayn ola neyyirān
48. Mülk-i vücūdüne felek-i saltanat medār
Encüm-'aded sipāhuña çarç-ı zafer mekān

43b. biz: A, bu.

44a. beni: D, seni.

47. A lacks.

48a. medār: AD, müdām.

R1: er hilāl: - . -

A, 4a

B, -

C, 3a

D, 3b

E, 4a (32)

3

[‘İdiye der sitāyiş-i Sultān Bāyezīd Hān]

1. Tā ki gösterdi ufukdan nāz ile peyker hilāl
Merve haqqı ‘ūleme oldu şafā-güster hilāl
2. Bāde iç kim şāhid-i ‘īdi ziyāfet itmege
Oldı gökde nuql encüm mey şafağ sāğar hilāl
3. ‘İd için ‘ıtr u ‘abīrini müheyyā kıldı şeb
Oldı zencīr-i şihābı-yle āna micmer hilāl
4. Çarḫī tās içre şafağ hınnāsını hāzırlamış
Virmeğ için giceden parmağına zīver hilāl
5. ‘İd-gāhı la‘l-leb bütlerle zeyn itdi yine
Oldı bu deyr-i mu‘allāda meger āzer hilāl
6. Ḥamdü lillāh kim şebīḫün eyleyüb ğam leşkerin
Dāmen-i āfāḫı tutdı kan ile aḫmer hilāl
7. Tutmadıysa ol daḫi hep ḫalk ile her gün oruç
İncelüb böyle ne için oldu pes lāğar hilāl
8. Gördi kim uçmağa döndi dürlü zīnetle zemīn
Yire uçmağ kaşdına açdı o dem şeh-per hilāl
9. Bedr iken bu resme inceldüginün vechi bu kim
Şāhid-i ‘īdün yolına itdi terk-i ser hilāl

3a. ‘ıtr u: ADE omit vāv.

4a. çarḫī: ACE, çarḫ.

8a. zīnetle: AD, zīverle.

9a. resme: A, veche.

10. Şanasın şānuñ kılıclıdır asılmış 'arşda
Gūşe-i tāk-ı felekde görünür enver hilāl
11. Āfitāb-ı saltānat Hān Bāyezīd ol kim anuñ
Nūr-ı re'yinden ider yıl on iki ay cer hilāl
12. Halk-ı 'ālem ışığı üstindeki tākı görüb
Bildiler kim eylemiş dünyā göginde yer hilāl
13. Baḥr-i cūdında yüce top-ı felekden her ḥabāb
Çarḥ-ı kadrinde büyük kavs-i kuzahdan her hilāl
14. Ceng güninde 'iyān olmaz idi 'īd-i zafer
Na'l-ı esbi yer yüzün kılmasa ser-tā-ser hilāl
15. Pādişāhā kapuña dervāzeye gelmişdürür
Çarḥ sā'ildür yanında keçküle beñzer hilāl
16. Tāk-ı dergāh-ı mu'allāñı görübdür var ise
Anuñ için böyle alçağdan gelür ekser hilāl
17. Her ki ışigün koyub kıla semāvāta naḡar
Oğa tūtuban şihāb anı çeker ḡancer hilāl
18. Müsta'īr-ı nūrı olmayaydı mihr-i cūdūñuñ
Şöyle ḡāli üzre ḡalurdı ebed ebter hilāl
19. Ref'atūñ deryāsı içre bir gemīdür āsümān
Bād mellāḡ ebr yelkendür āña lenger hilāl
20. Sehv idüben zā'üne öykünmiş ol kec-rā ile
ḡacletinden yeridür ḡaldırmaz ise ser hilāl

10b. felekde: C, felekden.

görünür: E, görinen.

11b. nūr-ı re'yinden: A, yüzi ayından; D, nūrı ayından.

14b. na'l-ı esbi: E, atı na'li.

16a. dergāh-ı: AD, deryā-yı (!).

17. E lacks.

17a. koyub: AD, görüb.

20a. zā'üne: CDE, re'yüne (rāyuña).

21. Düşmenün gözine dünyâyı karañu itmege
Üstine giceyle encümden çeker leşker hilâl
22. Hışmıñı işkenceye çeksün diyü cellâd-ı çarç
Âsümânda görünür çengâl gibi her hilâl
23. Âfitâb-ı devletün her birine virürdi nür
İttifâkı ger felekde olsa her ahter hilâl
24. 'Ayni olmağın şehâ mihrâb na'l-i esbünün
Secde için çarhuñ itmiş kâmetin çenber hilâl
25. Âritâba bir daği nür için egmezdi ağız
Mihir-i cüdündan eger bir giz ideydi cer hilâl
26. Hışa lillâh kim terakki ideydi yerden göge
Bende-i halka-be-güşüñ olmayaydı ger hilâl
27. Rismânlar hazır itmişdür şu'â'-ı şemsden
Dikmeg için medhüñi yazınmağa mıştar hilâl
28. Yazmağa altun ile şi'rin Mesîhî bendenün
Fakrı ucından ödünç almış güneşden zer hilâl
29. Husrevâ eksüklüye himmet mağallidür temâm
Resmürürü pertev-i pürşîd ile artar hilâl
30. Mâh-ı nev gibi senün eksük gedük bir kuluñam
Belki eksüklükde olamaz baña hem-ser hilâl
31. Ben du'âcınun belini bükdi gerçi gam şehâ
Karşu tapu kılmag ile buldı nür u fer hilâl
32. Nice kim 'îd-i şerîfünle bula 'âlem şeref
Nice kim eyyâm-ı şādîde ola mağher hilâl
33. Gündüzün 'îd ü giceñ kadr ü berât ola şehâ
Âsümân saña gulâm u bende-i kemter hilâl

21a. gözine: CD, yüzine.

26a. ideydi: Sic!

27b. dikmeg için: E, didügümce.

R1: -ām : -

C, 1Cb

D, 114b

4

[Ramażānīye der sitāyiş-i Sultān Bēyazīd ūn]

1. TĀ'at itsün diyü Allāha cemāhīr-i enām
Bir güzel mihrāb göstermiş idi māh-ı şıyām
2. Çün bir aylık yoldan istikbāl-i şāh-ı 'īd için
Halkuñ önine düşüb itdi kulavuzluk imām
3. Şafların düzüb namāz ehli virürdi her faşīr
Begler ağalar gibi şağına şolına selām
4. Hancer-i māh-ı nev-i rūze boğazların kesüb
Kendü rizkın yimegi itmiş idi halka harām
5. Hasteluktan kalmamışdı sāğaruñ beñzinde kan
Ne rükü' eylerdi za'fından şürāhī ne kıyām
6. Ehl-i Rūm aþşamı envā'-ı ni'ama güz görüb
Şübhesüz bilmişler idi cennet olduğunu şām
7. Şāhid-i 'īdi müsahhar itmege kendüye halk
İttifākī çekdiler perhīzi otuz gün tamām
8. 'Āşıkuñ melhūzı olduğu gibi ebrū-yı yār
Fikr iderlerdi hilāl-i 'īdi cümhūr-ı enām
9. Kanda ise bir gice 'arz-ı cemāl eyler diyü
Nāzır olmuşlardı mağribden yaña hep hāş-u-'ām
10. Gördi kim ta'zīm ile çıkmışlar istikbāl için
Māh-ı nev iki bükilüb bunlara virdi selām
11. Ben su'āl itdüm hilāle kim bu deñlü kadd ile
Niçün alçaqdan gelüb böyle idersin iltiyām
12. Didi bir şāha tapu kılub tevāzu' eylerem
K' eyledi Kāf-ı vakāarı kāmēt-i gerdüni lām

10a. için: C, çün.

11a. kadd: D, kadr.

13. Ğusrev-i gerdün-ħaşem sultân-ı kevkeb-kevkebe
Şehriyâr-ı şîr-râyet şâh-ı Ğirğâm-intikâm
14. Ğafitâb-ı âsumân-ı saltanat Ğân Bâyezîd
Ğâmî-yi iklîm-ı şer' ü mâqî-yi küfr-ü-ğalâm
15. Ol ki anuñ 'adli şahrâsında pervâz ideli
Kurtulubdur çengel-ı şâhînden tevğ-ı Ğanâm
16. 'Adli eyyâmında ner kim Ğakğ-ı 'abde ol şuna
Boğazına tırur olsa bir çekirdek sîm-ı Ğâm
17. Dest-bûsına anuñ her kim ki buldı dest-res
La'lden tâc idinüb Ğâtem gibi oldu benâm
18. Dâne-ı dehdândan tesbîh idinmiş her dehen
Tâ ki anuñ medħini tekrâr ider her şubğ-u-şâm
19. Ey ki Ğükmüñ gerden-ı gerdüna tağmışdur kemend
Vey ki 'azmüñ tevsen-ı eflâke urmışdur licâm
20. Şîr-ı 'adlün şavtini sâmi'dürür gûş-ı aşam
Büy-ı luğfun Ğulğana şâhiddürür mağz-ı zükâm
21. Ger 'izâm-ı dehr bir dem emrüne kılsa 'inâd
Darb-ı şimşîrünle bir dem dökile mağz-u-'izâm
22. Sikke-ı nâm-ı şerîfün ursalar seng üstine
Ğâlibâ sîm-ü-zere Ğalmazdı ayruğ ihtirâm
23. Tîğ-ı çengâli-yle bâz irğürmesün diyü Ğarar
Mürğ-ı mağlûma zirihler giydürdür 'ahdünde dâm
24. Cevheri-yle Ğâ'im olduğı gibi dâ'im 'arâğ
Tîğ-ı cevherdâruñ ile buldı bu 'âlem kıyâm
25. Ğılmağ için düşmene merg-ı müfâcâtdan Ğaber
Tîrün ağızından kemânuñ gönderür her dem peyâm

14b. Ğâmî: D, Ğâkim.

15a. pervâz: C, seyrân.

18a. idinmiş her: C, idinmişdür.

23a. 'ahdünde: C, şayduñda.

25a. müfâcâtdan: text, müfâcândan (!).

26. Cān virürken derlese düşmen 'arağ şarım anı
Kim anuñ imānsuz öldüğine ağlar mesām
27. Rūz-ı rezm içre gelüb düşmen sipāhı bī-ḥesāb
Cümlesin tañşīf-ü-taž'if eyledi ḡarḡ-ı ḥūsām
28. Baḡt-i bīdāruñ cihānda pāsban olalıdan
Şafḡa-ı tīgūñ ḡafī hep fitneler oldı niyām
29. İtdiler 'ahdüñde zindān-ı ḡalemdān içre ḡabs
Çekdügi-ḡün ma'nī ḡızlarını kılḡ-i ḡōş-ḡirām
30. Şer'-ü-ḡānūñ riştesin bir birine 'aḡd itmeseñ
Yire ḡoḡdan dökilürdi şubḡa-ı silk-i niḡām
31. Dest-i gevhēr-pāşuña nice müşābih ola ḡün
Bir 'aḡā idince biñ ḡiz burtarur yüzün ḡemām

27b. tañşīf-ü-taž'if: D, taž'if-ü-tañşīf.

28b. niyām: C, nihān.

30b. şubḡa: D, mūhre.

R1: -ān: -

A, 15a (28)

B, -

C, 12a (39)

D, 18b (28)

E, 11a (32, defective)

5

[Der sitāyiş-i Sultān Selīm]

1. Milket-i Rūm içre olub leşker-i fitne revān
Gerd-i miñnetden açamazdı gözün bālq-ı cihān
2. Şoldurub bāğ-ı cihānı tünd-bād-ı hādışāt
Berg-i aşfer gibi ditrerdi kamu pīr ü cūvān
3. Nā-bedīā olmuş idi pīrāye-i şer' ü sünen
Bir cūvān-baht isteyü gitmiş idi emn ü emān
4. Yerlere dökilmiş idi mühre-i silk-i niżām
Bī-nefāz olmağa yaklaşmışdı aḥkām-ı nişān
5. Ehl-i fażla hīç rağbet kalmayub almış idi
Cehl ile şehbāz-ı ma'nānuñ yerini mākiyān
6. İns ü cinden kimse sezmezdi ki bezm-i ḥaşre dek
Böyle nā-sāz ola kānūn-ı selāṭīn-i cihān
7. Tutmuş iken bāğ-ı Rūmı zengī-yi zāğ-ı fiten
Kudretinden şaldı Ḥaḳ bir şāhbāzı nāgehān
8. Yağmış iken tēbiş-i nār-ı ḥavādiş 'ālemi
Geldi sāye şalmağa zıll-ı ilāh-ı müste'ān
9. Şāh-ı şāhib-ma'dilet sultān-ı gerdūn-menzilet
Zīnet-i tāc u serīr ü mültecā-yı ins ü cān
10. Āb-ı rūy-ı Āl-i 'Osmān ḥusrev-i gītī-sitān
Pādişāh-ı baḥr ü ber Sultān Selīm-i kāmṛān
11. Yañılıb çün ṭab'-ı gevher-pāşına öykündi kān
Tīşe āna şol kadar çarb urdı kim kuşdurdı kan
12. Geh burāḳ-ı berḳ ile kadri semendi hem-rikāb
Geh meh-i gerdūn-süvār ile celāli hem-'inān
13. Bād-ı deyden ḥāk-ı pāyına şikāyet kıllmağa
Başına güllerden āteş yağıdı geldi gülsitān

14. 'Adl ile emr eyleyüb bir bir alı-virdi yine
Gülsitünuñ her nesin aldı ise bād-ı hazān
15. Ey ki bulkuñla şabā 'aştār-ı bāzār-ı seher
Vey ki luḡfuñla cihān mēnend-i gülzār-ı cenān
16. Şit-i 'adlün sâ'ih-i şahrā-yı şaḡn-ı kâ'inēt
Vaşf-ı zētün cābiḡ-i deryā-yı nīl-i āsümān
17. Naḡş idüb nām-ı şerīfün cīnesinde sīm ü zer
Sikke şüret olmağa cānlar virürdi her zomān
18. Varını hep şāhid-i şemşire çaldurdi 'adū
Cevher-i tīgün yolına virdi āḡir naḡd-i cān
19. Altun üsküflü silahdāruñdurur ḡurşīd kim
Ḳanda gitsen götürür yanuñca tīg-i zer-nişān
20. Tīg bir keskin ḡulāmuñdur ki adıdur ḡusēm
Rīze bir perçemlü bendeñdür ki ismidür sinān
21. Başına yünler taḡinsa tīr-i perrānuñ n' ola
Ḳaşmuña leşkerden öñden ol olur çün kim revān
22. Nev-'arūs-ı nuşretün 'ışķına bezm-i rezme
Sīnesine tīrden n' ola elif çekse kemān
23. Şemse-i şemşīr-i berrānuñ 'aceb āyīnedür
Kim görünür şüret-i fetḡ ü zafer anda 'iyān
24. Gürg-i fitne çoḡ iş eylerdi şebān-ı tīrede
Gelle-i İslāma 'adlün olmasa idi şebān
25. Ger murāduñ üzre deprenmezse eflāk ü nücüm
Çarḡ aşığa geçsün encüm içine girsün kırān
26. Reşk-i re'yünden günü ḡummā-yı muḡriḡ dutmasa
Baḡlamazdı şa'şā'a boynına anuñ rīsmān
27. Fikretüm zayfını i'zāz eylemez ehl-i semā
Midḡatünden bir varaḡ iletmeyince armaḡān
28. Her nefesde medḡüñi vird-i lisān idinmege
Dāne-i dendāndan tesbīḡ idinmişdür dehān

29. Bezm-i ihsânun simâşına sipilür öykünmecün
Sofrasında gün otuz günde yikür bir kurş-ı nân
30. Hâşıl-ı dergâ vu kânı tañ deşül beşl eylesen
Tü ebed gün kim senbüdür mälîkâne mäl-i kân
31. Dest-i cüd u bahşışgünden zerd-rü olub şehâ
Korğudan zer koncalar koynında olmışdur nihân
32. Luğf u ihsânun 'arüs-ı mülküne zînet yeter
Sofra-ı ihsân içinde şemse beşdür kurş-ı nân
33. Gülsitân-ı midhatün içre nevâler itmege
Cilve-gehdür 'andelîb-i kilküme şâh-ı benân
34. Rişte-i nazma Mesîhî bir güher dere itdi kim
Görmemişdür mislin anuñ gerden ü güş-ı cihân
35. Boynına zerrîn selâsil bağlar isen yaraşur
Pîşe-i medhünde oldur gün bugün pîr-i beyân
36. Türktâz-ı fâkadan tab'um niçün havf ide gün
Cevher-i medhünle pürdür şafha-ı tîğ-i zobân
37. Her du'â mürşin ki senün aduñe perrân idem
Bir nefesde Sidre vü Tübâda eyler âşiyân
38. Nice kim dünyâ sarâyın pâdişehler eyleye
'Adl ü dâd u dîn ile maşsüd-ı erbâb-ı cenân
39. Çün ki cennetdür güzellikde sarâyun dilerem
Vire Hakk ol cennet içre saña 'ömr-i câvidân

In general, the sequence as in E has been followed; however, there is a lacuna in this ms between ff. 11-12 and it lacks beyts 34-39. A is so corrupt that only those variants that are supported by another ms are noted.

3b. bir: D, nev.

4b. yaklaşmışdı: AD, bağlanmışdı.

11-12: AD lack.

15a. şehir: AD, nesim.

23-24. AD lack

27. AD lack.

29. ADE lack.

// 35-39: ADE lack

Muc.: -er jâle : - / - -

A, 15b (44)

B, -

C, 15a (50)

D, 17a (46)

E, -

6

[Der sitâyiş-i Nişancı Beg]

1. Getürdi tuñfe çemen ehline dürcer jâle
'Acab mi olsa gör ezhâre tâc-ı ser jâle
2. 'Arûs-ı bâği tonetdi cevâhir ile behâr
Ki berg-i sebze zümür-rüddürür güher jâle
3. Evinde nesne görünmez hemân hâkister
Şu koyı bülbülün ocagına meger jâle
4. Gice gice ne mekâtib yazarısa bülbüller
Gülün şâhifelerinden yine siler jâle
5. Ferâz-ı şâha çıkınca yorıldı varsa gül
Anuñ için görünür çehresinde der jâle
6. Çemen güzellerinün yüzi şuyı olmışdur
Ki ruğlarını ıllur pâk her seher jâle
7. Gelince Yûsuf-ı gül intizâr-ı hasretden
Ağardı dâde-i Ya'kûb gibi her jâle
8. Şükûfe serse 'acab mi varağların güneşe
Dökilüb anları ırlar çü her seher jâle
9. Var ise maşkeme-i gülşen içre mest şanur
Ki böyle goncalaruñ ağızını koçar jâle
10. Gören şanur felegi bülbül âhı derletdi
Kaçan ki tamlaya gökden birer birer jâle
11. Meger ki tās-ı felekdür riyâz-ı içinde semen
Ki yer yer encüme beñzer içinde her jâle

4a. mekâtib: Sic! for mekâtib.

5a. varsa: AD, varub.

6a. çemen güzellerinün: A, çemende gözlerinin.

12. Giceyle uğrılığa girmedi-yse bəg içine
Te bəhbən-i mihirden niçün qaçar jäle
13. Bulur lu'ab ile her gice yaş yaşadığını
Nişanedür ki ihsas yine sofor jäle
14. Bahār menziline çün ki iradi niceye dek
Bu resme gice konar gündüzün göçer jäle
15. Buğür itmege teşhîr-i goncaya bülbül
Miyân oda sipend oldu aq biber jäle
16. Meger ki reml ider niyet eyleyüb güle kim
Şahə'if-i varaq üzre nuqaş döker jäle
17. Var ise aqçe getürür füsün-u sihr ile kim
Güneş iraqda turub kendüye çeker jäle
18. Bahār irişdi seher-ğiz olun şabā gibi kim
Bizi uyarmağa her şubh şu seher jäle
19. Pür itdi bəg-i cihānı figān-ı mürğ-i seher
Ki güller üzre niçün böyle köp düşer jäle
20. Hezār luṭf ile oğur bu şi'ri bülbüller
Ki gülsitān işidüb gül yüzün döger jäle
21. Gözünle yüzüne 'aşıkdurur meger jäle
Ki nergis ü güle durmaz yüzün sürer jäle
22. Ruḥ-ı münirüne cānā müşābih olduğu-çün
Güneş yüzün göricek kendüden gider jäle
23. Dehānuñ ile lebün ḥasretinden ey gül-ruḥ
Varub ağız haberin goncadan sorar jäle
24. Gül ile lālelere zaḥm uralı tîr-i müjeñ
Hemîşe mā'ideler üzre tuz eker jäle

12b. mihirden: Sic! To be read, mihirden.

15b. miyân oda: ?

9a. şanur: CD, şanub.

11a. felekdür: AD, çemendür.

16b. döker: AD, düşer.

17a. var ise: A. varub.

25. Çıkar ışığına eşküm yüzünü görürükçe
Nite ki mibri göricek göge aşer jâle
26. Şebîh-i kebkeb-i keş-i nigâr olmasa eger
Baş üzre yer mi iderdi çomende ner jâle
27. Gözüm yaşın sile mi ol ki bāğ-ı kûyında
Diler ki ola demâdem bu eşk-i ter jâle
28. Meger sirîşkümü yüzden Nişâncı Beg ide maşv
K' anuñ sâğsı güninde erir gezer jâle
29. Zamîri lem'asîdur kim göge çıkar bürşîd
'Adûsı yıldızîdur kim yire düşer jâle
30. Nihâl-i rif'ati üzre belürsüz ola kamu
Eger habâb-ı felekçe olursa her jâle
31. Semûm-ı kâhri eseydi riyâz-ı 'âlome ger
Yanardı âteş-i gülden seher seher jâle
32. Şehâ egerçi havâdârûn olmasa-ydı senûn
Ne yüz yürüdi/gülistânda muhtaşer jâle / [yur idi]
33. İşâret itsen ebâbil kuşları gibi tîz
'Adûna ceng günü yağdura hâcer jâle
34. Ne deñlü gül gibi la'lîn siper tutarsa 'adû
Havâ'î top ile anuñ başın yarar jâle
35. Meger ki gülşen-i kâdründürür bu bāğ-ı sipihr
Ki anda encüm olubdur nefer nefer jâle
36. Havâda mün'akis olsa cevâhir-i tîğûn
Dönerdi dâne-i yâkûta ser-be-ser jâle
37. Nesîm-i merhametûn kılmayaydı bāğa güzer
Olurdu külhan u gül dūd u her şerer jâle

18a. oluñ: AD, olur.

20b. yüzün: AD, yüze.

28a. yüzden: AD, gökden.

32a. egerçi: C, eger ki.

36a. olsa: AC, ola.

38. Pelek kemân küresinden atılca süğmenüñe
Havâdan iner iken taş olurdı her jâle
39. Gül-i sepîd gümüş tepsi ile geldi saña
Bırakdı içine bir kaç dür-ü-güner jâle
40. Kenîzek itmeğ için saña bıkr-i foncaları
Yakalarına gümüş tüpmeler dizer jâle
41. Çemen güzellerini kılmaga şehâ saña şayd
Avuclarını açub aqqeler koyar jâle
42. Çeker huşûruña billürdan güzel tesbîh
Diler ki ide Eâ fakîrâne ya'nî cerr jâle
43. Şenâ cerîde-i 'ömrüm dürildi eşkümden
Virür haşuña muhaqqak budur zarar jâle
44. Başuma toğsa n' ola âfitâb-ı terbiyetün
Çü şubh-dem gibi her dem gözüm döker jâle
45. Çü lâle-vâr kılam 'arż-ı dâğ-ı fâkamı ben
Esirgeyüb gözi nergislerün tolar jâle
46. Yazınmaga kuluñuñ âbdâr sözlerini
Semen şaîfelerin vay ki muhreler jâle
47. Cörürse gül gibi eş'ârını Mesîhîñün
Eriyüb ola hayâdan meh ile h^var jâle
48. Gözüm yaşı ile rengin sözüm bulur revnağ
Virür nite ki gül-i surha zîb-ü-fer jâle
49. Dilâ du'â ile hatm it şenâ-vu-medhîni kim
Yüz aklığın du'â ile kesb ider jâle
50. Şeherde nite ki cân-bağş ola nesîm-i bahâr
Çemende nice ki bâğa gelür gider jâle *

* The şaîde lacks a final beyt (or beyts).

42b. ki ide: AC, k' ider.

K1: -5b: -

A, 5a

B, -

C, 4a

D, 5a

E, 8b

7

[Der sitāyiş-i Ca'fer Beg]

1. Bād-ı bahār her ʔarafa eyleyüb ʔitāb
Dehrũn serāser itdi dimāğını müşg-i nāb
2. Çarḫũn yūregi yağı midur jāleler 'aceb
K' andan ʔerāğ-ı lāle bulur böyle iltihāb
3. Erbāb-ı bāğı gördi ki cem' oldı şoḫbete
Ol bezme kıldı āhı odı bülbüli kebāb
4. İçmezlenürdi meclis-i gülşende ḡonca līk
Şebnemler üşdi ʔoydı anuñ ağızına ʔarāb
5. Geldi gözine nergis-i mestũn ʔarāb-ı nāz
Gülbergden āna döşedi bād cāme-ḫ^vāb
6. Nergis çemende ʔaşd ider uyanmağa velī
Gözini açmış iken alur yine anı ḫ^vāb
7. Bülbül-menār-ı şāḫa ʔıkub nite kim Bilāl
Ḳümũ nidāsı ile ider 'āleme ḫitāb
8. Bād-ı şabā el oynını oynar çınār ile
Yaşını şalub āna ider servler 'itāb
9. Gülzār gūşesinde egilüb benefşeler
Şol dürleri arar ki nişār eyledi seḫāb
10. Çekmiş yukarı cāmelerin serv ile çınār
Yaş itmeye eteklerini tā ki cūy-ı āb
11. Ğavḡā-yı 'andelīb güle derd-i ser virüb
Toldurdu ḡonca kāselerini jāleler gülāb

11b. kāselerini: DE, üsküresin.

12. Āb-ı revān ayağına zencir urdı bād
Bāğ u bahār seyrimî girü komadı ėb
13. Gül āstīn-i ğoncaya tutnaş yanığına
Şol nāzenīn gibi ki kızarub ide hicāb
14. Āb-ı revāna dās-ı müşebbek kurar şabā
Māhiler ol hayāli görüb eyler lāzırāb
15. Ol bezm içinde oğıdı bu şi'ri 'andelīb
Āheng tutdı yap yap aña şavt-ı cūy-ı āb
16. Ol ğonca kim tutar yüzine āl ile niķāb
Būlbüllerinden utanub eyler meger hicāb
17. Rıřvān tokuz tolandı sekiz uçmağı velī
Bunca melekler iğre seni kıldı intiķāb
18. Baştüm gözi şu dem uyanur kim görem seni
Nergis gibi elūnde ķadeķ gözlerūnde ğ^Vāb
19. Cānı şūrāhīnūn gelür ağızına reşkden
Meclisde la'lūni öpicek sāğar-ı şarāb
20. Cām-ı şabūhī üzre ruķūn 'aksi ğuyiyā
Pertevdürürķi şaldı şafaķ üzre āfitāb
21. Saña zebān-ı hāl ile itdükçe ben su'āl
Kırpüklerūn dili-yle virür ğamzeler cevāb
22. Vaşlūne irğürüb bizi mehcūr itme ğün
Ba'de 'ş-şefā'a olmaz imiş mü'mine 'azāb
23. Ey māh ğün gibi yalabırsın meger yine
Sāye şalubdur üstüne ol Mūşterī-cenāb
24. Ca'fer Beg ol emīr-i diyār-ı 'ulūv-ı fażl
Kim āsitānına ider eflāk intisāb
25. Ğussāda tīğ-i tīzidürür ķātı'u 'l-emān
Düşmenlere kemendidürür mālikü 'r-rıķāb

13b. ide: AD, ider.

14b. eyler: A, ide; D, ider.

16a. tutar yüzine āl ile: AD, yüzine tutar āl ile; E,

26. Şadrâ sen ol süvâr-ı meyâdîn-i fazlsın
K' olduñ sipihr üzre hilâl ile hem-rikâb
27. Âyîne-i sipihre naçar kılsa diğkatũñ
Yüzden muğadderât-ı semâvî açar niğâb
28. Bir kerre men' ideydũñ eger akmason diyü
Mismâr olurdı tahta-ı âb üzre her habâb
29. Gül yaprağını şehper idinür nesîm-i şubh
Tâ büy-ı hulkuñ ile kıla her yaña şitâb
30. Çün re'y-i rüşenũñle naçar kıldı câhuña
Altun kalemlerini yere urdı âfitâb
31. Nergis-mişâl pür-zer olursa 'adû ne ğam
Yeter gözin kör eylemege bir avuç türâb
32. Tîrũñ kadar dilîr mi vardur zemâne
Başına tañ degül taķınursa per-i 'uğâb
33. Her çarbeti ki tîrũñ ura şadr-ı düşmene
Ol rahmeden ecel girüb eyler evin çarâb
34. Bir çaymedür ecel şehine kelle-i 'adû
Kim nîzeñ aña mîh ü kemendüñdürür tînâb
35. Destâr-ı şubh-ı re'yũñ elin ger uzatmasa
Çurtılmaz idi varça-ı zulmetden âfitâb
36. Ger i'tidâl-i tab'un/muşliğ arada /ola
'Ağluñ yolını urmaya ayruğ şarâb-ı nâb
37. Tîrũñ nigârlar gibi hũn-ı 'adû ile
'İd-i zaferde parmağı ucın ider hîzâb
38. Kilkũñ laţife itmese gülmez leb-i emel
Tab'un ger oğşamasa açılmaz şehâ kitâb

19b. la'lüñi: AD, ağzuñı.

22a. bizi: AC, beni.

24b. âsitânına ider: D, ider âsitânına.

31b. kör: AD, pür.

39. Fazlından utanub benün cübār-ı fikretüm
Çokki yüzine her biri elbūşan niķāb
40. Kengīn görinse biker-i kışādem 'aceb mi kim
Dūn-ı cigorle eylenişem ellerin hıżāb
41. Teşhīr itdi kıl geçürüb dest-i şavletün
Tā bir dağı koşılmaya fışq ehline rebāb
42. Mühnem kalurdi arada zillet mesā'ili
Cūduñ anuñla karşılaşub virmese cevāb
43. Ma'nā-yı rüşenün alub uğurlayın senün
Rüsvāy olubdurur nite kim cūzd māhtāb
44. Şol şā'irün ki zevk-i selīmi hayāsı var
Yanuñda şi'rin okımadan eyler ictināb
45. Medh iledür Mesīhī ayagūñ türābına
Uçmağa berg-i gül getürür vay bu bī-hicāb
46. En'āmuñuñ bulımadı haddin debīr-i çarç
Gerçi ruķūm-ı encüm ile itdi çok hesāb
47. Kör cyleye hasūd gözini Mesīhī ger
Hāk-i derūnden āna ire bir avuğ türāb
48. Medhūñ cevāhiri toludur dürc-i hāşırum
'İzz-i hużūra bir kaçını itdüm intiķāb
49. Beñzer ki dest-i cūduñ etegin tutubdurur
Kim kaçdı gonca koyına gizlendi zerr-i nāb
50. Çün h^vān-ı midhatin yidūñ ey dil du'ā dile
Ola hemişe tā ki ser-efrāz u kām-yāb
51. Turdukça gülşen içre seher āfitāb-ı gül
Çekdükke yüze anı görüb goncalar niķāb
52. 'Ömrün güline bād-ı fenā virmeye zarar
Gonca gibi belāya ola her yanūñ niķāb

---

47. This beyt is only found in E.

The second page of text in this psalms is given according to the manuscript C. Their distribution in the other manuscripts is as follows:

<u>C</u>	<u>A</u>	<u>D</u>	<u>E</u>
1	1	1	1
2	2	2	9
3	3	3	10
4	4	4	7
5	5	5	6
6	-	-	8
7	-	-	2
8	-	-	3
9	-	-	4
10	-	-	11
11			
12			
13			
14			
15			
16			
17			
18			
19			
20			
21			
22			
23			
24			
25			
26			

et cetera ad finem

R2: -ār: -

A, 6b (51)

B, -

C, 6a (51)

D, 6b (51)

E, 5a (53)

8

[Der sitāyış-ı Nişancı Paşa]

1. H^vāb-ı şafletden uyanmaşa 'uyūn-ı ezhār
Her seher yüzlerine şu seveler ebr-i bahār
2. Şöyle cânlandılar erbāb-ı çemen kim servūn
Aysığı bāğda olmasa idirdi reftār
3. Güllerūn itneg için 'ērizi vaşfın tahtır
Mevceden miştār idinmiş şafaḥāt-ı enhār
4. Bāğlar ten gibidür olmuş ana āb revān
Cūylar 'ömr gibidür ki geçer leyl ü nehār
5. Kaşre-i şīr gibi tanıladuğınca şebnem
Goncalar ağız açar nite ki eṭfāl-i şığār
6. Gūş-ı māniye taşar şan ki gümüşden halka
Nāzil oldukça şu üzre kaşarāt-ı emtār
7. Söyledür bülbüli būy-ı gül ile bād-ı şabā
Manıku 't-ṭayr okıdur kuşlara şan kim 'Aṭṭār
8. Fāhte gün ki elinde büyümişdür servūn
Üstine medḥ okıyub olsa havāḡdārı ne var
9. Mā'-ı cārileri kaçkun diyü zencire çeker
Gör nice naqş geçer āba nesim-i eṣḥār
10. Goncadan manzaralar açdı şabā tā andan
Eyleye şāhid-i gül bülbüle 'arż-ı dīdār
11. Tāb-ı hūrşīd ile ezhārı görüp şandum kim
Şemsī dülbend giyer başlu başına eṣcār

3b. şafaḥāt-ı: D, şalaḥāt-ı.

12. Cül 'arūsınūñ öñince yürüyüb cüy-ı habb'e
Başı üstünde loğence götürür cāriye-vār
13. Dikai gün meşrabesin şāğ-ı gül üzre fonca
Her şarardan derilüb nāvek atar üstine şār
14. Bēğ'a derrick idüb loşker-i ezhār oldı
Gül siper lēle 'alea serv-i sehī sancağ-dār
15. Şūr urılursa bugün kimseye iğitdüremez
Şavt-i cū zenzeme-i sēz u ser-āğāz-ı hezār
16. Başka bir 'ālemi var bāa-ı bahāruñ k' anda
Yāsemen rüz-ı ser'īd oldı benefşe şob-ı tār
17. Jēle gül şafhaların mühreleyübdür tā kim
Yaza rengin sözün ol şāhib-i temkīn-ü-vaşār
18. Ma'den-i fażl-u-hüner menba'-ı ser-çeşme-i cūd
Kıdve-i nev'-ı beşer zübde-i eşraf-ı kibār
19. Mīr-i iklim-i süphan ye'nī Nişāncı Paşa
K' iremez fażlı nişānına hadeng-i efkār
20. Hanceri ibn-i hüsām u kılıcı ibn-i yemīn
Tāli'i eşref ü sa'di nefesidür 'aştār
21. Rif'at-ı kadri semendi ide gün kim cevelān
Yeridür ger irişe hāşır-ı gerdūna şubār
22. Keff-i dür-pāşına beñzerdi ola fi 'l-cümle
Ebre bağışladuğın yine almasa bişār
23. Sübha-ı naşmını alduğca eline şu'arā
Dilde tesbīhi olur her birinūñ istigfār
24. Ey lisānuñ gü kelīm ü kelimātuñ mu'ciz
Vey devātuñ çeh-i Bābil ser-i kilkün saşşār

12a. öñince: ABD, öñinde.

18b. kıdve: D, mebdē.

21b. ger irişe: /irişe ger./ ACD.

25b. şubh: ADE, mihr.

25. Şāhid-i re'yũne görünmedi 'ālemde nazīr
Olalı cām-ı cihān-bīn ile şubḥ āyine-dār
26. Levḥ-i zihnüñde olur nice ma'ānī sābit
Kevkeb-i fikretũñ olduḡça felekde seyyār
27. Medḥũñ okuduḡı-çũn kürsī-yi eşcār üzre
Mukrī-yi kumrīyi el üzre tutar serv ü çınār
28. Karşu ger ḥilm ü vaḡāruñdan edeb ögrense
Söyledükçe kişiyi yañşılamazdı kühsār
29. Bir yaluñ yüzlü güzeldür kılcuñ kim anuñ
Yüzini göricek imāna gelür çoḡ küffār
30. Jaleden ābileler tutdı zebānın yoḡsa
Sūsen-i bāḡ senũñ medḥũñ okırdı her bār
31. Tās-ı pür-naḡş-ı felek pādişch-i fikretũñũñ
Eli altındadırur nite ki taşt-ı zer-kār
32. Bahr-ı keffũñde n' ola la'ldenitse tācın
Ḥātemũñ çũn ki olubdur melik-i deryā-bār
33. Tīḡ-i pür-cevherũñũñ 'aksi düşerse bahre
Kızara dūr şadef içre nite kim dāne-i nār
34. Na'l-i esbũñ yeridür başlarına od yaḡsa
Çũn 'adū kalbi ile hem-ser olubdur aḡcār
35. Kef degüldür görinen şudaḡı kühsār üzre
Penbedür kim anı dāḡına urubdur enhār
36. Çārmīḡ itmeg içũn dest-i każā düşmenũñũñ
Her ser-i mūyı olubdur bedeninde mismār
37. Ḥavf-i nīzeñden eger kaçā 'adū kühsāra
Taḡlar içre kemend ata tuta ḡalkā-ı mār

26a. sābit: AD, zāhir.

31b. nite ki: D, nite kim.

38. Her şehersâh cihân bâğınā seyr oylomege
Rekhet-i şulqun olur esb-i şabâ üzre süvâr
39. Mümtelî olmağ ile ni'act-ü-işsânunūdan
Az qaldı ki felek gözini kör ide buğâr
40. Hişt-i sîm-ü-zor ile yapmağa gönüm yıkuğın
Gelmeğe 'āleme luţfuñ gibi her giz ni'mâr
41. Vaşfuñ altun ile taħrîr ider idüm hele ben
Fâkeden vüs'atüm olaydı eğer bir miqdâr
42. Miğhatün göklere ırgürse Mesîhî n' ole çün
Nerdüsân oldı aña işbu suţür-ı eş'âr
43. Gülşen-i miğhatün içre utanub fezluñdan
Bikr-i fikrüm görünür gül gibi rengin-ruşsâr
44. Dilegüm bu ki 'azîz olmaya şol şaşş k' anuñ
İşbu şül gibi ma'anî pözine görine h^vâr
45. Almazam ağızuma ben ma'nî-yi hâyideyi hiç
Değülem tıfl ki hâyide idinem iftâr
46. Tenüm içindeki cân 'āriyetî olduğı-çün
Dirliğümden iderem ikide bir gayret-ü-'âr
47. Serverâ gerçi ba'idem şeref-i hizmetden
Lîk dem yok ki du'ân olmaya dilde tekrâr
48. Ğam u endüh u melâl ile hayâl olduğımı
Saña 'arz itmege geldi bu muhayyel güftâr
49. Ben senün bendelerün defterine geçmiş iken
Ne revâdur baña pâ-bend ola cüz'î timâr
50. Bu kadar zillet ile ben ayağın toprağına
Şadef-i şab'dan itdüm nice gevher işâr

40a. yıkuğın: ADE, yatağın.

45a. ağızuma: AD, ağıza.

45b. idinem: D, ideyem.

49b. cüz'î: AD, çarb-ı.

51. İnceğin 'öl' köküyle başlı olan ve 'ölme' fiiliyle
Türkçeye giren kelimelerin listesini yazınız.
52. İnceğin 'ölme' fiiliyle başlı olan kelimelerin listesini yazınız.
Bununla birlikte 'ölme' fiilinin türemiş kelimelerini yazınız.
53. İnceğin 'ölme' fiiliyle başlı olan kelimelerin listesini yazınız.
Bununla birlikte 'ölme' fiilinin türemiş kelimelerini yazınız.
54. İnceğin 'ölme' fiiliyle başlı olan kelimelerin listesini yazınız.
Bununla birlikte 'ölme' fiilinin türemiş kelimelerini yazınız.

51b. n' ola kılsa anı: AD, anı kılsa n' cla.

Muc.: -āl : -

A, 10b

C, 13b

D, 12b (defective) *

9.

[Der sitāyiş-i Ca'fer Beg]

1. Cihāna virdi tağayyür Hudāy -- celle celāl --
Çemen hıızānesin itdi hazān yine pāmāl
2. Yüz urdı yire çemen yumdı gözlerin nergis
Delāl-i gonca geçüb 'andelībi eyledi lāl
3. Bahār kâfilesini ne hōş tağıtdı hazān
Gül āfitābına böyle ne tīz irişdi zevāl
4. Gel ey kıyāmete inkār iden işit ki benüm
Kulağuma li-men el-mülk diyü geldi su'āl
5. Baş üzre tutmaz idi devlet anı 'izzet idüb
Rükü' ile belini egmeyeydi Rabbine dāl
6. Gerek ki hurrem ide seni ebrū-yı mihrāb
Nite ki şā'im olan şahşı gurre-i şevvāl
7. Dehānı ile miyānını fikr idüb hūbuñ
Nice bir eyleyeyin böyle dürlü dürlü hayāl
8. Dehān-ı yarı yuri yoq hesābına şay kim
'Adem diyārına iltür seni ol emr-i muḥāl
9. Şikeñc-i zülfine dil virme her nigāruñ kim
Şikence itmege yarın saña olur çengāl
10. Cehennem odıdurur āteş-i 'izār-ı nigār
Ki aña zülf ü haṭ olmışdurur duḥān-mişāl
11. Nigār kāmetin unut kıyāmeti fikr it
Qo haṭṭ-ı sebzi ne'dir gör şahīfe-i a'māl

2a. yire: A, seyre.

5b. belini egmeyeydi: A, belin itmeydi (!).

7b. eyleyeyin: C, eyleyesin.

* Ff. 11b-12a seem to have been omitted in microfilming; the manuscript itself is not defective. The kaşide be-

12. Ne fā'ide sañe ol şavmdan ki ola müdām
Dilünde zıkr-ı cemāl ü gözünde 'id-i vişāl
13. Kõ meyli her yeñe kim Eb mē' il olduğı-ğün
Kesim-i şubh urur añe selāsıl ü ağılāl
14. Yürü güneş gibi kesb-i tecerrüd eyleyü-gör
Nücüm içinde kemer gibi olma ehl-i 'iyāl
15. Meh-i dü-hafta gibi berķ ura cemālün eger
'İbādet egesin qaddüni nite ki hilāl
16. 'İbādetü 'llāh añıl sa kaçarsın andan līk
Günāha bir nice ferseng idersin istiķbāl
17. Gezüb yürime mu'aşşal bu deyr-i fānide
Vaşşā'if-i hidemātunda eyleyüb ihmāl
18. Añ ol günü ki yire düşe eşk-i çeşm gibi
Felek tabaqları içindeki 'uķūd-ı le'āl
19. Yürü günāhuña tövbe idüb yemān ide-gör
Ki geçdi 'ömr-i 'azizün nite ki bād-ı şimāl
20. Ye da'vī-yi beşerīyetden el çek ey ğāfil
Ye iktisāb-ı fażā'il idüb kıll istikmāl
21. Ye toğruluğ ile Ca'fer Beg işigin bekle
K' elif gibi seni baş üstine tuta iķbāl
22. Ki oldurur melekīyu 'ş-şıfāt-ı ekmel-i zāt
Penāh-ı 'ālem ü fāzıl melāz-ı ehl-i kemāl
23. Sipāh-ı fırşata re'y-i bülendidür rehber
'Arūs-ı nuşrete na'l-i semendidür palķāl
24. Cihānda serkeş olanlar şurēhī gibi müdām
İderler ayağına baş komāğa isti'cāl

14a. eyleyü-gör: A, eyleyi-gör.

17a. yürime: A, yürüme.

18a. eşk-i çeşm-gibi: D, eşk-veş nücüm (!)

22a. melekīyu 'ş-şıfāt: AD, melekü 'ş-şıfāt (!)

25. Zamānı göyle emān itdi hūsn-i re'y ile kim
Eline kimsene tığ alımsa meger dellāl
26. Vaqārı mülki eger bir gün eylese işlāh
Zemāne bir dağı irmezdi 'illot-i zelzāl
27. Şu deñlü ta'ne taşın urdi dest-i hūkmūñ kim
Şadā dili-yle şikāyet ider hemīşe cibāl
28. Kalem dilini budur tercümān idindügi kim
Medā' ihūnde olubdur zebān-ı nātika lāl
29. Ne toz ki kopara tab'um semendi fikretde
Gözine sürme ider İsfahānda rūh-ı kemāl
30. Şehā Mesīhī-yi bığāreñi tehī görme
K' olubdurur midahātuñla kalbi mālāmāl
31. Güher gibi yüregın deldi fikret-i elmās
Dizince rişte-i naşma bu resme 'ağd-i le'āl
32. Zehī şeref ki hūzūruñda diz çöküb fuşalā
kuşūr u naşş-ı kemālin iderler istikmāl
33. Sebel gibi meh ü mihrūñ tururdı gözine ebr
Bulara sümm-i semendūñ ger olmasa keşşāl
34. Bu dem ki mātem-i cūd u vaqār-ı rağbet için
'Arā'is-i kelimātum giyübdürür kara şāl
35. Bulara rağbet-i luţfuñ ger olmaya ziver
Ne yüzle eyleyeler bir dağı de 'arż-ı cemāl
36. Şu deñlü cūduñ eli tutdı sā'il ağzını kim
Meger ki medrescede kaldı ola resm su'āl
37. Yarar bu şi'rümi tır-i du'āya bağlayuban
Hedīye diyü idersen meleklerle irsāl

26a. vaqārı mülki: A, vaqār-ı hilmūñ.

bir gün: D, bir giz.

26b. irmezdi: D, inmezdi.

27. A lacks.

27a. D, Şu deñlü başına taş urdı heybetūñ ile kim

29a. ~~AD~~ semendi: AD, semend-i.

38. Diraht-i kilkün ider miydi secde olmasa ger
Sevād-ı dest-ıpañın qadr gicesi timşāl
39. Qalem gibi beşını qat' idersen a'dānuñ
Görine cevbe-i tırün içinde nite ki nāl
40. Bir iki haftada bir bedre altun issi olur
Şu kim qapuñ felegin bekleye nite ki hilāl
41. Nite ki vaqt-i bahār içre qande eyleye berq
Nite ki faşl-ı qazān içre girye ide şimāl
42. Bahār-ı 'ömr-i 'adūña qazān irgürüben
Vire murāduñı haq bi-'l-gudüvvi ve-'l-āşāl

---

38. A lacks.

39. D lacks.

R1: -er nesim: - . -

C, 19b

D, 16b (defective)

10

[Der sitâyiş-ı Ca'fer Beg]

1. Bir nefesde Keryem-i aḡḡānı itdi ḡāmîle
Rūḡ-ı ḡuds ile meḡer oldu bu dem hem-ser nesim
2. Virmez idi ḡālib envāt-ı nebāta böyle cān
Olmasaydı ḡūr-ı İsrāfīle ger maḡher nesim
3. Şu'lesin söyündürürken bu 'acebdür kim ider
Şem'-i ḡülzār u çerāḡ-ı lāleyi enver nesim
4. Mehd içinde tıfle beñzer nā-şüküfte ḡoncalar
Kim şalar kehvāresini nite kim māder nesim
5. Berg-i ḡül yā Rab Süleymān taḡtı mīdur kim bu dem
Götürüb anı havā üstinde seyr eyler nesim
6. Lālenün ḡanı-yle ḡoldurdu sifālin uralı
Bāḡa yer yer ḡatre-i bārān ile neşter nesim
7. 'Arızı naḡşını taḡrīr itmeḡe ol ḡül-ruḡun
Şafḡa-ı āb üzre ḡılmış mevcden mıştar nesim
8. Uḡub uḡub ḡülsitān-ı 'ālemi seyr itmeḡe
Her seher ḡülberg-i terden idinür şehper nesim
9. Şahn-ı ḡülzār içre nergis kāse-bāz olduḡı-ḡün
Berg-i nesrīn ü semenden şaçdı sīm ü zer nesim

Both mss lack the maḡla'. A folio has fallen out of D, leaving a lacuna which includes beyts 7 to 31.

5b. üstinde: C, yüzinde.

10. Gülşen [ü] şahrâyı seyrân itmeden men' idemez
Gerçi kim ayı gümüş zencir ile bağlar nesim
11. Boñzer ol 'ALİ-cenâb ışığıne yüz sürdi bād
K' itdi âfâkıñ dimâğını yine 'anber nesim
12. Sâkin-i şadr-ı sarây-ı fażl Ca'fer Beg k' anuñ
İşigi ferrâşı olmağ ile fahr eyler nesim
13. Medhini yād itmese kumrı çinâr u servden
Depredür üstine berg-i bidden hancer nesim
14. Karşu te'dīb eylese habs-i habâb ile ger ol
Kıpmaz idi şem' başından gice efser nesim
15. Şeh-nişinini temâşâ itmeg için gâh gâh
Şühid-i gülzâra açmış goncadan manzar nesim
16. Sen sen ol kim gülşen-i âfâkı seyrân idicek
Hulkuñı söyler çemen dili ile ekser nesim
17. Sür'at-i 'azmünle bir dem olımadı hem-'inân
Gerçi kim evrâkıdan idindi bâl ü per nesim
18. Halka izhâr itmege hilm ü kemâl ü fażluñı
Tolanur şitün gibi âfâkı tâ mahşer nesim
19. İrgüreldeñ göklere kuhl-i ğubâr-ı rāhuñı
Eylemişdür mihr ü māhuñ dīdesin enver nesim
20. Seyr-i gülzâr eyledükçe süseni alub ele
Şavuluñ diyü şalar bāğ ehline şeşper nesim
21. Şu'le-i kahrūñ eger düşse gülistân şahına
Âteş-i gülden tutardı şekl-i hâkister nesim
22. Hulkuñ ile baş koşaldan ne kerâmet buldı kim
Yedi deryâyı gezer kılmaz ayâğın ter nesim
23. Yollar üstinde semâ' uran degüldür gird-bād
Kim ayâğın toprağı üstine ceng eyler nesim

24. Ger semüm-ı kahrın ide ıarf-ı gülşenden güzer
Gül şerār olub duğān ile ola hem-ser nesīm
25. Rişte-i nazmuñla örülse eger şirāzesi
İdemezdi güllerün necmü'asin ebter nesīm
26. Fāzılē hūmmā-yı miñnet yağdı yandurdı beni
Vağtidür luğfuñ havāsından eserse ger nesīm
27. Āh ide işigüne geldi Mesīhī çākerün
Ol ğubārı göge irişdürdi ey server nesīm
28. Yeller esdüğe yağan yağmur degüldür muğlağā
Merħamet idüb benüm aħvālūme ağlar nesīm
29. Cevr-i zilletden benüm āh-ı şerer-bārüm gören
Şöyle şanur kim havāya od urur ağger nesīm
30. Gel bu ğ^vān-ı medħuñ üstine du'ā kıl ey gönül
Kim anuñ vaşfın dimişdür dehre ser-tā-ser nesīm
31. Nice kim bāğ ehline neşv ü nümā vire bahār
Nice kim bezm-i çemende gezdüre micmer nesīm
32. İtmesün ğāret bahār-ı 'ömrünü ceyş-i ğazān
Tīb-i ağlākuñla virsün dehre zīb ü fer nesīm
-

R1: -ir : -

A, 18a

C, 18a

D, 23a

E, 6b

11

[Şitâ'ıye der sitâyiş-i Hasan Paşa]

1. Tâ ki oldı kârbân-ı şayf 'âlemden nefîr
Sinden şâh-ı şitâ için döşendi hõş serîr
2. Kahr ayvasını kat kat penbeye şardı şehâb
Postın urındı eginine bulutdan çarç-ı pîr
3. Gâh Davudî zehirler örtinüb Eb-ı revân
Geh gümüşden harbeler peydâ ider çarç-ı dilîr
4. Âb kim şırça sarây içinde olmışdur nihân
Şan ki bir gün görmedük maḥbûbedür rüşen-zamîr
5. Öldürürdi cümle 'âlem halkını Nemrûd-ı berd
Ger gülistân itmeyeydi âteşî ḥayy-ü-ḫadîr
6. Saḫt olub kışdan nice şovunasun billâhî âb
Ḳal'a-ı yeh içre anı her seḫer eyler esîr
7. Yâ Rab açlıḫdan ne hõş cân virâi eḫfâl-i nebât
Çün dökildî yire pistân-ı felekden bunca şîr
8. Gerçi vâfir akçe dökdi yer yüzine âsumân
Ḳaḫḫ olub lîkin ma'îşet bâbı oldı key 'asîr
9. 'Âlem içre yayılanı sen tımandur şanma kim
Dûd-ı âhidur ki şovukdan ider anı faḫîr
10. Ben sovuḫdan şubḫa dek çigzindüğümü göricek
Yirlerine ışınub şâd oldı aşḫâbü 's-sa'îr
11. Gâlibâ böyle yüz aḫlıḫın ḫazanmazdı cihân
Olmasaydı ger zamân-ı mîr-i mîrân-ı kebîr

1a. oldı: D, urdı / nefîr: ACE, sefîr.

3a. örtinüb: AC, örtinür; D, örinüb.

3b. çarç: C, dehr.

12. Server-i 'âlem ḥāsen reḡe ki öldür fi 'l-meḡel
Dōsta çün gūḡand ü dūḡmenc mēnend-i ḡār
13. ḡaḡ tē'âlā eyleniḡ isai gibi ḡulḡin ḡāsen
Gūmle ḡavli müstaḡā ü cūla fi'li ail-peḡir
14. ḡubḡ-i ḡādīḡ ne yūḡ aḡardurdi 'âlende eger
Almasa re'y-i münibūnle ele ḡimḡir-ü-tir
15. ḡiḡe-i eflāk aḡitnasun gūlāb-i ḡebnemī
Kim ḡudā'in 'ûlemūn sen def' idersin ey emir
16. Nuḡret ü feth ü ḡafer saña neḡib oldı diyü
Leḡker içre vay ki ḡalar ḡaḡırur tiḡ ü nefir
17. ḡemme-i luḡfūnla ḡālib hem-nefes oldı cihān
Kim ḡolar dehrūn dimāḡı her gice 'aḡr u 'abir
18. Derzi-yi ḡadrūn çün tiḡūn ḡandusin ala ele
ḡāmet-i ḡaḡmūn libās-ı 'ömrini eyler ḡaḡir
19. Senden eksüklük dilerler eumeḡin arturmaḡa
ḡol bahādurlar ki eyler gürz ile ḡaḡı ḡamir
20. Çarḡ dest-i baḡtūne virdi 'inān-ı rif'atin
İḡtiyār ile n' ola yerin cūvāna virse pır
21. Serverā bāḡ-ı cihān fānī olinca gelmeye
Gūḡen-i medḡūnde benüm bigi mürḡ-i ḡōḡ-ḡafir
22. ḡanı ādem k' aḡa encüm gibi ḡeḡm-i i'tibār
Tā olam mē'nāda ben de māh-veḡ hengāme-gir
23. ḡānde raḡbet yoḡ nite gūyā ola ḡūḡı-yi ḡab'
Hiḡ elḡān ide mi bülbul çün ola berd ü sir
24. Ne revādur kim yiye cūhhāl dürlü aḡ'ime
Baña her ḡış āfitāb u berf ola nān-u-penir
25. Midḡatūnde gül-be-ḡekker yir iken lā'ik mi kim
Ben olam aḡ u piyāza degmeyenler ola sir

12a. fi 'l-meḡel: AC, bi-'l-meḡel.

12b. dōsta: ADE, dōstina.

18a. ḡadrūn: ADE, ḡudret.

22a. k' aḡa: AC, kim içre.

26. Hatt-ı 'ilx-i şî'ri lime ilodem sen var iken
Değme bir hayvâna çün ki şî'rden yapdūr çā'ir
27. Kā'ināti hā'i şanma cihl-i 'irfāndan ki 'en
'Alemlüñ Selâmı olurdm olayduñ sen çahîr
28. Evce-i 'Elim çün el-berdū 'adūvū 'd-dîn didi
Yē beni bu şovuk öldürür ye hōd eyler esîr
29. Ben şovukdan çigzinürsem şubha dek misl-i kebāb
Āh odını ölçerür turnaz dil-i bî-dest-gîr
30. Nicosi şerh eyleyem faşl-ı şitā müşkillerin
Haşr olinca yazamaz çün binde birin biñ debîr
31. N' ola bir kürküñe girsem kim cihāndur bu begüm
Beglerüñ kürkine geh maḥbūb girer geh faķîr
32. Yüridi miskîn Kesîhî üstine kış leşkeri
Kaça kaça tapuñı idindi ey server naşîr
33. Merḥamet kıl kürkten yarı vir aña bir hişār
K' içine girüb ḥalāş olsun bulardan ol faķîr
34. Tā ki vird itsün du'ā-yı devletüñ şām-u-seḥer
Şol du'ālar kim ide her birisi Ḥazretde yir
35. Nice kim kış leşkerinden ḥalk ide kürki hişār
Nice kim şayf u zemistān kıla her yıl dēr-ü-gîr
36. Göñlüñ irdüğine Ḥakdan dilerem ire elün
Feth ola cümle murādūñ kal'ası bî-tig-ü-tîr

33b. faķîr: AD, ḥaķîr.

R2: -ār : -

A, 21a

C, 29b

D, 26b

E, 14b

12

[Der sitāyiş-i Defterdār Ahmed Çelebi]

1. Taht-ı dilde yine sultān-ı şafā kıldı karar
Bāz-ı cānum yine mürğ-i feraḥı kıldı şikār
2. Ka'r-ı baḥr-i elem-ü-şuşşa miyānında iken
Şāhid-i zevk-ü-şafāyı yine dil itdi kenār
3. Sebze-zār-ı dil-i yārān muḥarrā oluban
Hirmen-i cānına urıldı ḥasūduñ yine nār
4. Tolicak dūd ile 'ālem görinen necm degül
Āteş-i āh-ı ḥasūd ile göge çıkdı şerār
5. Eyledi şevk ile ḥürşid feraḥ-şād oluban
Yine germiyet ile bir avuç altunı nişār
6. Bir ṭabīb-i dil-ü-cāndan ben anuñ ḥikmetini
Derd ile eyler iken ḥikmeti|gör istifsār
7. Didi dīvān-ı każādan gelüben peyk-i kader
Yüri dīvānına şāh-ı gülüñ ey bād-ı bahār
8. Gonca cüzdānını aç defter-i ezhārı çıkar
K' oldı Ahmed Çelebi devlet ile defterdār
9. Baḥr-i 'ummān-'aḫamet kār-ı 'aḫā ebr-i saḫā
Āsumān-sür'at ü deryā-dil ü kühsār-vaḫār
10. Mülk-i fażlında bu eflāk toḫuz kat kal'a
Pāsbān encüm āna ḥaḫret-i 'İsā dizdār
11. Yıldırım başına odlar yaḫar anuñ her gāh
Yeñilüb ḥilmine öyküñdi meger kim kühsār

8b. k' oldı: DE, oldı.

9a. 'aḫamet: ADE, ḥayā'.

12. Tîğ-i bürrân ile berķ anı çalar yine meger
Senv ile keffûne öyküni seçâb-ı dūr-bār
13. Kef urub bād-ı şabā şuretini itdi kebūd
Baħr-i cūduñ gibi cūş eyledi beñzer ki biħār
14. Ger melā'ik ola kātibler ü eflāk evrāk
Ger mürakkeb ola deryālar u aqlān eşcār
15. Dy saħb-menba'ı ser-çeşme-i elṭāf-ı kerem
Keremüñ rüz-ı ḥesāb ola vu olmaya şümār
16. Nakş-ı maḫşūduñı virdi/nerrād-ı cihān /saña
Ṭās-ı zilletde kerem eyle beni eyleme zār
17. Nāvek-i ṭāli'üme himmetüñ eyle poykān
Devlet āhūsını avla ki idem ben de şikār
18. Şeb-i zillet ḫarañu itdi cihānı gözüme
Devletüm şem'ini gel dest-i du'ā ile uyar

13b. biħār: AD, piñar.

18b. du'ā ile: D, ri'āyetle.

R1: -E1 : -

A, 9b

B, -

C, 8a

D, 10b

E, 10a

13

[Der sitâyiş-i Defterdâr Bedrüssîn Beg]

1. Meclis-i hâş içre bir şeb bir nice ehl-i kemâl
'Ayg iderdi vü yanardı karşıda şem'-i camâl
2. Kimi iderdi kıyâmet-rûlarıñ zülfin şesâb
Kinisi veşl-i cenân-ı yârı eylerdi hayâl
3. Gâh oğınurken lob-i yâr üstine şîrîn gazel
Gâh şîrîne nazâr eylerken ol çeşm-i gezâl
4. Her birine bir gazel emr itdi ol sulţân-ı hüsn
Ben dehi ol emre bu şî'r ile itâün imtisâl
5. Hey ne lâzım ol ruḥ-ı 'âlem-nümâde haḥḥ-u-ḥâl
Câm-ı İskenderde ḥöd lâzım degül gerd-i melâl
6. Eşk-i gevher-bârımı zülfün dökerse şân degül
Ebr-i nîsândan 'aceb olmaya yağdurmaḥ le'âl
7. Ey beni öldürmeg için kaşduma bel bağlayan
Eyledün kaşd-ı şarîb ü bağladuñ nâzik hayâl
8. Rûze-i hecrünle çün kim beni şurbân eyledün
Bârî pişür cânım için ni'met-i 'îd-i vişâl
9. Kabrde kılsam rakîb öcinden efgân dir gören
Ḥavf-i kâfirden zemîn içre ezân okır Bilâl
10. Ebr şanmañ ḥâ'il-i hürşîdi siz kim bu güneş
Ḥâlûme ağlamağa tutmuş yüzine destmâl
11. Devletünün defterin dürme igende ey felek
Yoḥsa defterdâra vallâhî iderven 'arz-ı ḥâl

1b. iderdi vü: AD, iderlerdi; E, ider diyü.

2a. rûlarıñ: ADE, kadlerün.

3b. eylerken: CDE, iderken.

4b. bu: D, işbu.

12. Mîr Bedrüddîn deftergâh-ı İvân-ı şâhâ
Kim bulınmaz şafâ-ı 'ahâidâ bûb-ı inşî'âl
13. Ma'den-i 'ilm-ü-'amel ser-geşme-i dîn-ü-düvel
Melce'-i aşşeb-ı fıtnat merba'-ı 'izz-ü-celâl
14. Ol ki aruñ şâk-ı pâyına şema' kılmameşe
Âsitânına yemîn ile melûr şider şinâl
15. My saşşemî fikr idüb şâtim şey itmiş defterin
Vey 'aşânî gıkr idüb ser gözde kalmış nakş-ı mâl
16. Kahr ile mâhı iki gözi gibi tutar felek
Ayegün tozun idindükleri içün iktihâl
17. Şeyme-i çarğun felek haşra ider dâmânını
Gösterem diyü senün otağune ya'nî mişâl
18. Düşmenünün mezra'-ı sebz-i hayâtın biçmege
Çarğa tutuban yüzini diş biler âs-ı hilâl
19. Zihnüne teşbîh olduğı içün şems-i münîr
Şasretinden her gece 'âlem giyinür şara şâl
20. Ben vaşârüne zemîni nice teşbîh ideyin
Kim zarûrî sâkin itmiş eni evtâd-ı cibâl
21. Yâ nice teşbîh idem işigüne gerdünü kim
Bu melâz-ı halk u ol benden beter ser-geşte-şâl
22. Dergehünde 'â'ilün gözin şoyurur şân-ı cüd
İşigünde sâ'ilün ağzın tutar dest-i nevâl
23. Mümkin olub vaşfuñı ben deñlü ta'bîr itmedi
Gerçi kim her bir şalem zeyreklik içün yutdi nâl
24. Şi're bir şoş perveriş vireydüm emmâ n' ideyin
Şayl-ı zillet eyledi 'aqlum esâsın pâymâl
25. Serverâ bu çarş-ı keç-revden fiğân kim gösterür
Câhile şadr-ı şafâ vu kâmile şaff-ı ni'âl

6a. şân: ADE, şam.

8a. hecrünle: AD, hecründe.

9a. kılsam: AD, itsem.

9b. zemîn içre: ADE, yer altında.

26. Cille-i dest-i falokünür fiğānım çapūns
K' eylemez t̄arībūr n̄ālīş çörmevince gūş-m̄āl
27. H̄ağ bilür zehr-i 'an̄ē veylī acıtdı cānımı
H̄ālūmı endas alı-vorgil ki çadan ben de bal
28. Khl-i t̄imāraı velī b̄imāre döndüm himmet it
Ey t̄arīb-i cān-u-ail bu'sun mizācum i'tidāl
29. Keşmesin ben bülbülün̄ gūş eyle ey gül-çehre kim
Yaraşar sen Husrevün̄ vaşfında bu şir̄in mağāl
30. Ey mesīhī el götür cyle du'ā ol servere
Kim tamām ola bu efsün-ı h̄ağ u sihr-i helāl
31. Açduğınca şehper-i zerrinini 'an̄k̄ā-yı mihr
Zāğ-ı şeb kıllaukça anuñ heybetinden intikāl
32. İncesün rif'at havāsından hümā-yı devletün̄
'Aş-ü-nüşuñ lem-yezel kılsun Hudā-yı lā-yezāl

10b. h̄ālūme: D, h̄ālūmi.

13a. ser: C, der.

18b. dās: ADE, aña.

19b. h̄asretinden: AD, h̄ayretinden.

23b. için : C, içre.

24a. vireydüm: AD, virürdüm.

29b. mağāl: ACD, mişāl.

R1: -ān : -

A, 17b

C, 30a (17)

D, 22a

14

[Der sitāyiş-i Çāşnī-gīr Üveys Beg]

1. Hey ne nāzik tās-bāz-ı kāmīl olur āsuman
Dāmeni altında olur tās-ı pūr-āteş nihān
2. Bir şaru yāqūtı var idi bütün dünyā deger
Nice yüz biñ aqçeye mağribde şatdı rāyegān
3. Gözi yaşından nice kan tölmasun dāmān-ı çarç
Peyk-i şeb tācın günün yitişdi kapdı nāgehān
4. Götürürdi bu felek dūşında bir zerrīn yatıq
Düşürüb mağribde dökildi şarāb-ı ergüvān
5. Çün ki dilber yaqmadı cevr odına 'āşıkları
Yir ü gök yaqandan oldı pūr-şerār u pūr-duhān
6. Mülk-i mağrib üzre yap yap yürüdi sulţān-ı māh
Altun üsküflü sipāhīdür yanınca ahterān
7. Leşker-i şāmı temāşā eyleyüb dizdār-ı h^vāb
Havf idüb yaptı hişār-ı haşmetin def'i hemān
8. Pūr-şecā'at devlet atına süvār olmuş gelür
Gördüm altun başlu bir sancaq öñince bir cüvān
9. Lā'ik-i sancaq şecā'at mülketinüñ serveri
Çāşnī-gīr başı Üveys Beg hażreti maqbül-i Hān
10. Tāb'-ı pākine sen anuñ niçün öykündüñ diyü
Bīd yanından geçen āba urur hancer hazān
11. Medhūñe gördüm nihāyet yok didüm bir hōş gazel
Meclisünde oqısun muṭribler anı her zamān

9b. The mışrē' is out of metre. Only D has Üveys; C writes Veys (!) and A has Yūnus.

10b. geçen āba urur: D, geçene ildürür.

12. Za'f-ı cismünden kaçan kim eyleyem bir dem fiğân
Nây olub âheng ider yanınca her bir üstüñ^Vân
13. N' ola haeründe beni parmağ' ile gösterse halı
Ze'fdan gün kim hilâl oldu bu cism-i nâ-tüvân
14. Nâh-ı rûze çün güneş yüzlüleri kıldı hilâl
Ay nûri gündən alduğuna kalmadı günân
15. Fırşat el virdi bizümle merhabâ itdi nigâr
Şâdılığdan n' ola gör dölâb rakş ursa revân
16. Her boğazı iplü ile şalınaldan sen begüm
Ben gam ile ruşşadan şalıncağa döndüm hemân
17. Nâlemi işitmesün diyü mahallünde rakîb
Küs-ı şâhî ile bu gece bile itdüm fiğân
18. Sen semen-ten lâle-ruşşâr ile şohbet itmege
Önce vu ~~şâşâş~~ gül kıldı yâküt u zerini der-miyân
19. Fırşatünde ser-güzeştüm bilmek istersen şehâ
Tığüne şor kim zebân-ı hâl ile kılsun beyân
20. Göklere çık var sitâreñle cidâl eyle diyü
Düd-ı âhum yeryerin çarğa dikübdür nerdübân
21. Baña la'lün-çün kıldur düşnâm küyünde rakîb
Sâ'ile hâmin virür ekser yemişün bâğbân
22. Hâk olursa şevk-i ruşşaruñla cism-i süptem
Kabrüm üzre şem'-i kâfûrî ola her üstüñ^Vân
23. Ben zenağdânun çehinden nicesi bulam necât
Kim bu çâhuñ 'umkına her giz irişmez rîsmân
24. Dâne-i eşkümden artuğ görmedüm dirhem yüzün
Düd-ı âhum kim olubdur kâse-bâz-ı âsumân

---

14 - 17. These beyts are found only in C, and with them the *kaşide* ends. A and D contain the beyts here numbered 18 - 31. Actually the *kaşide* is of irregular construction, and most of these beyts can be found in *gazel* no. 179-181.

25. Ben kılıcıñdan şehā döndürmezem yüzüm velī
Korķom oldur döndüre yüzini 'anuñ üstüñ^Vān
26. Ğata gönüllü şenemlerle çalışur eşa-i çeşm
Kanda ise taşlar ile döginür āb-ı revān
27. Rāh-ı āteř-tābuñ üzre eşkümi gören şanur
Kārbān-ı encüm ile taldı rāh-ı kehkeřān
28. Ne revādur k' āsumān-ı devlete iller çıķa
Ben kılam āhumı döne döne çarķa nerdübān
29. Her seher yire havādis müręini uçurmağa
Mürę-i māh-u-mihr yapmışdur felekde āřiyān
30. Ğūblar iřigine beñzetdügi-çün kendüyi
Bu günāhın bildürüb yol keşdi çarķa kehkeřān
31. Ey Mesīhī bildi maķşūduñdurur būs-u-kenār
Anuñ içün gizlenür senden dehān ile miyān

4a. yatık: AC, tabaķ.

25b. döndüre yüzini: D, kim yüzün döndüre.

R2: -er: -

A, 19b (16)

C, 26b (23)

D, 24b (16)

E, 15a (17)

15

[Der sitâyiş-i Mehmed Çelebi]

1. İşigünde yüzüni görmege dil kıldı sefer
Anda bî-çāreyi yē şuyı ye topraşı çaker
2. Leb-i la'lüne şebih olduşı-çün ey gül-roş
Şubh-dem jüle gelür goncalaruñ ağzın öper
3. Şanma kim zā'i' ola dilde hayāl-i la'lün
Bizde ey dōst yavu vermez olursa gevher
4. Meclis-i meyde senünle kadeh öpüşdügi-çün
İkide birde şürēhünün aña gönli aşar
5. Karşu hāke dökilen cur'a degül la'lün için
Ağlayub yire döker acı yaşını sāgar
6. Gül eger kendü yüzine yüzün itdiyse şebih
Haş budur k' itdügi teşbih yüzine beñzer
7. Yalunuz sım ile senün belünü aldum idi
Nice anuñ gibi koşdı vu tolandurdı kemer
8. Kemeründen diler iseñ ki şikāyet idevüz
Gel Muhammed Çelebiye varalum ey dilber
9. K' öldürür pādīşeh-i dādger-i mülk-i kemāl
Melce'-i ehl-i zekā mecma'-ı aşhāb-ı hüner
10. Ey ki bār-ı gāzabuñdan bulımaz hiç sükün
Keştī-yi çarha çı ger mān-i nev ola lenger
11. Düşmenün başı ise hancerünün da'vāsı
Tizcek hākim-i şimşirün o da'vayı keser

1a. sefer: AD, güzer.

2b. goncalaruñ ağzın öper: C, goncalaruñ ağzın arar; D,
gonca-lebün ağzın arar.

3b. bizde: D, bize.

4a. senünle kadeh öpüşdügi-çün: AD, lebüne kadeh öykündügi-
çün

12. Ke hâlel vire zâîrûna san-i berd-i 'adû
Şem'-i hürşîde ziyân irgüre mi bād-ı seher
13. Ebre deryâ ne ki bağışlar ise yine alur
Keff-i dūr-pēşûne âzîzîx ol öyleye nice beñzer
14. Oldı yeyuñlı oğun kavı-i kader tîr-i kâzâ
Sînesinde yer iden ane kâzâsın ister
15. Yazmağa hâk-i rehûn medhîni bu levh-i zemîn
Yolları sînesi üstinde idindi mıştar
16. Halka-ı mâr degül kühdaki pîç-â-pîç
Tağ u taş hîdmetûni itmege bağlandı kemer
17. Menzil-i merge har-ı düşmeni yürütmege tîz
Gönderûnün uci bizlengeç olubdur beñzer
18. Toğanub düşmenûnün cengine süsen şimşîr
Gül siper yapınuban nergis idindi miğfer
19. Kûh öykündügi-çün hilmüne urdı lâle
Hânûmânına anuñ başdan ayağa âzer
20. Hâsedinden görelî keff-i kerîmüni şehâb
Kara pus oldı yüzi gülmez ışmaz ağlar
21. Cevher olur nazar-ı luţfuñ ile hâk-i zelîl
Ey kerem-kânı Mesîhî kuluña eyle nazar
22. Nice kim hâki nazarla zer iden gibi güneş
Nazar-ı terbiyet ile ide sengi cevher
23. Kîmiyâ-yı nazaruñ irişüb üftâdelere
H^vâr iken hâk-i siyeh gibi işini ide zer

6a. yüzine yüzün itdiyse: AD, yüzine yüzünü itse.

6b. budur: D, bu kim.

9a. pâdişeh-i dâdger: C, dâdger pâdişeh.

9b. aşhâb: ADE, erbâb.

10a. bâr: ADE, bād.

10b. ola: ADE, oldı.

11b. tîzcek: AD, iricek.

12. AD lack.

17a. yürütmege: ADE, göndermege.

H2: -ā: -

A, 3a (43)
 B, -
 C, 16b (37)
 D, 2a (42)
 E, -

16

1. Gül 'āriān̄ üstinde o zülfcyn-i semen-sā
 Şan kurdı duzeğ avlamağa bülbül-i şeydā
2. Kudret kalemi naqş uralı levh-i vücūde
 Yazılmadı hüsnün gibi bir naqş-ı dil-ārā
3. Āyīne-i ruhsāruñı gösterme raķibe
 Kim kendüyi görür kılıcaķ anı temāşā
4. Ey kaşı kemān oķlaruña beñzemeyeydi
 Kılmezdi kalem nālelerin sīnede iḫfā
5. Şūfīlere ne fā'ide var ḫāk-i rehūnden
 Bīnā olımaz sürme ile dīde-i a'mā
6. Dil kaşuña 'azm eyler iken kaldı lebūnde
 Meyḫāneye iletđi anı rāh-ı muşallā

The kaşīde is zātü 'n-nesībeyn. C lacks the first nesīb but incorporates four of its beyts into its own. Eight of the beyts from the first nesīb in AD appear as item no. 2 in the gazel section, and it would seem that A has inappropriately included the maķta' of the latter. The distribution of the beyts in the kaşīdes and the gazel is shown in the appended table.

3b. anı: A, añā.

5a. A, Şūfīye ne fā'ide ola, etc. Corrected from the gazel.

7. Gönüm sevinür zülf-i siyāhuñı göricek
Kim uğrılaruñ gündüzidür leyte-i zulmā
8. Biz bülbül ü gül gibi şehā bāğa varalum
Şüfī ko otursun bucağında ten ü tenhā
9. Sen hüsn serīrinde şehā gül gibi otur
Bülbül gibi ben okuyayın maṭla'-ı ğarrā
10. Topṭolu iken sāğar-ı lāle mey-i ḥamrā
Dürd içmeyenüñ derd ola yüregine mā
11. Gül yaprağ ağızlıdur aña rāzuñı açma
Bir ğoncaya di eylesesün sırruñı ifşā
12. Hızra ne zirih virdi lebün ābı ki anuñ
Şemşīr-i ecel bir kılını kesmedi kaṭ'ā
13. Kahr ile kemānuñuñ olur bili iki kat
Bir tīrūñ ile leb-be-leb olinca nigārā
14. Hālūñ ko öginsün tudağūñ üzre ki şimdi
Āyīne olubdur megese şehd-i muşaffā
15. Sāķī bize bu şubḥ şabūḥı şunı-vir kim
Biz yüz yumazaz olmayıcağ bāde-i ḥamrā

8b. ten ü tenhā: So, for ten-tenhā.

10a. ḥamrā: C, şahbā.

10b. mā: D, me'vā.

11a. açma: C, dime.

10. After this beyt, A introduces the maṭṭa' of gazel
no. 2: Bir laḥza işigünde, etc.

14a. öginsün: D, ögünsün.

15a. bu: AC, bir.

16. Mañbūblara müşkil imiş pağaluğ itmek
Ben ne diyeyin h̄ēli bilür hażret-i Paşa
17. Ol Āşaf-ı sultān-ı cihān k' aña olubdur
Ma'lūm bugūn vāqı'a-ı 'ālem-i ferdā
18. Envār-ı zafer perçem-i tuğından urur berķ
Zūlf-i siyeh içinde nite kim ruḡ-ı zībā
19. Gün olduğı-çün zihnine teşbīh her aḡşām
Ḳan ağlayu tevdī' ider çarḡ-ı mu'allā
20. Ey maḡla'-ı mihründe sa'ādet yüzi lāmi'
Vey şafha-ı ḡaddünde Hüdā āyeti peydā
21. Her gün işigūn ḡidmetine mihr seher-ḡiz
Her gece ḡapūn beklemeye mān müheyyā
22. Baḡrūn tükürür yüzine her laḡza bulutlar
Öykündüğü-çün keff-i güher-pāşuña deryā
23. Top āyinedür cāmi'-i ḡadründe şehā çarḡ
Ḳandīlleridür ḡamer ü encüm-i beyzā
24. Keff-i dürer-efşānuña ebr öyküne mi kim
Biñ giz yüzini burtarur idince bir a'tā
25. Sen mīr-i melek-ḡab'a maḡām eyleyüb iḡzār
Silüb süpürür cennet için dāmen-i ḡurā
26. Ḳarşu şu ḡaşur ebr işigūne anuñ-çün
Yüksekde uçub gökde ider menzil ü me'vā

18a. tuğından: CD, tuğında.

19a. zihnine: D, zülfine.

19b. tevdī': AD, tevdī'ler.

23b. AD, Ḳandiller aña mihr ü meh ü encüm-i beyzā

25b. süpürür: C, süpürüb.

26a. D, Ḳarşu şu ḡaşar āb-ı sirişki-yle anuñ-çün.

26b. menzil ü: AD oñit vāv.

27. Bir şerha ile şerh ide şemşir-i münirün
Her hikd u hased k' ide nihān sīncede a'dā
28. Kaşd cylese gizlenmege düşmen anı nizeñ
Parmağı ile gösterüb eyler ile rüsvā
29. Şehbāzuña emr it ki şikār ide hümāyı
Şāhīnūñe tut di ki kıla 'ālemi yağmā
30. Odlar yakuban düşmenünün başına tīgün
Cānına kıllur şu gibi her hükümüñi icrā
31. Tiz yürimege menzil-i merge har-ı düşmen
Bizlengec olubdur āna nizeñ uci şāhā
32. Yazmaq dilesem vaşfuñi mecmū'a-ı şarha
Evrāk-ı felek yetmeye vü ola muhaşşā
33. Yazınmağ için medhūñi gündən güne olur
Kırtaş-ı felek mühre-i mihr ile mücellā
34. Zikrüm ola ger haşre dek evşāf-ı hamīdün
Biñde birini kılmayayam vaşfuñuñ inşā
35. Sūsen gibi çün kim uzadam medhūne ben dil
Ağzını yumar gonca gibi bülbul-i güyā
36. Tab'um bilürem maṭla'-ı ma'nā idügin līk
Killet buludı baña hicāb oldı dirīgā
37. Ey 'aqlumı āşüfte görüb ta'ne idenler
Diñ imdi nice olmayayın vālih ü şeydā

27b. nihān: A, 'iyān.

29b. tut: D, dut.

30b. cānına: D, cānında.

31b. şāhā: C, güyā.

37b. diñ: C, di.

38. Dîdâra bakar Tûr gibi her dil-i senğîn
 Hâsret geçinür ehl-i naẓar nite ki Mûsâ
39. Ay ile güneş dîdeleri olalı çarhuñ
 İki göz ile baqmadı ben kuluna aşlâ
40. Olmaya 'imâret ebedî hâne-i kalbüm
 Ger luḫfuñ ile cûduñ aña olmaya bennâ
41. Taḫvîl-i kelâm itme du'â eyle Mesîḫî
 Kim eyleyemezsin feleküñ zulmini ihşâ
42. Tâ bâğ-ı 'aşâ içre bite gonca-ı en'âm
 Tâ gülşen-i ḫab' içre açıla gül-i ma'nâ
43. Ser-sebz ü ser-efrâz oluban serv-i vücûdüñ
 Zıllında anuñ hōş geçe a'lâ ile ednâ

40a. ebedî: C, ebeden.

41b. A, Dinilmez imiş kir (?) feleküñ zulmine ihşâ.
 D, Çün kim dinilmez feleküñ zulmine ihşâ.

<u>Boyt</u>	<u>A</u>	<u>C</u>	<u>D</u>	fazet no. 2	
				<u>bCt</u>	<u>0</u>
1	1	-	1	1	1
2	2	-	2	2	2
3	3	-	3	3	3
4	4	-	4	4	4
5	5	-	-	6	-
6	6	-	5	5	5
7	7	7	6	-	7
8	8	3	7	-	-
9	9	4	8	-	-
10	10	1	9	-	-
10a	#	-	-	8	8
11	12	2	10	<hr/> <hr/>	
12	13	5	11		
13	14	6	12		
14	15	8	13		
15	16	9	14		
16	17	10	15		
17	18	11	16		

Et cetera ad finem.

M1: -ār : -

A, 8a

B, -

C, 22b

D, 8b

E, 7b

17[Kaşide der recā-yı esb]

1. Bir bārgīr itdi 'aṣā baña Kirdigār
Üş bār-ı kahr ile beni deng itdi rūzgār
2. Bir esbdür ki şanasın olmışdurur anuñ
Kaşr-ı memāta her kemügi nerdübān-vār
3. Şirtında yağırı 'aceb āyīnedür anuñ
Kim şüret-i ecel görünür anda āşikār
4. Yatduqça öldi diyü köpekler yimemege
Çevre yanın döğünü döğünü ider hişār
5. Ölüb ayag uzada diyü intiżār ile
Oldı maħalle segleri çün na'l çeşm-çār
6. Şuvarmağ istedükçe adımını atmayub
Gözüm yaşını şuya varınca ider piñar
7. Fikr itmeyeydi arķası üstinde güllerin
Her şubḥ-demde gözleri olmazdı jāle-bār
8. Öñine yem virür iseñ azdur iki çuvāl
Üstine yük urur iseñ ağırdur iki nār
9. Biñ var iken delikleri şirtında çıkıcağ
Çaylağ bilimezin neresinde kılar qarār
10. Tās-ı felekde encümi ger arpa şanmasa
Giceyle göz diküb göge çekmezdi intiżār
11. Keştī-yi Nūḥa daḥi ağaç taşyalıdan
Kalmış yağırı yerleri şirtında yādigār

6a. atmayub: C, admayub; E, adımayub.

In 7th position E has the following beyt:

Yağırı yir yir ağarur anuñ şukūfe-ves

12. Yok kuyruğında bir kıllı tē kim yapam duzağ
Ölüsi üzre eylemeğe qarğalar şikār
13. Dāğ urmaduğum āna budur yād [yad] vericek
Dāğından inloyüb beni kılmaya şermsār
14. Mevt-ü-hayētini kosalar iki cānibe
Dirliğin istemez ölümün ider ihtiyār
15. Riğlet demini bezm şanub dört ayakların
Şol çār-pāre-veş biribirine çarpar
16. Gözine qarşu çün ki el uram uyana ben
Gögsin geçürüb ister emān idüb āh-u-zār
17. Ben de esirgeyüb kıluran şöyle āh kim
Tolar şerār-ı nār ile bu köhne sebze-zār
18. Yanında gayrı etlara otlağ viriceğiz
Utanuram dimege ki bunun da cānı var
19. Halkuñ görüb semend ile seyrān itdüğün
Ben dañi qarşu qarşu oluram āna süvār
20. Ben arkasında sürmeg içün ra'd-veş figān
Yağmur yirine ebr-i kefüm tāziyāne-vār
21. Olmışdurur vücūdde bārık ü hem nañif
Şol resme kim onurğası diğkatde kıll yarar
22. Çün sağrısına kamçı uram çevre bakınub
Şanur kimesne tahta kağar anı ince yar
23. Otlak yüzini görmemiş emmā giyāh-ı derd
'Ömrinde arpa yimemiş illā ki zehr-i mār
24. Ehl-i riyāzati işidürez uçar diyü
Bu da riyāzat ehlidür of dir iseñ uçar
25. Yā Rab ecel bukağusını ur ayagına
Düzd-i hayāt eylesün tē anı şikār

14a. cānibe: ACE, cāyına.

17b. sebze-zār: ACD, sebz-zār.

26. Ne diyeyin bir atdurur ol k' anuñ üstine
Çağ buñ deminde süşsenüñi göröyin süvār
27. Ey tabl-bāz-ı zīnüne hürşid reşā idüb
Vey zer-rikāb-ı maqdemüne mäh-ı nev şı'ār
28. Rüz-ı muşāff 'azm-ı neberd eyleseñ şehā
Haşmuñ gözine görine atuñ yolesi mār
29. Yağmur gibi yağar gözi yaşı 'adūlaruñ
Esbün kaçan ki kişneye altuñda ra'd-vār
30. Hing-ı felek seğırdmeye bād-pāñ ile
Kendüyi biñ yarağ idüb itsün ham u nizār
31. Tozuduğınca yer yüzini pāy-ı edhemün
Çarğ-ı muhannesün bürinür kalbine gubār
32. Esbün kemiş kulaklarını 'arż eylese
Düşmen çerisin inlede ney gibi zār zār
33. Dir cūd u heybetün ile rākib gören seni
Düldüldür atı kendü 'ALİ tıği Zü 'l-flāğār
34. Evtād-ı hilmün itdi zemīni 'ale 's-süküt
Seyr-ı semendün eyledi eflāki bī-ķarār
35. Kalb-ı 'adūya beñzedügi-çün meşelde taş
Başına her adımda anuñ na'l od yağar
36. Bolay ki top olam diyü esbün ķotazına
Kendüyi vey ki zeyn ider çarğ-ı hīle-kār
37. Ger haşre dek ögem seni yüz biñ zebān ile
Bulmağ muhāl-ı 'ağldurur medhüne kenār
38. Şehbāz-ı fikretüme hezār āferīn kim
Bir demde nice mürğ-ı ma'ānī kıllur şikār
39. Meddāh-ı muhlişün iken ey şīr-ı ner bugün
Niçün peleng-ı fağr ide 'ağlumı tarmār

27a. idüb: C, iden; E, ider.

40. Bu çarḥ-ı mün'akıs beni in'letmedi her ân
'Acizdürür cemî'-i ḥekîmân-ı rûzgâr
41. 'Âlemde çok belâ vu każâ çekmişem velî
Bu esb-i şüm-maḳdeme la'net hezâr bâr
42. Ne çekdüğümü ben bu arık bērpîr ile
Şerḥ eylemek olur idi 'ömr olsa pâyisâr
43. Ökçem yeğirlerini yürirken gören şanur
Gül yaprağıdur ayağum altında ḥâksâr
44. Ğam gicesinde bir naḫar itseñ vücûdüme
Rüşen iderdi ḥâli sañs âh-ı tâbdâr
45. Luṭf it şehâ bir esb buyur ben kuluña kim
Yel gibi tîz-rev ola emmâ cebel-vaḫâr
46. Nevmîd eyleme beni kim üstüḫ^Vânımı
Cev gibi pâre pâre kıılır ta'n-ı her ḥimâr
47. Uzatma ey Mesîḫî şikâyet selâsilin
Dîvâneligi ço vu du'â kııl o şâha var
48. Yeldükçe 'âlem içre semend-i nesîm-i şubḫ
Bitdükçe tağ u rēğda eşcâr u sebze-zâr
49. Rûkmüñ öñinde leşker-i a'dâ zebûn olub
Pergâr-ı pây-ı esbüne kâmuñ ola medâr

36b. zeyn ider: AD, zînet ider; E, zeyn eyler.

39a. muḫlişüñ iken ey: AD, muḫliş iken aya.

40a. her ân: DE, hemân,

41a. çok: C, çün.

M1: -ār serv : - . -	A, 12b
	B, -
	C, 21b
	D, 15a
	E, -

18

1. Olmağa milket-i çemene şchriyār serv
Dikdi livā-yı sebz-i hilāfet-ği'ār serv
2. Bülbüller āşiyānına başında yir ider
Mülk-i çemende olmuş iken tādār serv
3. Çārüb gibi sāyesi düşdi çü yirlere
Konduramaz oldu zerrece her giz şubār serv
4. Naqqāş-ı şun' yazmadı kaddün gibi mişāl
Mecmū'a-ı zemānede bir yādīgār serv
5. Kaddün gibi bulunmaya gülşende rāstī
Serdār-u-ser-ferāz-ı bülend-iqtidār serv
6. Toğrusı olmasa idi kalbinde re'y-i kec
Bulurdu istiķāmet ile i'tibār serv
7. Nāgeh irişmesün diyü bād-ı şabā eli
Dāmen-keşidedür yine perhīzkār serv
8. Derd ile gonca-veş cigeri pāre pāredür
İtmez derün-ı sīnesini āşikār serv
9. Tīr-i każā ucındağı peykān gibi virür
Sensüz çemende hātıruma inkisār serv
10. Yazdum nihāl-i kāmeti vaşfında bir ğazel
Geldi zebān-ı hāmeme bī-ihtiyār serv
11. Öykünmeyeydi kaddüne ey gül-'izār serv
Mülk-i çemende bulmaz idi iştihār serv
12. Dil 'andelībi görmedi kaddün gibi senün
Seyr itdi sebze-zārda gerçi hezār serv

3a. çü: C, ki.

3b. zerrece: AD, sāyesi.

13. Var gülşene şalın k' ola şermende şây-ı gül
Gel bāğa sāye şal ki ola şarısār serv
14. Kaddüñe istiḫāmet-i ṭab'ı-yle rāstī
Benzer diyosüm olsa idi gül-'izār serv
15. Firki budur ki himmet ile kaddüñe ire
Toğruluğ ile devleteİRse ne var serv
16. Ol şāmetün irişmeye sa'y ile pāyına
Her nice el bir ide çemende çınār serv
17. Ol şehriyāra ḥidmet için büstānda
Turub dikildi karşıısına bende-vār serv
18. Gel gör şafā-yı meşrebini luṭf-ı ṭab'ını
Āb-ı revān kenārın ider iṭiyār serv
19. Gālib üşendi leşker-i bād-ı ḥazāndan
Şahn-ı çemende yaptı zümürüd ḥişār serv
20. Bir sebz köhne cāmeyi her yaz u kış giyüb
İtmez libās-ı kisvetini müste'ār serv
21. Ol kadd-i ser-ferāza şebīh olmasa eger
Kaṭ'ā cihānda bulmaz idi i'tibār serv
22. Kaddüñe irmedin öliceğ bitüre benüm
Toprağum üzre ḥālik-i perverdegār serv
23. Var ey vefā-vu-mihr uman ol dil-firībden
Dünyāda ola mı ki vire berg-ü-bār serv
24. Ruḥsār u kaddi fikri ile çeşm-i 'āşıkā
Her güşe berg-i gül görünür her kenār serv
25. Kaddün ayırma dādeden ey dōst yaraşur
Āb-ı revān ile ki ola hem-civār serv
26. Sen serv-kaḍ gelür diyü her gün ümīd ile
Gülşende nice nice çeker intizār serv

5b. ferāz: C, efrāz.

6b. i'tibār: C, iḫtidār.

11b. iṣtīhār: AD, i'tibār.

27. Abd̄el-i 'işıy olub yaluñ ayak başı řaba
şahr̄aya d̄uşdı 'aşık-ı şuride-v̄ar serv
28. El ḡötürüb mes̄ih̄i m̄un̄ac̄et ider çın̄ar
A' ola çemende devlet ile p̄ayid̄ar serv
29. Her beyt-i ābd̄ari bu nazm-ı şaşiden̄ün
Bir c̄üyb̄ard̄ur ki ken̄arında var serv
30. Gülz̄ar-ı dehre nice ki h̄üsn-ü-beh̄a virüb
Gülşende ola m̄ucib-i naşş-u-niḡar serv
31. B̄ağ-ı cih̄anda devlet ile ser-fer̄az ola
şahn-ı çemende eyled̄ügince şar̄ar serv

-
- 14b. diyed̄üm: AD, dir id̄üm.
- 19b. yapıdı: AĞ, idi
- 23b. ola mı: D, oldu mı.
- 25a. d̄ost: AD, serv.
- 27b. şahr̄aya: D, mihr̄aba.
- 28a. çın̄ar: C, cih̄an.
- 28b. çemende: C, cih̄anda.
- 31a. ser-fer̄az: CD, ber şar̄ar.

Muc.: -ür: -

A, 20a

C, 27b

.D, 25a

19

1. Meğer ki irâi nesîme nidâ-yı Rabb-i ğafûr
Ki geldi hemçü Serâfîl ~~xxxx~~ kıldı nefîsa-ı şûr
2. Vücûde geldi cemî'-i nebîtuñ emvâtı
Zuhûr buldı cihânda delîl-i ba's-ü-nüşûr
3. Bezendi ravza-ı cennet-misâl rûy-ı zemân
Tonandı dürlü şükûfe-misâl hûr u kuşûr
4. Ki ya'nî virâi nişâne serây-ı cennetden
Bahâr zîneti ile bu kaşr-ı nâ-ma'mûr
5. Başîret ile gözet kim maḥall-i hâdisedür
Bulur mı kimsene luḫf u kıllur mı kişi huḫûr
6. Cihân ne kişiye el virâi k' itmedi pâmâl
Zemân ne kimseye luḫf itdi k' itmedi maḫhûr
7. Güli ki şâhı dirilür cemî'-i ezhâruñ
Olur mı hâr-ı belâ bir kadeḫ meyinden dūr
8. Bu devr nergise bir gün piyâle şunmağ ile
Geçürdi derâ-i şumâr ile 'ömrini maḫmûr
9. Bahâr ile ne şükûfe ki bula ferr ü kemâl
Deler yüregini anuñ delik delik zenbûr
10. Ne kıldı ânû-yı miskîn ki meskeninde iken
Yaraqlaya aña şayyâd-ı dehr kîş ü kubûr
11. Ne meyve'î ki zemâne oñaruban bitüre
Yire çalub anı ider hemîşe tu'me-i mûr
12. 'Uḫûl-ı mü'mini almağa mest ü bî-höd idüb
Bu 'aşr-ı kâfir elinden ne kan yudar engûr

4b. bahâr zîneti: AD, cihâna zînet.

10. AD lack.

13. Bir iki gün koyunu cemriür ise şaşşāb
Etin yimoge anuñ tīz ider yine saşur
14. Kefenlere şarilub oldu şāk ile yeksān
Şu dem ki oladı gülāb ile hem-niğān kāfūr
15. Bulur mı la' l ü güher tolmayınca kan ile kān
Virür mi sürri şedof dögmeyince senş buşūr
16. Nebāt u ma' den ü hayvān degül hemān hāşā
Bu hālet üzredürür gerdiş-i sinīn-ü-şühūr
17. Felek ki cism-i laşif ü vücūd-i 'ālīdür
Nedür bu nev'-i taşarrük nedür bu cins-i 'ubūr
18. Şamer ki ire kemāle vü ola bedr-i tamām
İder zevāl-i şusūf anı her zamān bī-nūr
19. Güneş ki merdümek-i oīde-i cihān-bīndür
Kılur bu gerdiş-i dehr anı her gice şeb-kūr
20. Gel imdi 'ibret ile baş cihāna ey 'ākıl
Pür itmedin gözünüñ hānesini şāk-i şabūr
21. Şarīk-i şakşı koma kim selāmete iresin
Şasūd u düşmen elinden irişmeye şer-ü-şūr
22. Bir iki gün yüzüne güldi ise bu şaddār
Neden bu resme teğāfül nedür bu deñlü şurūr
23. Zemāne salşanatında beķā umān görsün
Ki şanı şusrev ü Dārā vu Şayşar u Tekfūr
24. Çü bezme şan şaçılur cur'a yirine her dem
Zi cām-ı çeşm-i Cem ez kāse-i ser-i faşfūr
25. Ko reşk-i salşanat-ı fānīyi dürüş yazalar
'Alem-keş olmağa bāķīde adūna menşūr
26. Şanā'at oldu Mesīhī çü kenz-i lā-yefnā
Lürüş ki olasın ol genc-i bāķīye gencūr
27. Faķīr-i şāni' olursañ müyesser ola saña
Na'im-i 'ālem-i şuld ü vişāl-i bāķī-yi şūr

14b. dem ki: AD, deñlü. // 16. A lacks. //17. A lacks.
24-27. AD lack.

R2:-ür: -

A, 20b (15)

C, 28b (26)

D, 26a (13)

20

1. Byledi burc-ı şerefde yine bir mäh zühür
'Älem-i şer' kamu tolsa gerek toptolu nür
2. Aşfiyâ yiri yine şaff-ı şafâ olsa gerek
Eşkiyâ kalbine kalmasa gerek kılca huzür
3. Oğ havâyâ uyuban yok yire kan eylesesün
Nice kan dökicinün olsa gerek yiri kubür
4. Şerbet-i 'adli düzerse o şâbîb-i âil-ü-cân
Derd-i zulm olsa gerek halk-ı cihândan yine dūr
5. Halk ile rāyiha-ı misk gibi zāhirdūr
'İlm ile gün gibi ma'lüm ü mu'ayyen meşhūr
6. Sensin ol hirmen-i luğf-u-kerem-ü-cūd-u-sahā
Ni'met-i cūduñ ile oldu ganī vahş-ü-ıuyūr
7. Gamze-i yār ola devründe meger kim uğrı
Çeşm-i dildār ola 'ahdünde meger kim maşmūr
8. Kimsede zerre kadar guşşa vu gam kalmaya hiç
Rāh-zenler ola devründe meger kim gam-ı^vār
9. 'Ahd-i 'adlünde senün nişini bu kejdüm-i çarç
'Aceb olmaya nihān eyler ise çün zenbūr
10. Şöyle ma'mürdurur 'adlün ile mülk-i cihān
K' uçmağa kaşd ide firdevs-i berīnden beri hūr
11. Dest-i kahr ile şalarsañ teber-i şer'i eger
Kesile bāğ-ı cihāndan şecer-i fısk-u-fücūr
12. Memleketden yine def' olsa gerek zulm-ü-sitem
Çün ki hūrşid tulū' cyledi kalmaz deycūr

1b. 'Älem-i şer': D, 'Älemün içi.

2a. şaff: C, şadr.

9. AD lack // 12. AD lack.

13. Ger ire rāyiḥa-ı luṭfuñ ayağ üzre tarub
Gele/rūḫum āiyü 'izzetler ide ehl-i ḫubūr /[[Gel e]
14. Fażluñi küñhi ile ben nice idrāk ideyin
'Aqla yoğ varmağa ol araya çün kim destür
15. Ey ki ḫahruñla ḫamu düşmenünñ ḫucresi yas
Vey ki luṭfuñla ḫamu döstlaruñuñ ḫānesi sür
16. Şimdi dillerde senün zāt-i şerīfündür olan
'İlm-ü-ḫilm-ü-şeref-ü-faẓl-u-keremle moşhūr
17. Kalmadı devr-i şalāḫuñda gidüb fısk-u-fesād
Bāğda nergis-i bīmārdan özge maḫmūr
18. Bozilub şöḫbeti götürdi ayağı sākī
Üzilüb gerdani götürdi ḫoquzu ṭanbūr
19. Ehl-i fıskuñ ḡam-ı ḡavḡā-yı fesādātı gidüb
'Aleme 'adl-ü-kerem mihri ile virdün nūr
20. Bāğda olmaz idi bād-ı seḫer 'anber-būy
Ṭīb-i ḫulḫuñdan eger irmese āfāḫa buḫūr
21. Midḫatün bikrine lā'ik idemez la'l-i naẓm
Rişte-i naẓma ne deñlü dize dürr-i menşūr
22. Silk-i dürr-i kelimātın bu Mesīḫī ṭapuña
Çekdi tuḫfe ne ḫadar aḫḫar ise ṭut ma'zūr
23. Medḫ-i evşāf-ı şifātuñda şehā ebyātı
Rişte-i dürr-i girān-māyedürür şanma suṭūr
24. Midḫatünde yaşamış ravżadurur olmaya 'ayb
Cā-be-cā sehv ile içinde ger olursa ḫuşūr
25. Dīn evin nice/rüşen ide envār-ı 'ilm /ki
Nice kim beyt-i cihān 'adl ile ola ma'mūr
26. 'İlm-ü-'adl ile olub nāẓır-ı aḫvāl-i cihān
Dā'im ol luṭf ile şēhuñ naẓarında manẓūr

15b. sür: AD, nūr.

16-26. AD lack.

M1: -ā gibi: - . -

A, 21b

C, 26a

D, 14b

21

1. Kaddüñi kıl namāz-u-niyāz içre yā gibi
Gönder figānı göklere tīr-i du'ā gibi
2. Şēfī-dil olmağ isteseñ āyīne-vār var
Yüz tut hemīşe Ka'beye kıble-nümā gibi
3. Āhīr konar çü zāğ-ı ecel üstüh^Vānuña
Niçün havāya tābi' olursın hümā gibi
4. Aduñ yalancı olduğı ey seng-dil bu kim
İşitdüğüni söyleyicisin şadā gibi
5. Merdānesin şakāvete līkin 'ibādete
Biñ 'özri bir dem içre bulursın nisā gibi
6. Terk it zalām-ı ma'şiyeti tā ki kalbüñe
Nūr-ı Ĥudā tulū' ide şems-i duḥā gibi
7. Devr-i felekde böyle niçün gaflet idesin
Almış seni çü halkasına ejdehā gibi
8. Ma'nāda kibr-ü-kīn ile döñdün çü parsa
Gösterme halka kendözünü pārsā gibi
9. Cismün şarart k' ola der-i Ĥakda 'izzetün
Begler yanında merdüm-i zerrīn-ķabā gibi
10. Takvā yolında ger işün altun idesin
İzün tozını kapaşalar tütüyā gibi
11. Bu yolda ol müsāfir irer gice menzile
Kim şubḥ-ḥīz ola semend-i şabā gibi
12. Ger pēdişāh iseñ n' ola ey nev-cüvān şakın
Kırma bu halkı girme vebāle vebā gibi

4a. seng-dil: Ad, dil-i seng.

5. AD lack.

6b. Ĥudā: AC, ?.

11a. ol: AD. şol.

13. Maḥlūmūñ āhı oḡına olma nişānc kim
Çarḡuñ siperlerin geçer ilmez kaḡā gibi
14. By pīr ḡaddūñi eğer eḡdi-yse bār-ı faḡr
Bir ḡat nemed yeter saña āl-i ‘abā gibi
15. Her bir ḡanī ki olmaya anda ḡinā-yı ḡalb
Ma’nāda ol ḡinā degül el-ḡaḡ ‘anā gibi
16. Lā’iḡ mi dāne ḡırşı bu fikr-i daḡiḡ ile
Ser-geşte eyleye seni seng āsiyā gibi
17. İnşāf ey Mesīḡī senūñ luḡf-ı ḡab’uña
ḡaḡdan bu daḡi kişiyे baḡḡa ‘aḡā gibi

11b. ola semend: D, olmaya bād.

17b. bu daḡi kişiyе: D, kişiyе bu daḡi

Muc.: em : -

A, 12a

C, 20b

D, 13b

22

1. Zehī zi rif'at-i tu qādr-i āsumān mülzem
Forāz-i dergeh-i tu sırr-ı 'arş-rā mahrem
2. Zi perçem-i 'alem-et tīre mānde çurre-i hūr
Zi reşha-i çalem-et dūr çekānde silk-i raçam
3. Şalābet-i tu sitāned zi rūḥ kisvet-i ten
Mehābet-i tu bered ez meşām kuvvet-i şem
4. Sezed ki bāşed ham-çün dovāt ḥāne-siyāh
Kesī ki ḥükmi-türā ser ne-yāvered çü çalem
5. Zi bes ki der dil-i a'ādā nişest peykān-et
Be-perr-i tīr-i tu perrān şüd-est sūy-ı 'adem
6. 'Acab ne-bāşed eger der zamān-ı ma'dilet-et
Zi çarç u bāşe küned çift-i ḥ^vīş kebg-i ḥarem
7. Eger mehābet-i tu ber zemāne bāng zened
Zi kühsār ne-yāyed be-cüz şadā-yı ni'am
8. Her ān ki ḥörd zi nevk-i sinān-ı tu zaḥmī
Ecal be-ponbe-i tābūt sāzed-eş merhem
9. Tu ger meremmet-i in kāḥ-ı köhne-çubbe küni
Ez in sebeb ne-çeked kaçre kaçre ez vey nem
10. Güzeşt qādr-i tu ez Nīl-i çarç Mūsā-vār
Mecerre z-ān şüde çün rāh der miyāne-i yem

4a. Out of metre in all mss. All, too, have ḥāme instead of ḥāne, which has been corrected by conjecture.

9a. köhne: All mss, kühen.

11. Be-kaşd-ı şal'a-ı eflāk kilik-i tācver-et
Keşide hayl-i ma'ānī ferāz-ı nüh-ṭārem
12. Hemīşe rif'at-i tu sūy-ı 'ālem-i 'ulvī
Küned 'urūc be-sān-ı Burāk bī-süllem
13. Furūḡ-ı frāz-u-lemāl-i tu dāde çeşm-i zerīr
Şadā-yı şit-i celāl-et şanıde gūş-ı aşamm
14. Hudāyigānē ḡāl-i dil-em tu dānī bes
Ki cüz tu kes ne-şināsed ḡarām-rā zi ḡarem
15. Ez ān ki rāyet-i ṭab'-em be-medḡ-i tu-st bülend
Be ser-ferāzegī geştēm miyān-ı ḡalk 'ālem
16. Merā zi zümre-i ebnā-yı Rūmiyān me-şümür
Egerçi Rūmī-yem emmā güzeşte-em zi 'Acem
17. Revā me-dār ki bāşed be-devr-i dāniş-i tu
Cünāh-ı mūcib-i ḡirmānī-yem kemāl-i etemm
18. Belā-yı guşşa-ı derd-em dirāz gün şeb-i hecr
Sarāy-ı miḡnet-i zecr-em ferāḡ gün 'ālem
19. 'Acem merā be-çi ṭāli' be-zād māder-i ḡarḡ
Ki sa'y-em ez heme bīş-est ḡaḡḡ-em ez heme kem
20. Şikāyet-i men-i miskīn me-bīn güzāf ki hest
Şikāyet-i diğērān nezd-i ū be-şükr-i ni'am
21. Ez ān du'ā-yı tu güyed Mesīḡī-yi ḡamgīn
Ki cüz du'ā-yı tu cān-eş ne-mī-şevod ḡurrem
22. Çi bāşed ez-ser-i mihr-eş ber āmedī ber der
Çü āfitāb ki ber āsumān bered şebnem
23. Hemīşe tā ki büved īn revāk-ı seb'-i şedād
Be-sān-ı şit-i kemāl-et muḡiṭ-ü-müstahkem
24. Be-ḡükūm-i ṭab'-ı tu īn 'unşur-ı ḡehār-mizāc
Be-zīr-i pāy-ı tu-eş nerdübān-ı heft-ḡadem

12b. 'urūc: D, burūc.

16a. ebnā: D, enbān.

17-18. AD lack.

- R5. A, 22a
B,
C, 24b
D, 12a
E, 27b

23

Terkīb-i Bend

Mersīye-i 'Alī Paşa

I

1. Gelünüz zikr idelüm Mevlāyı
Gelünüz fikr idelüm 'uqbāyı
2. Dehr bir hūbdur emmā ne olur
Şol güzelden kim ola her-cā'ī
3. Çün ki tenhā kalıcağız āhir
N' iderez yā bu kuru sevdāyı
4. Çün ölüm fikridürür re'y-i şahīh
Ne için anmayavuz bu re'yi
5. N' idelüm devleti çün cām-ı ecel
Bir tutar cümle gedā vu bayı
6. Cānını üste virüb 'ākıl olan
Değişür āhirete dünyāyı
7. Bilmezem kim nice ta'bīr ideyin
Saña bu vākı'a-ı kübrāyı
8. Ğālibā görmedi çeşm-i encüm
Bu kadar hādise-i 'uzmāyı
9. Ki cihān emrine rām olmuş iken
Erdebīl aldı 'Alī Paşayı
10. Anı dünyāda Haq itmişdi sa'īd
Āhir ol şahid-i haqq oldu şehīd

2b. kim ola: A, ki olur; E, ki ola.

3a. kalıcağız: A, قلابغر ; C, قلابغر ; D, قلابغر ; E, قلابغوز .

3b. n' iderez: n' idelüm.

kuru: C, kuru.

sevdāyı: CE. gavğāyı.

II

1. Şubḥ-dem bir 'aceb uğraş oldu
Her taraf na're-i sâ-bâş oldu
2. Dil-i Paşa ile peykân-ı 'adū
Kan bulaşdı vu qarındaş oldu
3. Tîr ü şemşîr ne zaḥm urdı ise
Bedeninde göz ile kaç oldu
4. Kendü Sünnî idi merḥûm emmâ
Tende her zaḥmı Kızıl Baş oldu
5. Kıydı gün âna 'adū-yı zâlim
Bu güneñden yüregi taş oldu
6. Gördi kim korḳuludur râh-ı Hudâ
Şühedâ kısmına yoldaş oldu
7. Şaḥn-ı firdevse göçüb devlet ile
Cennet ehline yine baş oldu
8. Her melek âna iç oğlanı olub
Ḥûrlar cümle qaravaş oldu
9. → Menzili olsa n' ola ḥuld-i berîn
İnne 'l-ebrâre le-fî 'illîyîn

I,4b. ne içün añmayavuz: AD, niçün añlamayavuz.

5b. tutar: D, dutar.

6a. üste virüb: A, üste virür; E, üsti virüb.

6b. A, Değişür âḫirete ol dünyâyı (!).

7a. bilmezem kim: C, bilmezin ben.

II ta'bîr: E, tefsîr.

II, 1b. sâ-bâş: So in all mss., without şîn.

2b. bulaşdı: So in A. In CDE it is written: بلشى .

7a. şaḥn-ı: C, şadr-ı.

göçüb: CE, geçüb.

8b. ḥûrlar: AE, ḥûrîler.

III

1. Karşulaşduğı dem iki leşker
Şaldı meydāna atın ol server .
2. Ra'd u berķ idi tab(u)l-ḡāne vü tīg
Tir bārān u tolu ḡavf u ḡazer
3. Şöyle delmiş idi ok başları kim
Şan ki kefgir idi her kāse-i ser
4. Eyledi top u tūfeng a'dānuñ
Bedeni ḡal'asını zīr-ü-zeber
5. Başlarına ne belā irecegin
Söyledi başa ḡaḡa tīg ü teber
6. Baḡr-i ḡūn olmuş idi ma'reke kim
Nizeler mār idi māhī ḡancer
7. ḡas u ḡāşāk kenāra ḡaçıcaḡ
Şaldı ol baḡrde Paşa lenger
8. Ğarķ olub fülk-i vücūdi ol dem
Eyledi zevraḡ-ı tābūtı maḡarr
9. Daḡi şaḡ iken anı anda ḡoyub
Döndi tersine yüzini bekler
10. Kıldı ol meḡar-ı erbāb-ı cenān
Pādişeh yolına cānın ḡurbān

2a. tab(u)l: A indicates this pronunciation

3a. delmiş: A, ḡolmuş; C, itmiş.

başları: A, başlar.

4a. top u: C, ḡarb-ı.

5b. başa: AD, başı; E, baş (? for başı).

6a. ma'reke kim: E, ma'reke-gāh.

6b. mār idi: E, māhī vü (!).

7a. ḡaçıcaḡ: C, ḡıḡuban; E, ḡaçuban.

7b. D, Şaldı ol baḡre ḡü Paşa lenger

9a. daḡi: D, işi.

IV

A: 1-2-3-4-5-6-7-8-9-X.

C: 1-2-3-4-5-6-7-X-9-10.

D: 1-2-(3/4)-5-6-7-8-9-10.

1. Kani ol āşaf-ı şadr-ı a'zam .
Kani ol tabi u 'alem hayl ü haşem
2. Şanı ol zübde-i erkân ki anuñ
Cūdına reşk ider idi Hâtım
3. Gördi yoq ceşş-i vücūd içre vefâ
Oldı pes kâfile-sâlâr-ı 'adem
4. Bildiler kıymetini la'l gibi
Kana boyandıysa ol kân-ı kerem
5. Ne tılısm idi vücūdi k' ansuz
Toldı āfâkuñ içi fitret ü gam
6. Zehr içürdi aña sâkı-yi ecel
Nicesi acımasun bir âdem
7. Bıkr-i fikrümü deründan çıkarub
Mâtem için kara giydürdi kalem
8. Şakın ol gitdüğine şād olma
Saña da kalmaz efendi 'âlem
9. Bunda biz guşşada vu rûhı anuñ
Şahn-ı firdevsde şād u hurrem
10. Kıldı ol kesb-i hayât-ı ebedî
Mesken idindi civâr-ı şamedî

1a. āşaf-ı şadr-ı: D, āşaf u şadr-ı; E, āşaf-ı şaffder.

5b. fitret: A, firkat.

D omits 3b and 4a.

V

1. Hakk anı hemdem-i gufrân itsün
Raḥmeti ḥ^vânina hem-nân itsün
2. Kanınun kaçrelerin zînet için
Ḥüriler boynına mercân itsün
3. Şem' gibi aña dil uzadanun
Yerini âteş-i sūzân itsün
4. Mürg-i rūḥı tayerân itdükçe
Ḥarem-i qudsda seyrân itsün
5. Cennet içinde firiştelerle
Yine her gün aña dîvân itsün
6. Kefeni giydürüb İdrîs nebî
Ḥullelerden aña kaftân itsün
7. Kilk-i qudret şühedâ defterine
Nâmını müşk ile 'unvân itsün
8. Şoldı ol gülşen-i devlet çün kim
Goncalar çâk-girîbân itsün
9. Bülbül-i tab'-ı Mesîḥî dâ'im
Ağlasun ağlasun efgân itsün
10. Mesnedi itdiyse terk-i dünyâ
Ḥaşre dek var ola Yûnus Paşa

1b. hem-nân: CE, mihmân.

2b. ḥüriler: D, ḥûrlar.

4b. qudsda: D, qudsîde

10b. Yûnus Paşa: A, Ayaz Paşa.

II

ŞEHİR-İRGİZ der MEDİ-İ CÜVÂNÂN-I
EDİRNE

H3.

A, 24a

B, 1b

D, 30b (defective)

E, 15b

Şehr-Engîz der Medh-i Cüvânân-ı Edirne

1. İlâhî 'âciz ü zâr u zebûnam
Giriftâr-ı kemend-i nefs-i dūnam
2. Senūñ yolūnda tutmaz beni zencîr
Yeder bir kıl taqub bu nefs-i şirrîr
3. Cihānda var mı bir ben deñlü gūmrāh
Meger sūrçem dūşem kim diyem Allāh
4. Ne mümkün var ki zikre söz kaçuram
Meger tesbîhi gönlümden geçürem
5. Beş on gün eylesen ger şavma nîyet
Bozar ol nîyetümi 'id-i vuşlat
6. Elüm kaldursam illerle du'āya
Şenuram el uzatdum merhabāya
7. Çü mescid içre tutam kıbleye yüz
Cemāl-i yār olur mihrāb düpdüz
8. Ne mezhebdür bu kim naqqāş-ı fikret
Namāz içre yazar mihrāba şüret
9. Girüb bezm-i meye bu nefs-i sāhî
Koyub beş vaqti diñler penc-gāhı
10. Kılurın her gice maḥbūb fikrin
Bu kara günlünün gör ḥūb fikrin

The title is lacking in all mss, and is supplied from
A. G. Levend, Türk Edebiyatında Şehr-Engîzler, etc. p. 17.

2b. yeder: AĒ, yider.

3a. deñlü: AĒ, deñli.

3b. diyem: E, eydem.

4a. var ki: ABE, vird ü.

4b. gönlümden: D, gönlümden

11. Gözi āhū güzeller eylemek şayd
Seg-i nefsüme olmuş bir büyük kayd
12. Ne kaçre kim akar bu çeşm-i terden
Menīdür kim gelür hażż-ı nazardan
13. Çü tuş olam bir āhū gözlü gürze
Seg-i nefsum üş olur şır-i şerze
14. Görüb nāzını bir serv-i revānuñ
Düşerven sāye-veş pāyına anuñ
15. Hemāndem kim görem bir māh-ruşsār
Nücüm-ı eşk olur çehremde seyyār
16. Şu deñlü vāfir ağladum o yüzden
Ki ağlamağla yaşum çıkdı gözden
17. Dür-i eşkümler çehrem zeyn olupdur
Yüzüm şan mecma'u 'l-baħreyn olupdur
18. Ne dem 'arż idem eşküm mācerāsın
Yedi deryā yumaz yüzüm karasın
19. Günāha eyledüm şol deñlü ısrār
Ki raħm iden baña olur güneħkār
20. Bu suçlarla beni tartarsa Raħmān
Kırılır 'arşa-ı maħşerde mīzān

5a. eylesem: BE, eyleyem.

6b. el: BE, kim.

8-9. Reversed in B.

9a. sähī: B, şähī.

9b. diñler: D, gözler.

10a. kılurın: BE, kıluram; D, kılurvan.

10b. günlünüñ: E, gönümün.

11a. eylemek: E, itmege.

11b. nefsüme olmuş: B, nefsum idinmiş.

There is a lacuna in D, extending from beyts 12 to 110 inclusive.

12a. akar: A, düşer.

After beyt 12, B has the sub-title: Dİbāçe.

21. Benüm şuşum şorilursa temāmet
Birine dağı değmez irte nevbet
22. Baña ben itdügüm iderse Dāver
Yerine ısına dūzahda kāfir
23. Haṭā didüm ne var oldumsa 'āşī
Umarsm yarın olam Ṭānrı ḡāşı
24. Nice kāfir kūyı var içi is pas
Yazılır defter içre beglige ḡāş
25. Ne deñlü çoğ ise bu bendede 'ayb
İder bir noğtaca raḡmet anı ḡayb
26. Eger encüm ḡadar olursa 'işyān
Gider çün mihr-i raḡmet ola raḡşān
27. Hudāyā baña 'ışkı reh-nümā kıll
Bu gözsüz 'āşīye luṭfuñ 'aşā kıll
28. Yazub yañılıb itdümse yavuz iş
Sen anı yazma yazılmaz çü yañlış
29. Bugün çün hecr odın itdünñ neväle
Yarın ṭamu odın kıllma ḡavāle
30. Çü kūy-ı yār içinde virmedün cā
Vir irte cennetü 'l-me'vāda me'vā

13. B lacks.

13a. ṭuş: E, duş.

13b. üş: By conjecture. Both A and E have ş-r. which yield
no apparent meaning.

14b. düşerven: A, düşerin.

16a. vāfir ağladum: B, ağladum vāfir.

17a. eşkümlē: A, eşk ile.

18a. ne dem 'arż idem: A, nidür (?) 'arż ider; E, ne dem
'arż idüb.

18b. deryā: BE, deñiz.

20a. ṭartarsa: E, dartarsa.

21b. irte: A, anda.

22. BE lack.

31. Bu gün el virmedi ol serv-kāmet
Yarın ḡūbāyı sen eyle 'ināyet
32. Ḣü şunılmadı bunda la'l-i dilber
Şunasın yarın anda cām-ı Kevser
33. İlāhī buldurub sözüme raġbet
Bu Şehr-engize vir şehr içre şöhret
34. Dimezven kim basīt-i ḡāke irgür
Melekler vaşfidur eflāke irgür
X X X X X
35. Meger bir şeb bu ḡāk-ı pür-şanā'i'
Müzehhib levḡasını itdi zā'i'
36. Anuñ yerine aldı deste kēġid
Ki yaza ḡūblaruñ vaşfın 'Uḡārid
37. Güzeller medḡi yazılsun diyü hep
Devāt-ı āsümān ḡoldı mürekkeb
38. Felek mihr eşrefisin eyledi güm
Anı bulınca göz yummadı encüm
39. Bıraġub Yūsufı şan çāha iḡvān
Şafaġdan gönlegine sürdiler kan
40. Kılub dölāb-ı çarḡ ol gice nāle
Gözinden şubḡa dek aḡıtdı jāle

25b. BE, Anı bir noḡtaca raḡmet kılur (E, ider) ġayb.

27b. 'aḡ: E, 'aḡā.

31b. sen eyle: B, eyle sen.

32a. şunılmadı: A, şunulmadı.

32b. cām-ı: A, āb-ı.

33b. şöhret: A, şūret.

35a. bir şeb: A, bu şeb; E, bir gün.

35b. levḡasını itdi: E, levḡını itmişdi.

36 E, Şihābı kıl idindi çarḡ kēġid

Ki ḡūblar vaşfını yaza 'Uḡārid

36b. ḡūblaruñ vaşfın: By conjecture. A, ḡūblaruñ adın;
B, ḡūblar vaşfın (!)

37a. medḡi yazılsun: B, medḡını yazsun.

37b. ḡoldı: E, ḡoldı

41. Degül encüm görinenler semâdan
Ki çarhuñ gözi ağardı bükâdan
42. Tutub işbu kara bahtine mâtem'
Yüzün dürdi kara-püş oldu 'âlem
43. Şanasın şābit olsun diyü seyyār
Nücüm urmuşdı yer yer göge mismār
44. İhāta idüb āfākı şeb-i gam
Bu vech ile geçerken hāl-i 'âlem
45. Görüb beytü 'l-ḥazende āsümānı
Terahḥum itdi aña şubḥ-ı şānī
46. Tefe''ül itdi ol dem çarḥ-ı pür-zecr
Açıldı ḫāli'inde Süre-i Fecr
47. Beşīr olub hemān şubḥ-ı cihān-bīn
Didi Ya'küb-ı çarḥa gözün aydın
48. Seḥer çün virdi Yūsufdan nişāne
Başīret irdi pīr-i nā-tüvāna
49. Bozub ve'l-leylisin başdan çıkardı
Yerine şems dülbendini şardı
50. Seḥer naḫḫāşı altun ḫaly ezdi
Revāk-ı çarḥa bir ḫōş şemse yazdı

38a. eşrefisin: E, eşrefini.

40a. dölāb: A, ḫolab.

42a. tutub: E, dutub.

42b. dürdi: E, dürüb.

püş: By conjecture. All mss have pus.

43b. A, Nücüm-ı eşk olur çehremde seyyār.

44. A lacks.

44a. āfākı: B, eḫrāfı.

44b. vech: E, hāl.

46a. tefe''ül: E, tefā'ül.

47b. gözün: E, yüzün

50a. ḫaly: Distorted in all mss.

51. Görüb cām-ı Sikender şandum anı
Ki gösterdi baña cümle cihānı
52. Ne şāhid-bāz olur gör pīr-i hāver
Ki hūba gösterür ağızı ile zer
53. Zehī kudret ki virür ferā-i bī-çün
Ma'āş-ı halk için her gün bir altun
54. Çü buldı Yūsufın Ya'kūb-ı eflāk
Zalām-ı şamdan oldu çehresi pāk
55. Cihāna şol kadar zer itdi ihsān
Ki giydi taş ağaç altunlu kaftān
56. Cemāl-i mihr virdi dehre tezyīn
Döşendi saḥ-ı arza ferş-i zerrīn
57. Çün ol gün mu'tedil gördi cihānı
Göçüb şāh itdi tebdīl-i mekānı
58. Devām-ı devlet ile bir iki yıl
İdindi Edrine şehrini menzil
59. Çü ihsānından irmiş idi behre
Sürinürek bile geldüm bu şehre
60. 'Aceb şehir ol ki anuñ bāğ u rāğı
Virür kişiye cennetden ferāğı

52a. şāhid-bāz: A, sāḥir-bāz.

pīr-i: A, mihr-i.

53b. her gün: E, günde.

54a. Yūsufın Ya'kūb-ı: A, Yūsufı bu çarḥ-ı.

54b. çehresi: E, zühresi.

56a. E, şu deñlü virdi dehre mihr tezyīn.

56b. arza: E, hāke.

59a. irmiş idi: A, irişmişdi.

59b. sürinürek: A, sürünürek.

bile geldüm bu: A, yeñi geldüm bu; B, bile vardum o.

60a. şehir ol: B, ol şehir.

61. İçinde şuları mevzûn u refîâr
Bulutlar başı ucında havâdâr
62. Temâçâ' eylesen her bir minâre
Dönübdür serv-ķâmet bir nigâra
63. Şoyınub Tuncaya girer güzeller
Açılır ak göğüsler ince beller
64. Siyeh futa kuşanur ak dilber
Olur şan gice vü gündüz berâber
65. Futada Hâķ ķomış bir sırr-ı ğaybı
Ki örter dâmeni-yle görse 'aybı
66. Şu içre bunlara kılsañ nigâhı
Görürsin burc-ı âbî içre mâhı
67. Bulardan vaşl uman abdâla beñzer
Ki bunlar şuya düşmiş bala beñzer
68. Gözüñ yaşı Meriç olsa nazarda
Ne mümkün biri kol boynuña arda
69. Gören bu şehri bu resme kıyâmet
Şanur bunuñla tokuz oldu cennet
70. Zehî cennet ki girer her günehkâr
Görür 'âşî vü 'âbid anda dîdâr

61b. ucında: A, üstinde.

62a. her bir minâre: B, her cüybâra.

63a. şoyınub: AE, şoyunub.

girer: A, girür.

64a. kuşanur: E, kuşansa.

vü gündüz: E, gündüzle.

65a. B, Futaya Tañrı virmiş sırr-ı ğaybı.

67b. bala: AE, mâla.

68b. kol bounuña: B, boynuña kol.

69a. B, Görüb ol şehri, etc.; E, Gören bu resme bu şehri
kıyâmet.

70a. girer her: A, yirinmez; B, ? yer yer.

70b. anda: B, bunda.

71. İçinde var anuñ bir kaç melekler
Ki mislin görmemiş devr-i felekler

Na'lbend-oğlı Ahmed

72. Bugün meydān-ı hüsn içre ser-āmed
Güzel dirseñ Na'lbend-oğlı Ahmed
73. Cemāli kible-i aşhāb olubdur
Dükānı na'lden mihrāb olubdur

Maḥmūd

74. Biri şol t̄ālib-i 'ilm adı Maḥmūd
Yüzi mişbāḥ u zū'dur vaşl-ı maḥşūd
75. Güzel ezberlemiş kanniş kitābın
İyü taşşıl kılmış şive bābın

Ferrāş-oğlı Ya'kūb

76. Birisi daḥi Ferrāş-oğlı Ya'kūb
İşiginde müjem her laḥza çārüb
77. Söz açsam hüsninüñ bir hişşesinden
Uzun olurdı Yūsuf kışşasından

İgneçi 'Alī

78. Birisi ignecilerde 'Alīdür
Miyānı şanasın igne telidür
79. Anuñ bir ignesini eylemiş çer
Ki İdrīse vire 'İsā Peyember

71b. devr-i: B, anuñ.

74a. şol: A, ol.

74b. mişbāḥ u zū': BE omit vāv.

75a. kanniş: AE, قنش ; B, قنلش .

75b. kılmış: B, itmiş.

78-79. In A and B come later in the sequence.

79b. Peyember: A, PeygāMBER.

Ƙız 'Alī

80. Birisi Ƙız 'Alīdür k' ol semen-ber
Olubdur sükker-i pālūdeden ter

81. Şu kim biñ cān virüb gevķini sürdi
Bu Ƙızlıkda anı ucuz düşürdi

Şarrāf-zāde

82. Biri Şarrāf-zādedür güher-pāş
Olubdur Ƙalbi anıñ Ƙıymeti taş

83. Murādı ger zer ise yüzüm üzre
Dür ü gevher dilerse gözüm üzre

Seyyid-oğlı Ca'fer

84. Birisi Seyyid-oğlı adı Ca'fer
Ruĥ-ı rengin ile āl-i Peyember

85. Şaşı olmazsa seyyidliğine dāl
Yanağı Şāhid üş olduğına āl

/ Yanağı şāhid üş

86. Bugün güzellerün oldur emiri
Yaraşur cān u dil olsa esiri

Yeşil Melek, Nesli

87. Biri Yeşil Melek ĥüsn āna muhtaş
Ƙomış Nesli diyü kendüye mahtaş

88. Bileydi olduğın bu nesl ĥāşıl
Ƙılurdı Ademe secde 'Azāzil

Semerci-oğlı

89. Biri de şol Semerci-oğlı āfet
Āna lā'ıķ mıdur andan o şan'at

90. O yalıñ yüzlü her kime ki baķdı
Ƙerār u şabrı raĥtın oda yaķdı

80a. k' ol: AE, ol.

81b. Ƙızlıkda: E, Ƙızlıķdan.

82b. olubdur: AE, ki olmış.

83b. dilerse: A, dir isen.

Şim-Sā'id

91. Birisi Şim-Sā'id hūb berber
K' aña eskilenür Yeñi çerİler
92. Bizümle gerçi kim daħi bilişdür
Velī yanınca şalınan kayışdur

Hürmüz

93. Biri Hürmüzdür ebrūsı meh-i nev
Lebi nūşınrevāndur kendü Husrev
94. Bizi gün küh-ı gamda itdi Ferhād
Ne içün eylemez şirīn lebin dād

Halīl

95. Birisi de Halīl ol āfet-i cān
Gönüller idinür her gice mihmān
96. Ne sihr itmiş yüzinde zülf-i serkeş
Ki aña gülşen olmuş şahn-ı āteş

Hayder

97. Biri bir dil-rübādur adı Hayder
Ruħı cennet lebi sākī-yi Kevser
98. Çü çekmiş gamzesinün zü 'l-fiķārın
İki itmiş yüzünün zü 'l-ḥumārın

- 85b. AB, Yüzi şāhiddür olduğına āl.
- 86a. B, Güzellerün gün ol olmuş emīri.
- 88a. bileydi: B, bulaydı.
- 89a. biri de şol: A, birisi ol.
- 89b. o şan'at: B E, bu şan'at.
- 90a. yüzlü her kime: B, yüzlüye her kim.
- 91-92. B lacks.
- 91a. birisi: E, biri de.
- 91b. E, K' aña eskilenürmiş bir yeñi çer.
- 92a. gerçi kim daħi: A, daħi gerçi kim.
- 93b. B, Lebi nūş-ı revān kendüsi Husrev
- 94b. lebin: BE, lebi.

ꞖuyruꞖlu Yılduz

99. Biri ꞖuyruꞖlu Yılduz ol Ꞗamer-veş
Urur her gice yer yer göge âteş

100. Dağı toğmadın ol ħūrşīd-pāye
Ye toğ yā işte toğdum dirdi aya

Ĥıẓr

101. Biri Ĥıẓr ol ki yoꞖdur aña s̄ānī
Tuṭağı olmış āb-ı zindegānī

102. Şu kim anuñ ile ṭatlu dirilür
İlüñ cānı acıduğın ne bilür

'İsā

103. Biri bir mēh-rūdūr adı 'İsā.
İdinmiş āsümān-ı ħūsni me'vā

104. Lebi-yle ölü dirildür o fettān
İşiden anı nice virmesün cān

-
- 95a. birisi de: A, biri Seyyid.
96b. A, Ki aña şahn-ı gülşen oldı âteş.
97b. A, Yüzi cennet lebidür āb-ı Kevser.
98b. yüzünñ: B, gözünñ.
99a. ꞖuyruꞖlu: E, ꞖuyruꞖlı.
100a-b. toğ-: E, doğ-.
100b. yā işte: A, ye işte; E, yā üşde
101b. tuṭağı: E, dudağı.
104a. ölü: A, öli.

Ebrî

105. Biri Ebrîdürür kızzâz-ı şannâz / Ebrîdürür
Bizi eyler çekerek dâ'im idüb nâz
106. Başum düğme tenüm ibrîşim itdi
'Aceb baña ol itdüğün kim itdi
107. Raķībî düğmeden olmazsa dermân
İlikler gibi emsün anı yârân

'Alemşâh

108. Birisi şol şeh-i 'âlem 'Alemşâh
Ki yanınca çekilür leşker-i âh
109. Ne güzel pâdişâh olur behî yâr
Ki olmuş ğamzeler aña silahdâr

Yūsuf

110. Biri Yūsufdurur ol şâh-ı hûbân
Olubdur Mışr-ı hüsni içinde sultân
111. Gören kûyında anuñ tutduğum yurt
Didi yir Yūsufı ön şonra bu kırt

105a. Ebrîdürür: E, Luţfîdürür.

kızzâz-ı: B, ğazzâz u.

106. B, vicious.

107. AE, lacks.

109a. pâdişâh: E, pâdişeh.

behî: ? behey.

110a. hûbân: E, devrân.

110b. Mışr-ı: E, mülk-i.

111a. tutduğum: E, dutduğum.

yurt . . . kırt: A, yurd . . . kırd.

'Abācı-oğlı Muḥammed

112. Muḥammedür biri ibn-i 'abācı
Ayığı tozı ḥalkuñ başı tācı
113. Güneş 'āşık olub her şubḥ ol aya
Girer dervīş gibi aq 'abāya

Ḥāfız Maḥmūd

114. Biri ḥāfızdur olmış adı Maḥmūd
Ḥudā virmiş aña elḥān-ı Dāvūd
115. Yüzi muşḥaf gibi olmış muṭahher
'Aceb mi başına and içse iller

İmām-oğlı Muḥammed

116. Birisi şol İmām-oğlı Muḥammed
Kaşı miḥrābdur 'uşşāka ma'bed
117. Yüzi çün secde-gāh olmış enāma
Bugünden biz daḫi uyduq imāma

'Aṭṭār Ḥasan

118. Biri 'aṭṭārlar içre Ḥasandur
Şan enfāsi anuñ müsk-i Ḥutendür
119. Aqıdub kanlu yaşımı bakımndan
Pür ideyin dükānını yaqımdan

113a. olub: A, olur.

ol: B omits.

114a. adı: A, ismi.

116a. birisi şol: B, birisi de; E, biri de bir.

116b. miḥrābdur: B^D, miḥrābıdur.

118b. şan: BE, ki.

119a. pür ideyin: B, pür itdüm hep.

119. bakımndan . . . yaqımdan: Written identically in all
mss. except D, which has yaqımdan . .
bakımdan.

Keçeci Şafer

120. Keçecilerde birisi Şaferdür
 Kılur inşâf o kim şâhib-naşardur
121. Anâ ta'n itmesün kimse pusudan
 Keçesin çıkarı-bilür bu şudan

Ťuzcı-oğlı Muştafâ

122. Birisi Ťuzcı-oğlı Muştafâcık
 Melâhat menba'ı kân-ı şafâcık
123. Hudâ kılmış anı kân-ı melâhat
 Ki açmış hüsni dükkân-ı melâhat
124. Kelâmü 'llâhı hıfz itmiş zekâdan
 Hudâ hıfz eylesün anı belâdan

Kayşarlu-zâde 'Alî

125. 'Alîdür birisi Kayşarlu-zâde
 Gözi 'uşşâk ile her gün gazâda
126. Dürüb kaşını hışm itse o dilber
 Yıkılır Ťâk-ı Kısra kaşr-ı Kayşar

120a. A, Birisi keçecilerde Seferdür. D, also, has Sefer.

121a. ta'n itmesün: BE, söz atmasun.

121b. çıkarı-bilür bu: A, çıkaru-bilür bu; BDE, çıkarı-bilür o.

122a. oğlı: A, zâde

122b. BE, Ťuz demek bilmeyici bî-vefâcık (E, pür-cefâcık)

123a. kılmış: A, itmiş.

123b. E, defective.

124. BE lack.

125a. 'Alîdür birisi: AD, birisidür 'Alî.

125b. her gün: E, dâ'im.

'Abdī

127. Biri 'Abdī ki ol serv-i bülendī
Cören dir yarıcıñ Allāh efendi

128. Kul olayın olub emrine münkād
Şu şart ile ki hiç itmeye āzād

Vālācı Şādī-oğlı

129. Biri Vālācı Şādī-oğlı cevvar
Kim olmuş lebleri rengin-güftār

130. Yağasın gönleginün şanma vālā
Girübdür kana ol şüh-ı dil-ārā

Sārbān-oğlı Ni'met

131. Birisi Sārbānuñ oğlı Ni'met
Serāser iştihā vu pür-leţāfet

132. Deve yanınca itsem aña hidmet
Yular tutmaz başum bulurdı devlet

133. Zehī devlet ki varub bile bāğa
Elün anuñla gire bir çanağa

128b. D, Şu kul gibi ki hiç itmezler āzād
şart: E, kavlı.

129a. E, Biri Vālācı-oğlı şāh-ı fettān.
cevvar: B, fettān.

129b. BE, Deger bir būsesine nice biñ cān (E, biñ dil ü cān)
kim: D, ki.

131a. Sārbānuñ-oğlı: AD, Sārvānuñ oğlı; B, Sārbān başı
oğlı (!); E, Sārbān Ebr oğlı (?)

131b. leţāfet: E, çarāfet.

132a. aña: AD, ben de.

133a. devlet: B, ni'met.

Sāzende-zāde Ca'fer

134. Biri Ca'ferdürür Sāzende-zāde
Zenaḡdānı ḡadeḡdür la'li bāde
135. Beline ḡālib oldum cān u dilden
Didi sen de ḡalar mısın bu ḡıldan

Derzi 'Alī

136. Birisi de 'Alidür derzi ṡāgird
İṡi oñdı iden ol gürzi ṡāgird
137. Elinde zü 'l-fiḡār olduḡça miḡrāṡ
Seni iki biḡerse ḡılma i'rāṡ

Derzi Seydī

138. Birisi daḡı ṡol bir derzi Seydī
Libās-ı ḡüsni dikdi kendü giydi
139. Temāṡā itseñ ol ruḡsār rengi
ṡanursın al aḡlasdur firengī

Ḳazzāz Luḡfī

140. Biri Ḳazzāz Luḡfī māh-peyker
Gören mü'minlerün İmānı gevrer
141. Raḡİbin döḡme ile yoḡ ḡü dermān
İlikler gibi emsün anı yārān

-
- 135a. oldum: D, olub.
- 137a. miḡrāṡ: AE, miḡrāṡ.
- 137b. ḡılma: D, itme.
- 138b. kendü: E, ~~kendü~~ kendi.
- 139b. ṡanursın: E, ṡanasın.
- 140-141. BE lack. Cf. beyts 105-107.
- 140a. Ḳazzāz: A, ḡazzāz.
- 140b. gevrer: So vowelled in D.
- 141a. A, Raḡİbi döḡme ile ḡāre yoḡdur (!).

Takıyacı Muştafâ

142. Biri takıyacılarda Muştafâdur
İşin başa iletmiş dil-rübâdur
143. Şu baş kim vaşlına t̄ālībâdürür ol
Tabanca yimege k̄ālībâdurur ol

Takıyacı Hasan

144. Niḡēruñ biri Takıyacı Hasandur
Kıyâmet-vuşledür nâzik-bedendür
145. Toludur şevki içüm ile taşum
Düşer takıyası düşdük yerde başum

Hamâmçı-oğlı Baḡşî

146. Biri hamâmçınun oğlı Baḡşî
Ki olmuş lebleri la'l-i bedāḡşî
147. Od urub s̄inemi hamâm itdi
Gözümdeñ aña iki cām itdi

Ser-maḡfil-oğlı 'Alî

148. Biri ser-maḡfilün oğlı 'Alîdür
Ḥayâlüm gice vü gündüz belidür
149. 'Aceb mi eylese cānda qararı
Kılıcı-yle alubdur ol diyarı

142b. işin: B, işi.

dil-rübâdur: E, pür-cefâdur.

143a. şu baş: A, şular; D, şu ser

t̄ālīb . . . k̄ālīb: A, t̄ālīb . . . k̄ālīb.

k̄ālībâdurur: E, k̄ā'ildürür (!)

144b. vuşledür: A, vuşle vü.

145a. A, Toludur şevki encümi-yle taşum (!); B, Toludur

şevki ile iç ü taşum; E, Tolubdur şevki içüm ile taşu

145b. düşdük yerde: E, düşdüginde.

146a. AE, Biri hamâmçı-oğlı adı Baḡşî. In D, the name is
written Yaḡyâ.

Dilsüz-oğlı

150. Birisi. Dilsüz-ođlı şūh-ı nāzik
Gönüller almada çālāk ü çābük
151. Nice sevmeyem ol gül-yüzlüyi çok
Ki ğonca gibi ağzı var dili yok

Hallāc Hüseyn

152. Biri hallācdur k' olmış Hüseyn ism
Atılmış penbedür şan andağı cism
153. İgende āhumuz almasun ol yār
Od ile penbenün ne oyunu var

Şerbetçi-oğlı

154. Biri Şerbetçi-oğlı sīb-ğabğab
Sözin cüllāb itmiş ol şeker-leb
155. İnanma 'ahd iderse vuşlatını
Ki ben anuñ çoğ içdüm şerbetini

Pīrī

156. Biri Pīrīdürür mağbüb-ı şātır
Zarūrī meyl ider gördükçe ğātır
157. O kāmēt üzre ol ğurşīd-şüret
Kıyāmet günü gibi pūr-ğarāret

146b. B, Anuñ ğammāmlıđı ğāyetde yağşı.

147b. aña iki: A, aña ol iki.

149b. alubdur ol: E, açubdur bu

150b. almada: E, kapmada.

151b. ağzı var: E, var ağzı.

152b. andağı: A, andaki.

153a. āhumuz almasun: A, āhumı almasun; D, almasun āhumı.

155a. inanma 'ahd: B, inanmañuz.

Ḳaya Bālī

158. Ḳaya Bālīdürür biri ki ol yār
Be-ğāyet seng-dildür Ḳatı cevvar
159. İşi 'uṣṣāḳına dā' im saḳādur
Bize geldükçe emmā ṭaş ḳayadur

Yağcı-oğlı Memī Şāh

160. Birisi Yağcı-oğlıdur Memī Şāh
Perī-zāda dönübdür zādehu 'llāh
161. Beli-yle cismini şerḫ itse 'ākıl
Şanasın kim şayağından çeker ḳıl

Serrāc Mīrzā

162. Biri serrāclarda Mīrzādur
Yüzi şan kim sirāc-ı pür-żiyādur
163. Raḳīb el uzadursa ol sirāca
Çıḳarsun ḳoltuğında çaç sirāce

Pīr 'Alī

164. Birisi Pīr 'Alīdür ol cefā-kār
Ḳılur dā' im cefā dersini tekrār
165. Yaşum şeylābı ṭaşduğınca her gāh
Görüb yükin yıḳar u yığar ol māh

- 159b. emmā: B, illā.
- 160a. Yağcı-oğlıdur: BE, Yağcı-oğlı.
- 162b. sirāc-ı: E, çerāğ-ı.
- 165a. ṭaşduğınca: D, daşduğınca; E, düşdüğince (!).
- 165b. yükin yıḳar u yığar: B, yuḳaru yığar yükin;
DE, yükin yuḳaru yığar.

Beñli 'Alī

166. Biri Beñli 'Alīdür yār-ı meh-veş
Bulınmaz Rūm ilinde aña bekdeş
167. Çü buğdaydan bu dāne kem degüldür
Buña meyl itmeyen ādem degüldür

Hācī Bayram

168. Birisi de nigāruñ Hācī Bayram
Zer itdi beñzümi ol sīm-endām
169. Egerçi hucreme her dem gelür hūb
Velī gelmez baña ol deñlü maħbūb
170. Oruc tutub kılurın Hāķķa efgān
Ki anuñ 'īd-i vaşlın kıla ihsān
171. Ne var alçaķda añılsa o dilber
Deñiz dibinde olur çün ki gevher

Tetimme

172. Bihişt içre kılub her laħza seyrān
Bular deñlü melek ararsa Rıqvān
173. Birinūñ mişlin itmeye temāşā
Sekiz uçmağı ger tokuz tolaşa
174. ~~Biri-yle itmek, isterdüm muħabbet~~ ~~isterdüm muħabbet~~
Yine anuñla kılmadum kanā'at

- 166b. ilinde: E, içinde.
- 167b. buña: BE, aña.
- 169b. deñlü: E, deñli.
- 170a. tutub: BD, dutub.
kılurın: B, kılurvan; E, kıluram.
- 170b. kıla: A, ide.
- 171a. ne var: BE, n' ola.
- 171b. çün ki: BEdür ü.
174. B lacks.
- 174a. biri-yle: A, bir.

175. Dilerdüm egleyem bir ile gönülüm
 anā'at itmedi bir ile gönülüm
176. Olub her-cā'ī gönülüm pāre pāre
 Yapıdı her birisi bir niāra
177. udāyā sen beni iletme sine
 amusın görmedin sīne be-sīne
178. Bularuñ eksügi ōd yo udādan
 Ne diyem ben ki yeg ola du'ādan

İtitām

(M1: -ām ıl: - . -)

1. Yā Rabbi bunları ebedī müstedām ıl
 Her birisini 'āı-ı miskīne rām ıl
2. üsni-yle baı göklere irmi iken mehi
 Bu gün yañılu begler öñinde ulām ıl
3. Yiter cihānda gözleri bīmār olduı
 Kendülerini luf ile a u selām ıl
4. anda ki cem' olub ide mey obetin bular
 Ol meclis ire gözlerümi iki cām ıl
5. a muntazırdur eylemege ācetüñ abül
 Uzatma ey Mesīı du'āñı temām ıl

177a. udāyā: E, İlahī.

177b. A, Ki görem amusın sīne be-sīne; BD, Ki amusın
 görem sīne be-sīne.

1a. bunları: D, buları.

2b. yañılu begler: B, beñlü yañaqlar (!); E, yañılı beg-
 ler

4a. A, vicious.

1. İlāhī her birin pāyende eyle
Çerāğ-ı ruḥların tābende eyle
2. Çün itdũñ leblerini çeşme-i cān
Buları ḥaşre deñlü zinde eyle
3. Cihān sulṭānlığı baña gerekmez
Beni bunlara tek sen bende eyle
4. Üşüb mey şoḥbetin itāüklerince
Dil-i nālānumı sāzende eyle
5. Mesīḥī medḥi bu deñlü becerdi
Begenmezseñ yüri var sen de eyle

2b. deñlü: B, degin; E, deñli.

5a. deñlü: E, deñli.

III

ĠAZELĪYĀT

R1: -ūs-rā: - . -

A, 29b

B, -

C, -

D, 34b

E, 19b

1

1. Ey be-rahmet rūḥ baḥṣīde ten-i me'yūs-rā
Ḥikmet-i tū kerde bāḫīl ḫavl-ı Cālīnūs-rā
2. Der ṣebistān-ı celālet pāsban-ı kibriyā-st ?
Heft ṣem' efrūḫte tā ḫaṣer nūh fānūs-rā /-
3. Tā ḡirā nā-sāz āhī dil keṣed ender sefer
Kāfir ez inṣāf ḫōd tenhā zened nāḫūs-rā
4. Der hevā-yı tū zi tāb-ı sīne vü āb-ı 'araḫ
Ṣūfiyān āteṣ zede der ḫırḫa-ı sālūs-rā
5. Yā Rab ān ḫursendīyī fermā Mesīḫī-rā k' ez-ū
Ez ḫesāb-ı taḫta gīred taḫt-i Key Kā'ūs-rā

3a. āhī dil keṣed: E, ey dil mī-keṣed.

5a. ḫursendīyī: A, ḫursende'ī.

k' ez-ū: A, ki ū.

H2: -ā: -

A, - 5a

BCE: 1-2-3-4-5-6-X-8

B, 13a

D : 1-2-3-4-5-X-7-8

C, 34a

D, 34b

E, 20b

2

1. Gül 'ārīzūñ üstinde o zülfeyn-i semen-sā
Şan kırdı duzağ avlamağa bülbül-i şeydā
2. Kudret kalemı naqş uralı levh-i vücūde
Yazılmadı hüsñün gibi bir naqş-ı dil-ārā
3. Āyīne-i ruhsāruñı gösterme raķībe
Kim kendüyi görür kıllıcağ anı temēşā
4. Ey kaşı kemān oğlarıña beñzemeyeydi
Kılmazdı kalem nālelerin sīnede ihfā
5. Dil kaşuña 'azm eyler iken kaldı lebünde
Meyhāneye ilettdi anı rāh-ı muşallā
6. Şūfīlere ne fā'ide var hāk-i rehünden
Bīnā olımaz sürme ile dīde-i a'mā
7. Göñlüm sevinür zülf-i siyāhuñı göricek
Kim uğrılarıñ gündüzidür leyle-i zulmā
8. Bir lahza işigünde eger olsa mücāvır
Eflākde reşk ide Mesīhīye Mesīhā

2a. uralı: B, ideli.

3b. anı: D, āna; E, قیلجک .

4b. nālelerin: CD, nāllerin.

5a. eyler: C, ider.

This ğazel also appears at the beginning of the kaşīde section in A (3a: 11 beyts) and D (2a: 9 beyts).

MI: -ā: -	A, 30a
	B, 12b
	C, 33b
AD: 1-2-3-6-4-5-7	D, 35a
	E, 20a

3

1. Gel eyle yaşlu gözüm izün tozın 'iṭā
Dirler ki ḥōṣ gelür yaşaran göze tūtiyā
2. 'Iṣḡuñ gözümün acı yaşın kıldı ḥōṣ-güvār
Deryā şuyını nite ki ṭatlu ider havā
3. 'Uṣṣāka ḡandalıḡuñ ider kebkebün 'iyān
Şol necmler gibi k' ola azmışlara hüdā
4. Ḥasretten ağlayub yüregüm dökdi yaş gözüm
Şol dem ki tīrūn eyledi baḡrumla merḡabā
5. Didüm ki göz yaşına ne ḥōṣ böyle şādsın
Āb-ı revān didi ki olurmuş feraḡ-fezā
6. Ḥaṭṭı gibi siyāhdurur çehre-i raḡīb
Ālūde oldı şan ki mürekkeble bed-liḡā
7. Merhem yerine zaḡmuma bir tīr ur didüm
Didi Mesīḡi üşde elüm degdi ḥōṣ ola

2. In A this beyt is corrupt.

2a. gözümün: B, göricek.

kıldı: A, itdi.

2b. ṭatlu: E, ṭatlı.

ider: AD, kıılır.

3a. ḡandalıḡuñ ider: A, ider ḡandalıḡuñ.

4a. ḡasretten: AE, ḡasretde.

dökdi yaş gözüm: AD, dökdi göz yaşın; B, dökdi
gözüm yaş; E, ṭoldı yaş gözüm.

4b. tīrūn: BC, nīzeñ

5a. didüm ki göz: BCE, didüm gözüm.

ḥōṣ: A, ḥōd.

- 5b. didi ki olurmuş: A, kenār olur imiş; BCE, didi ki olur.
- 6b. şan ki: E, dut ki.
mürekkeble bed-liqā: BCE, mürekkeb ile liqā.
- 7a. zaḥmuma: E, zaḥmına.
- 7b. üşde: A, üşte; B, işde.

R1:-ān āna: - . -

A, 30a (7)

B, 11b (7)

C, 32b (7)

D, 35a (5)

E, 19b (9)

4*

1. Bāb-ı dilber kim raķīb olmışdurur derbān āna
Āsümāndur şan ki çıkarar gāh geh şeytān āna
2. 'Āşığı dōlāb-veş her laḥza giryān itmegi
Yā o çarḥa öğredür yā çarḥ-ı ser-gerdān āna
- ol/ 3. Yā Rab/naḳş-ı cihān-ārā nice maḥbūb olur
Kim ḳalupdur kendü naḳḳāşı daḫi ḥayrān āna
4. Perr-i tīrūn ile ḳuş gibi uçardı fūlk-i dil
Lenger olmuşdur ve līkin āhenīn peykān āna
5. Devr idüb öper mey-i telḫi-yle la'lūni ḳadeḫ
Bu Mesīḫīye ne acı yutdurur devrān āna

* Nos. 4 and 5 in D, which is followed here, are compressed into one gazel in the other mss. The beyt sequence is, therefore, not shown.

1b. şan ki çıkar: B, ki çıkar şan.

gāh geh: A, gāh gāh.

2a. dōlāb-veş: AD, ḫolab-veş.

itmegi: ADE, itmege.

3b. ḳalupdur: Only C does not express the "p".

4. Lacking in ABC.

5b. yutdurur: BCE, gösterür.

5*

1. Leblerüñ kim cān virüpdür çeşme-i hayvān āña
Ben daği dilden revān itsem 'aceb mi cān āña
2. Bülbül-i dil-ḥastenüñ cānın zaḥmnāk itmege
Şāḥ-ı güller oqlar olmış ḡoncalar peykān āña
3. Kāmet-i dilberlere karşı bu eşk-i cūy-bār
Beñzer ol ḥavza ki durmuş servler dīvān āña
4. Şolmamağa sünbül-i zülfün sıfāl-i sīnede
Şu seper reyḥāncı gibi dāde-i giryān āña
5. Gülsitān içre leb-i ḡonca nice ḡan olmasun
Ey Mesīḥī her gice şebnem k' urur dendān āña

---

* See note to no. 4.

1. Lacking in ABCE.
2. Lacking in ABC.
- 2a. zaḥmnāk: ?To be read zaḥimnāk. Both D and E write it with "ḡ".
- 3a. kāmet-i: E expresses izafet.
- 3b. durmuş: ABC, ḡurmuş.
- 4a. şolmamağa: A, şolmamağ-içün.
sıfāl-i: AC, ḡayāli; D, ḡayāl-i
- 4b. reyḥāncı: A, seyrāncı
- 5a. leb-i: BE express izafet.
- 5b. ABCE: K' eyleyüb küstāḥlıḡ şebnem urur dendān āña.

- R1: -āndur baña: - / - . -
- A, 30b
B, 12a
C, 33b
D, 35b
E, 21a

6

1. Tīrūnūñ zaḥmi nigārā rāḫat-ı cāndur baña
Ḍarb-ı şemşīrūñ şanasın āb-ı ḫayvāndur baña
2. Bāğ-ı dehri kıldı zeyn āhum şerārı gül gibi
Ḥamdü lillāh yaz u kış 'ālem gülistāndur baña
3. Olmağa dīv-i raḫībūñ şerr-i mekrinden emīn
Tende şan dāğ-ı ḡamuñ mühr-i Süleymāndur baña
4. İşbu ma'nādan ki cennet sāye-i şemşīrdür
Ġamzeñ altında yañaḡuñ bāğ-ı Rıdvāndur baña
5. Kime reyḫān kimine sünbül görünür zülf-i dōst
Bir naẓar kılduḡça her bir tārı su'bāndur baña
6. Ḥasret eyyāmında ḫāl-i zāruma raḫm eyleyüb
Mıhr sūzān ra'd nālān ebr giryāndur baña
7. Ey Mesīḫī zülf sevdāsına ṭolaşduḡuma
Bāddan aldum ḫaber sünbül perīşāndur baña

-
- 1a. tīrūnūñ zaḥmi: AD, zaḥm-i her tīrūñ.
3a. şerr-i mekrinden: ABC, mekr ü şerrinden.
3b. dāğ-ı: A expresses izafet.
4a. ma'nādan: D, ? heybetden.
5b. bir naẓar: E, ben naẓar.
tārı: BC, tār.
6a. ḫāl-i: A expresses izafet.
7a. zülf: CD, zülfi.
ṭolaşduḡuma: E, dolaşduḡuma.
7b. bāddan: A, bādeden.

M1: -ā baña: - . -

A, 30b

B, 12a

C, 33a

D, 36a

E, 20a

7

1. Zecr ile hecrün olalıdan āşinā baña
Bīgāne oldı 'işret ü zevk ü şafā baña
2. Acımasun mı bu dil-i bīmārum ey raqīb
K' olmuş naşīb bal saña vu belā baña
3. 'Āşıkılarını ańıcağız tatluluğ ile
Unutma acı acı sög ey dil-rübā baña
4. Tab'um şu deñlü münharif olmuşdur ey tabīb
Kim şerbet-i eceldürür ancak şifā baña
5. Gözden çıkınca ağlar isem ey Mesīhī ben
İki gözi-yle bakmaya çarç-ı düta baña

1b. A omits the second conjunctive vāv and E omits both.

2a. bīmārum ey: D, bī-çārem ey; E, bīmārumı. In A
bīmārum is mis-written.

2b. saña: E, aña.

3a. ańıcağız: BCE, الجفن ; A, اکی بكن ;
D, اکی بكن .

tatluluğ: BC, tatlulıg.

3b. acı acı sög: E, acı sögdüğün.

4a. deñlü: BCE, resme.

4b. şerbet-i: E expresses izafet.

Haf.: -āh baña: - / . . -

A, 30b

B, 13a

C, 34a

D, 36a

E, 20b

8

yüz /

1. Sen idüñ yalınız penāh baña
Sen de/döndürürseñ āh baña
2. Saña beş vaktde du'ā iderin
Çapuñ olalı secdegāh baña
3. 'Alem-i āhı çarha degmeg içün
Encüm-i eşkdürür sipāh baña
4. Kimseye tek başımı egmeyeyin
Kepenekden yiter külāh baña
5. Zikre varmaduğum Mesīhī bu kim
Söz atar pīr-i hāneķāh baña

3a. āhı: B, āh.

4b. kepenekden: D, kefenümden.

5a. varmaduğum: CE, varmaduğı.

R3: -ā: -	A, 33a (6)
	B, 12b (6)
AD: 1-2-3-5-4-X-7	C, 33a (7)
B : 1-2-3-4-5-X-7	D, 36b (6)
C : 1-2-3-4-6-7-5	E, 20b (7)

9

1. Ey yüzün āyīne-i 'ālem-nümā
Haṭṭ-ı la'lün āyet-i fīhi şifā
2. Çünki İbrāhīm yaptı Ka'beyi
Sen de gön'lüm ka'besin yapsañ n' ola
3. Bu sarāyuñ şimdilik sensin begi
Biz şikāyet eylerez senden saña
4. Ka'be-i küyuñ tavāfı dem-be-dem
Hācī-yi 'uşşākuña virür şafā
5. Dirhem-i eşküm alursañ rehn ile
Hāk-i pāyuñ gözde tursun tütüyā
6. Ben k̄ara yüzlüye meylün ola mı
Saña 'āşık olıcağız Muştafā
7. Var ise raḥmuñ Mesīhī bendeñe
Göz ucu-yle kıl ıraḫdan merḫabā

1b. āyet-i: A expresses izafet.

3b. eylerez: A, iderez; D, idelüm.

5a. dirhem-i: E expresses izafet.

tursun: ADE, dursun.

6. In C as follows:

Bende-i bī-çāreñe raḥm eylegil

Saña 'āşık olıcağ Beg Muştafā

However, olıcağ Beg is probably a copyist's misreading of olıcağız.

7a. var ise raḥmuñ: AD, yoğ ise vaşluñ.

7b. E, Kıl ıraḫdan göz ucu-yle merḫabā.

- M1: -ān unutma hā: - . / - . - A, 31a
 B, -
 C, -
 D, 36b
 E, 21a

10

1. Şaldun belāya cānumı ey cān unutma hā
 Kıldun ğam-ı firāķ ile giryān unutma hā
2. Geldi nice senün gibi cevvar dehre lik
 Gitdi sonuçı yine peşimān unutma hā
3. 'Aşıklarunı luḫf ile yād eyleyicegiz
 Sög baña daḫi ey şeh-i ḫübān unutma hā
4. Bezm-i belāda nūşumı nış eyledi ğamun
 An karşı 'ayş ü nūşumı ey cān unutma hā
5. Bād-ı firāķun itdi Mesīḫī kemīnenün
 'Ömri gülini ḫāk ile yeksān unutma hā

-
- 1b. ğam-ı: D, ğam u.
  - 2a. cevvar dehre: DE, cevvar-ı dehr.
  - 3b. ḫübān: A, devrān.
  - 4b. E, An karşı karşı işümi ey cān unutma hā.
  - 5a. -Mesīḫī kemīnenün: E, Mesīḫī kemīnenün
  - 5b. 'Ömri: AE, 'Ömr.

R1: -āb: -

A, 31a (5)

B, 13b (5)

C, 34b (6)

ABDE: 1-2-3-4-X-6

D, 37a (5)

E, 21b (5)

11

1. Ey yüzün bāğ-ı bihişt ü kevseri ol la'l-i nāb
Reng-i haştundan giyinmiş her melek aḥzar siyāb
2. Kāmetüne sehv ile beñzetedügi-çün kendüyi
Ṭolaşı ṭolaşı servün ayagını aldı āb
3. Dest-i āhum nite kim deprettdi çarḥuñ ḥalkasın
Olmadı bu sā'il-i eşküme bir dem feth-i bāb
4. Dāğ urub cismüme perhiz itme kanum içmeden
Ḥōş degüldür çünki gül devrinde meyden ictināb
5. Kaddünün devrinde zülfünde gözünden korku yok
Uğrıdan ol gice ḥavf olmaz ki ola māhtāb
6. Ey lebi meygün ölürse nār-ı hecründen Mesih
Ḥaṣre dek anuñ mezārından gele büy-ı kebāb

1a. bāğ-ı: A, bāğı.

1b. giyinmiş: A, göyinmiş.

2a. kāmetüne . . . kendüyi: E, kāmetüni . . . kendine.

2b. ṭolaşı ṭolaşı: E, ṭolaşı dolaşı.

6a. lebi: BCE, leb-i.

nār-ı hecründen: E, hecr-i la'lünden.

6b. mezārından: A, mezārında.

5a. zülfünde: Sic! but should we read zülfünle.

M1: -āb: -

A, 31b

B, 14b

ABDE: 1-2-3-4-5-6-X

C, 35b (7)

D, 37a

E, 22b

12

1. Ol ğonca kim yüzine tutar al ile niķāb
Bülbüllerinden utanub eyler meger hicāb
2. İçmezlenürdi meclis-i gülşende ğonca līk
Şebnem güc ile koydı anuñ ağızına şarāb
3. Zülfüne karşı beni 'izāruñ ne hōş yaķar
Aķşama karşı hōd igen olmaz güneşde tāb
4. Şüfī 'aceb mi cennete girsem hesābsuz
Yokdur benüm günāhuma maķşerde çün hesāb
5. Deryā-yı eşküm üzre benüm oñmaduķ başum
Bād-ı hevā ile toludur nite kim habāb
6. Sürse yüzün Mesīhī yüzüne 'aceb degül
Tezhīb olıcaķ dağı mergüb olur kitāb
7. Yā Rab ne ķara bağti var işbu Mesīhīnün
K' āb-ı hayāta el uzadursa olur serāb

1a. tutar: D, dutar. In E the mışra' is as follows:

Ol ğonca kim eli-yle [al ile] dutar yüzine niķāb

1b. utanub: B, utanur.

3a. beni: D, bāğ-ı.

5a. üzre: AD, içre

5b. bād-ı: E expresses izafet.

toludur: A, tolıdur.

6a. yüzün Mesīhī yüzüne: A, yüzün yüzüne Mesīhī.

6b. mergüb: C, maķbüb.

R3: -āb: -	A, 31b (9)
BE: 1-2-7-3-4-5-6-X-9	B, 14a (8)
C: 1-2-7-3-4-5-6-8-9	C, 35a (9)
	D, 37b (9)
	E, 21b (8)

13

1. Var iken ħum-ĥānede şāfī şarāb
Rindler içre igen yüz yumaz āb
2. Korkusından bāng-ı ra'd-i āhumūñ
Bebr-i ebrūñ aķar aķzından lu'āb
3. Āhuma ĥā'il degül rūy-ı raķīb
Berķ-i 'ālem-tāba ebr olmaz ĥicāb
4. İntizār-ı pāy-būsuñla şehā
Oldı bilüm ĥalka mēnend-i rikāb
5. Zahm-i tīrūñ açmasa kutlu kapu
Göñlüme ķandan irürdi fetķ-i bāb
6. İşigūñ koyub göge baķanlara
Ĥamle eyler gūnder ile āfitāb
7. Ne revādur duta bülbül şem'-i āh
Ĥār ide gülberg-i terden cāme-ĥ^Vāb
8. Ĥavf idüb bāz-ı ĥayālūñden senūñ
Konmaz olđı ķeşmūme tihū-yı ĥ^Vāb
9. Kim ki tefsīr-i ĥaķ-ı yāri bilür
Ey Mesīķī 'indehü 'ilmü 'l-kitāb

-
- 1a. ĥum-ĥānede: A, meyĥānede.
  - 2a. bāng-ı ra'd: D, ra'd-i bāng.
  - 2b. bebr: DE, pīr.
aķar: E, yaķar.
  - 3a. raķīb: A, ĥabīb.
  - 4a. būsuñla: BCE, būsuñdan.
  - 4b. bilüm: BCE, ķeddüm.
  - 6b. BCE, Nīze ile ĥamle eyler āfitāb.

- 7a. duta: BC, tuta.
8b. tihū-yı: D, tihūca.
9a. tefsīr-i: E expresses izafet.
    haṭ-ı: B expresses izafet..

M1: -İb: -	A, 32a
	B, 13b
C: 1-2-3-4-5-X	C, 34b (5)
	D, 38a
	E, 21a

14

1. Hecründe baña nicesi ~~hāl~~ tīmār ide raķīb
Her giz ola mı cān alıcı hasteye ṭabīb
2. Aşdurmayınca ḳomadı miskīn zūlfūñi
Ḥaylī iş aşdı yine bünā-güş-ı dil-firīb
3. Her-cā'īsine dilberūñ alçaḳluḳ eyle kim
Şu ol yañaya mā'il olur kim ola neşīb
4. Zūlfūñ irişeli yüzūñi mesken itdi dil
Kim şām içre mescid olur menzil-i ğarīb
5. Zerd itdi zer gibi tenūmi kīmiyā-yı 'ışḳ
Giydük daḳı ne devlet-i ḥüsnünde biz de şib
6. Şīrīn lebinde ḥāli yaraşmış Mesīḥiyā
Ḥōşāb içinde nite ki mergūb olur zebīb

-
- 1a. baña nicesi: D, āh pencesi.
 4a. yüzūñi: BC, yüzūñe.
 4b. içre: E, içinde.
     menzil: C, mesken.
 5a. tenūmi: A, yüzümi. B, Zerd itdürür gibi tenūmi, ilḥ.
 5b. ne devlet-i ḥüsnünde: E, bu devlet-i 'ışḳuñda
 6a. ḥāli yaraşmış: E, ḥāli irişmiş; A, ḥāli degül.

M1: -eyb: -

A, 32a

B, 14b

C, 35b

D, 38a

E, 22a

15

1. İrişmedin bugün yarın ey şāb peyk-i şeyb
Ortaya қо bilüni dehānuñı kıılma ğayb
2. Hecrūñ günine kimsene inkār idemez
Kāfir olur kıyāmete her kim ki kıılsa reyb
3. Şūfīyi gör ki irişenün 'aybını çeker
Her kıanda diñler isem anı sözi küllī 'ayb
4. Mestāne na'resin işidüb bülbülün seher
Fi 'l-ḫāl bir kıvām ile çāk itdi ğonca ceyb
5. Tañ mı Mesīḫī nergis uyuklasa her seher
K' uyutmaz anı erteye dek nāle-i ku'ayb

2a. idemez: A, ide mi hīç.

2b. kıılsa: A, itse; BE, kııla.

3a. gör ki: D, görüñ.

çeker: E, açar.

3b. isem: AD, iseñ.

küllī: AE, küll-i.

4b. bir: BCE, bu.

H3: -eb: -

A, 32b

B, 15a

C, 36a

D, 38b

E, 22a

16

1. İşüm her gice oldı zıkr yā Rab
Saña te'sīr eyler mi ki "Yā Rab"
2. Meliksin sen felekdür āsitānuñ
Ço eşk-i çeşmüm olsun anda kevkeb
3. Kılur düşnām her dem katlüme yār
Du'āsı ola bolay ki mücerreb
4. Yüri ey şāribü 'l-ħamr eyle şürbün
Ki yoğdur bundan özge hiç meşreb
5. Mey-i mürğ içürür āħir Mesīħi
Saña bu ser-nigün cām-ı müzehheb

2b. eşk-i: E expresses izafet.

çeşmüm: AB, çeşm.

4b. bundan özge hiç: A, hiç bundan özge; B, andan özge hiç.

5a. mey-i: AB express izafet.

R1: -ā naşīb: - . -

A, 32b

B, 14b

C, 35a

D, 38b

E, 22a

17

1. Eyleyen her 'āşika bir dilber-i ra'nā naşīb
Kılmamış zevk ü tena'umdan baña kaç'ā naşīb
2. Gitmedi haţţuñla zülfün fikri başumdan meger
Ben kara yazuluya olmuş kuru sevdā naşīb
3. Dāğ urunub nite kim teğlara düşdüm lāle-veş
Olmadı bir gül-ruḥ ile şoḥbet-i şahrā naşīb
4. Kimse bilmez vaşluñı kime müyesser ide Hāḳ
Gerçi işigünde diller çağrışurlar "yā naşīb"
5. Gör Mesihīyi ki bugünkü belāsın şavmadın
Aña kaç aşşamdan olur zahmet-i ferdā naşīb

1a. dilber-i: AE express izafet.

1b. zevk ü: ABC, zevk-i (A expresses izafet)
baña: E, bize

2b. yazuluya: ABD, yazulıya.

3a. urunub nite kim: E, urinub nice giz.
lāle-veş: E, lāle-vār

4a. ide: BC, kıla.

4b. işigünde diller çağrışurlar: AD, işigünde biñ vardur
çağırur; B, diller işigünde çağırurlar;
E, diller işigünde çağrışurlar.

5a. ki bugünkü: E, bu gün dünki.

5b. olur: AD, oldu.

H2: -et: -

A, 33a

B, 16a

C, 36b

D, 39a

E, 23a

18

1. Cānā beni ̧atlı idicek it buseñi himmet
Höşdur kişide zīrā saḫāvetle şecā'at
2. Yağmur tamar ise ne 'aceb ̧arḫ-ı kühenden
Kim yapılalı ̧ubbesi olmadı meremmet
3. Ey ̧aşı kemān bir oḫnuñ ağızın öpince
̧ahr ile kemānuñ olur bağıri iki ̧at
4. Gör ţali'i kim senüñ ile vaşlı olur iken
Şandı bizi ceng iderez araladı fiŗat
5. Tolaşur idi zülfüne geh gāh Mesīḫī
Bir daḫi tolaşma diyü ḫaḫtuñ ḫodı ḫuccet

1a. buseñi: A, puseñi.

1b. kişide: B, kişiye.

zīrā: CE, zīre. The latter avoids error in metre.

saḫāvetle şecā'at: BE, şecā'atle mürüvvet;

C, şecā'atle saḫāvet

2a. ne 'aceb: D, n' ola bu.

3a. bir: E, zih.

3b. bağıri: BCE, bili.

4b. ceng iderez: A, ceng iderüz; B, ceng eylerez.

5a. tolaşur: E, dolaşur.

geh gāh: A, gāh gāh.

5b. tolaşma: E, dolaşma.

H2: -et: -

A, 32b

B, 16b

C, 37b

D, 39a

E, 23b

19

1. Maḥbūbdurur dehre viren revnaḫ u zīnet
Bütlerle bulur nite ki deyrün içi şūret
2. 'Arz eyledi ḳaddın gözümüz yaşını dökdi
Yılduzumuzıyire düşürdi o ḳiyāmet
3. Tīgün gelicek zaḥmumu ḳılmağa ziyāret
Cānum aña ḳarşu ḳıḳuban didi ne zaḥmat
4. Luḫf-ı dehenün seyr idicek bāğda bülbül
Sögse ne 'aceb ḡoncalaruñ ağızına ḳat ḳat
5. Dildār ile ceng eyleyecek ḥōd degülez biz
Ortaya girüb niçün aralar bizi firḳat
6. Öldürdi urub tīg ile bīmār Mesīḫī
Ḥōş itdi iyü vardı n' ola ḳolına ḳuvvet

1a. revnaḫ u zīnet: A, revnaḫ-ı şūret; B, revnaḫ u
şūret; E, revnaḫ-ı zīnet.

1b. bütlerle: B, putlarla; E, butlarla.

4a. luḫf-ı: E expresses izafet.

5a. degülez: ABE, degülüz. The line is corrupt in A:
Dildār ile zıkr eyleyecek degülüz ḥōd biz

5b. E, Vaşl olur iken nite aralar bizi firḳat
girüb: B, düşüb.

6a. urub: B, varub.

R2: -işt: -

A, 33a

B, -

C, 36a

D, 39b

E, 22b

20

1. Ben öliceğ ki benüm hākūmi devrān ide hişt
Yapasın kabrūme ey pīr-i harābāt künişt
2. Kişt-zārını riyānuñ yūri zāhid yağagör
Ki yarın nat'-ı haşerde seni māt ider o kişt
3. Kim ki dīdāruñı seyr eylese kūyuñda şehā
Hağ cemālini görüben ola ol ehl-i bihişt
4. Ser-nüviştümi gören levha-ı tīgüñde didi
Zehī devletlü o baş kim aña bu oldı nüvişt
5. Şūfiyā şatma Mesihīye sen esmā'iliği
N' eyler esmā saña çün nāme-i a'māl ola zişt

1b. yapasın: A, ? yapasız.

2a. yağagör: D, yağadur; E, ? yiyegör.

3a. eylese: C, eyleye.

3b. hağ cemālini görüben: E, şübhesüz hağğını görüb

4a. gören: C, görüb.

5a. esmā'iliği: So in all mss.; but should we transcribe
esmāliği?

R1: -āt: -

A, 33a

B, 15b

C, 36a

D, 39b

E, 23a

21

1. Ey lebün̄ naṭ'-ı felekde eylemiş 'İsāyı māt
Vey ḥaṭuñ yazmış müsellem diyü ḥüsnüñe berāt
2. Zülfün̄ içre la'lüne öykündüğü-çün Hızrdan
Karañuda gizlenüb kurtulılmaz āb-ı ḥayāt
3. Acı yaşum ile aḡzuñ yarı cānā fi 'l-meḡel
Birisi milḥ-i ücāc u birisi 'azb-i Fırāt
4. Gamzeñe öykündüğü uçdan kalem olmuşdurur
Fikr iderken şā'irün̄ öninde maḥbūs-ı devāt
5. Ey Mesīḥī ḡirre olma nev-'arūs-ı 'āleme
Fānīyi terk eyle kim el-bāḳiyāt aṣ-ṣāliḫāt

-
- 2b. E, Karañuda kaldı ḳorḳar ḳıḳmaḡa āb-ı ḥayāt.
ḳurtulılmaz: AB, ḳurtulılmaz.
- 4a. uçdan: E, şuçdan.

Hl: -er zulmet: - - -	A, 33b
	B, 16a
	C, 36b
	D, 40a
	E, 23a

22

1. Nehār-ı haddüñe güşmiş saçuñdan ey kamer zulmet
Şanasın rüz-ı hecrümdür ki tolmış ser-be-ser zulmet
2. Gözüm gönüm karanuluk olupdur hecrün irelden
Nite kim gice irişdükte dolar bahır ü ber zulmet
3. Didüm tārīk hecründe bulam mı vuşlatuñ rüzin
Didi kim mesken olmaz çeşme-i hayvāna her zulmet
4. Yüzün gördükçe mahv olur gönülden zülfünüñ fikri
Nite kim götrülür irdükde hengām-ı seher zulmet
5. Sa'adet güninüñ sâ'atlerin bahş itseler halka
Kara bahtı gibi ancak Mesihîye deger zulmet

1b. hecrümdür: E, hecrümde.

toılmış: B, olmış.

ser-be-ser: E, ser-te-ser.

2a. irelden: E, elinden.

2b. dolar bahır ü ber: E, yer yüzi tolar.

3b. kim mesken olmaz: B, mesken olımaz.

4b. götrülür irdükde: E, götürülür irdükçe

5a. sa'adet güninüñ sâ'atlerin: B, sa'adet günlerinüñ

sâ'atin; E, mübârek rüzenüñ sâ'atlerin.

- 1a. kim: B omits.
 tutubdur: D, dutupdur.
- 1b. hürşîd: B, hurşîd.
- 1c. tolanmış: D, dolanmış.
- 1d. idübdür: B, idüpdür, and so throughout.
- 2a. müşkîn: B, miskîn. D omits the vāv after this word.
- 3a. odlara: D, ortaya.
- 3b. başuña: C, bāşed ki.
- 3c. şevk-i: C, şem'-i.
- 4a. parmaqları: BCD, barmaqları.
- 4b. sofras: D, şofra.
- 5a. itmişdür: D, dutmişdur.
- 5c. şemsesi-yle: B, şemse ile.
- 6b. rûzı rûzî: D, rûz rûzî.
- 6c. ben Mesîhî kim: kollarum kim pek.

R1: -āt: -

ABCD, -
E, 22b23a

1. Ben umardum ey şanem bir meh-likādan mu'cizāt
Senden ey çeşmi siyāhum bir tevāzu'dur murāt
2. Şāliḥüddīn-zāde dirler bir büt-i şimşāda kim
İsmine Bostān dirler vaşlına yoḡdur necāt
3. Biri İbrāhīmdür anuñ küşe-i mektebdedür
ġabġabı 'ilm oḡumaḡdur ḡaşları ve'l-'ādiyāt
4. Bir güzel gördüm bu gün ismi Ḥıḗır Balı'durur
Dürr-i la'linden dökilür dün ü gün āb-ı ḡayāt
5. Bir Ḥasan Balı'durur emmā ḡemer-ḡal'atlüdür
Biri Yūsuf Balı'dur kim lebleri ḡand ü nebāt
6. Dest-i ḡudret öyle yazmış kim Ḥüseynüñ naḡşını
ḡaşı ḡavsinden oḡınur dā'imā ve'n-nāzi'āt
7. Aḡmedüñ çeşm-i siyāhı ḡışm iderse 'āleme
Ḥüsninüñ hengāmesinden denk olısar kā'ināt
8. Muşḡafānuñ gül ruḡı devrinde ḡatm olsun kelām
ḡāmeḡi serv-i revān u kāküli ve'l-mürselāt
9. ġuşsa vu ḡamdan ḡalāş olmaḡ dilerseñ ey Mesīḡ
Bir melek-yüzlü ḡabībün işiginde ḡıl vefāt

1b. murāt: ? for murād.

3a. İbrāhīm: - - / - . Ḳ, 100/1.

5a. durur: text, dur.

6a. öyle: text, eyle. Ḳ, 79/1.

8b. revān u: text, revānuñ. Ḳ, 77/1.

H3: -is: -

A, 33b

B, 16b

ABDE: 1-2-3-4-X-6

C, 37b

D, 40b

E, 23b

24

1. Ne hōşdur tuymadın aḡyār-ı muḥdis
Kılasın bezm sākī ola sālīs
2. Ḥadīs-i düşmen itdi 'ayşımı telḡ
Acıtdı tatlu cānumı ḡavādis
3. Ayrılmaz sīneden fikri raḡībūñ
K' olur kāfir cehennem içre lābis
4. Lebūñ-ḡün eksik olmaz cengümüz hiḡ
Ki ekser meydürür ḡavḡāya bā'is
5. Dehānuñdan ḡoḡ eşyā oldı peydā
'Ademdür kevn-i mevcūdāta bā'is
6. Mesīḡī ḡaldı uş bir dōst bir pōst
Öliceḡ üstüḡ^vānın ala vāris

1a. tuymadın: DE, duymadın.

3a. ayrılmaz: So in all mss.

R2: -āc: -

A, 33b

B, 17a

C, 38a

D, 41a

E, 23b

25

1. Dehenũ fikri ile Hāḡ bilür ol şafḡa-ı 'āc
'Aqlumuzda ḡomadı zerre ḡadar istiḡrāc
2. Hāk-i pāyuñ ḡaḡı ger noḡḡa-ı ḡālũñ görse
İdinür idi anı şũfī başı üstine tāc
3. Yaraşur her ne ḡadar nāz ider iseñ güzelũm
Şīvedür ḡũn ki viren ḡũsn metā'ına revāc
4. Didũm ey dōst gözũm ḡoymaz ayāḡũñ tozına
Didi kim bu ḡama' u ḡafleti ḡo hey gözũñ aḡ
5. Geḡer ēhum oḡı ḡarşu felekũñ şīşelerin
Atıcılar deler ol resme ki şan'atla zũccāc
6. Öldi 'ışḡũnda Mesīḡī bulımaz daḡı necāt
Gerḡi ḡaşra biraḡur mürdeyi baḡr-i mevvāc

1a. ol şafḡa-ı: A, ey şan'a-ı; D, ey şafḡa-ı.

2b. E, İdinürdi anı şũfī ḡabeşi üstine tāc.

4a. gözũm ḡoymaz: E, yüzũm doymaz.

4b. tama' u: A, ḡama'ı.

gözũñ: E, gözi.

5b. E, İncüleri deler ol resme ki şan'atla zũccāc (?).

R3: -āc: -

A, 36a

B, 17a

C, 37b

D, 41a

E, 24a

26

1. Hāk-i pāyuñ idinür her kim ki tāc
Çarḥ-ı serkeşden alur çarbi ḥarāc
2. Derd imiş emrāz-ı 'ıṣḫuṅa devā
Merg imiş mecrūḥ-ı tīgüñe 'ilāc
3. Kīn-i la'lüñ cānuma 'azb-i Fırāt
Rīş-ḥandüñ göñlüme milḥ-i icāc
4. Beklenürse n' ola arḫānda rākīb
K' āna olmışdur müsellemin taḫt ü tāc
5. Berḫ urur ḫalb-i Mesīḥiden lebün
Ke'ş-şarābi 'l-ḥamre min cevfi 'z-zücāc

1a. idinür: BC, idine.

2a. 'ıṣḫuṅa: BC, derdüñe; E, la'lüñe.

3b. göñlüme: BE, zaḫmuma.

5b. min cevfi: D, min fevki; E, fī cevfi.

M1: -ūḥ: -

A, 34a

B, 17b

C, 38b

D, 41b

E, 24a

27

1. Kanlu yaş ile t̄ola çü cām-ı mey-i şabūḥ
Her şubḥ-gāh kāse-i çarḥa virür zebūḥ
2. Tīr-i du'ām irişmedi hergiz nişāna āh
Miftāḥuma dirīġ ki bulunmadı fütūḥ
3. Devr-i lebūnde kimse meye tövbe itmeye
Ger kapanursa daḥi der-i tövbe-i naşūḥ
4. Baña müyesser eyleyen Eyyūb derdini
Kılmış naşīb saña cemāl ile 'ömr-i Nūḥ
5. Sen Ḥusrevi Mesīḥī çü Şīrīn medḥ ider
La'l-i lebūn ḥayālin iderse ġidā-yı rūḥ

1a. yaş ile: C, yaşumla.

t̄ola: D, dola

1b. şubḥ-gāh: B, şubḥ çün ki.

zebūḥ: ? A, زبوح ; BCE, ولوح ; D, ذبوح .

2a. du'ām: A, du'ā.

āh: E, kim.

2b. E, vicious.

4b. kılmış; D, kılsun.

5b. iderse: B, idinse; C, idinsün; E, idine.

R3: -ih: -	A, 34b
	B, 18a
	C, 38b
ABDE: 1-2-3-4-X-6	D, 41b
	E, 24b

28

1. Şubh-ı devlet olmuş ol haţţ-ı şabih
Höş melâhat bulmuş ol la'l-i melih
2. Dir gören zaĥmumda peykānuñ revān
Hiç bunun ilmez dili olmuş faşih
3. Baña cevır ü ğayrıya 'adl itdügün
Her birisi cānuma zulm-ı şarih
4. Göge çıkardum kemend-i āh ile
Korkaram ben çıkıcağ iner Mesih
5. İtligin komaz işigünde rakib
Yine kendü kendüye olur secih
6. Ey Mesihî 'arız-ı dildārda
Haţţını yazan dimiş ente melih

-
- 1a. E, vicious.
haţţ-ı: CE, ĥadd-i.
  - 2b. dili: A, sözi.
  - 3a. itdügün: D, itmegün.
  - 3b. cānuma: BC, baña bir.
  - 4a. çıkardum: C, çıkardı.
kemend-i: AE express izafet.
  - 4b. ben: B, kim.
  - 6b. yazan: A, yazub.

M1: -āb-1 şubḥ: - . -	A, 34b
	B, 17b
	C, 38a
	D, 42a
	E, 24a, vicious

29

1. Şeb-gün saçuñı eyleme ey meh niķāb-1 şubḥ
Toğsun bu kara günlüye ol āfitāb-1 şubḥ
2. Şebnem degül şabāḥa degin yire tamlayan
La'1-i lebün ḥayāline aķar lu'āb-1 şubḥ
3. Mihrün seher başına kıyāmet koparmasa
Kalmaz idi beyāz bu resme kitāb-1 şubḥ
4. Çirk-i zālāmı yumasa şebnem şabāḥa dek
Gālib ağarmaz idi bu deñlü siyāb-1 şubḥ
5. Yüzüne karşı ölmeg için cān virür Mesīḥ
Ol derdende ḥōş gelür ey māh ḥ^vāb-1 şubḥ

-
- 1a. saçuñı: AD, saçuña.
  - 2a. tamlayan: E, damlayan.
  - 3a. mihrün: A, şubḥuñ.
  - 3b. kitāb: A, siyāb.
  - 4a. çirk: AD, berk.
  - 4b. bu deñlü: AD, bu resme.

M1: -āb telḥ: - . -	A, 34b (4)
	B, 18a (5)
A: 1-X-3-4-5.	C, 39a (5)
	D, 42a (5)
	E, 24b (5)

30

1. Ḥāṣā ki ola ḥāl ile ol la'l-i nāb telḥ
Ṭatlu olur mevīz ile olmaz ḥōṣāb telḥ
2. Mey la'l-i yāra deḡdūḡini dimeñüz gelür
Cān acısı gibi bize işbu cevāb-ı [cev-āb-ı] telḥ
3. Burtarmasun igen yüzini rind-i cām-keṣ
Kim merḥabā-yı yār ile gelmez ṣarāb telḥ
4. Mül ḥasreti-yle acı yaṣum ṣöyle dökeyin
Kim 'ālem içre mey gibi olsun her āb telḥ
5. Ey mest-i nāz ḡoma Mesīḥī göyinmesün
Zīrā ziyāde yanıcaḡ olur kebāb telḥ.

2b. B, vicious.

3a. A, vicious.

4a. mül: B, ben; CE, mey.

4b. A, vicious.

R2: -eri çarḫ: . . -

ABDE, -
C, 39a30a

1. Ƙan içürmozse raḫībā saña ger dāver-i çarḫ
Neye yarar bu şarāb-ı şafaḫ u sāğar-ı çarḫ
2. Fıkr-i zülfünle ḫılur işigünı eşküm zeyn
Ki nücüm ile olur gıce ile zīver-i çarḫ
3. Beñzedimez çü senün ḫancerüne mäh-ı nevi
Nār-ı ğeyretde nice cān eridür zerger-i çarḫ
4. Encümi-yle şeb anuñ gıcelıgı olmuşdur
Kendüye giymege ḫürşīd-i zer-efser-i çarḫ

4b. zer: sic! Metre requires: . -

M1: -āne mī-ressed

A, 35a

B, -

C, 90a

D, 42b

E, -

31

1. Āmed ṣabā ki yār be-kāṣāne mī-ressed
Dādīm cān be-mūjde ki cānāne mī-ressed
2. Ber derd-i mā ṭabīb müdāvā çi mī-küned
Mā-rā devā zi dürdī-yi ḥumḥāne mī-ressed
3. Nāṣiḥ naṣiḥat-em zi çi her dem küni be-gūy
Pend-i tu-em be-gūṣ çü efsāne mī-ressed
4. Her kes zi kısmet-i ezeli yāft behre'ī
Mā-rā naṣīb derdī-yi meyḥāne mī-ressed
5. Rev tu Mesīḥī ḥāne-i dil-rā ḥarāb sāz
Ān genc-i hüsn bāz be-vīrāne mī-ressed

2a. müdāvā: D, müdārā.

mī-küned: C, mī-künī

R2: -end: -

A, 35a

B, 19a

C, 39b

D, 42b

E, 25a

32

1. Şaldı zülfün dil ü cān boynına ey dōst kemend
Geçdi işbu iki dīvāneye bir kıl ile bend
2. Tolanur gice vü gündüz ser-i kūyın meh ü mihr
Aldı meydānı görñ göz göre bir iki levend
3. Deldi kulaqlarımı oğlan iken pīr-i muğān
Ki birinden giricek def' i birinden çıka pend
→
4. Beni dil-tişne görüb 'ārızuñ ile lebüne
Hālūme raḥm idüben varsa 'aceb mi şuya kand
5. Ey şabā şi'r-i Mesīḫīyi yūri Pārsa ilet
Şād olsun dir iseñ mūhce-i üstād-ı Hucend

2a. tolanur: C, tolanub; E, dolanur.

3b. def' i: E, def' a.

5a. E, Ey Mesīḫī şi'rüni yūri var Pārsa ilet (!)

5b. B, defective.

mūhce: So only in C. The others distort.

Rec. 1: -ed: -

A, 35a

B, 19a

C, 40a

D, 43a

E, 25a

33

1. Ger ben öliceğ kabrümü seyr ide ol şimşād-ğad
Serv-i revānlar bitüre üstümdeki ħāk-i lağad
2. Hecründen āfet oldu ğün baña ümīd-i vuşlatuñ
Ben şimdi bildüm intizār olduğın ölümdeñ eşed
3. Ger dūd-ı āhumı 'aşā idinmeyeydi pīr-i çarğ
Aşağa yuğaru kımıldanmağa bulmazdı meded
4. Niçün çekinür zülfüne her dem rağīb-i bū-leheb
Yetmeye mi ol boğazı iplüye bir ħabl-i mesed
5. Çirk-i riyādan tē mey-i şāfī ile yundi Mesīğ
Bırağdı anuñ gönline iğlāş Allāhu 'ş-şamed

1a. B, vicious.

2a. E, vicious.

hecründen: CE, hecründe.

4b. bir ħabl-i mesed: ADE, bu cehl-i ħased; B, bu
ħabl-i ħased.

5a. E, Çirk-i riyādan nāmesin şāf eyledi bunda Mesīğ (!)

R2: -ed: -	A, 35b
	B, 19b
C: 1-2-3-X-5.	C, 40a (4)
E: 1-2-3-4-X.	D, 43a
	E, 25a (4)

34

1. Şayd iderse n' ola ol āhūyı her vaḥṣī ded
Çünkü ekser güneşe menzil olur burc-ı esed
2. Şāribü 'l-ḥamre tūtalum kim olur ḥad lāzim
KĀZĪ anı niçün āzār ide fevka 'l-ḥad
3. Ben kuluñ sağ koyuban ḡayrılara kaşd itseñ
Beni anlardan öñürdi depeler tiġ-i ḥased
4. Raḥmden şanma beni ol şanem öldürmedügin
Dirliğümün bilür olduġını ölümden eşed
5. Heykel it boynuña ey dōst Mesīḥī kolını
Tā saña degmeye yavuz dil ile āide-i bed

-
- 1a. āhūyı her vaḥṣī ded: A, vaḥṣīyi her āhū-yı ded (?);
B, omits ded; D, āhū-yı vaḥṣīyi veted.
  - 1b. menzil: B, mā'il.
  - 2a. tūtalum: D, dutalum.
  - 2b. āzār: A, without second elif.
  - 3a. kuluñ sağ koyuban ḡayrılara: A, vicious;
CDE, kuluñ sağ koyub ḡayrılara.
  - 4a. öldürmedügin: D, öldürmedügi.
  - 4b. dirliğümün: A, dirliğümden; D, dirliğümi.
  - 5a. kolını: D, kolın
  - 5b. A, vicious.

R2: -ed: -

A, 35b

A: 1-2-4-3-5.

B, 19b (4)

B: 1-X-3-4-5.

C, 40a

C: 1-3-2-4-5.

D, 43b

E, -

35

1. Beni dil-ḥaste koyub ayruḡı öldürme meded
Ki beni andan öñürdi depeler tîḡ-i ḥased
2. Şahmden şanma beni ol şanem öldürmedüḡin
Dirliğümün bilür olduḡını ölümden eşed
3. Kaşlaruñla lebün üstindeki ḥaṭṭuñ cānā
Yazdı mecmū'a-ı ḥüsnünde bir iki müfred
4. Mīhmān olıcaḡaz ḥucresine şāhid-i mey
Feraḡından özini yavu kıılır pīr-i ḥired
5. Ger mey içdiyse Mesīḫī añā ḥad lāzım olur
Kāzī cā'iz degül incitmek anı fevka 'l-ḥad

1a. ayruḡı: ABC, ayruḡın.

2b. dirliğümün: A, dirliğümden.

3a. cānā: AD, şanema.

4a. mīhmān: BD, mihmān.

4b. yavu: ACD, yav.

5b. cā'iz: BC, lāzım.

M1: -ed: -

A, 36a

B, 20a

C, 40b

D, 43b

E, 25b

36

1. Bir haymedür mişâlde bu çarç-ı bî-meded
K' omac-ı âfitâb ile âhum âna 'amed
2. Geldi yapışdı nabżuma hecründe çün tabīb
Gögsini gecürüb didi Allāhdan meded
3. Emdükçe leblerüni gider 'aqlum ey şanem
Mey içecek şu resme ki zâ'i' olur hired
4. Çekdürmeyince hecr şebini görünmedi
Gör nireden toğar bize ol âfitâb-ı had
5. Korçutmağıl ölümle Mesîhîyi zâhidâ
Hecr-i nigârdan olacağı yoğa eşed

3b. olur: E, ola.

4b. toğar: E, doğar.

R1: -īd: -

A, 35b

B, 18b

C, 39b

D, 44a

E, 25b

37

1. Servlerle hemser olduğu için her bir pelīd
Kendü kendüyi urur hancerlere her şāh-ı bīd
2. Çīn-i zülfün cennetün bāğına açmışdur kapu
Sihr-i lafzün goncanun ağzına urmuşdur kilid
3. Ey kamer-ruḥ nūr-veş in bārī geh geh kabrūme
Tīğ-i hecr ile beni çün bī-günāh itdün şehīd
4. Āsümānī bir kühen cāme giyer çarḥ-ı gedā
Penbesidür işbu yer yer görinen ebr-i sefīd
5. Ey ecel çün kim Mesīḥī içmedi āb-ı ḥayāt
Hızr-veş anı niçün kılmak dilersin nā-bedīd

1b. E, vicious (ururlar)

2a. açmışdur: CD, geçmişdür; E, çekmişdür.
bāğına: A, bāğını.

3b. bī-günāh: E, bī-güneh.

4a. E, vicious (köhne)
āsümānī: D, āsümāna.

5b. anı niçün: E, niçün anı.

R1: -īd: -	A, 36a
	B, 18b
A: 1-X-3-4-4-6-7.	C, 39a (6)
BCE: 1-2-4-3-5-6-7.	D, 44a
	E, 24b

38

1. Ol hilāl-ebrū nigāruñ k' adına dirler Sa'īd
Yaraşur rüz-ı vişāline eger dirlerse 'īd
2. Vuşlatuñı eşk-i çeşmümdür demādem men' iden
Kim bozılır keşret-i bārāndan hengām-ı 'īd
3. Hāsretinden sen şacı reyḥānuñ ey Yūsuf-cemāl
Yāsemīnūñ gözleri Ya'ḳūb-veş oldu sefīd
4. Çün ki ağzuñ baña düşünām itmeg için açıla
Öyle şanuram ki açılır du'ā ile kilid
5. Firḳatuñda gözlerümi ger yuma dest-i ecel
Tā kıyāmet vaşl umub açuḳ tura çeşm-i ümīd
6. Didüm ey cān gel ırağ olma bu ben dil-ḥasteden
Didi ben saña yakın olmaḳ ḳatı emr-i ba'īd
7. Müdde'ī her dem Mesīḥīye ḳılır cebr ü 'inād
Aña ḳahr it yā müzillü küllü cebbārin 'anīd

-
- 1a. k' adına: ABE, adına.
  - 1b. rüz-ı: C, 'īd-i.
  - 2b. bozılır: D, bozular.
  - 3b. oldu: CE, olmuş.
  - 4a. BCE, Karşu ağzuñ baña düşünām itmeg ile fetḥ olur.
  - 4b. Öyle: In all mss., without vāv (eyle)
ki: E, kim.
  - 5b. açuḳ: With vāv only in D.
tura: DE, dura.
  - 6b. ḳatı: AD, igen.
  - 7b. E, vicious.

- H3: -āh hoşnūd: - / . - -
- A, 36a
 B, 20a
 C, 40b
 D, 44b
 E, 25b

39

1. Ne kuldān kim olasın şāh hoşnūd
 Olur ol kişiden Allāh hoşnūd
2. 'İbādet baña güç geldügi bu kim
 Tarīkinden degül gümrah hoşnūd
3. Raķibi şūfī dađı sevmez imiş
 Ki olmaz kelbden rübāh hoşnūd
4. Baña tīri-yle gönderüb selāmı
 Kılur dilber beni her gāh hoşnūd
5. Cebīn ü ħaddine cān vir Mesīhī
 Ki senden ola mihr ü māh hoşnūd

-
- 1b. kişiden: BE, kuldān.
 2a. geldügi: E, geldüge (!).
 4b. gāh: E, laħza (!)

39a

1. Çarḥuñ bināsına çü ben ne şāhibem ne mu'temed
Aña ne borcum var k' idem ṭāķına āhumdan 'amed
  2. Merdi bahādır itmege mey kuvvet-i ḳalbīyedür
Mest-i dilīre ḳāmetüñ ne ḥaddidür kim ura ḥad
  3. Ḥüsnünde māni' olmağa cānā bu dil Ye'cücına
İskender-i ḥaddüñ yapar tozdan havā üstinde sed
  4. Çün kim raķīb-i mücrimüñ gönli çeker aşılmağa
Ṭaḳ sūre-i Tebbet ḥaķı boynına bir ḥabl-i mesed
  5. Şāf ol Mesīḥī ğayret it giyme ra'iyet cāmesin
Jeng-i ḥavādisden seni ḥıfḫ itmege yiter nemed
-

M1: -āb olur: - . -

A, 36b

B, 30b

BCE: 1-4-2-3-5-6.

C, 50a

D, 44b

E, 30b

40

1. Sāķī lebūñ çü hemdem-i cām-ı şarāb olur
'Aks-i ruḥūñla cām-ı şarāb āfitāb olur
2. Būy-ı bahār şöyle pür itdi cihānı kim
Yire inince kaḫre-i şebnem gülāb olur
3. İrmez revāķ u ḫāķına hergiz kemend-i āh
Ol pādişāh-ı ḫüsn ne 'ālī-cenāb olur
4. Çün yār ref'-i burķu' ide bī-emān ola
Bu dūd-ı āh baķmaĝa ḫomaz ḫicāb olur
5. Çün dūd-ı āhumñeşeri yoķdur ey hümā
Ḥūḫ-ı-yi çarḫ her gice niçün ĝurāb olur
6. Gülzār-ı kūyuñ içre Mesīḫī iderken āh
Būlbūl şaķınsun uğramasun kim kebāb olur

1a. çü: D, ki.

1b. cām-ı şarāb: BCE, sāĝar-ı mey.

2a. cihānı: C, havāyı.

4a. ide: C, idüb.

bī-emān: BC, bī-niķāb; E, bī-ḫicāb.

6b. kim: E omits.

M1: -āb olur: - , -

A, 36b

B, -

C, -

.D, 45a

E, 30b

41

1. Gerçi 'arūs-ı hüsñüne zülfün niķāb olur
Korķum budur ki arada dā'im hicāb olur
2. Haṭṭ-ı lebünle irdi yine cānuma ğubār
Her ķanda ise fitneye bā'is şarāb olur
3. Meh-pārelerdürür n' ola tıfl ise hūblar
Her birisi zamān ile bir āfitāb olur
4. Dīvār-ı ķaşrı şemesidür āfitāb-ı ğarḫ
Ol şehriyār-ı hüsñ ne 'ālī-cenāb olur
5. Diler Mesīḫī vaşluñı irişse kūyuña
Bilür ki Ka'be içre du'ā müstecāb olur

1b. korķum: D, korķu.

5a. vaşluñı irişse kūyuña: D, kūyuñı irişse vaşluña;
E, kūyuña arduķça vaşluñı (!)

R2: -eridür: . . . -	A, 37a
	B, 29b (6)
A: 1-2-3-4-5-7-6.	C, 49b
B: 1-2-4-5-3-X-7.	D, 45a
C: 1-2-5-3-4-7-6.	E, 33b
E: 1-2-4-5-3-7-6.	

42

1. Sünbülün Hind vilāyetlerinin 'anberidür
Ruḥdaki ḥāl ü ḥaṭun Rümili dilberleridür
2. Nālišümden şaḳın ey Ḥusrev-i şīrīn-leb kim
Dil-i Ferhād çü āh eyleye ṭaḡlar eridür
3. 'Arīzün vaşfını yazmaḳ dilemiş bād-ı şabā
Şafḥa-ı ābdaki mevc anuñ mıştarıdır
4. Her mehün vaşlı metā'ına virür cān naḳdın
Şöyle beñzer ki bizüm yılduzumuz müşterīdür
5. Dirhem-i jāleyi ḥarc itse n' ola mihrüne gül
Kendü yüzi şuyıdır kendünün alnı teridür
6. Şol kadar āh oḳını urdı Mesīḥī feleke
Ki görenler didiler ḳolına ḳuvvet yeridür
7. Şā'irün lāfı çoḡ emmā ki Mesīḥī bendeñ
Sözlerüm bikrdürür dirse sözün eridür

-
- 1a. 'anberidür: AD, begleridür.
  - 1b. dilberleridür: AE, dilberidür.
  - 2b. āh eyleye: B, āhı ile.
  - 3a. yazmaḳ dilemiş: B, yazmaḳda imiş.
  - 4a. vaşlı: ABE, vaşl.
  - 4b. yılduzumuz: A, ılduzumuz.
  - 5a. dirhem-i: D, direm-i.
  - 5b. şuyıdır: B, suyu hem.
teridür: BCD, deridür.
  - 6b. görenler didiler: C, gören anı didi.
ḳolına: CE, ḳoluña.
  - 7b. dirse: E, varsa.

R3: -ür: -	A, 37a (6)
	B, 25b (7)
AD: 1-2-3-4-5-6-X.	C, 46a (5)
B : 1-2-2a-3-5-6-7.	D, 45b (6)
C : 1-2-3-X-5-6-X.	E, 28b (6)
E : 1-2-3-X-5-6-7. <u>43</u>	

1. K̄o bugün h̄üsnine yār itsün ğurūr
İrte hattı gelicek yüzine ur
2. Zāhidā yok dir isen̄ şem' ü meye
Yok başuñda bīnī vü gözünde nūr
- 2a. Bülbülünem yanuñna varsam didüm
Didi n' ola bülbül isen̄ öte tur
3. Bezm-i maşşerde içem ben yār ile
Şoşbetümde çala İsrāfīl şūr.
4. K̄abre iletdüm hayāl-i h̄ālūñi
Daneyi iltür nite kim h̄āke mūr
5. 'Arızuñ haştın seçer zülfünde dil
Gice ile şanki izler şuda mūr
6. Cān virürsen̄ kadd-i yār içün Mesīh
K̄ad haşşarnā ma'hu fī yevmi 'n-nüşūr
7. Şöyle ğāfildür Mesīhī derdmend
Kim anı uyarmaya āvāz-ı şūr.

-
- 1b. A, vicious.
gelicek: CE, iricek.
  - 2a. şem' ü: A, cām-ı.
  - 4a. A, vicious.
  - 5a. seçer zülfünde: AD, çeker zülfüne.
  - 5b. şuda mūr: D, şuya mūr.
  - 6b. B, defective.

R3: -ür: -	A, 37a (7)
A: 1-2-3-4-5-6-7.	B, 24a (6)
B: 1-2-3-5-4-6-X.	C, 44a (5)
C: 1-2-3-5a-X-X-6.	D, 45b (6)
D: 1-2-3-4-5-6-X.	E, 28b (7)
E: 1-2-3-4-5-5a-6.	

44

1. Ger sen istersen tecellī ide nūr
Ka'be-i dīdār-ı yāra karşı tur
2. Şöyle mest oldum mey-i 'ışkuñla kim
Girmeye kulağuma āvāz-ı şūr
3. Halka-ı zıkr içre dildārı görüb
Küşesinden şeyh ider yā şabūr
4. Bülbülünem yanuñā varsam didüm
Didi n' ola bülbül isen öte tur
5. Zağm-ı tırün kabre koydı halkı hep
Oklarunla toptolu oldu kubūr
- 5a. Kabre iletdüm hayāl-i hālünü
Dāne toprağa iletdür şanki mūr
6. Bu Mesīhünün kıyāmet sözleri
Şanki 'İsādur inüb itdi zuhūr
7. Şöyle gāfildür Mesīhī derdmend
Kim anı uyarmaya āvāz-ı şūr

-
- 1a. ger sen: BCE, görmek.
ide: BCE, ile.
  - 1b. tur: ADE, dur.
  - 2a. mey-i: AD, gam-ı.
  - 3b. küşesinden: D, küşesinde.
  - 4b. tur: ADE, dur.
  - 5b. oklarunla: BE, oklarından.
  - 5a/a. hālünü: C, la'lünü.
  - 5a/b. E, Dāne-i toprak iletdür şanki mūr (!)

H3: -ür: -	A, 41b
	B, 32b
	C, 52a
E: 1-5-7-2-3-4-6.	D, 46a
	E, 35b

45

1. Şeb-i zülfünde haddün gösterür nür
Meger kim gerdenündür şem'-i kâfür
2. Sekiz uçmağı tokuz tolanursa
Saña beñzer melek bulımaya hür
3. Gözüm görmez şehā hāl-i ruhuñsuz
Ki gözden noқта gitse göz olur kör
4. Bakar rüy-ı raķibe çeşm-i mestün
Belī mā'il olur ekşiye maħmür
5. Elif-bā bilmeyen ümmiler okur
Cemālün muşşafından süre-i Nür
6. Mesihī hoş kıyāmet sözlerün var
Meger kilkün şarīridür dem-i şūr
7. Benüm ebyātuma düzd el şunarsa
Fe-şun yā Rabbi hēzā 'l-beyte ma'mūr

-
- 1a. haddün: E, haţţuñ.
  - 2a. tolanursa: D, dolanursa.
bulımaya: B, bulmaya hīç
  - 3a. hāl-i ruhuñsuz: C, hāk-i rehüñsüz.
  - 5a. bā: ABCD, written with yā.
  - 6b. Defective or vicious in all but C.
  - 7b. BD, defective.

R1: -ir tutar: - . -

A, -

B, -

C, 43a

D, 46a

E, 35b

46

1. Kim ki derbānuñ olub қаpuñda varur yir tutar
Kendüyi cennetdeki Rıdvan ile ol bir tutar
2. Ehl yanında terāzūdan iner şol hūb kim
Yūsuf-ı Mışrī gibi kendözini ağır tutar
3. Āferīn pīr-i muğānuñ himmetine kim müdām
Mey gibi başdan uluyı kiçiyi hep bir tutar
4. Gerçi қan itdi urub cām-ı meyi yire 'avān
Şöyle қomaz göresin ol қan anı āḫir tutar
5. Kūyuña varub Mesīḫī tutuşur aḡyār ile
Şanki ḡāzīdür ki aқına varub kāfir tutar

1a. olub: C, olur.

tutar: DE, dutar (an so throughout)

2a. ehl: D, ehli.

4b. ol қan anı āḫir tutar: D, āḫir anı ol yir dutar.

5a. tutuşur: DE, dutuşur.

M1: -ārıdur: - . -

A, 37b

B, -

C, -

D, 46b

E, 27a

47

1. Başum diyār-ı ğamda belā kūhsārıdur
İki gözüm bi-‘aynihi anuñ piñarıdur
2. Dīvār çekdi haṭṭı ~~xxxxxxxx~~ vu ṭop oldı ğabğabı
Dīdār-ı yār burc-ı melāḥat ḥiṣārıdur
3. Zünnār-ı ‘ıṣṣı bilüne kim bağladı diseñ
Deyr-i cihānda bir ṣanemün yādığārıdur
4. Mecnün alalı başına mürğ āṣiyānını
Dīvānelik vilāyetinün tācdārıdur
5. Beyti ocağına ṣu ḳoyan cümle ṣā‘irün
Cānā Mesīḥinün ğazel-i ābdārıdur

2a. ğabğabı: A, ‘ārıñı.

2b. dīdār: E, ruḥsār.

4a. mürğ: E, ‘ıṣṣı.

R1: -ārıdur: - . -

A, 37b

B, 30b

ABDE: 1-2-3-4-X-6.

C, 50a (6)

D, 46b

E, 33b

48

1. Seyl-i eşküm cüst-ü-cüyuñda demâdem cārîdür
N' eylesün sen serv-ğadduñ 'āşık-ı dîdārıdur
2. Mey-fürüşa zāhidā gölge ħarāmîsi dime
Kim anuñ ħalk ħ ile itdügi şirā bāzārıdur
3. Çevre yanuñda görinen lāleler ey serv-ğad
Her birisi bir şehîdüñ dîde-i ħünbārıdur
4. Ħaқыıyub kirpüklerüm ħana boyaduğum bu kim
Ey gül-i cennet ħayālün yollarınuñ ħārıdur
5. Yūsuf-ı Mışır-ı cemāle müşterîlenme 'azîz
Kim ħumāşı işbu dükkānuñ ħamu bā-zārîdür
6. Tūṭî-yi ṭab'ın Mesîḫî bendeñün güyā iden
Bir şeker-leb dilberün äyîne-i ruḫsārıdur

1a. seyl-i eşküm: BCE, eşk-i çeşmüm.

2a. zāhidā: C, vā'ıḫā

4b. gül-i: AD, yüzi.

6b. bir: ABD, sen.

H3: -ān ḥōṣdur: - / . - -	A, 38a
	B, -
	C, 44b
	D, 47a
	E, 28b

49

1. Ḥabībūñ cevri bī-pāyān ḥōṣdur
Muḥibbūñ derdi bī-dermān ḥōṣdur
2. Gül-i ter dā'imā ḥandān gerekdür
Seḥer bülbülleri giryān ḥōṣdur
3. Tenüm pür-şerḥadur başdan başa līk
Hemān ol merkez-i peykān ḥōṣdur
4. N' ola zülfüne karşı seyr idersem
Ki aḥşama yakın seyrān ḥōṣdur
5. Mesīḥī ḥaste-dil olsa 'aceb mi
Ki 'ālemdē bugün nādān ḥōṣdur

The mss. favour the reading:

Ḥabībūñ cevr-i bī-pāyānı ḥōṣdur
Muḥibbūñ derd-i bī-dermānı ḥōṣdur

in the first beyt, and some indicate the suffix on -ān throughout.

- 4a. idersem: CE, idersek.
- 5a. ḥaste-dil: C, ḥaste-ḥāl
- 5b. nādān: E, nālān.

R1: -ānıdur: - . -

A, 38a

B, 25b

C, 45b

D, 47a

E, 30b.

50

1. Ol leb-i cān-bağş-i 'ālem kim Mesīh-i ḡānıdur
Hak bu kim sihr itmede çeşmi cihān fettānıdur
2. Sākiyā zülfüne karşı cün kadeh devr eyleye
Şanuram kim aḡşama karşı ayak seyrānıdur
3. Ben hele şol deñlüce bildüm ki ḡüsn içre o yār
Göz terāzūsı-yle Mısrūñ Yūsuf-ı Ken'ānıdur
4. Bāğ içinde şāḡ-ı gül bir ince bellü ḡübdur
Kim anuñ ḡonca deḡānı jāleler dendānıdur
5. Kapusunda kanlu yaşum kıldı müjgāndan 'aḡā
Ya'nī hem şu başıdur hem ol şehūñ derbānıdur
6. Sensüz ārām eylemez kūyuñda ḡönlüm ey perī
Cennet-i firdevs dīdār ehlinūñ zindānıdur
7. Ey büt-i Çīn ger saña tapsa Mesīhī tañ degül
Kim yüzünle zülfün anuñ dīnıdur İmānıdur

1b. bu kim: AE, budur; B, bilür.

2a. devr: BCE, seyr.

2b. kim aḡşama karşı: E, aḡşama karşı kim.

3a. o yār: BCE, nigār.

3b. Ken'ānıdur: E, sulḡānıdur (!)

4a. E, vicious.

içinde: AD, içre.

5a. kanlu yaşum: BC, yaşlu gözüm.

kıldı: D, dikdi.

6b. cennet-i firdevs: BC, kim bihişt-i 'Adn.

H3: -er: -	A, 38a
	B, 26a
AD: 1-2-3-4-X-5-6.	C, 46a
BC: 1-3-2-4-X-5-6.	D, 47b
E: 1-3-2-4-4a-5-6.	E, 30a (7)

51

1. Kapuñda çeşmüm iken halka-ı der
Nişün āhenger aña halka ider
2. Şalınur āhum işitdükçe kıaddün
Nihāl-i servi zīrā bād şarşar
3. Çü gündüz ihtiyāc olmaz çerāğa
'Abes yanar yaqılur şem'-i hāver
4. Dükendi şanma gözden gevher-i eşk
Ki şu aqduğı yirden girü aqar
- 4a. Didüm ben çağırın sen ne dimezsın
[Didi] hey bu kişi bizden ne ister
5. Güneşden rüşen olduğı cemālün
Olubdur 'ālem içre günden aşher
6. Mesīhī öldüğine acımazdı
Kıalaydı bir dağı yāri suhanver.

-
- 1a. iken: B, oldu.
  - 1b. ider: C, eyler (!)
  - 2a. işitdükçe: A, irişdükde; D, işitdükde.
  - 4b. yirden girü: B, yire yine; CD, yirden yine
  - 4a/b. Text defective.
  - 5a. cemālün: BCE, 'izāruñ.
  - 6a. acımazdı: A, ğam yimezdi.
  - 6b. kıalaydı: B, olaydı.
yāri: ? yār-ı; CE, şīrīn.

H3: -eldür: - -

A, 38b

B, -

C, -

D, 47b

E, -

52

1. Sehā gön̄lüm meges la'lün 'aseldür
O bala bu megesden ne haleldür
2. Du'ālar itmege sen serv-ḫadde
Çināruñ cismi başdan başa eldür
3. Ne sa'y ile varam ben işigüne
Çü dirler bād-ı şubḫa anda yeldür
4. Ölürem zāhidün gördükçe yüzün
Ki zīrā bilürem şeyḫ-i eceldür
5. Alub cānını bir buse virürsen
Mesīḫī bendeñe ni'me 'l-bedeldür

3a. ben işigüne: D, işigüne ben

3b. bād-ı şubḫa anda: D, anda bād-ı şubḫa.

4a. ölürem: A, ölürdüm.

M1: -er geçer: - . -

A, 38b

B, 32a

C, 51b

D, 48a

E, 35a

53

1. Hey'etde çarḫ egerçi ki çarḫī siper geçer
Līkin ḫadeng-i āh anı ılmaz deler geçer
2. Gülgün eşk kaḫrelerin ḫusrevā saña
Ḳoşduḫça ḫidmete biri birin yiter geçer
3. Ağzuñ du'āludur baña düşünām ḫıl disem
Ḳurmaz diline her ne gelürse söger geçer
4. Bir büseñi alınca gelür cānum ağzuma
Bir tīrūñ irişince gönülden neler geçer
5. Şanma Mesīḫī ḫāk-i rehūñ kuḫle beñzede
Ḫālince gördüğūñ ḫişi şāḫib-naḫar geçer

1a. çarḫī: A, çīn-i; D, çīnī

2b. yiter: BCE, deper.

3b. E, vicious.

ḫurmaz: ADE, durmaz.

M1: -er geçer: - . -

A, 39a

B, 26b

D: 1-X-3-4-5.

C, 46b

D. 48a (4)

E, 31a

54

1. Her dem ki bũy-ı zũlfũne bād-ı seher geçer
Ha merhabā dimeklige küymez kaçır geçer
2. Bir bũseñi alınca gelür cânım ağızuma
Bir tĩrũn irişince göpũlden neler geçer
3. Oķuñla öldüğine gönũl müręi řād olur
Kim perr-i tĩrũn ile řırātı uçar geçer
4. Bu ğārsũ-yı dehrde kāmīl ne işlesũn
K' anda hemīşe şan'at-ı her bĩ-hũner geçer
5. Korkar Mesĩhĩ kimseye şormağa yārını
Zĩrā ki hep büyük küçük anı sever geçer

1a. zũlfũne: BCE, zũlf ile.

1b. küymez: ABE, duymaz.

2a. ağızuma: A, ağızuña.

3a. řād olur: BC, řāddur.

/anı

5b. hep büyük küçük/: C, cümle 'ālem anı hep

H2: -ağarlar: . - -	A, 39a (7)
	B, 24b (6)
A: 1-2-4-3-5-6-7.	C, 44b (7)
BE: 1-X-4-5-3-6-7.	D, 48b (7)
C: 1-2-4-5-3-6-7.	E, 29a (6)

55

1. Her cānibe her-cāyī güzeller kim ağarlar
Ġayrılarını şuya vu meni oda yağarlar
2. Erkān-ı kalenderlere ulaşma ki anlar
Şol tahta çıkan pādişeh tahta kağalar
3. Meclisde sebū ile katı baş koşar ancak
Vallāhi şurāhīye de bir kulp dağarlar
4. Sarhōş şanuban mahkeme-i gülşen içinde
Şebnemler üşüb goncanuñ ağızını kağarlar
5. Gülşende lebünden çü şoram sebzelere rāz
Sen söyle diyü goncanuñ ağızına bağarlar
6. Kılmağa meremmet bu kühen kubbe-i çarhı
Encüm diyü her gice nice mih kağarlar
7. Ġafletde iken alma Mesihīyi eyā mevt
Hiç bir kişiye uyur iken el mi yoğarlar

1a. kim: BC, ki.

1b. şuya vu meni oda: A, oda vu meni şuya.

BC(E, vicious): Ġağğa ki kimin şuya [B, oda] kimin
oda [B, şuya] yağarlar.

2a. erkān-ı: C, dükkān-ı.

ulaşma: CD. tolaşma

2b. çıkan: C, geçen.

3b. dağarlar: C, tağarlar.

7a. B, Vağdetde iken degme Mesihīye eyā mevt

7b. BC, Epsen uyuyan kişiye hiç el mi yoğarlar

H2: -āndur: - -	A, 39a
	B, 24a (4)
BC: 1-2-X-4-5.	C, 44b (4)
E: 1-2-4-3-5.	D, 48b
	E, 29a

56

1. Ben hasteyi bārīk iden ol mūy-miyāndur
Ben bülbüli dil-teng iden ol gonca-dehāndur
2. Gelmez diyü haṭṭum öginür yürür o meh-rū
Ey devr-i zamān yüzine ur anı utandur
3. Mūsā gibi kır ālini fir'avn-ı raḫībūñ
Tā sen şeh-i hūsne diyeler āl-kırāndur
4. Sihr ile meger aḫçe getürür o şanem kim
Her laḫzada bu dirhem-i eşk aña revāndur
5. Şovukluk iderlerse eger saña Mesīḫī
Sen daḫi yalīñ yüzlülere aḫçeyi yandur.

1a-b. Reversed in BCE.

3b. A, Tā sen şeh-i hūbāna diyeler ki kırāndur.

4a. meger: D, bigi.

getürür: E, görünür

5a. BCE, Cevr odına yaḫarlar ise seni Mesīḫī.

aḫçeyi: E, aḫçeni.

M1: -ān atar: - . -

A, 39b

B, 29a

C, 49a

D, 49a

E, 33a

57

1. Her oğ ki benden artuğa ol yār-ı cān atar
İncindüğinden āna kirişin kemān atar
2. Kapuñda dil raķibe virür cism-i lāğarı
Güyā bir uğrıdur ki ite üstüñ^vān atar
3. Cānı nişān itmiş iken tīrūñ itse sehv
Dil tīrūñi nişān idüb ardınca cān atar
4. Tīr-i każāyı kavş-i kuzahdan urur felek
Yayını karşı gösterüb oğın nihān atar
5. Şinsa Mesīhī cām-ı vaķaruñ 'aceb mi kim
Seng-i melāmeti āna ol ~~g~~ yār-ı cān atar.

1a. artuğa: AE, ayruga.

3a. cāni nişān: E, cān nişāna (!)

4a. kuzahdan: D, kuzahdur. Only C writes kuzah correctly
without vāv.

4b. gösterüb: BCE, gösterür.

5b. āna: ADE, saña.

M1: -äreler: - . -

- A, 39b
- B, 26a
- C, 46b
- D, 49a
- E, 31a

58

1. Her kimi tîg-i hecri ile yâr yaralar
Hayfâ ki tîg-i reşk ile bağrumı päreler
2. Düşdükçe cenge tîrûn için başum u tenüm
İrişüben bu ikisini tîgün aralar
3. Kefşünde na'lçükle gören kebkebün şanur
Düşmişdür ayaguna hilâl ü sitäreler
4. Çün haddün üzre haştuñı yazmaz cihân-misâl
Her şeb nehâr şafhasını nice qaralar
5. Halk âsitânun itî dimişler Mesîhîye
Ola ki ögerek anı göge çıkaralar

-
1. BCE: İrişini ki hancer ile yâr päreler
Haqqâ ki tîg-i reşk ile bağrumı yaralar
  - 1a. A, Her kimi tîg-i hecr ile ol yâr yaralar
  - 1b. hayfâ: A, haqqâ.
  - 2a. tîrûn için başum u tenüm: B, başum için cânım u tenüm.
  - 4a. yazmaz: ABD, yazmış.
  - 5b. ola ki ögerek anı: AD, ögerek anı ola ki.

- H3: -ūzı yoꝓdur: - / . - -
- A, 39b
 B, 29b
 C, 49a
 D, 49b
 E, 33a

59

1. Anuñ kim t̄āli'-i p̄irūzı yoꝓdur
 Nevāsuzdur k' anuñ nev-rūzı yoꝓdur
2. Yūzi aꝓ alnı aꝓuꝓ olmayanuñ
 Gerek biñ söylesün hiç yūzi yoꝓdur
3. Lebūñe beñzerem dir ise ḫalvā
 Eyü dir ille anuñ t̄uzı yoꝓdur
4. İřigūñde řu kim aꝓıtmadı yař
 Anuñ gökde daḫi yılduzı yoꝓdur
5. Mesīḫīye ola mı vařl rūzı
 Çü firḫat gicesinūñ rūzı yoꝓdur

-
- 1b. B, defective.
  - 2b. gerek: AD, eger.
  - 3a. dir ise: B, didiyse.
  - 3b. ille anuñ: A, emmā gerçi; D, gerçi emmā; E, emmā
 k' anuñ.
  - 4a. iřigūñde: B, iřügūñde (!)
  - 5a. ola mı: A, olalı.

Haf. -ildür: - -

A, 40a

B: 1-2-3-4-5-X.

B, 32b (5)

E: 1-2-3-X-5-6.

C, 52a

D, 49b

E, 35a (5)

60

1. İşigün seyl-i eşke menzildür
Anı redd eyleme ki sâ'ildür
2. Ağzuñuñ hîç mişli yoğdur lîk
Cân biraz leblerüne mâ'ildür
3. Öldürürseñ yanuñda söyleyeni
Döstum kim gerekse qâ'ildür
4. Yıldı bir giz görünür ol gül-i ter
Anda da dūd-ı āh hā'ildür
5. İşidüb nālemün cereslerini
Didi yine Mesīhī kan zildür
6. Bañr-i ma'nādurur tabī'at kim
Ol deñizde zebān bir dildür

1b. redd: BCE, nehr.

3a. yanuñda: E, qapuñda.

5b. yine: AD, varsa.

Haf.: -emdür: - -

A, 40a, 4a

B: 1-3-2-4-5-X-7.

B, 31b (6)

CE: 1-3-2-4-5-6-7.

C, 50b

D, 50a

E, 34a

61

1. Dil gözüm yaşı ile hemdemdür
Bu aña vu o buña mahremdür
2. Zāhidā ögme ol cihānı igen
Gör e bu da ne hōşça 'ālemdür
3. Haremünde görem çü gün yüzünü
Şanuram kim meh-i muharremdür
4. Nice kaddüm muzā'af olmasun
Ki gamum gam içinde müdgamdur
5. Ne kadar gün toğar ise başuma
Hem-nişinüm hemān gölgemdür
6. Gevher-i ma'nī ile işbu baħr
Güyyiā dürr ile tolu yemdür
7. Sözi cān-baħşdur Mesīh'inün
Şanasın kim Mesīh-i Meryemdür

1b. aña: B, oña.

2a. D, Zāhid ögme-gil o cihānı kim
igen: A, kim

4a. olmasun: ABD, olmasun kim (!); E, olmaya kim.

5a. toğar: E, doğar.

6a. ma'nī ile: C, ma'nisi-yle.

R1: -āneler: - . -

A, 40b

B, 31a

C, 51a

D, 50a

E, 34b

62

1. Bezmümüz yine müşerref eyledi cānāneler
Göklere çıksa yeridür na're-i mestāneler
2. Ben şarāb-ı la'l-i dilberden geçerdüm zāhidā
Korķaram şırlar şalāh-ı tövbemi cānāneler
3. Şem'-i bezme āhumuz şöyle harāret virdi kim
Bāl ü perden mirvaħa yaptı aña pervāneler
4. Sākiyā karşı lebüñ öpdükleri-çün āl ile
Ehl-i bezme gör ne kanlar yutdurur peymāneler
5. Dil-rübālar geldiler çıksun Mesīhī cān u dil
Şoħbet-i hāş içre çün lā'ik degül bīgāneler

2b. şalāh-ı: BCE, sipāh-ı.

cānāneler: B, peymāneler.

3b. yaptı: D, itdi.

4a. öpdükleri-çün: AD, öpdüklerince.

5a. geldiler çıksun: BD, geldi sür çıksun.

M1: -ağdılar: - . -

A, 40b

B, 21a

C, 41b

D, 50b

E, 26b

64

1. Dil milketine ruğların āteş bırağdılar
Āhumla yine 'ālemi odlara yağdılar
2. Sen kılmayalı gözlerümün yaşına nağar
Merdümler ol fütādeyi gözden bırağdılar
3. Meclisde yāra ağzı şuyın ağıdur āiyü
Miskīn sebūya gör yine ne kulb tağdılar
4. Sengīn dilün uşatmağ için şırça gönlümü
Yārān buları birbirine vay ki çağdılar
5. Bu gice şağlamağa Mesīhīden ol mehi
Tā şubğ encüm uyumayub çevre bağdılar

1a. ruğların: E, gözlerün.

3b. tağdılar: ABDE, dağtılar.

4a. uşatmağ: E, uvatmağ.

5b. encüm: B, olinca.

çevre: AD, yire.

R1: -ām-ı bahār: - / - . -	A, 41a
	B, 20a
BCE: 1-8-2-3-5-4-6-9-7-10-11.	C, 41a
	D, 51a
	E, 26a

65

1. Dinle bülbül kışşasın kim geldi eyyām-ı bahār
 Qurdu her bir bāğda hengāme hengām-ı bahār
 Oldı sīm-efşān āna ezhār-ı bādām-ı bahār
 'Ayş u nüş it kim gezer qalmaz bu eyyām-ı bahār
2. Tarf-ı gülşen nūr-ı Ahmed birle mālāmāldur
 Sebzeler anda şahābe lāle hayrū 'l-āldür
 Hey Muhammed ümmeti vaqt-i hużūr-ı hāldür
 'Ayş u nüş it kim gezer qalmaz bu eyyām-ı bahār
3. Kıldı şebnem girü cevher-dār tīg-i süseni
 Jāleler aldı havā'ī toplar ile gülşeni
 Ger temāşā ise maqşūduñ beni esle beni
 'Ayş u nüş it kim gezer qalmaz bu eyyām-ı bahār
4. Büstānda görinen lāle degül nu'mān ile
 Bāğdan qan aldı şimşek neşter-i bārān ile
 'Arif iseñ hōş geçür-gil bu demi yārān ile
 'Ayş u nüş it kim gezer qalmaz bu eyyām-ı bahār
5. Ruqları rengīn güzellerdür gül ile lāleler
 Kim qulaqlarına dürlü cevher asmış jāleler
 Aldanub şanma ki bunlar böyle bākī qalalar
 'Ayş u nüş it kim gezer qalmaz bu eyyām-ı bahār
6. Gitdi ol demler ki olub sebzeler şahib-firāş
 Gonca fikri olmuş idi gülşenüñ bağrında baş
 Geldi bir dem kim kızardı lālelerle tağ u taş
 'Ayş u nüş it kim gezer qalmaz bu eyyām-ı bahār
7. Būy-ı gülzār itdi şol deñlü hevāyı müşk-i nāb
 Kim yere inince olur qaṭre-i şebnem gülāb
 Çarḫ otağ qurdu gülistān üstine günlük şehāb
 'Ayş u nüş it kim gezer qalmaz bu eyyām-ı bahār

8. Yine envā'-ı şüküfe-yle bezendi bāğ u rāğ
 'Ayš içün kurdı çiçekler şah-ı gülşende otağ
 Kim bile ol bir bahāra kim ölüb kim qala sağ
 'Ayš u nüş it kim geçer qalmaz bu eyyām-ı bahār
9. Ebr gülzār üstine her şubḥ gevher-bār iken
 Nefḥa-ı bād-ı seḥer pür-nāfe-i Tātār iken
 Ğāfil olma 'ālemün maḥbūblığı var iken
 'Ayš u nüş it kim geçer qalmaz bu eyyām-ı bahār
10. Gülsitānuñ her nesin aldı ise bād-ı pazān
 'Adl idüb bir bir alıvirdi yine şāh-ı cihān
 Devletinde bādeler kām oldı sākī kāmran
 'Ayš u nüş it kim geçer qalmaz bu eyyām-ı bahār
11. Umaram bulub Mesīḥī bu murabba' iştihār
 Ehline ola bu çār ebrū güzeller yādigār
 Bülbül-i ḥōş-güysin gül-yüzlülerle yūri var
 'Ayš u nüş it kim geçer qalmaz bu eyyām-ı bahār

1b. hengām-ı: A, hengāme.

1c. ezhār-ı: D, ezhār u.

2c. hey: AD, ey.

3a. girü: BCE, yine.

4a. büstānda: BCE, gülsitānda.

4b. A, Ḳan olubdur yāsemīnün neşteri bārān ile.

B, Bāğda Ḳan aldı şimşek neşteri bārān ile.

D, Bāğdan aldı yāsemīnün neşteri bārān ile.

E, Bāğdan Ḳan aldı şimşek neşteri bārān ile.

4c. ḥōş geçür-gil bu demi: BCE, bu demi ḥōş gör bugün.

5b. cevher aşmış: A, gevher aşdı; D, gevher aşmış;

E, güherden aşdı (!).

5c. ki: E omits.

6a. olub: AD, oldı.

6b. olmuş idi gülşenün: BCE, gülşenün olmuş idi.

7c. otağ: AE, otağ.

Ḳurdı: D, gerdi.

- 8b. çiçekler şahın-ı gülşende: AD, gülsitānda kızıl güller.
- 8c. A, Kim bilür, etc.; B, Kim bilür evvel bahāra dek
girü kim ola şağ; CE, Kim bilür ol bir
bahāra dek kim olur girü şağ;.
- 9b. nefha-ı: AE, nağme-i; BC, nefha-ı.
nāfe-i: A, nefha-ı.
- 9c. maḥbūblığı: E, maḥbūbluğı.
- 10c. oldı: E omits.
- 11a. bulub: B, bula.
- 11b. ehline ola bu: AD, ola ehline çü.
- 11c. bülbül-i ḥōş-gūysın: AD, depredüb bülbül-dilün.

R1+-ālīdur: - . -

- A, 42a
 B, 21b
 Ç, 42b
 D, 51b
 E, 26b

66

1. Ağzuñ ey dilber kaç u zülfünle dünyā mālīdur
 Kāmet-i servün rükū' itdükçe devlet dālīdur
2. Kaddün ey āfet kıyāmetdür şaçuñ dil maşşeri
 Kim kaçuñ 'āşıkılarınuñ nāme-i a'mālīdur
3. Ağzuñuñ varın dile ikrār itdürmeklige
 Zülf-i pür-çīnün gözün cellādınuñ çengālīdur
4. Hāldaş olalı senün-çün raķīb ile şehā
 Şorma hīç aḥvālümüz kim ḥālümüz it ḥālīdur
5. Sīdī Ġāzīden mi gelmişdür raķīb olduğı-çün
 Gerçi kim işbu Mesīḫī/Rūm abdālīdur / daḫi

-
- 1b. devlet: B, dünyā.
 3a. itdürmeklige: AD, itdürmeg için.
 4a. raķīb ile: C, raķībünle.
 5b. gerçi kim: AD, dōstum.

M1: -ağdurur: - . -	A, 42a
B: 1-3-2-5-6-4-7.	B, 23b
C: 1-3-2-5-4-6-7.	C, 44a
E: 1-2-5-3-6-4-7.	D, 52a
	E, 28a

67

1. Dil hānesi ki hāl ü haṭuña konağdurur
Korğum bu iki uğrıya gönlüm yatağdurur
2. Mağv oldı şanma şubha yakın cevşen-i nücüm
K' āhum hadengi çarha silāhın birağdurur
3. Hālünden alsa gönlümi çöşmün 'aceb degül
Uğrıdan ise zīre harāmīye hağdurur
4. Şāh-ı kamer nice çıkışa āfitāb ile
K' encüm çerisi ser-be-ser oğlan uşağdurur
5. Ey dil tarīk-i zülfine derd ü ğam ile git
Bī-zād u tüşe gitme ki bu yol uzağdurur
6. La'lünle tatlu ballu dirildüğüme şehā
Ben kuluñ ile ğamzeñ oñat kan bıçağdurur
7. Ölse Mesīhī kimse kara giymesün k' anuñ
İki cihānda yüzi kefen gibi ağdurur

1a. CE, Dil hānesine hāl ü haṭuñ kim konağdurur.

1b. korğum bu iki: BCD, korğum bu bir-ki [for, bir iki];
E, korğum budur ki.

2a. yakın: D, degin.

3b. uğrıdan ise: ~~BC~~ B, uğrı dinilse,

6a. tatlu ballu: E, tatlı ballı.

7a. kara giymesün k' anuñ: B, karalar giyinmesün.

7b. yüzi kefen gibi: BC, yüzi gibi alnı.

M1: -ākādur: - . -	A, 42a (5)
	B, 25a (5)
AB: 1-2-X-X-5-6-7.	C, 45a (6)
C: 1-2-5-3-X-6-7.	D, 52a (7)
	E, 29b (7)

68

1. Yaş dökdüğüm harāret-i nār-ı firākādur
Acıduğum bu zehr-i ğam-ı iştiyākādur
2. Gösterse n' ola ğonca girībānını ile
Kim gülsitān içinde daği yeñi yaqādur
3. Ceyb-i vücūdin itmedi ol kim yolunda çāk
Bilmez tarīk-i 'ışkı daği yeñi yaqādur
4. Havf itmesün bu halk görüb āhum āteşin
Kaşdum benüm bu tārem-i 'ālī-revākādur
5. Ey h^vāce-i cemāl firākuñla nice bir
La'l-i lebün hayāline çeşmünden aқа dūr
6. Nūr itse çarhı āteş-i āhum 'aceb mi kim
Kaşdum benüm bu çārsū-yı nüh-revākādur
7. Keskin kişi degül midür ilden Mesīhī çün
Tīġ-i fenā ile işi kaç'-ı 'alākādur

3a. ol: E, şol.

4a. āhum āteşin: E, āh-ı āteşin (or, āh āteşin).

6a. mi kim: AE, degül; E, midür.

7a. ilden: BCE, andan.

R1: -ū açar: - . -

A, 42b

B, 25a

C, 45a

D, 52b

E, 29b

69

1. Dem-be-dem gönlüm gözin ışığıne doğru açar
Revzen-i beytini ya'nī kıbleye karşı açar
2. Cānumı her laḫza ol la'l-i müferriḫ şād ider
Gönlümi her dā'im ol gīsū-yı 'anber-bū açar
3. Hāne-i dil 'ışk bāzārında olduğca mezād
Ey kemān-ebrū āna evvel oḫn̄ kapu açar
4. Zülf-i şeb-rengüñdürür aḫ gösteren ruḫsāruñı
Kim çerāḡuñ şu'lesin ey māh' karañu açar
5. Ey Mesīhī bil ki oñmaduḫ başuña gün toḡar
Her kaçan zülfi niḫābın yüzden ol meh-rū açar

1a. dem-be-dem: C, şubḫ-dem.

gözin: BE, gözüm.

doḡru . . . karşı: B, karşı. . . doḡru; E, doḡru . . .
doḡru.3b. āna evvel oḫn̄ kapu açar: B, āna oḫn̄ gelür kapu açar;
E, güzel oḫn̄ āna kapu açar.

4a. şeb-rengüñdürür: BE, şeb-günündürür.

4b. ey māh: B, derler ki.

R1: -āz olur: - . -	A, 42b
	B, -
A: 1-2-4-3-5.	C, -
	D, 52b
	E, 35b

70

1. Bu ne istiğnā olur bu nice 'izz ü nāz olur
Kim seni çok sevdüğümce baña meylün az olur
2. Gel bugün şehr-i Sarāy içinde beglik sürelüm
Kim bilür yarın felek kimlerle 'işret-bāz olur
3. Cān u dil mürğün niçün şayd eyledün didüm didi
Bosnadur bunda kim anadan toğan şebbāz olur
4. Zülfün ucında beñün pusudadır dil almağa
Vay nice 'ayyārdur nice kemend-endāz olur
5. Çeng-i ğamda nāle eylerken Mesīhī dün gice
Zühre gökden işidüb didi ne erkek sāz olur

-
- 1a. istiğnā olur: E, istiğnādurur.
  - 2a. Sarāy içinde: A, Semendre içre.
beglik sürelüm: D, beglik idelüm; E, 'işret idelüm.
  - 3b. A, Bu Tuna yalısıdur bunda toğan şebbāz olur.
E, Bosnadur bu bunda anadan doğan şebbāz olur.
  - 4a. pusudadır: E, pusu kırar.
  - 4b. nice 'ayyārdur: EA, ne 'ayyār olur [implying that we
read: vāy]
  - 5a. çeng-i: A, bezm-i.

H3: -ān uğurlar: - / . - -	A, 43a
	B, 23a
	C, 43b
	D, 53a
	E, 27b

71

1. Müjeñ kim sīneden īmān uğurlar
İki göz arasından cān uğurlar
2. Alur göñlümi sīnemden hayālūñ
Yanar tennürdan biryān uğurlar
3. Ne hōş üstād olur cerrāh-ı ğamzeñ
K' iraqdan neşteri-yle şan uğurlar
4. Şabā yili şapar ğonca külāhın
'Amrū şan efser-i sulţān uğurlar
5. Mesīhī muhteri'dür pīşesinde
Degüldür şan'at-ı dīvān uğurlar

1b. arasından: ABC, arasında
cān: E, şan.

3a. üstād olur cerrāh-ı: E, cerrāh olur üstād-ı.

5a. pīşesinde: C, pīşesine; E, pīşesinden.

5b. şan'at-ı: C, şan'at u.

R1: -ār: -

A, 43a (7)

B, -

C, 42a (9)

ADE: 1-2-3-4-5-6-X-X-9.

D, 53a (7)

E, 26b (7)

72.

1. Naqd-ı kalbin oynayub dil oldı ser-gerdān-ı zār
Oynayaldan berü şāhā sen kamer-ruḥla kumār
2. Gayrıya meyl eyleşem şemşir ü tıründen geçüb
Başuma odlar yaḳar fi 'l-ḫāl o tıg-i ābdār
3. Mihr şem'i beñzedügi-çün çerāg-ı ḫaddüñe
Başı ucında semā' ider felek pervāne-vār
4. Gonca-ağzundan nice umam vefā büyünü ben
Kim cihān içre vefānuñ kendüsi yok adı var
5. Bād-ı gülzār-ı cemālün ile āhum taldurur
Ḥōş revā'ihle cihānı nite kim bād-ı bahār
6. Ey cefā-pişe vefā kıll 'āşıkā kim 'ākıbet
Ḥüsn oyununuñ şaḳalını bitürür rüzgār
7. Yūsuf-ı ḫürşiddeden ayrılmagın Ya'ḳüb-ı çarḫ
Her gice çeşm-i Züleyḫā gibi olur jāle-bār
8. Sünbül-i müşkin ki reyḫān-ḫaḫtuñ içinde yatur
Güyyā kılmış vaḫan sebz-i giyāh içinde mār
9. Ey Mesīḫī fikretün bāzına yüz biñ āferin
Kim kıllur her laḫza mürg-i ma'nī-yi ḫāşı şikār

1a. ḳalbin: AD, eşkin.

oynayub: E, oynadub.

1b. şāhā: CE, cānā.

3b. ider: C, urdı. // 3a. ḫaddüñe: E, ḫüsnüñe.

5a. cemālün ile: cemālini ki. // 4b. vefānuñ: E, dehānuñ.

5b. E, Ḥōş revā'ihle nite kim 'ālemi ebr-i bahār.

6b. şaḳalını bitürür: E, şaḳalın bitürür bu.
oyunuñ: A, oyununuñ.

M1: -er çoğar: - . -

A, 43a

B, 22a

.C, 42b

D, 53b

E, 27a

73

1. Her kimse kim senün gibi bir şiveger çoğar
Kolları var ola ki 'aceb sım-ber çoğar
2. Cānā belün ne vakt deger 'āşıkuna kim
Pīrāhen ü kemer anı şām u seher çoğar
3. Ben toprağ olmış umar isem n' ola vaşluñı
Āhir çoğ aq bedenleri bu kara yer çoğar
4. Biz bilüne tolaşduğumuzdan ne fā'ide
Körlüğümüze çün anı her gün kemer çoğar
5. Maḥbūb-ı dōstdur diyü kaçma Mesīḥiden
K' ol ḥūba nesne eylemez illā öper çoğar

1b. ki: E, ne.

2b. şām u seher: A, dā'im şarar.

4b. gün: A, dem.

5a. dōstdur: AD, dōstdurur.

5b. illā: D, ancak.

H2: -irdür: - -

- A, 43b
 B, 22b
 C, 42b
 D, 53b
 E, 27b

74

1. Meh ruḥlarıña beñzeyemez kim yüzi kirdür
 Şükker lebüne öykünemez başı ağırduḥ
2. Gök gürleyicek ra'd degüldür kılan efgān
 Bu āhum oḡı tevsen-i eflāki böğürdür
3. Bir cāna didüm büseñi bir virme iki vir
 Didi yüri ey ḥaste bilürseñ bire birdür
4. Sīmāb-ı sirişk ü ruḥ-ı zerd egmedi yāri
 Ger var ise ol sīm-tenün gönli demirdür
5. İdindi vaḥan gülşen-i kūyuñda Mesīḥi
 Şimden girü bülbüllere ol söz mi degürdür

1a. beñzeyemez . . . öykünemez: Reversed in BCE.

1b. sükker: ACDE, şekker.

başı: BC, başın.

3b. yüri ey ḥaste: A, ey ḥaste yüri.

H3: -ār 'āşıkıdur: - - / . - - A, 43b (4)
 B, -
 A: 1-2-3-X-5. C, -
 D: 1-2-3-5-4. D, 54a
 E, 29a

75

1. Gönül bir cevri çok yār 'āşıkıdur
 Belālū ol ki cevvar 'āşıkıdur
2. Ser-i zülfün gibi üftāde olsun
 Ol āşufte ki ruhsār 'āşıkıdur
3. Revāndur dā'imā her-cā'ī gönlüm
 Şu şu gibi ki dīdār 'āşıkıdur
4. Geçerdüm şî'r dimekden velīkin
 Bir iki yār eş'ār 'āşıkıdur
5. Belālar çekse tañ midur Mesīhī
 Ki bir şannişlü dildār 'āşıkıdur

2b. ol: E, şu.

R2: -ūlar aḡar: - / . . -

A, 43b

B, 22b

C, 43a

D, 54a

E, 27b.

76

1. Dem ki bir yaña revān ol ḡad-ı dil-cūlar aḡar
Gözümüzden göresin seyl oluban cūlar aḡar
2. Leb-i Ŗīrīn ki Ḥusrevlere cūllāb aḡıdur
N' idelüm ṡāli'-i Ferhādda aḡular aḡar
3. Saña irince yaşum ṡurmadı aḡdı heyhāt
Yine görince gözüm seni nice şular aḡar
4. Görmeyelden leb-i mercānuñı ey cān görseñ
Gözlerüm lūlelerinden nice lū'lū'ler aḡar
5. Sensüz içdükçe Mesīḡī şu ḡadar ḡan aḡlar
Ki gözinden yine hep içdüḡi ṡolular aḡar

1a. yaña: A, yaḡa (!).

1b. gözümüzden: D, gözümüz sen.

2a. Ŗīrīn: AD, Ŗīrīni.

2b. Ferhādda: B, Ferhāda ki; E, Ferhāda da.

3b. şular: A, cūlar.

R1: -et düşer: - . -

A, 44a

B, 22b

C, 43b

D, 54b

E, 27b

77

1. Bāğa çün seyr eyleyüb ol sāye-i kāmēt düşer
Serv ü şimşād u çināruñ cānına hayret düşer
2. Sensüzün ger cennet içinde göreler hālūmi
Dūzağ içre cānına kâfirlerün şefkat düşer
3. Hüsünü yazmağa naqqāş ālet alduqça ele
Yazamaz bir harfini ditrer eli ālet düşer
4. Gice meh-tābān gündüz beñzi uçduğı bu kim
Dünle ile kapuñı gezmek aña töhmet düşer
5. Raḥmet itmek istedügince Mesīhīye kaşuñ
Rā-yı raḥmet üzre hālūñ noqta qor zaḥmet düşer

1a. eyleyüb: C, eyleyü.

1b. serv ü: ABDE omit vāv.

3b. yazamaz: A, yazımaz.

4a. meh-tābān: Or, meh tābān. C has, meh-tābān u.

4b. E, Dünle kapuñ gezdügin qorqar aña töhmet düşer.
dünle ile: D, dünya ile.

5a. istedügince: E, fikrin itdükçe

5b. qor: DE omit.

M1: -ān-ı mihr: - . -	A, 44a (6)
	B, 23b
	C, 43b (6)
E: 1-2-3-4-5-X-7.	D, 54b
	E, 28a (6)

78

1. Sen meh-liķāyı arayub ey dil-sitān-ı mihr
Bir günde şark u ğarbl gezer reh-revān-ı mihr
2. Bezmün kebābı olmağ için idinür ğıdā
Her şubḥ encüm erzenini mākiyān-ı mihr
3. Meydān içinde 'ıŝkuña dürtüşmege bugün
Ķan kazıdur durur yine sehm ü sinān-ı mihr
4. Bāğ-ı felekde ḥūşe-i engür-i encümi
Her şubḥ yine kendü şıkar bāğbān-ı mihr
5. Hengām-ı şubḥ yaķasını çāk ider turur
Sen mäh-rüya göstere tā kim nişān-ı mihr
6. Ben ḥāke degse zülf-i 'izāruñ 'aceb mi kim
Görmez misin ki yire döker rismānı mihr
7. Biñ giz Mesihī eyle cefādan şikāyeti
İrmez vefā kulağına bu dāsitān-ı mihr

1b. reh-revān-ı: AD, her zamān.

2a. E, vicious.

3a. 'ıŝkuña: ABD, 'ışk ile.

3b. E lacks.

kazıdur: ? AB, تازور ; CD, تازور .

4b. yine kendü: E, kāsesine.

5b-6a: AC lack.

7a. biñ: D, bir.

eyle cefādan: E, eylese ğamdan.

7b. bu: AB, bir.

H3: -er: -

A, 44a

B -

C, -

D, 55a

E, 29b

79

1. Yaşum cūy itme ey serv-i sebük-ser
Kenāra gel ki göñlüm öyle ister
2. 'İzāruña raqamlar çekdi haṭṭuñ
Diler kim eyleye māhı müsahḥar
3. Lebūñ üzre şanasın ca'd-i zülfūñ
Aşılmış ber-der-i meyḥāne çenber
4. Ḥayāl-i genc-i vaşluñ kılmağ ile
Kemerde bay olur cimri kalender
5. Gören didi cemālūñ şem'in ey dōst
Budur ol pertev-i nūr-ı Peyember
6. Diye bir nükte ağızuñ-çün Mesīḥī
Kimesne bulmaya ma'nī muḥarrer

1b. Öyle: DE write without vāv; A, kenār (!).

Muc.: -üm ider: . . . -

A, 44b (6)

B, -

A: 1-2-X-4-5-6-7.

C, 45b (7)

D, 55a (7)

E, 30a (7)

80

1. Ne topraq üzre ki mihrāb o na'l ü ol süm ider
Muhibbi secde-i şükr içre kendüyi güm ider
2. Bilür ki qanımı tīrũn dökiser õn şoñra
Oqũndan anũn içũn demrenũn taqaddũm ider
3. Sürinse hāke gözũm tañ mı 'arīzuñdan ırāq
Qaçan şu bulmaya merdũm belī teyemmũm ider
5. Qapuñda zāğ-ı raqībũnden otururdum emīn
Belā bu fāhiteler de görürse qumqum ider
4. Görüb raqībũn ile ben nice dirildũgũmi
Şoqaqda mürde-i segler bize tebessũm ider
6. Haşerde kim biñ ayak tura bir ayak üzre
Eline ayak alub ol dañi terennũm ider
7. Mesīhī ger leb-i meygũnuñ içũn ölürse
Muğān türāb-ı mezārın şarāb içũn hum ider

6a. kim: AD, ger.

H3:-ili var: . - -

A, 44b

B, 26b

C, 47a

D, 55b

E, 31a

81

1. Cemālũnũn ŧaęũndan ħā'ili var
Ki ŧan İncıldür kim bāıılı var
2. ħayālũn zevrağın sũrdũn gözũme
ŧanursın kim bu baęrũn sāħili var
3. Bu peykān-ıolu zağmuma inanma
Kim anũn bir başı vu biñ dili var
4. 'Acũz-ı dehr gerd-i ħādige-yle
Zene beñzer ki başında kelī var
5. Mesīħī yoğ mu'azzez ehl-i dehrũn
Velī ŧüretde bir kaç cāhili var

4a. dehr: C, ħarħ.

5a. ehl-i: C, ehli.

M1: -er şanur: - . -

A, 45a

B, 27a

C, 47a

D, 55b

E, 31b

82

1. Düşnām-ı telḥ-i la'lüñi cānum şeker şanur
Bed-nām-ı 'ışķ olmağı gönñlüm hüner şanur
2. Her kim görürse gülşen-i kūyuñda ey şanem
Çanlu yaşumla itüñ izin verd-i ter şanur
3. Ağlamağ ile şöyle dökindi gözüm yaşı
Kim şimdi ağladuğımı gören güler şanur
4. Haķķā ki ben faķīri göricek ğanī şanan
Gözüm ile yüzümi meger sīm ü zer şanur
5. Her kim ki mıştar üzre Mesīḥī sözün göre
Ebrīşim üzre dizilü dürr ü güher şanur

1b. 'ışķ: CE, 'ışķuñ.

3b. güler: C, hüner.

4a. faķīri: D, ğarībi.

4b. gözüm ile yüzümi meger: A, eşkümlle yüzümi meger ol.

R1: -āmedür: - . -

A, 45a

B, 27a

C, 47a

D, 56a

E, 31b

83

1. Çün ki ğavvāşı bu deryā-yı devātuñ ħāmedür
N' ola ger dizin dizin tölarsa işbu nāme dūr
2. Ey nigārına muħabbet-nāme diyü gönderen
Evveline şi'rümi yaz kim güzel ser-nāmedür
3. Niçün öykündün ruħ-ı yāra diyü her şeb mehün
Başına yılduzlar üşer bir büyük hengāmedür
4. Kirpügün okın şehā toĝru tutar ancak gözün
Var ise kaşdı yine ol kāfirün İslāmadur
5. Ey Mesīhī tapu kılduĝun büt-i sīmīnlere
Şüretā gören şanur kim tã'atuñ eşnāmadur

1a. A, vicious.

2a. diyü: C, yazub.

R1: -ānedür: - . -

A, 45a

B, 29a

C, 49a

D, 56a

E, 32b

84

1. Cāmdur çarḥuñ kimisi kimisi ḥum-ḥānedür
Ger degülse nālesi çarḥuñ neden mestānedür
2. Nuḳl encüm mey şafaḳ sāğar hilāl ü sākī devr
Kehkeşān tahta-ı pişḥūn [u] felek mey-ḥānedür
3. Sūsen ü gül görelî sen serv-ḳaddî bâğda
Birisî gömgök delü biri ḳızıl dīvānedür
4. Cān alub bir büse virürmiş şeb-i vuşlatda yār
Yārdan kim men' ider gönlümi çün cān cānadur
5. Ey Mesīḥī ḥūblar şayd itmege şî'rūndeki
Ḥalḳa-ı cīm ile her bir noḳta dām u dānedür

1a. çarḥuñ kimisi: A, kimisi çarḥuñ.

2b. u: All mss. omit.

3b. A, Biri gömgök delü vü biri, etc.

delü: E, deli.

5b. cīm: ADE, mīm.

H3: -ār: -

A, 45b

B, 27b (7)

C, 47b

B: 1-2-X-4-X-6-7-8-9.

D, 56b

E, 31b

85

1. Ğam u ğuşşa gönülde şöyle kim var
Olubdur iz hümā isneynî fi 'l-ğār
2. Cihānda işbu çarç-ı kec-revişden
Bu gerdiş key muhālifdür behī yār
3. Ki Mūsā-veş geçer yārān-ı hasret
Bağar her taş u taş gönüllü dīdār
4. Nice zār olmasun bülbül ki olmuş
Mağām-ı dāmen-i gül nāhun-ı hār
5. Seg-i Aşhāb-ı Kehf ululuğ eyler
Har-ı 'İsā görürsin gökde uçar
6. Ne kāndandur 'aceb ruhsār u eşküm
Ki yokdur bu zer ü sīme harīdār
7. Nite kim kimse beni hīçe şaymaz
Şanuram ben de ğayrī leyse fi 'd-dār
8. Ekābir rağmı çıkmaz sīneden hīç
Mücāvirdür belī dūzağda küffār
9. Anūn kim haqq ile hīç işi yokdur
Mesīhī söyleme kim eylemez kār

2a. kec: BE, ke j.

3b. gönüllü: A, göynüklü; E, gönüllü.

4a. nice: B, niçün.

5a. seg-i: C, saña.

7b. şanuram: E, şayaram.

R1: -er: -

A, 45b
 B, 27b
 C, 47b
 D, 56b
 E, 32a

86

1. Virdügi-çün sünbül-i dildârdan yeller eser
 Gül gibi gönlüm açılır her kaçan yeller eser
2. Mâder-i eyyâm her gice kemükle cem' olur
 Kim güneş gibi yalın yüzlü toğurur her seher
3. Nergisün gördükçe şebnem çeşm-i h^vâb-âlüdını
 Uyhusın açmağa luğf ile yüzine şu seper
4. Kâmetün-çün cengler kopmışdur ey cân şöyle kim
 Bâğ içinde şikeste-serdürür her bir şecer
5. Ey Mesîhî gül degüldür gülsitânda görinen
 Tîr-i âh-ı bülbüle gülşen tutınmışdur siper

3b. uyhusın: BCE, uykusın.

4a. kâmetün-çün: C, kaşuñ için.

4b. içinde şikeste: B, içinde bir şikeste; E, içinde
 hep şikeste.

M1: -ā naẓar: - . -

A, 46a

B, 28a

C, 48a

D, 57a

E, 32a

87

1. Her bendeye ki itmeyesin sen şehā naẓar
Ol derdmende eylemez ayruḡ Ḥudā naẓar
2. Sen āfitāb-ı ḥüsn firāḡı-yle her gice
Yummaz nücüm şubḡa dek ey meh-liḡā naẓar
3. Anası südi gibi iḡer ḡanımı velī
Ol tıfl-ı ḡonca ḡöz aḡub itmez baña naẓar
4. ḡanlu yaşum vücüdümü sürḡ itdi mis gibi
ḡo ḡ^Vāb-ı nāzı baḡ berü ey kīmiyā-naẓar
5. ḡaplamadın Mesīḡīyi jeng-i ecel şehā
Āyīne-i vücüdine eyle şafā naẓar

3b. ol: BC, şan.

4a. mis: A, zer; B, mey.

4b. berü: A, beri.

R2: -ūr eyler: - / - -

A, 46a

B, 28a

C, 48a

D, 57a

E, 32a

88

1. Yār çün gün yüzini zülf ile mestūr eyler
Güpe gündüz gözüme 'ālemi deycūr eyler
2. Bir iki mīl gidicek secemez yāarı gözüm
Vāqı'ā mīl kişinün gözini kör eyler
3. Ey melek sūz-i dilümden şaķın işigüni kim
Ka'beye uğrar ise āhum odı nūr eyler
4. Yay gibi çeküb egrileri yanına nigār
Kendüden oķ gibi toĝru olanı dūr eyler
5. Raĝm-ı aĝyāra Mesīhī ayagun̄ tozın alub
Bir avuç topraĝ ile düşmenini kör eyler

-
- 2a. gidicek secemez yāarı gözüm: A, gidicek hīç seçemes
yāarı gözüm; B, gidicegiz seçemez yāarı gözüm;
D, gidicek hīç göremez yāarı gözüm; E, gidicek
seçmez olur yāarı gözüm.
- 2b. gözini: ADE, gözlerini.

M1: -em çeker: - . -

A, 46a

B, 31b (6)

C, 51a

B: 1-2-3-4-X-6-7.

D, 57b

E, 34b

89

1. Cān u gönül ki derd ü gamuñla nedem çeker gönül
Ben zevk içinde anları gör kim ne dem çeker
2. Her dem ki yār qaşlarına beñzedem diye
Naqqāş naqş-ı ğarrayı elbette kem çeker
3. Ey serv bāğ-ı küyuñı özler gözüm müdām
Yaşumdur anı anda çeken dağı nem [ne-m] çeker
4. Ten fikr-i zülfün ile ki kıldan za'ıfdür
Yā Rab bu kuvvet ile nice bār-ı ğam çeker
5. Haṭṭuñ muhibbe nüṣṣa-ı raḥm iken āh kim
İnṣā-yı raḥmet üstine zülfün raḥam çeker
6. Saña müsellemler oldı diyü milket-i cemāl
Ey şāh-ı ḥüsn kākülün üşde 'alem çeker
7. Meygün lebünden ayru Mesihī-yi haste-dil
Meyhānelerde şām u seher cām-i Cem çeker

1a. nedem . . . ne dem: B reverses.

2a. BCE; Her dem ki yaza qaşlaruña beñzedem diyü.

2b. elbette: ABDE, elbetde.

3a. özler: A, gözler

gözüm: E, gönüm

4a. ki kıldan: B, ki kıldı; E, çü kıldan.

7a. dil: C, ḥal.

R2: -ir: -

A, 46b

B, -

C: 1-2-3-5-4-6-7.

. C, 48b

D, 57b

E, 32b

90

1. Ey güzellik feleki üzreki hürşid-i münir
Pertevünle n' ola ger bulsa şeref hāk-i haķir
2. Bir iki kerre dimişdün ikimüz bir olalum
Şimdi aşlı ne iki şandugunuñ ikide bir
3. Kaķ' idüb zülf ruħundan beni öldürme didüm
Didi kim devr-i kamerdür bu olur 'ömr kaşir
4. Cān atar 'ārižuña irmege dil zülfünden
Şan üşer şuya halāş olmağa maħbūs u esir
5. Tıfl-ı gonca ki dehānında seher şebnemi var
Henüz ağızındadır anuñ anadan emdügi şir
6. Dām-ı zülfün gibi oldı bilümüz halķa-mişāl
Devinüb kılamazaz āhū gözünü naķir
7. Şubhesüz çarķ-ı zarāfetde melek-ķab' olur
Ġazeliyāt-ı Mesihiden olan kişi habir

2b. şandugunuñ: C, baķmadugunuñ (and it writes ne iki: نیک)

3a. zülf; C, zülfi.

4b. üşer: CE, düşer.

maħbūs u: Only D has vāv.

5a. şebnemi var: E, şebnem olur.

6b. devinüb: AE, dutuban.

M1: -em öldürür: . / - . -

A, 46b

B, -

C, 48b

D, 58a

E, 33a

91

1. Āhū gözün ki nāz ile biñ žaygam öldürür
Her bir naẓarda ħalkı hem oğşar hem öldürür
2. Zülfün meger ki şaķlayub ide mu'āvenet
Kim başa baş olinca beni perçem öldürür
3. Kūyuñ yolında bulduğın āhum ider helāk
Ka'be yolında nite ki bād-ı sem öldürür
4. Hey derdmend dirgüreyin mi seni didün
Bunuñ gibi laṭīfeyi қо k' ādem öldürür
5. Būseñle cān virürseñ öñünde ölenlere
Bu şīveñ ey perī dağı çok ādem öldürür
6. Nic' ideyin Mesīḫī ben ol źālim ile kim
Tınmazsam añmaz ol beni söylersem öldürür

1b. naẓarda: CE, bakımda.

4b. k' ādem: ADE, ādem.

R1: -ān yağar: - , -

A, 47a

B, 31a

C, 50b

D, 58b

E, 34a

92

1. Çün dile kirpükleründen tîr-i bî-pâyân yağar
Āsümân-ı sîneden yağmur yerine kan yağar
2. Bâğ-ı cismümde demâdem lâleler bitürmege
Tîrûn ucından şehâ bārân-veş peykân yağar
3. Düşmeyince yüzüne zülfün bu çeşmüm ağlamaz
Gün bulutlu olmayınca nicesi bārân yağar
4. Ra'd-i efgānumla berķ-i āhum itdükçe hurüş
Hükmidür seyl-i sirişk-i dīde-i yārân yağar
5. Çün işigünde Mesîhî ağlaya şanur bu halk
Gök yüzinde her ne var ise bir uğurdan yağar

4a. itdükçe: AD, itdügi.

4b. dīde-i yārân: BAD, dīdeden bārân.

R1: -āğıdur: - . -

E, 35a

93a

1. Ol dili cem' itmege sünbüllerini dağıdur
Zülfünün her bir kılı yüz biñ dil ü cān bağıdur
2. Leşker-i ğamla gönül sulţān-ı 'ışķ olmışdurur
K' āh-ı āteş-nāki üstinde kızıl otağıdur
3. 'Aşıkun yağı eridükçe yüzün pür-nūr olur
Beñzer ol şem' i münir iden yürekler yağıdur
4. Hey ne zībā gülsitān olur dudaguñ ey perī
Kim bihişt-i heşt anuñ bir kemterin yaprağıdur
5. Oğduķça 'arż-ı hālüm rıķ' asın dimez habīb
Şanasın kim oğunan efsün yā dil bağıdur
6. Kaşr-ı siminine ol şirin dehān u gül-ruhuñ
Ey dirīgā kim ağan her laħza şir irmağıdur
7. Zülfünü yığma Mesihī müstemendünden igen
Kim o miskin daği senün ayaguñ toprağıdur

2b. nāki: Text seems to have: nāke.

M1: -āz: -

A, 47b
 B, 33a
 C, 52a
 D, 59a
 E, 36a

94

1. Ben çekmeyem diyü 'alem-i āh-ı cān-güdāz
 Baña egildi minnet ider çarḫ-ı ser-ferāz
2. Zinhār içme muṭrib ü maḥbūbsuz şarāb
 Kim derd-i 'ıṣṣka ḥūb ile saz oldı çāre-sāz
3. Ay aydın idi bu gice odada idi yār
 Maḥmūd oldı içerüsi taşrası Ayāz [ayaz]
4. Nāzuñ geçerse tırkeşe ey kaşı kemān
 İnşāf yok mı cānumuza geçdi ye bu nāz
5. Şād oldı dil Mesīḫī irüb ca'd-i zülfine
 K' olur ferih çü çenberine ire cānbāz

4a. tırkeşe: AD, tırkeşün; B, terkeşüne; E, tırüne (ey kaşları).

4b. inşāf: D, inşāfı.

H1: -āb olmaz: - - -

- A, 47b
 B, 33a,
 C, 52b
 D, 59a
 E, 36b

95

1. Çü 'arż-ı kāmēt ide yār kimdür kim türāb olmaz
 Cihān içre ne qalır kim kıyāmetde yebāb olmaz
2. Kaçan bilseñ gerek 'āşıkıların hālın çü 'ışkuñ yoq
 Benüm cānum yanub yaqılmayınca gül gülāb olmaz
3. Muhabbetden cemālüne ne noqşān irişür ey meh
 Havā çün hā'il-i ferr-i şu'ā'-ı āfitāb olmaz
4. Didüm kapuñde yaşumun şümārı var mı ey meh-rū
 Didi kim gökdeki yıldızlara her giz hesāb olmaz
5. Mesihīye çü vaşl olduñ aña gel cevri çoğ itme
 Şefā'at olana ayruq bilürsin kim 'azāb olmaz

1a. ide: B, eyler

1b. E, Kıyāmetde ne qalır kim cihān içre harāb olmaz.
 yebāb: ABC, ? ter āb.

2a. hālın çü: E, hālını.

3a. cemālüne: A, cemālüne.

M1: -āhumuz: - . -

A, 47b

B, -

C, -

D, 59b

E, 36a

96

1. Yā Rab ne oldı ~~Yā Rab~~/hīç günāhumuz /bilimezez
Kim itdi yine bize ğažab pādişāhumuz
2. Kej-rā qaşına iremedük her giz ol mehün
Toğru olalı qaddi havāsi-yle rāhumuz
3. Qatlan başını yarayın anuñ dimiş habīb
Üş ol ümīde ağıdı havāya külāhumuz
4. Qurtar hayāl-i qaddüni vaşluñla dilberā
Haqqın getürdi zīre ki dūd-ı siyāhumuz
5. Tañ mı Mesīhī ger uyara şevk-i yār ile
Qandīl-i 'arşı velvele-i şubh-gāhumuz

-
- 1b. yine bize ğažab: A, yine ğažab bize; E, bize yine
ğažab.
  - 2b. toğru olalı: A, toğru olalı; D, toğru ola mı.
  - 3b. ağıdı havāya: E, ... başa.
  - 4a. vaşluñla: A, vaşluña.
  - 5a. ger uyara: E, uyara ger.

H2: -ensüz: - -

A, --
 B, 33b
 C, 53a
 D, 59b
 E, 36a

97

1. Sürsem müjemi n' ola itün izine sensüz
Gülzār-ı cihān içre gül olmaz çü dikensüz
2. Baqsun tenüne şoyınıcağ pīrehenünden
Şol kimse ki görmek dileye cānı bedensüz
3. Şol deñlü alışduğ yine derd ü ğam ile kim
Bir laħza ne mümkün kim ola birisi bensüz
4. Dil hāl ü haṭuñ memleketin gezdi serāser
Bir gūşe bulımadı k' ola mekr ü fitensüz
5. Bī-çāre Mesīhīyi şehīd itdi güzeller
Miskīn kişiyi qodılar eñ şonra kefensüz

-
- 1a. D, Sürsem yüzümi n' ola izün tozına sensüz.
  - 2a. şoyınıcağ: BE, şoyılıcağ; D, söyleyicek.
  - 4a. hāl ü haṭuñ: C, hāl-i ruḫuñ.
  - 5b. kişiyi: BDE, kişi.
eñ: DE, ön.

R1: -erez: . -	A, 48a
	B, 34a
B: 1-4-3-2-5.	C, 53b
CE: 1-4-2-3-5.	D, 60a
	E, 37a

98

1. Bend-i zülfünle şehā biz boynı bağlu çākerez
Kullarun içinde bu 'unvān ile ser-defterez
2. Hayme-i 'ışkı kurub çalduğ muhabbet tablını
şimdilik nevbet bizümdür biz de başka mehterez
3. Sen harāmī-gözlüye çün kim yatağdur cān u dil
Gaybet eylerseñ seni biz cān u dilden isterez
4. La'l-i nābuñ yādına düşdük řarēba şöyle kim
Her ne yerde bir hum-ı mey görsevüz köp [küp] düşerez
5. Bu ulu ni'met degül midür Mesīhī bize kim
Fağrumuzla bunca ebkār-ı ma'ānī beslerez

-
- 2a. muhabbet: BCE, melāmet.
  - 3b. eylerseñ: ? eylersek; B, iderseñ (-sek).
  - 4b. hum-ı: D, içim.
  - 5b. fağrumuzla: A, fağrımızla.

Haf.: -etümüz: . . -

A, 48b

B, 34a

C, 53a

BCE: 1-2-4-5-3-6.

D, 60a

E, 36b

99

1. Hōş idi vuşlat olsa 'ādetümüz
Līk yok başda ol sa'ādetümüz
2. Tāk-ı ebrūlaruña dil vireli
Hak bilür tak oldu takatümüz
3. Halkı bir bir yitürdün ey sākī
Tolu urmişa döndi şoşbetümüz
4. Ulumağı göreydün olsa eger
Seg-i küyün kadarca 'izzetümüz
5. Ölicek kabrümüze uğrar iseñ
Nūra müstağrak ola türbetümüz
6. Cānı çekdük Mesīhī dildāra
Ancağ aña yetişdi kudretümüz

3a. yitürdün: C, yaturduñ.

5a. BE, Ölicek kabrüne çün uğrayasın; C, Ölicek kabrüne
çün uğrar iseñ.

M1: -irümüz: - . -

A, 48a

B, -

C, -

D, 60b

E, 37a

100

1. Cān ile eşkümüzdürür ihdā-yı mīrümüz
Budur kabūl olursa kalīl ü keşirümüz
2. Terk eylemek bu 'ālemi āsān idi velī
Fi 'l-cümle yār ğamzesidür ilişirümüz
3. Nice du'ā-yı vaşl-ı kemān-ebrū kılalum
Düşmez nişāne üstine çün kim bu tīrümüz
4. Kūyuñ segi-yle kılmadı dil şoĥbet-āferīn
Sulṭānlığı begenmedi bizüm faķīrümüz
5. Ğam yimezez Mesīḫī ḫaşerde ğünāhdan
Ger 'aķd-i zūlf-i dilber ola dest-ĝirümüz

3b. çün kim bu: E, her giz çü.

M1: -īrümüz: - . -

A, 48a

B, 33b

C, 52b

D, 60b

E, 36b

101

1. 'Ayb itme şūfī meykede oldıysa yirümüz
İrşādı bize böylece kılmışdı pīrümüz
2. Şehründe kim tururdu senün ey kaçış kemān
Peykān-ı tīrün olmasa ger ilişirümüz
3. İklīm-i 'ışık içinde n' ola beglik eylesek
Kim sağlu şollu derd ü gamundur vezīrümüz
4. Zeyn olduğu gice gice bu sīne-i felek
Encüm degül ki zāhir olur zaḥm-ı tīrümüz
5. Zülfin getürse yüzine incinme ey Mesīḥ
Bizden ḥicāb eyler o bedr-i münīrümüz

1b. kılmışdı: ABCE, eyledi.

2b. ilişir: ? from iliş-.

3a. içinde: E, içre.

R2: -es: -	A, 48b (5)
	B, 34b (6)
E AD: 1-2-3-4-X-X-X-8.	C, 53b (8)
B: 1-2-X-5-4-6-X-8.	D, 61a (5)
	E, 37a (5)

102

1. Reh-i kūyuñda kıllur cān u dil efgāna heves
Yaraşuğdur nite kim Ka'be tarīķinde ceres
2. Nize vü hancerūññ başumasa da'vāsı
Bunlaruñ gel berü tīgūñ ile da'vāsını kes
3. Şıra şıra eyegüm içre gören cānumı dir
Üstüh^Vāndan 'acabā şol kuşa kim yapıdı kafes
4. Şavm-ı hecrūñde kosun göñlümi zülfūñde gözūñ
Şeb-reve daħl idemez çün ramazān içre 'ases
5. Āl tūḫī-beçedür dildeki peykānuñ kim
Üstüh^Vānumdan aña kudret eli yapıdı kafes
6. Bezme gelseñ şanemā şem'-i ruḫūñ şevķi-yle
Germ olub raķş ura pervāne vü el karşı meges
7. 'Ālem içinde suħan kaldı Mesīḫīden eşer
Ten yire girdi göge çıķdı Mesīḫā-yı nefes
8. Vay ki öper leb-i cānānı Mesīḫī ol ḫāl
Çāşnīgīr olur ķanda ise ķanda meges

1a. AD, Reh-i 'ışķuñda n' ola kılsa dil efgāna heves.

1b. nite kim: AD, şanemā.

2a. nizeñvü: D, nizeñūñ;

başumasa: ABE, başum ise; D, başum içün.

3a, E, Bu ten-i lāğarum içinde, etc.

4b. içre: BE, ola; C, olsa.

8b. çāşnīgīr: Although so written in AD, the pronunciation çeşnigīr is implied by the following olur imi

M1: -er meges: - . -	A, 48b
	B, -
	C, -
	D, 61a
	E, 37b

103

1. Benden beter kolayına vay ki gezer meges
Düşdi havā-yı mihrüñe haqqā meger meges
2. Degmez eli qaşımağa başın havāñdan
İnşāf la'l-i nābuñı haylī sever meges
3. Şirīn lebüñde görelī hāl-i siyāhuñı
Görseñ te'erruqını ki qanda uçar meges
4. Qandı lebüñ anuñ gibi bī-qıymet itdi kim
Yoq müşterisi baqa göresin uşer meges
5. Çekse dil-i Mesīhī lebüñde belā n' ola
Zāhir ki bala qonsa belālar çeker meges

-
- 1a. vay ki: Sic!
gezer: E, güzer
  - 1b. haqqā meger: E, cānā çü her.
  - 3b. te'erruqını: A; taşarrufını.
E, Görseñ şehā zevālini qanda uçar meges.
  - 4a. anuñ: E, şunuñ.
  - 4b. göresin: E, görürsin.

M1: -er meges: - . -	A, 49a (6)
	B, 35a (8)
AD: 1-2-X-4-5-X-7-8.	C, 54a (8)
B: 1-2-6-3-4-5-7-8.	D, 61b (6)
E: 1-2-3-4-5-X-7-8.	E, 37b (7)

104

1. La'lünde hālüne kılalıdan naẓar meges
Görseñ şehā zevālini ẓanda uçar meges
2. Şehd-i lebūni şekkere beñzetedügi içün
Girdüm günāha diyü döginüb gider meges
3. Ẓandı lebūñ şunuñ gibi bī-ķıymet itdi kim
Yoķ müşterisi baķa görürsin üşer meges
4. Bir gün yüzünü görmek ola diyü fetḥ-i bāb
Her laḥẓa düşe ṭura gezer der-be-der meges
5. Kūyuñ ẓarıncasına Süleymān irer mi çün
Ṭā'ūs-ı ẓudse ṭa'ne ider anda her meges
6. Hāl-i lebūne öyküneyin diyü dā'imā
Her ẓanda ṭatlu görür ise cān atar meges
7. Hālūñ ruḥunda yirine ḥōşnūd olubdurur
Şol resme kim güneş bulıcaķ ḥaẓẓ ider meges
8. Zülfūñ Mesīḥī gönlini bağlar ṭurur müdām
Şan dām-ı 'ankebūtdurur kim ~~şan dām-ı~~/meges /ṭutar

-
- 2b. döginüb gider: ABD, döginür gezer.
 4b. ṭura: ADE, dura.
 6a. dā'imā: B, her meges.
 7b. bulıcaķ: ABDE, olıcaķ.
 8a. ṭurur: DE, durur.
 8b. ṭutar: B, ṭolar; DE, dutar.

Muc: -er nergis: - / - -	A, 49a (8)
	B, 34b (7)
AD: 1-2-3-4-5-6-7-X-9.	.C, 54a (9)
B: 1-2-3-X-5-6-7-X-9.	D, 61b (8)
E: 1-2-3-4-5-X-7-X-9.	E, 37b (7)

105

1. Çemende bülbüli zâr itmege seher nergis
Kıya bakışlar ile eyledi nazar nergis
2. Humârı gâlib olub var ise kazandı şudâ'
Ki başına dögün urub 'ilâc ider nergis
3. Şarâb-ı şebnemi altun kadehler içre koyub
Gümüş bileklü güzel sâķiye küyer nergis
4. Karâr itmez avucında dirhem-i jâle
Eline her ne girerse hemân içer nergis
5. Kebâb gibi senün meclisüne girince
Yağubdurur döne döne şehâ ciger nergis
6. Meger ki süzen-i gamzeñden ihtiyâţ itmez
Ki karşı rişte-i zülfüne göz diker nergis
7. Şarâb-ı bezm-i elesti şu deñlü içmişler
Ki haşre dek ola maşmür çeşm-i her nergis
8. Süre süre yüzini kîmiyâ-yı maşdemüne
Vücüdün eyledi başdan ayağa zer nergis
9. Mesîhî şefķati yok çün bu dehr-i bî-mihrün
Yürekde dâğını kime 'iyân ider nergis

9a. dehr-i: B, devr-i.

R1: -āş: -	A, 49b (6)
A: 1-2-3-4-10-5.	B, 35b (7)
B: 1-2-3-6-8-5-10.	C, 54b (7)
C: 1-2-3-5-6-8-10.	D, 62a (7)
D: 1-2-3-4-6-10-5.	E, 38a (8)
E: 1-7-9-4-2-3-5-10	

106

1. Sāğarından çeşmümün akar demādem kanlu yaş
La'l-i mey-günün hayālin kılmag için halka fāş
2. Ger göre Ferhād sen şirīn-leb için hālūmi
Āsiyā-veş döğine alub eline iki taş
3. Her ne 'āşık kim sefer ide 'adem eṭrāfına
Tirūni rehber idinüb zaḥmını idindi baş
4. Ān gerek maḥbūbda k' anı el üzre tuta halk
Yohsa bir hātemde daḥi bulınur göz ile kaç
5. Ger şanā' i şatmazam şir içre olmazdum diri
Lā-cerem şan'at gerekdür kılmaga kesb-i ma'āş
6. Tir-i hūn-rizūnle cāna şol kadar baş koşdı kim
Zaḥm-ı hūnbārum benüm āḫir o yolda virdi baş
7. Her ne deñli acı dil virdiyse peykānuñ aña
Tirūni terk itmedi bu yolda zaḥmum virdi baş
8. Kaḅı yaña gideyem kim şeş-cihētum bağladı
Ol iki zūlf ü ol iki göz ile ol iki kaç
9. Virseler iki cihānı vaşluña incinme kim
'Ādet oldur istenür evvel alacuğdan kumāş
10. Ger bu defterden Mesīhī gide gelmez misli hiç
Yirine ol deñlü yazılmaz olıcağ haṭ tirāş

2a. E, Kim vire Ferhād-veş şirīn lebün-çün cānını.

3b. zaḥmını: ABCE, zaḥmuñı.

5a. şatmazam: A, şalmayam; DEB, ştamam;

8b. zūlf ü: C, yüzde.

Hl: -ān āteş: - - -	A, 48b (8)
	B, 36a (7)
BC: 1-5-2-3-4-7-8.	C, 55a (7)
E: 1-6-5-2-3-4-7-8.	D, 62a (8)
	E, 38b (8)

107

1. Ğamum şerh itmeg içün ger uzadursa zebān āteş
Anuñ takrİR-i sūzından tōla her dū cihān āteş
2. Pişüb sūz-ı derūnumdan kızardı kurşı hūrşidūñ
'Acebdür yerde yanarken pişürmek gökde nān āteş
3. Eger zūlfūñ gibi düşse ruhuñ şevki havāsına
Semender-vār olur idi hümāya āşiyān āteş
4. Ne ğuşşa cāna Nemrūd-ı ğamuñdan çün ki olmışdur
Dil İbrāhİmine şevk-i ruhuñla gülsitān āteş
5. Hayāl-i 'ārızuñ ile koyubdur pertev-i haddūñ
Gözümde dem-be-dem āb u dilümde her zamān āteş
6. Şalınsañ nāz u şİve-yle irişür göklere āhum
N' ola tahrİK-i dāmenden uzadursa zebān āteş
7. Eger bir lem'a düşerse cihāna nār-ı sİnemden
Denizler maḥv olub tōla zemİN ü āsümān āteş
8. Eger ğammāz olmasa Mesİhİ āhuñuñ dūdı
Kalurdı sİneñ içinde ebed şöyle nihān āteş

1b. tōla: BC, tōlar; E, dolar.

2a. derūnumdan: AD, derūnumda.

2b. yanarken: D, yanurken.

3a. ruhuñ şevki havāsına: A, ruḥ-i dilber havāsına; B, ruhuñ
şevki hayāline;

zūlfūñ: A, zūlfi. //3b. olur idi: AD, olurdı her.

6b. dāmenden: AD, dāmende.

8a. dūdı: A, odı.

H3: -ūş: -	A, 50a (7)
	B, 35a (5)
A: 1-2-3-4-5-7-6.	C, 54b (6)
B: 1-5-2-3-6.	D, 62b (7)
CE: 1-5-2-3-4-6.	E, 38a (6)

108

1. Nihān olalı ol la'1-i güher-pūş
 ılur deryā-yı eşküm dem-be-dem cūş
2. Miyānuñ-veş hayāl olalı cismüm
 ıluram kendü kendümi der-āgūş
3. Senūñ āhū gözünñ fikri her şeb
 Virür encüm gözine h^vāb-ı hargūş
4. Nigāra şīve ta'līm itmeg için
 ulağın eker her laħza mengūş
5. Beni yine aladı it raıbūñ
 Ölüm gibi ağır ağır üş
6. Deñizde tīr-i āhum orusından
 Olubdur mār ile māhī zirih-pūş
7. Mesīhī tīr-i āhuñ orusından
 Olubdur ar-ı merdüm-kūş zirih-pūş

-
- 1a. olalı: BC, olaldan.
  - 4b. eker: E, burar.
  - 5b. gibi: D, bigi.
  - 7a. orusından: BCD, orusından.

M1: -ān-veş: - . -

A, 50a

B, 35b

C, 55a

D, 63a

E, 38b

109

1. Sīnemde zaḥm-ı tīrūñ olubdur dehān-veş
Peykānuñ ol dehende olubdur zebān-veş
2. Şol deñlü zaḥm'urdı baña tīr-i ğonca-fem /rejr
Kim güller ile taldı tenüm gülsitān-veş
3. Gördükçe beni cenge düşer kūyuñ itleri
Ortalarında ben ƣaluram üstüñ^vān-veş
4. Ƙaçmazdı benden ol şanem āhū-yı vāşşī-vār
Āhum bilümle olmasa tīr-ü-kemān-veş
5. Ʀañ mı işigüñi felege virmese Mesīḥ
K' ol āsitān olubdur aña āsümān-veş

2a. ğonca-fem: AD, ğamze kim.

4b. āhum bilümle: BCE, āhumla bilüm.

M1: -üzine baş: . / - . -	A, 50b
	B, 36b
	C, 55b
BE: 1-3-2-4-5.	D, 63a
	E, 38b

110

1. Gel rence kıl kadem bu kuluñuñ yüzine baş
Perkār gibi gözlerümün merkezine baş
2. Ger aqçe ister ise seni aqladub 'avān
Ey rind bir-ki dirhem-i eşki gözine baş
3. Yaşumı kevkeb eylemedin hecr-i kebkebün
Māh-ı nev-i na'alçeñi yüz üzerine baş
4. Ya'kūbı koma hecr ile ey Yūsuf-ı cemāl
Pāy-ı neşātı külbe-i zār u hazīne baş
5. Hāki-yle pasın açmağ için gözünün Mesīh
Çeşm-i remed-giriftüni yāruñ izine baş

-
- 1b. A, Peykār-veş bu gözlerümün, etc.; BCE, Peykār-ı pāyuñı gözümün, etc.
- 3b. üzerine: BC, yüz üzre.

R1: -āṭ: -	A, 50b (5)
ABD: 1-2-3-4-X-6.	B, 36b (5)
E: 1-3-4-2-X-6.	C, 55b (6)
	D, 63b (5)
	E, 39a (5)

112

1. Yā men istaşkū ve 'āşū külle yevmin fi 'n-neşāṭ
Ḳad ḍalalnā min liḳākum f-'ihdinā eyne 'ş-şırāṭ
2. Rişte-i zülfünle göz diksem 'aceb mi ḥüsnüne
Kim vücūdüm süzen olmışdur gözüm semmü 'l-ḥıyāṭ
3. Naṭ'-ı küyünde ḳo bizsüz atın oynatsun raḳīb
Ferz olur şāhum piyāde çün tehī ḳalur bisāṭ
4. Ey müsāfir ḳıl bu mihmān-ḥāne-i çarḫa naḫar
Gör nice gice ṭolar gündüz boşalur çün ribāṭ
5. Şek getüre kim ki küfr-i zülfüne dimez ḫaḳī
Muṭlaḳā ol şaḫşuñ imānında vardur ihtiyāṭ
6. Bu dil-i sūzānuma bir tīg ur didüm didi
Ey Mesīḫī āteş ile āb ḳılmaz ihtilāṭ

3b. ferz: C, ferd.

- 4b. B, Gör nice gündüz boşalur gice ṭolar, etc.;
E, Gör nice gündüz dola gice boşanur, etc.

H2: -er elfāz: . - -

A, 50b

B, 37a

C, 56a

D, 64a

E, 39a

113

1. Ğonca-yle çü aĝzından o dilber döker elfāz
Dürc-i deheni içre olur şan dürer elfāz
2. Çün vaşlın ānasın begenilür kelimātuñ
Ma'nāsı olıcaĝız olur mu'teber elfāz
3. Lü'lü'-dişünün nazmını derc eyledügümce
Silki suhanum olur anuñ şan güher elfāz
4. Faḫvā-yı derün nicesi ma'lüm olur idi
Ger taşrasına eylemeyeydi haber elfāz
5. Taqdīr-i ma'ānī-yi bedī' eylemeyince
Şi'r içre Mesīhī bulımaz zīb ü fer elfāz

3b. AB, Silk-i suhanum içre [B, üzre] olur şan, etc.

R3: -ā' : -	A, 51a
	B, 37a
B: 1-2-4-5-3-6-7.	C, 56a
	D, 64a
	E, 39a

114

1. Zāhidūñ sözini kıılma istimā'
Gel mey iç 'ömr-i 'azīzi itme žā'
2. Āferīn eflāk üzre mihre kim
Feth ider bir top ile bunca kıılā'
3. Tıfl 'İsāyı çekübdür bağrına
Şād olub urursa çarç ursun semā'
4. Mihre baksam sensüz ey kaşı kemān
Gözlerümi çıkarur tır-i şu'ā'
5. Olmasa teşbīh isigüñe felek
Bulmaz idi böyle kadr ü irtifā'
6. Ger urursa boynumu tīg-i ecel
Baña şemşīründen olmaz inkıřā'
7. Söyleme bülbül gibi çok ey Mesīh
İrmesün ol gül-ruha tā kim şudā'

-
- 1a. sözini kıılma: BCE, kıılma sözini; D, sözini itme.
  - 1b. itme: BCE, kıılma.
  - 2a. mihre: A, dehre.
  - 2b. ider bir: B, idübdür.
  - 4b. tır-i: C, tīg-i; E, yaçar.
  - 5a. teşbīh: B, sibhi.
  - 6b. olmaz: E, irmez.
  - 7a. gibi: A, bigi.

M1: -ār şem': - . -	A, 51a (7)
A: 1-2-4-8-3-5-9.	B, 37b (7)
B: 1-2-4-5-3-8-9.	C, 56b (7)
C: 1-2-3-4-5-8-9.	D, 64b (6)
D: 1-2-4-5-8-9.	E, 39b (9)

115

1. Yağub başında şevk-i 'izāruñla nār şem'
Ağlar gözi yaşını döker zār zār şem'
2. Yüzün şu'ā'ı rüşen iderdi cihānı ger
Yaratmasaydı hālik-i perverdīgār şem'
3. Şan çārsū-yı hüsnde tarrār-ı zülf-i dōst
Bir uğrıdur ki dāmeni altında var şem'
4. Haddün hayāli gitdi vü geldi hañuñ dile
Yandığı yerde qor dütünün yādīgār şem'
5. Gülzāra qarşu sūz-ı dilin rüşen itmege
Her gice bülbül āhı yaqar şad hezār şem'
6. Öykündüğine gün yüzüne mäh çārdan
Bir pāre od olub qazab[in]dan yanar şem'
7. Bülbüllerinden eyleyüben her şeb ihtirāz
Her şāh-ı gül elinde dutar tābdān şem'
8. Her şeb yanub yaqıldığı şubha degin bu kim
Görmege gün yüzünü çeker intizār şem'
9. İrmez Mesīhī vaşluña qarşuñda çün yanar
Qandil-i mäh u mihr ile leyl ü nehār şem'

-
- 1b. döker: ABCE, döküb.
 2a. yaratmasaydı: BCE, halk itmeyedi.
 4a. vü geldi: AD, dökildi.
 4b. dütünün: A, tütünün.
 6b. qazabından: text, qazabdan.
 9b. mäh u mihr: ABD, mihr ü mäh.

M1: -ār şem' : - . -

A, 51a (5)

B, -

C, -

E: 1-2-3-X-5.

D, 64b (5)

E, 39b (4)

116

1. Giydi başına efser-i zer şāhvār şem'
Kıldı revān meclise dūrlū nişār şem'
2. Zülfi şebinde yoluñı yanılma ey gönül
Ruhsār-ı dōst çün ki elinde dutar şem'
3. Bezmünde 'izz ü nāz ile bālīne geçdiyse
Yandı yağıldı vaşluñ için ey nigār şem'
4. Şan çārsū-yı hūsnde tarrār-ı zülf-i dōst
Bir uğrıdur ki dāmeni altında var şem'
5. Cānā Mesīhī yazmağa zülfün hikāyetin
Hem-sāyelerde dün buçuğında şorar şem'

3a. bālīne geçdiyse: A, بالینه کیرسه ; D, بالینه کیرسه ;
E, بالین کیرسه .

4a. hūsnde: A, devrde.

5b. şorar: A, arar.

M1: -āğ: -

A, 51b

B, 37b

C, 56b

D, 65a

E, 40a

117

1. Leylā maḥallesinde irişen ider yaŝağ
Mecnūna mesken olsa 'aceb mi taş ile tağ
2. Bu sīne-i felekdeki mihr ile meh degül
Kim çarḥ urdı gögsine ḥaddün-çün iki dāğ
3. Tūtalum ol ŝanem beni öldürmeyüb gide
Şemşīr-i hecri hīç ola mı beni kıoya şağ
4. Tā'ūs ehl-i gülŝen-i dehr içre n' eylesün
Kim şadr-ı 'andelībe geçübdür külāğ u zāğ
5. Cism-i Mesīḥī her gice fānūs-veŝ yanar
Kim mihr şem'i andan uyarur ŝeher çerāğ

1a. irişen: ? iriŝin.

yaŝağ: BD, yaŝağ.

2b. dāğ: AE, tağ.

3b. CE, Şemşīr-i hecri hīç ola mı kıoya beni sağ.

(2b. urdı gögsine: BCE, urındı cebhe-i.

5a. cism: A, çeşm.

R1: -āğ: -

A, 51b

B, -

C, -

D, 65a

E, 40a

118

1. Kıldı ruhsāruñ hayāli çeşm-i pür-nemde durağ
Vākı 'ā deryāda bulunmağ gerekdür şeb-çerāğ
2. Dimiş idüñ kim ırağdan tīr ile uram seni
Vay ne devletdür baña ol dem ger olmaya ırağ
3. Hālünün devrinde ruhsāruñla hōş-demdür gönül
Kim herīfi birle olur ādeme tağ üsti bāğ
4. Cünd-i gam dil mülkini yağmaya kaşd itmiş iken
Kıldı gamzeñ anları bir tīr ile alağ bulağ
5. Ey Mesīhī cān-fezādur sözlerünün her biri
Hişşe-i 'ışkı habīb olan urur āna kulağ

3b. tağ: A, dāğ.

5a. sözlerünün: A, leblerünün.

5b. hişşe-i . . . urur: A, kışşa-ı . . . ider. D is
incomprehensible.

R4: -üf: -

A, 52a

B, 38a

C, 57a

D, 65b

E, 40a

119

1. Peder-i dil-i hazīnūñ gözin aġ idüb te'essüf
Ne için boyandı k̄ana "acabā k̄amīş-i Yūsuf
2. Bine çün ki devlet ile şeh-i gül serīr-i şāha
Aña karşı tırmaġ için giye nergis altun üsküf
3. Eger ebr süngeri-yle uramadı çarha şaykal
Felekūñ yüzün serāser tutar idi pas ile küf
4. Kime düş olursa zülfūñ çü tevāzu' ider ey cān
Bize geldügince k̄addūñ ne için kıllur te'errüf
5. Bu Mesīhī işigünde ne toza ki ura yüzün
Anı bād-ı şubḡ silüb süpürür beni ider üf

All mss are confused by the unusual metre; only significant variations are noted.

1a. gözin: E, yüzün.

1b. k̄ana: ABD, cānā

3a. uramadı: All mss give this as: urmayaydı.

4a. ider ey cān: E, eyler ey şeh.

Mut.1: -ef: -

A, 52a
 B, 38a
 C, 57a
 D, 65b
 E, 40b

120

1. Kesüb boynumı kıl kalem-veş muharref
 Yazılsun ser-encām kanumla şaf şaf
2. Kalem nāli gibi hayāl itdi beni
 Dehām-ı muhayyel miyān-i mühefhef
3. Beni mest idüben çeker dāra bir gün
 O çeşm-i muhammer o padd-i müzellef
4. Yaşuma eger öyküne yem aña bād
 Şu deñlü kef ura ki deryā geçe kef
5. Mesîhiye h^vān-ı vişālün meded kıl
 Çü terkīb-i la'lünle itdün mükeyyef

2b. mühefhef: AE, muhaffef.

H3: -ef: -

A, 52a

B, 38a

.C, 57a

D, 66a

E, 40b

121

1. Ne dilber kim vefādan ola ecvef
Göreyin ꝥaddini olsun mużā'af
2. Nice faḥr itmeyem dāğumla ben kim
Bir iki pul ile göğsin gerer def
3. Baña nuşḥı tekellüf itme vā'ıḗ
Ki dīvāne olan olmaz mükellef
4. Raḗibün şūretini ehremenler
Görürse Ꝙāf ṭağında geçe kef
5. Yüzi zülf-i düttāsında Mesīḥī
Yaraşmış nite kim raḥle-yle muşḥaf

3a. vā'ıḗ: A, nāşıḥ.

R1: -āb-1 'ışk: - . -	A, 52b (6)
A: 1-3-4-2-X-6-7.	B, 38b (6)
B: 1-2-3-4-X-6-7.	C, 57b (7)
D: 1-2 (marg.)-3-4-X-6-7.	D, 66a (6)
E: 1-2-3-4-X-X-7.	E, 41a (5)

122

1. Raht-1 'aqluñ başına şu koydı bu seylāb-1 'ışk
Kanda ise gālib olur şeyh-i 'aqla ŝāb-1 'ışk
2. Çün ki yaqduñ cānumı şun bārī la'lüñ şerbetin
Tā ki bu ihrākı teskīn itsün ol cüllāb-1 'ışk
3. Gördügince zülf-i pīç-ā-pīçüñi zencīr-veş
Kendüyi urur delülüge ūlu 'l-elbāb-1 'ıŝk
4. Çün görem pīr-i muğān öñinde cāmı şanuram
H^Vācedür kim var anuñ öñinde uŝurlāb-1 'ışk
5. 'ışk şan āb-1 Fırāt u ben nice müstesķiyem
Kim şu başdan aşdı vu olımazam seyrāb-1 'ışk
6. 'ışka yıldırım çalacak ŝüfī inkār itmesün
Kim āna bir gün görünür berķ-i 'ālem-tāb-1 'ışk
7. Ey Mesīhī gerçi kim bir düzd-i şeb-revdür 'aql
Nesne uğurlatmaz āna şu'le-i mehtāb-1 'ışk

1b. BCE, Kanda ise şeyh-i 'aqla gālib olur, etc.

2b. itsün: E, ide.

3b. delülüge: AD, delülige.

6a. yıldırım: A, gösterdüm; D, kestirdüm (?);

ŝüfī: BC, zāhid.

itmesün: C, eylemiş

7a. 'aql: Sic! B attempts to correct by writing: bu 'aql

H1: -ānum yoğ: - - -

A, 52b

B, 38b

C, 57b

D, 66b

E, 40b

123

1. Leb-i la'lũn gibi bir tũtũ-yi Şekker-feŐānum yoğ
Ser-i zũlf-i siyāhuũn gibi 'ömr-i cāvidānum yoğ
2. Ta'accũb eylerem nice bulur beni ğam u miŐnet
Benũm ğõd Şa'fdan mũlk-i vũcũd iğre niŐānum yoğ
3. Nicesi Őermsār olmayayın ben itlerũnden kim
Ölürsem anlara lā'ıķ tenũmde üstũğānum yoğ
4. Nice giz ğayret itdũm kim firāķuũnla geğe 'ömrũm
Yine bir dem lebũnden ayru dirilmege cānum yoğ
5. Mesĩğĩ bir ğũn ey dilber ölür yoluũnda gerğekden
İnan vallāhi billāhi ve tallāhi yalanum yoğ

2a. nice bulur beni: D, beni nice bulur.

3a. olmayayın: B, olmayayam.

H2: -aḳ: -

A, 52b

B, 39a

C, 58a

D, 66b

E, 41a

124

1. Ger bizi ŧehīd eyler ise senūñ icün Haḳ
Maḧŧerde kefen gibi olısar yüzümüz aḳ
2. Bīnī midür ol ŧüret-i zībādaki yā Rab
Yā uŧbu'-ı Aḧmed ki mehi ḳılmıŧ iki ŧaḳ
3. Didüm yüzüñe ḳarŧu baḳayın mı ne dırsın
Güldi didi nāz eyleyürek öyle mi baḳ baḳ
4. Añduḳça ḳara yüzlü raḳībi iderem āh
Nite ki ḳurum çoḒ olıcaḳ tutuŧur ocaḳ
5. Bezm-i Ḓam u miḧnetde Mesīḧīye demādem
Ḓanlar iḒürür mey diyü bu cām-ı mu'allaḳ

1b. kefen: BCE, güneŧ.

3b. öyle mi: In all mss written conjunctly and without
vāv.

5a. miḧnet: BCDE, zillet. Only B express the conjunct-
ion between Ḓam and miḧnet (zillet)

R2: -ik: -

A, 53a

B, 39b

C, 58b

D, 67a

E, 41b

125

1. Kılalı âteş-i hecre beni ol dōst ħarīk
Görüben ħālūmi düşmenler olur baña şefīk
2. Tūtalum bir kıllı ben kırk yaram diĳkatde
Bilūni hiĳ ħayāl eyleye mi fikr-i daĳik
3. Kime kim sen ğaḫab idüb şanemā tīg urasın
ḫaşre dek ol kişi rahmet şuyına ola ğarīk
4. Bu belādur beni gümrāh kılan 'ālemde
Ki baĳub görimezem 'aşrda bir ehl-i ħarīk
5. Ey Mesīḫī dūr-i yekdānedürür ma'nī-yi ħāş
Aña ğavvāş olımaz oranı bir firk-i 'amīk

1a. hecre: A, 'ışka; D, hicrān.

ol: D, ey.

4b. 'aşrda: BE, ğuşşada.

5a. EB, Ey Mesīḫī dūrün ancak güher-i ma'nī-yi ħāş;

C, Sözlөрün oldu Mesīḫī dūr-i deryā-yı ħayāl.

M1: -ağ: -

A, 53a
 B, 39a
 C, 58a
 D, 67a
 E, 41a

126

1. Yazılmadın şahā'if-i gülşen varak varak
 Bülbüller anı/oğurdı sebak sebak /ezber
2. Cānı gözün ne tende ne hōd şadr içinde kor
 Reh-zen gibi ki yolcuyu güde konak konak
3. Sen serv-ğaddi bulmağa ebrün gözi yaşı
 Seylāb oldu şehri aradı şoğak şoğak
4. Parmaqları ucını ki hınnālamış nigār
 'Unnāba beñzemiş ki aşılur budak budak
5. Kendülerini yavu kılub ğayb erenleri
 'Ālem içinde seni ararlar bucağ bucağ
6. Yārān varur çü bezm-geh-i haşre 'ākıbet
 Sākī götürsün ayağı gitsün ayak ayak
7. İrağ yakın Mesīhī du'āciñ iken anı
 Öldürmege yakında kaçarsın ırağ ırağ

2b. güde: E, güder.

3a. E, Sen serv-ğaddün izini bulmağa göz yaşı.

6a. bezm-geh-i haşre: AD, bezmüne maşşerde.

7a. du'āciñ: AC, du'ācuñ (!).

R2: -erũn: . -	A, 53b
	B, 41a
	C, 60a
BCE: 1-2-3-5-4-6.	D, 67b
	E, 43a

127

1. Sözlerũn işideli bağrı delindi güherũn
Gün yüzũni görelî yılduzı düşdi kamerũn
2. Her gice mâni' olur nâleme küyuñda raķı̄b
Göreyin kim oğına uğraya āh-ı seđerũn
3. Gündüzin bilũni kocar giceler mār-şıfat
Genc-i hũsnũn şaķınur başuñ ucında kemerũn
4. N' ola yüzin göricek gitse 'adem mülkine cān
Şubđ-dem göçmedürür 'ādeti çũn kim seferũn
5. Beni öldürmege bir ğamze yeter pinhānī
İttifāķ eylesesũn ikide bir şīvelerũn
6. Ğāk-i paýuñ koyuban kuđle nađar eyler ise
Gözine dura Mesīhī kuluñuñ Ğāk-i derũn

-
- 1b. yüzũni görelî: BC, yüzũn 'arż olalı.
yılduzı: Or, possibly: yaldızı.
  - 2a. C, Giceler mâni' olur küyuña varmağa raķı̄b.
her gice: BE, giceler.
nâleme: B, nâleye.
  - 2b. göreyin: B, göreyem.
  - 3b. hũsnũn: BCDE, vaşluñ.
  - 4a. göricek: A, göreyin.
  - 4b. şubđ-dem: B, şubđdan; E, şubđa dek.
çũn kim: C, dā'im.
  - 5a. bir: C, bu.
  - 6a. B, Gerđ-i rāhuñ görüben, etc.; CE, Gerđ-i rāhuñ
koyuban.
  - 6b. dura: BC, đura.

R2: -erũn: . -

A, 53b

B, 42a

.C, 61a

D, 67b

E, 43b

128

1. Rũŝen olur mı idi gözleri şems ü kamerũn
Sürmesi olmasa bunlarũn eger hãk-i derũn
2. Fũlfũl-i hãlũni cãnã şu kadar vaşf itdũm
Ki hãsedden iŝidũb cãnı acıdı biberũn
3. Genc-i vaŝluñı ŝaķınur gibi her gice ŝehã
Ki yatur mãr-sıfat baŝũn ucında kemerũn
4. Beñzer ol Hind hekĩmine ŝehã kaŝũn kim
Başı ucından ırılmaz bir iki hastelerũn
5. Ey Mesĩhĩ gözũn aç bãd-ı ŝabãya karşu
Ayadı toprağına kaldıysa haķķ-ı nađarũn

5b. kaldıysa: Sic!

R2: -emũn: . -

A, -
 B, -
 C, 60a
 D, 68a
 E, 44a

129

1. Nār-ı āhuñ diker eflākde zerrīn 'alemũn
 Ŗāhısın Ŗımdiki 'aŖı ğre dilā mũlk-i ğamuñ
2. Bezm-i miñnetde ħarāmī gibi ben ħan yudayın
 Dimeñ olsun senũn ey yār-ı cefā-piŖe demũn
3. Genc-i deyr ğre hemīn bir ħurı ħaraltıdurur
 Cānı yok da'vī-yi hũsn ide senũnle Ŗanemũn
4. RũŖen olmazdı gönũl ħānesi ey māh-liħā
 Yer yerin sīnede cām olmasa ger dāĝ-ı ğamuñ
5. Gölĝeligũne Mesīħī Ŗalayın sāye dimiŖ
 N' ola ey serv-i revān Ŗımdı mi ğördük keremũn

1b. Ŗımdiki: E, Ŗımdilik.

2b. dimeñ: ? Written identically with demũn.

3a. E lacks.

hemīn: D, Ŗehā.

5a. gölĝeligũne: D, gölĝelũlüĝe; E, ğöz ile saña (?).

Haf.: -āz Ḳāsım Beg: - . - / - -

A, -

B, -

C, -

D: 1-2-3-4-5-7-6.

D, 68a

E, 42a

130

1. Ey boyı serv-i nāz Ḳāsım Beg
Şaçı 'ömr-i dirāz Ḳāsım Beg
  2. Serv beñzerdi ḳaddüñe olsa
Başdan ayığa nāz Ḳāsım Beg
  3. Mürğ-i dil şaydı içün olmaz hīç
Sen ḳadar şāhbāz Ḳāsım Beg
  4. Ka'be-i kūyuña gider gönlüm
Ḳılduğumca namāz Ḳāsım Beg
  5. Rāstī bu kim oldı 'uşşāḳa
Ser-i kūyuñ Ḳicāz Ḳāsım Beg
  6. Defter itdükçe mübtelālaruñı
Beni ḳaḳ başda yaz Ḳāsım Beg
  7. Ḳaḳ Mesīḫī du'āsı ile seni
Eylesün ser-ferāz Ḳāsım Beg
-

R1: -irün senün: - / - . -	A, 53b (9)
	B, -
C: 1-2-4-7-6-8-9.	C, 58b (7)
E: 1-2-4-7-6-5-9.	D, 68b (9)
	E, 43b (7)

131

1. Dem mi var kim hâtırımdan geçmeye tırün senün
Dem mi var boynuma şalınmaya şemşirün senün
2. Sen kemân-ebrüyı çün pehlüya çekmek isteyem
Umma diyü baña parmak gösterür tırün senün
3. Süz-ı sînemden kızarub ruplarun rengin olur
Hâtırımdan geçdügince naşş-ı taşvîrün senün
4. Cân-ı şîrînden geçe Husrev daği Ferhâd-veş
Ger nihâl-i kaddün üzre göre taşvîrün senün
5. Gitmesün diyü gönülden luţf-ı lafzun lezzeti
'Aqlum evvel sözden alur hüsni ta'bîrün senün
6. Bu gice ey dil görünmezse saña ol mâh-rû
Bağlaya şubhun yolını âh-ı şebgîrün senün
7. Ey kemend-endâz bir şayd itmedük dil komadun
Şağlu şollu şalınur yanunca nahcîrün senün
8. Sînemün yirini çokdan nür iderdi nâr-ı dil
Anda meşûr olmasaydı naşş-ı taşvîrün senün
9. Eşkün ile âhuñ ucından tıyıldıñ 'âleme
Ey Mesîhî yirde gökde kalmadı yirün senün

1a. var kim: A, vardır.

1b. dem mi var: A, lahza yok.

boynuma şalınmaya: E, şalınmaya boynuma.

2a. CE, Sen kemân-ebrüya kurbân olmağa kaşd eylesem.
isteyem: A, istesem

3a. sînemden: A, sînemde.

4a. şîrînden: A, şîrinden (!)

5a. E, Kalmasun diyü gönülde luţf-ı şab'un lezzeti.

5b. 'aqlum: D, 'aql (? 'aql-ı).
 sözden: E, sözde.
 alur: A, aldı.
 ta'bırün: D, taqrırün.

6a. bu: C, bir.

6. bağlaya: E, n' eyleye.

7a. A, Ey kemend-endāz bir dil qomadun şayd itmedün.
 C, Ey kemend-endāz hıç şayd itmedük dil mi qoduñ.
 E, Ey kemend-endāz hıç şayd itmedük dil qomadun.

8a. dil: D, qahr.

8b. olmasaydı: D, olmayaydı.

M1: -ek: -

A, 54a

B, -

C, -

D, 68b

E, 41b

132

1. 'Işkuñda her ne cürmümi yazdı ise melek
Yüzüñ göricek eyledi tığ-i müjeñle ħak
2. Ğamzeñ oķına sīnemi ben karşı tutduğum
Her kim ki gördi ise eyitdi zehī yürek
3. Ger sehm-i ğamzesinden umarsañ dilā naşīb
Ol kaşları kemānuñ ölince ğamını çek
4. Dün va'de virdi yār benüm katlüme velī
Öldüm bu qorqudan ki o şeb ideler dölek
5. Cān viricek Mesīḫī firāķuñda didi kim
Yā kätilī bi-ħasretin Allāhü sellemek

1a. yazdı ise: E, yazmış idi.

3a. dilā: E, gönül.

3b. ölince: ? olanca.

ğamını: E, güçünü.

4a. E, Dün va'deler virübdü (!) benüm, etc.

M1: - ik: -

A, 54b

B, 40b

E: 1-2-4-3-5.

C, -

D, 69a

E, 42b

133

1. Her kim ki silk-i 'ıŝkuña olmadı münselik
'Unşur degül mizācı ye taşdur ye hōd çelik
2. Bahre düşerse 'aksi ger elmās-ı ğamzeñün
Ġavvāş. dürr ü gevheri bula delik delik
3. Hindū-yı hāli Rūma n' ola beglik itse çün
Zıll-ı hümādan eyledi kendüye gölgelik
4. Sīnemden eylegil hāzer ey kaşları kemān
Kim tīr-i āh ile toludur nite kim belik
5. Çün kim Mesīhī mağdemüne sürmedi yüzün
Böyle neden şarardı ayagūndağı gelik

3b. hümādan: A, semādan.

5b. ayagūndağı: AB, ayagūndaki; D, ayagındağı.

Variants in C, no. 134:

3a. beglik: C, ŝehlik (!)

hümādan: C, hümāyı.

5a. C, Çün ben za'īf ayagūna, etc.

ayagūndağı: C, ayagūndaki.

M1: -ik: -

A, 54b (5)

B, 40b (5)

C, 59b (9)

D, 69a (5)

E, 42a (5)

134

1. Her kim ki silk-i 'ıŝkuña olmadı münselik
'Ālem içinde ol ne kul oldu ne hōd melik
2. Göster raqībe 'ārif iseñ dāğ-ı sīneñi
Bir pāre etmek ile ol itün femini dik
3. Elmās-ı āh u nālesi mecnūn-ı hastenün
Zencīrün eyledi yüregini delik delik
4. Terkeş gibi çü sīnemi taldurduñ oğ ile
Ey kaşları kemān yanūnda gerek belik
5. Bir giz görindi kodı Mesīhīde yarı cān
Bir dağı görünicegiz öldürdi dibelik

C has beyts 2,3,4 and 5 of No. 133 in 5th, 4th, 6th and 7th position respectively.

4a. taldurduñ: B, taldurdı.

4b. E, Ey kaşları yay imdi yanūnda, etc.
kaşları: D, kaşlaruñ.

R2:-ezdük: --

A, 54a

B, 39b

C, 59a

D, 69b

E, 41b

135

1. Gülşen-i dehri şabā gibi serāser gezdük
Biz vefā büyüni gülzār-ı fenāda sezdük
2. Zülfine degmeg için virdi icāzet bize yār
'Ömri çoğ olsun anuñ kim biz āna degmezdük
3. La'lüne ideliden kendülerini teşbīh
Meyi içdük şekerün başını muhkem ezdük
4. İşidürez ki içen āb-ı hayātı ölmez
Biz kara günlü ger emsek lebünü ölmezdük
5. Ey Mesīhī bizi öldürmege 'ār ideli yār
Hağ bilür dünyeden uşandug u cāndan bezdük

4b. günlü ger: günlü de.

2a. virdi icāzet bize: A, bize icāzet virdi.

1a. fenāda: C, vefāda.

3b. içdük: ABC, emdük.

H3: -ānuñ: --

A, 54b

B, 41b

C, 60b

D, 69b

E, 42b

136

1. Sinek üşürdi helvāya zebānuñ
Fuḳā'a koydı cüllābı dehānuñ
2. Bu gönlüm mürği bāğ-ı kūyuñ özler
Ḳuş uçurmaz velīkin bāğbānuñ
3. Yeder bir ḳıl ile sīmīn kūhı
Ne ağır yük çeker mūy-ı miyānuñ
4. Lebūñ deñlü güher taḫşıl ḳılmaz
'Aceb mi pārelense bağrı kānuñ
5. Gönül derdin gözünden eyle teftiş
Ki ḫālin ḫaste bilür nā-tüvānuñ
6. Yüri var ihtiyāruñla Mesīḫī
Yine issine teslīm eyle cānuñ
7. Ki āḫir demde küştī-gīr-i eflāk
Ayağını alır eñ pehlivānuñ

1b. fuḳā'a: AD, faḳāya (?).

3b. mūy-ı miyānuñ: E, ol mū-miyānuñ.

4a. deñlü: E, deñli.

6b. issine: So in all mss, for: isine.

7a. demde: BCE, işbu.

Mut 2: -ek

A, 55a

B, 40a

C, 59a

D, 70a

E, 42a

137

1. Raķīb oldı ħammāl-ı bār-ı emek
Ki kuvvetlü ħardur ezelden ne Şek
2. Şu kim bāġbānıdurur ħüsnünün
Dimez 'ār idüben felege kelek
3. Ħayāli cemālün bahārınun üş
Raķībün gözinde çıķardı çıķek
4. Meyi ħalb-i Őüfī ne var sevmese
Bilür ki kılur fāŐ ħalbü miġak
5. Gözümden degül ħancerün naķŐı dūr
Kem olacaġı yok deñizden semek
6. Bulımaz günāhuñ senün ey perī
Meger kendü cürmini yaza melek
7. Mesīķī ħü zülfüne el uzada
Gören anı dir kim elün ipe ħek.

1b. C, Ki kuvvetlödür ħar, etc.

2b. 'ār idüben: A, 'ārif olub; D, 'ārif oluban.

7a. el uzada: A, uzada el; B, el uzadur.

R2: -ek: -

A, 55a

B, 41a

C, 60a

D, 70a

E, 42b

138

1. Hancerũn-çün çekerem şadr-ı müşebbekle emek
Bilmezem tuş ola mı lîk bu ağa o semek
2. Kākül-i yār gibi biz gezerez ser-gerdān
Zülfi turmaz el uzunlîğın ider oşşar eñer
3. Hālũn uğrusını fikr eyleyüben yatduqça
Uyanub başumuzu kalduraz uçarsa siñek
4. Vā'ıq-ı şehri işitdüm ki yalan söyler imiş
Pîr-i meyhāneye şordum didi söyler gerçek
5. Ey Mesîhî o güneş yüzlü nigārı her şeb
Eşk ü āh aşğa yuqāru arar irteye dek

5a. nigārı: C, nigāruñ.

1a. hancerũn-çün: ADE, hancerũnden.

- Muc: -āne gerek: -/ . . -
- A, 55b
 B, 42a
 C, 60b
 D, 70b
 E, 43a

139

1. Cihānda sākī bize bezm-i cāvidāne gerek
 Lebūnle zūlfūn ucından mey-i şebāne gerek
2. Şaçuñla hālūni göster ki gönlümi alasin
 Şikār itmege mürği çü dām u dāne gerek
3. Dirīg eyleme cānā lebūni cānumdan
 Ki vaşl-ı 'āşık u ma'şūk cān cāna gerek
4. Semend-i çarha viren ıztırāb āhumdur
 Ki çāpük eylemege esbi tāziyāne gerek
5. Bahāne ister imiş kim Mesīhi öldüre yār
 Aña da ölmege ansuzda hōd bahāne gerek

~~XXXXXXXXXXXX~~

-
- 1a. bezm-i: A, cām-ı.
 2b. çü: A, ki; CE, bu.
 5b. hōd: E, bir.

H2: -āhuñ: - -

A, 55b

B, 42a

.C, 61a

D, 70b

E, 43b

140

1. Gön̄lüm yine üş bendesi oldı iki şāhuñ
Kim beni gören dir ki iki oldı günāhuñ
2. Alnuñda iki қаşuña öykünmege cānā
Bir ayda iki kerre egilür beli māhuñ
3. Hancer gibi her kim ki iki yüzlülük ide
Emr it anı öldürsün iki çeşm-i siyāhuñ
4. Çün da'vī-yi қatlüme şehā iki şanurduñ
Üş hāl ü hātuñ geldi iki oldı güvāhuñ
5. Қабрüne kim ikilig ile gelse Mesīhī
Fi 'l-hāl iki böle anı tīg-i giyāhuñ

1b. günāhuñ: AD, güvāhuñ.

2b. egilür: BCE, бүkilür.

5a. ikilig: ? iñilig.

R1: āsı Yūsufuñ [gül-ruḥuñ]:	A, 55b (6)
- - / - . -	B, 40b (5)
	C, 59a (6)
B: 1-X-3-4-5-6.	D, 71a (6)
	E, 43a (6)

141

1. Cānuma cān ḳatdı la‘l-i cān-fezāsi Yūsufuñ
Şīr ü ūşekkerden midür yoḥsa ğıdāsi Yūsufuñ
2. Dīndürür vaḳt-i seḫerde ūşaklıĝın bülbüllerün
Süz-ı dil-süzı ile zībā edāsi Yūsufuñ
3. Dün gıce nāz ile ūşehnāza ser-āĝāz idıcek
Hep muḫayyer itdi ‘uşşāḳı nevāsi Yūsufuñ
4. İndürürse bülbüli ḫanbūr ile üstādlar
Ḳondurur dil mürĝini ūşīt ü ūşadāsi Yūsufuñ
5. Ne ḳadar dervīş isem bulmaḳ yüzümün üstine
Aĝırı altun olursa ger bahāsi Yūsufuñ
6. Ey Mesīḫī bilmiş ol saña murāduñ el virür
Ger naşīb olursa bir ğiz merḫabāsi Yūsufuñ

-
- 1b. yoḥsa: A, yā ḫōd; B, yā Rab.
 3a. idıcek: BC, eyleyüb.
 4a. E, İndürür bülbülleri ḫanbūrına, etc.
 ḫanbūr ile: AC, ḫanbūrına.
 4b. CB, Ḳondurur çengine dil mürĝin, etc.
 6b. olursa: D, degerse.

The redif in BC is: -āsı gül-ruḥuñ.

M1: -āl: -

A, 56a

B, -

C, -

E: 1-2-3-X-5.

D, 71a

E, 44b (4)

142

1. Meyden ki yār gül gül olub 'arż ide cemāl
Şan gösterür şüküfesini tāze bir nihāl
2. Ceng itmesün gönüller o gün-yüzlü yār ile
Kim çarç bir siperdür āna kabzadur hilāl
3. Yāruñ görüb yüzini 'aceb mi meded disem
Çün mīmdür dehānı iki zülfi iki dāl
4. Öyküñdi diyü yār-ı gül-endāma āfitāb
Her gün felek getürür anuñ başına zevāl
5. Mey nüş idüb Mesīhī unut eski ğamları
Çomaz şarāb hāçır-ı nāzikde infi'āl

-
- 2a. gönüller o gün-yüzlü: A, gönüller o gül-yüzlü;
E, güzeller o gül-yüzlü.
- 3a. disem: E, diseñ.

M1: -ār la'1: - . -

A, 56a

B, 43a

C, 61b

D, 71b

E, 44a

143

1. Öyküñdi gerçi leblerüñe ey nigār la'1
Şoñra yüzi kızardı olub şermsār la'1
2. anlu yaşımdan itseñ ene gūşvāruñı
anda olur o deñlü güzel ābdār la'1
3. 'Aks-i lebünñ düşerse şehā mā-yı cārīye
Cūy-ı mey ola āb u aşı ābdār la'1
4. Dirhem bağışlamaz felek aqlatmayınca an
Bir açe virür ise alır şad hezār la'1
5. Bu bezm içinde cur'a-ı mey yire dökilür
Gel ey gedā ki bunda olur hāksār la'1
6. Ey h^vāce bekle sāhil-i deryā-yı dīdemi
Kim mevc urduınca ıkar bī-şūmār la'1
7. 'İzzet dilerseñ iç mey-i surhı Mesīhī kim
an yutmayınca bulmadı hīç i'tibār la'1

1a. gerçi leblerüñe: A, leblerüñe gerçi.

1b. yüzi: BC, velī; E, dili.

2b. güzel: CDE, laıf.

3b. ābdār: E, tābdār.

7a. dilerseñ: D, gerekse.

7b. bulmadı hīç: AD, bulmadı ün; C, bulımadı.

M1: -āl-i 'aql: - . -

A, -

B, 45b

C, 61b

D, 71b

E, -

144

1. Vaşl-ı miyān-ı yār ki olmuş muḥāl-i 'aql
Biñ diḳḳat itse kılca irişmez ḥayāl-i 'aql
2. Jeng-i ḥaṭuñ yüzüñe keder virdi nite kim
Reng-i gümāndan ola mükedder kemāl-i 'aql
3. Ḥüsnüñ bahārı 'aqlumı mecnün iderdi ger
Zencir-i zülfüñ olmasa karşı 'ıḳāl-i 'aql
4. Didüm taḥammül ile irem mi vişālüne
Didi o sen didüğüñe yok ihtimāl-i 'aql

1a. olmuş muḥāl-i: D, olmaz mecāl-i.

2b. reng-i: B, zülf ü; D, zülf-i.

3a. iderdi ger: D, ider eger.

4b. o sen: ? usan. **اوسن**

- R2: -ed kākül: - / - -
- A, 56b
B, 44a
C, 62b
D, 72a
E, 44b

146

1. Yüz bulub ger idine ḥaddüñi mesned kākül
Uzadur ḡulm ipin ey serv-i sehī-ḡad kākül
2. Ḳoşılıb şāne ile bāda ḡü başdan ḡıḡdı
Ḳaldı zindān-ı külāh içre muḡayyed kākül
3. Cān u dil almada ḡamzeñ daḡı üstād geḡer
Līkin olmışdur o şan'atde ser-āmed kākül
4. Başlar üzre yeri vardur bugün inşāfını gör
Nice miskīnlig ider illere bī-ḡad kākül
5. Şīḡa-ı ḡüsnde ḡaddün elif-i cem'dürür
Ol iki zülf āna teḡniye müfred kākül
6. İledür 'ışḡını zülfünle Mesīḡī başa
Anı başdan şavub itmezse eger red kākül

-
- 1a. bulub: C, urub.
2a. ḡoşılıb: CE, ḡoşulub.
bāda: C, yāra.
3b. līkin: C, līk.
4a. A, Başlarında yeri vardur bugün, etc.; BC, Başlar
üstinde yeri var iken, etc.; E, Başlar
üstinde yeri bugün, etc.

M1: -ān ecel: - . -	A, 56b (5)
	B, 45a (7)
A: 1-2-3-4-X-5-X-7.	C, 63a (7)
B: 1-2-3-4-5-7-6	D, 72b (6)
ED: 1-2-3-4-5-X-7.	E, 45b (6)

147

1. Aldı eline tīr każā vu kemān ecel
Bolay ki beni eyleye yā Rab nişān ecel
2. Haṭṭuñ beni ne vaqt irüb öldüre kim bilür
K' irişmelü olinca irer nā-gehān ecel
3. Çıplağ göricegiz beni cāndan esirgeyüb
Bir pīrehen getürdi baña armağān ecel
4. Hālüm benüm şu demde 'iyān ola saña kim
Kabr içre eyleye beni bir gün nihān ecel
5. Ben firkatünde kūyuñı umduğum üş bu kim
Dirler ider kişiye maqāmın 'iyān ecel
6. Yetmez mi sen gedāya bu beglik Mesīḫī kim
Kebre degin düze saña taht-i revān ecel
7. Gizlenmeyince yire meded yoğ Mesīḫiyā
Kim her ne yaña kaçsañ olur dīdebān ecel

2a. irüb: B, urub.

3a. göricegiz: A, görincegiz.

R2: -ān ol: - -	A, 57a
B: 1-2-3-4-X-6-7.	B, 45a (6)
E: 1-2-X-4-5-6-7.	C, 63a
	D, 72b
	E, 45b (6)

148

1. Ebr-i nīsān gibi dūr diyü yetir giryān ol
Kesb-i la'1 it güzelüm gül gibi gel ḥandān ol
2. Ārzū itdūñ ise nüh felekūñ seyrānı
Ey yürek āhum oḳınuñ ucına peykān ol
3. Gün gibi şöhretūñ olmaḳ diler iseñ ey dil
Māh-veş dāḡ urınub başı aḳıḳ 'uryān ol
4. Didüm itūñ gibi olam mı ki kūyuñda 'azīz
Didi bizi ḳo yūri var Mışıra sulṭān ol
5. Bizi şusuz ḳoduñ ey cūy-ı vefā bārī var
Çeşme-i Ḥızr gibi ḳulmete gir pinhān ol
6. Āh ile 'arş ḥorōsını kebāb itmiş iken
Gel berü külbe-i aḳzānumuza mihmān ol
7. Hevesūñ var ise ger öpmege yāruñ ḳademin
Bu Mesīḫī gibi ḥāk-i reh ile yeksān ol

-
- 3a. şöhretūñ: C, müştehir.
3b. urınub: BC, uruban.
4b. Mışıra: Sic!
6a. 'arş: BE, çarḫ.
kebāb: D, helāk.

R1: -īl: -

A, 57a

B, 44b

C, 62b

D, 73a

E, 45b

149

1. 'Arıžuñdan irdi ābir la'lüñe zülf-i řavīl
İşidürez müddet ile cān bulur şu içre kıll
2. Gözlerüñ bir buseñi biñ cāna virür ey şanem
Mest-i cömerd olduğına bu dağı yiter delīl
3. Zülfüñ ü la'lüñ görüb girmiş řalāma āb-ı Hışr
Yād idüb lafzuñı kendüden şovumiş selsebīl
4. Mışr-ı hüsñüñ çeşm-i giryāndan cüdā lāzim degül
Muttaşıldur Mışra çün kim dā'imā deryā-yı Nīl
5. Ey Mesīhī şanma müjgāndur gözümde görinen
Dilberüñ bili řayālinden bitübdür gözde kıll

1b. işidürez: AB, işidürvüz.

3a. āb-ı Hışr: C, as a marginal alternative: āfitāb.

3b. lafzuñı: AD, la'lüñi.

5b. řayālinden: AD, řayāli-yle.

R2: -ān şekil: - / . . -	A, 57a (6)
	B, 43b (5)
BC: 1-2-3-4-5-X.	D, 62a (5)
	D, 73a (6)
	E, 45a (6)

150

1. Tā şabā sünbülünî kıldı perīşān-şekil
Oldı her bir nefesi mürdelere cān-şekil
2. Tāzelendürmeg için yüregümün lālelerin
Yağdurur ğamzeleri tīrini bārān-şekil
3. 'Arż idüb ħātem-i yāķūtını la'līn lebünün
'Ālemi emrüne rām eyle Süleymān-şekil
4. Bezm-i zilletde ol aġyār-ı cüzāmuñ görünür
Kara yüzinde dili şem'-i şebistān-şekil
5. Ħasret-i ħaddün ile ger bu Mesīħī vire cān
Ħabri üstinde bite serv ħirāmān-şekil
6. Gün yüzün midħati ile bu Mesīħī ħuluñuñ
Sözi şöhretlödürür ğufte-i Selmān-şekil

-
- 2a. lālelerin: B, yaraların.
  - 2b. tīrini: C, tīġini.
  - 3b. emrüne: E, kendüne.
  - 4a. cüzāmuñ: BCE, le'imün.
  - 5b. bite: B, biter.
  - 6b. şöhretlödürür: E, şöhret buluyor.

R3: -en ol: . -

A, 57b

B, 44b

C, 62b

D, 73b

E, 45a

151

1. Ben saña bülbüñ baña sen gülşen ol
 o beni alayayın sen gül şen ol
2. añ degül ālũñ arāb olsa gönũl
 Saña kim dir genc-i üsne mesken ol
3. Didüm arada ben ü sen olmasa
 Didi ayru böyle dime sen sen ol
4. Vaşl olurken yār ile gören bizi
 Şöyle ann eyler ki ol benven ben ol
5. Ey Mesīhī gevhere yo müşterī
 Sen gerek deryā gerekse ma'den ol

1b. alayayın: B, alayayam.

4a. bizi: BE, beni.

4b. benven: AD, ben ü.

M1: -er hilāl: - . -

- A, 57b
 B, 44a
 C, 62a
 D, 73b
 E, 45a

152

1. Teşbīh olmadıysa karşına eger hilāl
Devr-i felekde kendüyi niçün eger hilāl
2. İki yedi yaşında gurūr itme hüsnüne
Ey meh şakın ki narhına yine iner hilāl
3. Karşına tapu kıllub egildügi üş bu kim
Sen āfitāb-mertebeden nūr umar hilāl
4. Bir beñzi şaru 'āşık u eksiklü kuldurur
Alnuñ ile karşına öner bedr eger hilāl
5. Eşk-i Mesīhī şāyed ire göklere diyü
Köpri gibi felekde olubdur kemer hilāl

1b. devr-i: BCE, rüy-1..

3a. üş bu kim: AD, her şehir.

4b. öner . . . eger: ? كى . . . كى .

- R2: -enüm: . - A, 58a
 B, 46a
 C: 1-2-3-4-5-7-6. . C, 64a
 E: 1-2-3-4-5-X-X. D, 74a
 E, 46a (5)

153

1. Eger efsün-ı ecel bağlamaz ise dehenüm
 Cān virürken lebünün zikri ola her suhanum
2. Sen semen-çehre için ger beni devrān ide hāk
 Yüzümün aklığına vire şehadet kefenüm
3. Hār-ı kūyuñ bulunursa ayagumda öliceğ
 Hūriler sūzen-i gamze-yle çıkara dikenüm
4. Hecr-i haṭṭuñla/çekdügümi serh eylemege /ne
 Kabrüm üstinde benüm bir dil ola her çemenüm
5. Şol kadar top u tūfeng urdı havādiş baña kim
 Raḥneden kal'aların burcına döndi bedenüm
6. Ey Mesīhī ben eger el yur isem 'ālemden
 Āfitābem ola hūrşid felek hem legenüm
7. Husrev-i Rūm diye baña Mesīhī şekksüz
 Ger ire gūş-ı Kemāle kelimāt-ı hasenüm

-
- 1b. virürken: B, çıkınca.
 2b. vire: AD, ide.
 3b. BC, Sūzen-i gamze ile çıkara hūrā dikenüm.
 5a. C, Bu havādiş topını ol kadar urdı baña dehr;
 E, Şol kadar dehr havādiş topın urdı baña kim.
 5b. raḥneden: D, zahmdan.
 6b. C, Āfitābem ola hūrşid ü felek hem-legenüm.

M1: -etüm: . -	A, 58a (5)
	B, 47a (7)
AD: 1-2-X-X-5-6-7	C, 64b (7)
EB: 1-2-5-3-4-6-7	D, 74a (5)
	E, 46b (7)

154

1. Gördükçe yüzüni n' ola artarsa hayretüm
Çün kim saña bu yüzden olubdur muhabbetüm
2. İksir-i 'ışk kalbümi şāf itdi zer gibi
Ol seng-dil benüm daği bilmez mi kıymetüm
3. Dünyâyı berq-i āh ile ben rüşen eylerem
Ey āfitāb zerrece yok saña minnetüm
4. Fi '1-ḥāl iki bükile mānend-i ḥarf-i kāf
Yüklense Kāf bir dem eger derd ü miḥnetüm
5. 'İşkuñ şehīdi-yem ki bu dāğ-ı siyāhlar
Güyā ki zāğlardur üşer yimege etüm
6. Pīrāhen-i vişālüne göz dikdügüm bu kim
Hecrün bir ince iplige döndürdi kāmētüm
7. Ḥarc itmedin bu nazmı ölürsem Mesīḥī ben
Cevherle toptolu'ola şandūk-ittürbetüm

-
- 1a. Yüzüni: B, gün yüzün.
  - 2a. kalbümi şāf: B, çehremi zerd.
  - 5a. etüm: A, tenüm.

H3: -erde buldum: - / . - -	A, 58a
	B, 47b (7)
BC: 1-5-3-64-7-8.	C, 65a (7)
E : 1-5-3-6-2-4-7.	D, 74b
	E, 47a

155

1. Hālāvet kim leb-i dilberde buldum
Daḥi ne şehd ü ne şekkerde buldum
2. Hele ben ḥāk-i pāyuñ kıymetini
Ne iksīr ü ne ḥōd cevherde buldum
3. Nice terk idem ol 'İsā-dehānı
Ki gökde istedüğüm yerde buldum
4. Koyam mı ey ṭabīb-i cān ḳapuñı
Şifā bu derde ḳün bu derde buldum
5. Şaḳuñdan ḥaddüñi cān ile aldum
Şan erzān nüşhadur kāfirde buldum
6. Deñizde la'le beñzetedüm ḳaçan kim
Lebüñ 'aksini eşk-i terde buldum
7. Hezārān rū-siyehlik itdüm āḫir
Yüz aḳlıḳın mey-i aḫmerde buldum
8. Tecelliyāt-ı vicdāndan Mesīḫī
Ne kim buldumsa hep sāḡarda buldum

-
- 1b. şekkerde: B, sükkerde.
 4a. ṭabīb-i cān: A, ṭabīb cānā; ḳapuñı: E, ṭapuñı.
 5a. şaḳuñdan: A, şaḳunda.
 5b. nüşhadur: E, nesneyi.
 8a. Tecelliyāt-ı vicdāndan: A, tecelliyāt vecdinden.
 8b. hep: BCE lack.

R2: -āk idelüm: - / . . -	A, 58b (7)
	B, 45b (6)
BCE: 1-2-3-4-5-X-7.	C, 63b (6)
	D, 75a (7)
	E, 46a (6)

156

1. Mey-i yāķūt ile gel cānı ferāñnāk idelüm
Bezmümüz bir meh ile ğayret-i eflāk idelüm
Meyi ef'ā-yı ğam u ğuşşaya tiryāk idelüm
Mest-i lā-ya'ķıl olalum yaķalar ķāk idelüm
2. Derelüm Edrinenün ğonca-ı ħōş-būlarını
Jālelü gül gibi ķaķ şol yüzi şulularını
Nūş idüb bunlar ile Rūmili ŧolularını
Mest-i lā-ya'ķıl olalum yaķalar ķāk idelüm
3. Nuķl ile cām-ı meyi dāne vü dām eyleyelüm
Gözi āñūları kendümüze rām eyleyelüm
Fevt olan 'işreti hep şimdi temām eyleyelüm
Mest-i lā-ya'ķıl olalum yaķalar ķāk idelüm
4. Zāhidün ħavfi şırāŧ ise biz andan geķelüm
Cennete dönmiş iken gülşene ŧoğru kaķalum
Cāna cān ķatmağa ğāñ öpüşelüm ğāñ iķelüm
Mest-i lā-ya'ķıl olalum yaķalar ķāk idelüm
5. 'Ömrümüz ger ire nevrüz ile bayrama değin
Muttaşıl nūş idelüm yine bu eyyāma değin
Giceler şubħa değin şubħ iķüb aķşāma değin
Mest-i lā-ya'ķıl olalum yaķalar ķāk idelüm
6. Yazmadı ğün ki ħudā defter-i 'ömri bāķī
Cām-ı la'lün berü şun cānlanalum ey sākī
Ol şafādan pür idüb na're ile āfākī
Mest-i lā-ya'ķıl olalum yaķalar ķāk idelüm
7. Ey Mesīħī yūri biz pīr-i muğāna geķelüm
Varalum sāğar ile ķan yalaşub rāz aķalum
Her nemüz var ise cur'a gibi dōķüb şaķalum
Mest-i lā-ya'ķıl olalum yaķalar ķāk idelüm

- 1b. B, Gerd-i ğam qalmasun anda ŧulayub pāk idelüm.
- 1c. meyi ef'a-yı: All mss seem to indicate: mey-i ef'ayı.
- 3a. BCE, Halka-ı bezm-i meyi dāne, etc.
- 5c. BCE, Giceden ŧubha degin ŧubhdan aŧŧāma degin.
- 7a. pīr-i: BCDE, kūy-ı.
geçelüm: ACDE, göçelüm.
- 7c. döküb: E, elden.

- M1: -āre eyledüm: - . / - . - A, 59a
 B, 46b
 C, 64a
 D, 75b
 E, -

157

1. Derd ü ğamum hikāyetin ol yāra eyledüm
 Nev-rüz kışşasın gül-i Ferḡāra eyledüm
2. Çekdüm raḡībi çün yola götürdi ayağı
 Şeyḡānı ol ḡarīḡ ile āvāre eyledüm
3. Öykündügi içün yüzüne mäh-ı çār-deh
 Āhumla yüzleyüb yüzini ḡara eyledüm
4. Ḳolın ḡamā' il itmiş idi boynuña raḡīb
 Ğayretten ol ḡamā' ili sī-pāre eyledüm
5. Ben ḡula çāre eylemedi ey Mesīḡī yār
 Her ḡidmetini gerçi ki bī-çāre eyledüm

1a. ğamum: AD, ğam.

1b. Ferḡāra: AD, pür-ḡāra.

2a. yola götürdi: A, yola getürdi; B, yoluña götürdi.

3a. çār-deh: AB, çehār-deh.

3b. āhumla: ABC, āh ile / yüzleyüb: AD, elleyüb.

4b. sī: ABC, se.

5a. ey: ABD, gerçi / eylemedi: AD, itmedi; B, eyledi.

5b. ḡidmetini: ABC, ḡizmetini.

H3: -üm : -

A, 59a

B, 47a

E: 1-2-4-3-X.

C, 65a

D, 75b

E, 46b

158

1. Kişi sağ olub olmağdansa maḥrūm
Ölüb yegdür añılmaq bārī merḥūm
2. Güneş tayy-ı mekân itmiş ki seyri
Olur gice-yle Şām u gündüzün Rūm
3. Söyinür gibi itdügince geh geh
Şanuram kim nigāra göz kıpar mum
4. Ayagūñ tozı çıkmaz gözlerümden
Ki sâ'atden aḳar birbirine kum
5. Çü çeşmūñ ṭolısar gerd-i ecelden
Mesīḥī bārī erkenden gözün yum

2b. gündüzün: D, gündüzi.

3a. itdügince geh heh: A, gitdügince geh geh; BE, itdüg-
ince geh gāh; D, geh geh itdügince.

5a. çü çeşmūñ ṭolısar: E, dolar çün āḫir.
ṭolısar: A, dola; B, ;tola; D, ṭolar.

5b. bārī: A lacks.

R1: -ānuñam: - . -

E, 47b

168a

1. Gündüzin kūyuñda şeb irince ser-gerdānuñam
Giceler tā şubḡ olinca ḡapuda derbānuñam
2. Kimse ḡulı-yle efendi arasına girmesün
Her ne emr eylerseñ eyle tābi'-i fermānuñam
3. Cürümü bağışlar iseñ bende-i dīrīnūñem
ḡatlüme ḡaşd eyler iseñ ḡuluñam ḡurbānuñam
4. ḡaḡre gibi göklere aḡub yire ḡalma beni
Ey şeḡāb-ı luḡf ḡün perverde-i iḡsānuñam
5. Bu Mesīḡīdūr diyü sürme ḡapuñdan beni kim
Gülsitān-ı vaşfuñ iḡre mürḡ-i ḡōş-elḡānuñam

4a. yire: Text, yir.

H2: -āhum: - -

A, 59b
 B, 48b (7)
 C, 66a
 D, 76a (7)
 E, 47b (7)

159

1. Çarhũn şıfatın gömgök idüb sille-i āhum
Her gice yüzün qara kıllur dūd-ı siyāhum
2. Bār-ı gam-ı hicrān ile itdũn çü beni deng
Bildür bileyin ben de nedür bārī günāhum
3. Nālişlerümi eyleme inkār k' olubdur
Küyuñdaki her bir der ü dīvār güvāhum
4. Ger hasret-i şimşirũn ile hāk olur isem
Süsen gibi keskin bite kabrũmde giyāhum
5. Kapuñda beni suçlu çıkarma kerem it kim
Bu bābda yoqdur benüm ey dōst günāhum
6. Ben qanımı da'vā ider iken kılcıncıdan
Tīri irişüb eyledi mecrũh güvāhum
7. Şol dem ki Mesīhīyi şehīd itdi güzeller
Cān virür iken eydür idi tāle beqāhũm
8. Ol māh işigin bir gice bālīn ide-bilsem
Gün gibi Mesīhī göge irerdi külāhum

-
- 1a. idüb: DE, ider.
  - 2a. çü beni: E, beni çü.
  - 2b. ben de nedür bārī: AB, bārī nedür ben de.
  - 4a. hāk olur isem: A, virür isem cān.
  - 6b. tīri: C, tīgi.
  - 8a. bir: B, bu / ide-bilsem: A, idinürsem.
  - 8b. irerdi: ABDE, aqardı.

R1: -āhumdur benüm: - - / - . -	A, 59b
	B, 46b
B: 1-2-4-3-5.	C, 64b
	D, 76a
	E, -

160

1. Āsümān-ı sīne tīrūnden penāhumdur benüm
Anda dāğ-ı derd ü ğam mihr ile māhumdur benüm
2. Āhum ile yüzeyüz olduğça çarḥuñ her gice
Yüzini kara kılan dūd-ı siyāhumdur benüm
3. Bāğ-ı nāz içinde/servi ḥirāmān eyleyen /ol
Ṭoğrı bilūñ dōstlar bu bād-ı āhumdur benüm
4. Ey gül-i ter tīğ-i ḥāruñ kanımı dōkdüğine
Lāle-zār u ğonca küllīyen güvāhumdur benüm
5. Ey Mesīḥī gün degüldür āsümānda görinen
Şādlıqdan göge atduğum külāhumdur benüm

2a. yüzeyüz: ABC, yüz yüze.

3a. bāğ-ı nāz içinde: A, nāzı bāğı içre.

3b. bād: D, nār.

5a. gün: A, māh; D, meh.

5b. göge: AD, gice; B, gökde.

H1: -ā 'ömrüm: - - -

A, 60a

B, -

C, -

D, 77a

E, 46b

163

1. Çekerdüm her ne kim kılsañ baña cevır ü cefā 'ömrüm
Eger kim 'ākıbet bilsem kılacagũ vefā 'ömrüm
2. Şafā-yı 'ayş ü nüş içre benümle hemdem idũn dün
Ne oldu saña kim düşdũn bugün benden cüdā 'ömrüm
3. Seni ben bir gün öldüren diyüben va'deler virdũn
N' ola n' ola bu sözũni şaķın unutma hā 'ömrüm
4. Firāķũn içre haylıden berü cānlar çekişürdüm
Ķo gitsün ol hele ehlen-ve-sehlen merħabā 'ömrüm
5. Mesīhī haste-dil yāruñ vişāli-yle kavī iken
Didürme şonra yā Rabbi/vā ħasretā 'ömrüm /añā

2b. benden: D, bizden /düşdũn bugün benden: E, böyle
bugün düşdũn.

3a. virdũn: E, kıldũn.

3b. 'ömrüm: A, dōstum.

4a. berü: ABD, gelüb/ çekişürdüm: E, çekişürem.

4b. 'ömrüm: A, dōstum.

5b. yā Rabbi añā: A, añā yā Rabbi.

Muc: -ānı hōş görelüm: - . - / . . -

A, -

B, -

C, 66a

D, 77a

E, 6

164

1. Haṭ-ı nigār irişince biz anı hōş görelüm
Ecel çün irişür āḫir zamānı hōş görelüm
  2. Tağıtdı ise hazān sünbül ile reyḫānı
Bu iki ṭurra-ı 'anber-feṣānı hōş görelüm
  3. Cefā vu cevrine çok dime ān-ı ḫüsnine baḫ
Vefāsını göremezsek ol ānı/hōş görelüm / (ola)
  4. Şınıḫ gönülleri çün mümyā hōş eylermiş
Şikeste ḫāṭıra ol mū-miyānı hōş görelüm
  5. Mesīḫī zāhid o dünyāyı medḫ ider emmā
Ne hōşça 'ālem olur bu cihānı hōş görelüm
-

R2: -īm : -

- A, 60a
 B, 48a
 C, 65b
 D, 77b
 E, 47b

165

1. İrdi çün rā'ihā-ı zülfüñ ile peyk-i nesīm
 Müjde diyü semen ü gülde ne zer kōdı ne sīm
2. Bād karşı ne 'aceb nergisi kılsa bīmār
 Şimdi mi itdügi var kişiyi yel fi'li saķım
3. Kirpigümden yüzini şaķınur oldı ol yār
 Hārsuz olduğın işideli gülzār-ı na'īm
4. Seng-diller ne revādur bu ki dīdāra baķa
 Tūr-ı hirmānda hasret geçe Mūsī-yi Kelīm
5. Şöyle kim var bu cihān-baķş ü laķif enfāsi
 Kıldı luķf ile Mesīhīye Mesīhā ta'līm

2b. itdügi var kişiyi: A, itdügi var adamı; B, var kişiyi itdügi.

5b. C lacks.

- R1: -ār eyleyem: - / - . -
- A, 60b
 B, 48b
 C, 66b (6)
 D, 77b
 E, 48a

166

1. Ney gibi ger tā kıyāmet nāle vü zār eyleyem
 Sezmezem kim baht-i h^vāb-ālūdı bīdār eyleyem
2. Çeşmün ile kāmētün kaşuñ tururken ey şanem
 Nergis ü serv ü hilāle bakmağa 'ār eyleyem
3. Ger kapana bāb-ı tövbe cürmümüz 'afv olmayub
 Āhum ile nice yerden 'arşa yollar eyleyem
4. Dōstlar bilün ki dilberden aşılacak raķīb
 Giñ yürimezse cihānı başına dar eyleyem
5. Hāşıl itmez çün dil-i kallāşımı nerrād-ı çarḡ
 Kendümi tās-ı mezelletde nice zār eyleyem
6. Ey Mesīhī daḡl iden taşdan beterdür şi'rüne
 İşbu şi'r-i terle ḡalk-ı 'ālemi zār eyleyem

2a. kāmētün: AD, kāmētü.

4b. dar: ABE, ḡar.

5a. ADE, Hāşıl itmez çün dil-i kallāşımı nerrād-ı çarḡ.

R2: -ān kılam: - / - -	A, 60b
AC: 1-2-4-3-5.	B, 49a
E: 1-4-2-3-5.	C, 66b
	D, 78a
	E, 48a

167

1. Ğam-ı hecrũnle eger dīdemi giryān kılam
Keştī-yi nüh-felegi ğarka-ı 'ummān kılam
2. Ol lebi mül baña ger bir gice mihmān ola
Āh ile cümle seher mürĝini biryān kılam
3. 'Ār ider hūblar öldürmege ben haste-dili
Kendü kendümi dem irişdi ki kırbān kılam
4. Dem-i ābirde dilüm bağlama ey dest-i ecel
K' ol vefāsuz şanem için biraz efgān kılam
5. Tārem-i çarḥda raşş ura Mesīḥī Zühre
Şīve-i şī'r ile ger bir nefes elḥān kılam

-
- 1a. ğam-ı: AD, dem-i.
  - 2a. baña: B, gibi.
  - 3b. kırbān: B, biryān.
  - 5b. elḥān: BCE, efgān.

R1: -ām : -

A, 61a

B, 49a

C, 67a

D, 78a

E, 48a

168

1. İki 'ālem ğuşşasın unutturur kişiye cām
Cem anuñ-çün cāmı elden qomayub içdi müdām
2. Çün ħarāmī olanuñ qanı ħelāl olmaq düşer
Bilmezez ħün-ı şurāḫīyi neden olmış ħarām
3. Göz göre eksiklük idüb öykünelden yüzüne
Māh-ı bedri dir gören olmuş bunuñ işi tamām
4. Ḥ^Vān-ı vaşluñdan yidür söyletmek istersen beni
Kim dimişlerdür şehā evvel ta'ām andan kelām
5. Kem degül āh-ı Mesīḫī rāh-ı kūy-ı yārda
Ka'be yolında belī eksik degüldür bād-ı sām

1b. cāmı: A, cāmum.

2b. bilmezez: A, bilmez; E, bilmezem.

3b. māh-ı bedri dir gören: AD, her ki göre bedri dir.

4b. dimişlerdür şehā: A, dimişler dōstum .

5a. yārda: AB, yārdan.

R1: -āt-1 'Adn: - . -

A, 61a
 B, 53b
 C, 71b
 D, 78b
 E, 52a

169

1. Ey fūrūğ-1 gülşen-i ḥaddüñdürür isbāt-1 'Adn
 Vey suṭūr-1 muşḥaf-1 ḥüsnüñdürür āyāt-1 'Adn
2. Kūyuñ içinde kim eşküm seni ḥöd-bīn ider
 Şanasın kim ḥavż-1 Kevşerdür olur mir'āt-1 'Adn
3. Seyr-i bāğ-1 kūyuñ içinde raḳībi ḳoma kim
 Kāfire olmaz temāşā-gāh ḥüsnīyāt-1 'Adn
4. Şevḳ-i ruḥsāruñla ehl-i nār olursam yazayın
 Āsitān-1 düzaḳ üzre hāzihi cennāt-1 'Adn
5. Ey melek-yüzlü Mesīḫī bir ḡazel naẓm itdi kim
 Kūyuñ içre yaraşur oḳunsa bu āyāt-1 'Adn

-
- 1a. ḥaddüñdürür isbāt-1 'Adn: B, ḥüsnüñdürür cennāt-1 'Adn
  - 3a. seyr-i: B, seyre.
  - 4a. yazayın: B, yazayam.
  - 4b. üzre: AD, içre.
  - 5b. oḳunsa: A, oḳuna / āyāt: E, ebyāt.

R1: -ān-1 ḥüsn : - . -

A, 61a

B, -

C, -

D, 78b

E, 52a

170

1. Tā ki bu ḥüsn ile kıldı Ḥaḳ seni sultān-1 ḥüsn
Ḥükmüñi sür kim kıllıçdan tīzdür fermān-1 ḥüsn
2. Ruḥlaruñ üstinde zülfeyn-i siyāhuñ güyiyā
İki hindūdūr kılurlar Rūmda seyrān-1 ḥüsn
3. Ey gözüm saḳḳāsı āb-efṣān olursañ ṭāñ mı kim
Pāk olur çārüb-1 müjgān birle ol meydān-1 ḥüsn
4. İştihā-yı cān ḳatı germ oldı la'lün ḥ^Vānına
Olalı beng-i muḥabbetden gönül ḥayrān-1 ḥüsn
5. Ey Mesīḥī 'iṣḳuña igende maḡrūr olma kim
Sen degülsin yaluñuz 'ālemde sergerdān-1 ḥüsn

3a. ṭāñ mı kim: E, ṭāñ mıdur.

H3: -āzın: - -	A, 61b
	B, 52b
	C, 69a
	D, 79a
	E, 50a

171

1. Görenler ol hümānuñ 'izz ü nāzın
Havāya şaldı gönül şāhbāzın
2. Haṭ-ı sebz üzre zülfine naẓar kı1
Ki Hızruñ göresin 'ömr-i dirāzın
3. Şaķın āhumdan ey gül-çehre kim bād
Açubdur goncanuñ çoķ dürlü rāzın
4. Çoğalsa tañ mı idrāki nigāruñ
Ki ḥalkuñ 'aqlın aldı azın azın
5. Mesīḫī şubḫa dek kan yaş aķıdur
Şurāḫī gibi kı1ur dün namāzın

-
- 1a. görenler: B, görelden.
  - 1b. gönül: AD, gönli; B, gönlüm.
  - 3b. çoķ: D, biñ.
  - 4a. çoğalsa tañ mı: EC, çoğalsun diyü.
  - 4b. ki: BCE, bu / 'aqlın aldı: C, aqlın alır; D, aldı
'aqlın; E, gönlin aldı.
  - 5a. aķıdur: B, aķıdub; DE, içinde.

H3: -izden: - -

- A, 61b
 B, 54b
 C, 70a
 D, 79a
 E, 49a

172

1. Ne gizlersin şaçun̄ bũyını bizden
 Şehā umduğumuz ~~bu~~ bu mı-ydı sizden
2. Didüm bāda dehān-ı yār için rāz
 Haber işmarladum aña ağızdan
3. Seni izler yürirmiş yollar üzre
 Haber şorduk şabāya yoldan izden
4. Peşimāndur meger zũhdine şũfī
 Ki kaldurmaz başın bucağda dizden
5. Raķibe bilmezez n' itdük Mesīhī
 Ki hīç ayrılmaz anuñ gözi bizden

2a. için: C, çün.

3a. yürirmiş: AD, yürirken / izler: ABDE, özler.

3b. şorduk: A, şordum.

4a. meger: A, yañar.

H3: -ün : -

A, 61b

B, 49b

C, 67a

D, 79b

E, 48b

173

1. Nigāruñ alnına kıblem didüm dün
Didi yüzüme dirsın irte bir gün
2. Nice devletlü başdur çarḫ yā Rab
Ki gün toğar anuñ başına her gün
3. Benüm nālem gelür ḫalḫa temāşa
Bize mātemdür ayruqlara dügün
4. Yetiş ruḫsārına irişmedin zülf
İgen eglenme kim gicelüdür gün
5. Didüm gün yüzüni görsem n' olaydı
Didi günün Mesīḫī olur ol gün

1a. kıblem: D, kıble.

2a. çarḫ yā Rab: D, çarḫ-ı tãrem.

3b. mātemdür: ADE, yasıysa.

4a. zülf: AD, ḫaḫḫ.

5b. AD, Mesīḫī didi günün toğar ol gün.

H3: -ün: -

A, 62a

B, 53a

C, 69b

B: 1-2-5-6-4-3-7

D, 79b

E, 50b

174

1. Niçün bizden kaçır ol çeşm-i pür-ḥūn
Çü me'nūs olur āhū ile Mecnūn
2. Ne ḥōşdur bezm-gāh-ı şubḥ k' anda
Olur ḫās-ı felek bir cām-ı gülgūn
3. Döker yaşımı ğavvāş-ı ḥayālūn
Deñizden çıkarur şan dürr-i meknūn
4. Kesilmez zülfi şīrīn tuḫağından
Şan olmışdur olar Şebdīz ü Gülgūn
5. Severseñ sīm ü zer ben ḥāke gel kim
Türāb içinde yatur māl-i Ḳārūn
6. Bilümi muḫrib-ı ğam eyledi çeng
Bu mıdur bezm-i 'ışk içinde ḳānūn
7. Mesīḫīden şehā ayrılma zinhār
Ki yürimez Sikender bī-Felāḫūn

1a. pür-ḥūn: B, gülgūn.

4b. olar: ABCE, o kör/ şebdīz ü: ABE, Şebdīze.

5a. severseñ: A, dilersen; E, şorarsañ.

6a. muḫrib-i ğam: B, muḫribā ḥaşm.

H3: -ün : - A, 62a
 B, 55b
 AD: 1-2-3-4-6-5-7. C, 71a
 D, 80a
 E, 51b

175

1. Beni dolab idübdür çarğ-ı gerdün
 Dökerse küze-i çeşmüm n' ola hün
2. Öñüñce yılmadın ey husrevüm gör
 Ne kanlar derledi bu eşk-i gülgün
3. Gözüm yaşını silmekden demādem
 Olubdur āstīnüm çāh-ı pür-hün
4. Didüm yoluña cān olsun mı kurbān
 Kağıyub didi cānān olsun olsun
5. Hemīşe vaşf-ı dendānuñdur iden
 Bu naẓmum riştesin pür-dürr-i meknün
6. Sözüñ bir tāze dilberdür kim olmış
 Aña ebrū iki mışrā'-ı mevzün
7. Naẓar itdükçe mir'āta Mesīhī
 Görinür aña iki bedre altun

-
- 2a. öñüñce: AE, dökünce.
 4a. yoluña: ADE, yoluñda
 5b. pür: A, bir
 7a. itdükçe: ADE, kıldukça.

H3: -emden: - -

A, 64a
 B, 52a
 C, 68b
 D, 80b
 E, 49b

177

1. Tenüm inceldi mūya döndi ğamdan
Yaşum seyl-i fenāya vardı nemden
2. Kerem kıl diyene biñ cevır idersin
Kuluñı dağı unutma keremden
3. Seg-i kūyuñ sıfāli baña yegdür
Şarāb-ı Kevşer ile cām-ı Cemden
4. Cemālūñ muşhafın nice yazam kim
Ruḡuñ mecrūḡ olur nevk-i kalemnden
5. Mesīḡī gökden inseñ saña yer yok
Yüri-gil var 'Arabdan yā 'Acemden

-
- 1a. tenüm: ABD, bilüm.
 1b. yaşum: BCE, gözüm/ vardı: B, virdi.
 2a. biñ: AD, sen
 5b. yüri-gil var: AB, yüri var gel; DE, yüri-gil yā.

M1: -er dehen: - . -

A, -

B, 52b (6)

BDE: X-2-3-4-5-6-7.

. C, 70a

D, 80b (6)

E, 53a (6)

178

1. Ger tende zaḥm-ı tīrūñ aḡa ser-be-ser dehen
Saña du'ālar eyleye ey dōst her dehen
2. Maḥbūblarda olmasa dürc-i dürer dehen
Göstermez idi söze gelicek güher dehen
3. Perkār gibi kūyuñı çigzinmez idi dil
Noḡta miḡāli olmasa sende eger dehen
4. Ālūde eyleyüb mey-i telḡ ile la'lüñi
Luḡf it acıtma cānumuzı ey şeker-dehen
5. Bir būse istesek bize yoḡdan gelür lebūñ
Beñzer aña bu şīveyi ta'līm ider dehen
6. Sen gül-ruḡa aḡız ḡaberin dimege şehā
Açmış şabā yeline seḡer ḡoncalar dehen
7. Her beyti gül budāḡına beñzer Mesīḡinüñ
Kim uḡlarında ḡoncadan ola birer dehen

3a. çigzinmez idi: D, ~~XX~~ çigzinmeyeydi.

R1: -ān: -

A, 62b (5)

B, 52a

C, 67b

D, 81a (5)

E, 49b

179

1. Ża'f-ı cismünden kaçan kim eyleyem bir dem fiġān
Nāy olub āheng ider yanumca her bir üstü^Vān
2. Firķatünde serġüzeştüm bilmek istersen şehā
Tİġüne şor kim zebān-ı ħāl ile itsün beyān
3. Ĥūblar işigine beñzetdüġi-ġün kendüyi
Bu günāhı bildürüb yol kesdi ġarĥa kehkeşān
4. Göklere ġık var sitāremle cidāl eyle diyü
Dūd-ı āhum yeryerin ġarĥa ġomışdur nerdübān
5. Şol ġadar ġan ağladum kim olmayaydı ser-nigün
Eşķum ile toptolu olurdi tās-ı āsümān
6. Beñzer öpdün ġoġdun ol yarı Mesīĥi nite kim
Utanur saña görünmege dehānı-yle miyān

1a. eyleyem: ABDE, eylesem.

2a. şehā : AE, eger.

2b. itsün: ADE, kılsun.

3b. A, Bu günāhı ġün şehā yol şordı ġarĥa kehkeşān.
günāhı: D, günāhın.

4b. ġomışdur: ABDE, dikübdür.

5a. kim: ABDE, dün k'.

6a. nite kim: ABD, kim yine.

R1: -ān : -

- A, 62b (5)
 B, 55a
 C, 68b
 D, 81a (5)
 E, 50a

180

1. Seyr-i sebze eyledügünce sen ey çaşı kemān
 Ğamzeñ oqına külāhın lāleler eyler nişān
2. Sen semen-ten lāle-ruḫsār ile şoḫbet itmege
 Ğonca vu gül kıldı yāķūt u zerini der-miyān
3. Baña la'lün-çün kıllur düşünām kūyuñda raķīb
 Sā'ile ḫāmın virür ekşer yemişün bāĝbān
4. Ḥāk olursa şevķ-i ruḫsāruñla cism-i sūḫtem
 Ḷabrüm içre şem'-i kāfūr ola her bir üstüḫ^vān
5. Ne revādur k' āsümān-ı devlete iller çıķa
 Ben kılam āhumı döne döne çarḫa nerdübān
6. Her seḫer/ḫavādiş yavrusın uçurmaĝa /yire
 Mürĝ-i māh u mihr yapmışdur felekde āşiyān
7. Ey Mesīḫī varımazam ḳabre ben yārānsuz
 Yol ḳatı ḳorḳuluĝ ancak kim gider bī-kārbān

-
- 1a. ey: AD, eyā / eyledügünce: ABD, eyledükçe.
 4b. içre: ADE, üzre/ kāfūr ola her bir: AD, kāfūrī ola her
 6a. yavrusın: CE, mürĝini.
 7a. varımazam: AD, varımazın.
 7b. gider: AD, varur

R1: -ān : -

A, 63a (9)

B, 50b

C, 68a

D, 81b (9)

E, 49a

181

1. Bāğ-ı bāzār içre tabla gezdürürken bir civān
Serve beñzetdüm ki ola başı üzre āşiyān
2. Ben zenaḥdānuñ çehinden nicesi bulam necāt
Kim bu çāhuñ 'umķına her giz irişmez rīsmān
~~XX~~
3. Dāne-i eşkümden artuķ görmedi dirhem yüzün
Dūd-ı āhum kim olubdur kāse-bāz-ı āsümān
4. Ben kılıcuñdan şehā döndürmezem yüzüm velī
Korķum oldur kim yüzün döndüre anuñ üstüñ^Vān
5. Kātı gönüllü şanemlerle çalışur eşk-i çeşm
Kanda ise taşlar ile döginür āb-ı revān
6. Rāh-ı āteş-tābuñ üzre eşkümi gören şanur
Kārbān-ı encüm ile tıoldı rāh-ı kehkeşān
7. Ne revādur āsümān-ı devlete iller çıķa
Ben kılām āhumı döne döne çarķa nerdübān
8. Her seher yire havādiş mürġini uçurmaġa
Mürġ-i māh u mihr yapmışdur felekde āşiyān
9. Ey Mesīhī bildi maķşūduñdurur būs u kenār
Anuñ içün gizlenür senden dehāni-yle miyān

1a. gezdürürken: A, götürürken.

2b. rīsmān: A, nerdübān

3a. artuķ görmedi dirhem yüzün: A, artuķ nesne gelmez
şürete; B, ayruķ görmedüm dirhem yüzün; DE,
artuķ görmedüm dirhem yüzün.

8b. mihr: A, mihre.

H3: -īn : -

A, 63a

B, 54a

C, 72b

D, 81b

E, 53a

182

1. Ruḥına irdügince zülf-i pür-çīn
Şapuram kim birikür Rūm ile Çīn
2. Raḳībi görüb āh itdük қаpunda
Ca'alnāhā rücūmen li-ş-şeyāṭīn
3. Toḳunmayınca tīḡ-i ābdāruñ
Bu gönlüm āteşi bulmadı teskīn
4. Sen idüñ şāhı gönlüm bende sinek
Bi-ḥamdi 'llāh hele şayd itdi şāhın (şāhīn)
5. Mey-i telḡ al lebüne ben ölicecek
Disünler acıdı Ferhāda Şīrīn
6. Meger müjgānuña öyküñdi ḥancer
K' anı bu cürm için ḥabs eyledi ḳın
7. Hilāli çün қаşuña beñzedimez
Felek böyle nice bir büzer ayın
8. Seg-i kūyuñla uludı raḳībūñ
K' olur āna naḡar ḳılduḡça ḥōd-bīn
9. Du'ā itdükçe mevtine Mesīḡī
Çaḡırur sīnesinden cānı "āmīn"

1a. irdügince: AD, geldügince. / ruḥına: ABD, ruḥuña.

7b. büzer: CD, yürür.

9b. sīnesinden: D, sīnesinde.

R1: -ākden: - . -	A, 63b
B: 1-3-6-5-4-7.	B, 55b (6)
C: 1-2-4-5-3-6-7.	C, 69a
D: 1-2-4-5-3-7.	D, 82a (6)
E: 1-2-4-3-5-7.	E, 50b (6)

183

1. Öldüm üş ta'n-ı 'adū ile ğam-ı eflākden
Hey kıyāmet sen beni gel bārī götür ħākden
2. Aĝlamaĝa ħorĝarın kim bir nigāruñ adına
Anca āvāze çıķar bu sīne-i şad-çākden
3. Yoluña 'uryān u dervīş olmadan 'ār itmezem
Ķorĝarın rāzuñ görine sīne-i şad-çākden
4. Lebleründen mār-ı zülfüñ başını döndürmedi
Gerçi kim 'aķreb çevürür yüzini tiryākden
5. Nice gelsün şūrete 'aķlum ki ħaţtuñ ireli
Jeng-i ħayret gitmedi āyīne-i idrākden
6. Ħüsnüñ mektübını sürsem yüzüme gözüme
Maĥv olurdı ħaţtı işbu āīde-i nemnākden
7. Besdürür şi'r-i Mesīĥī diyü tīg-i āfitāb
'Aķd-i Pervīni ħazar her şubĥdem eflākden

1b: sen ben gel: ABDE, gel beni sen.

2a. ħorĝarın: ABD, ħorĝaram.

2b. anca āvāze çıķar: AB, dürlü āvāze gelür.

3a. 'uryān u dervīş: B, dervīş-i 'uryān.

3b. rāzuñ görine: D, rāzum görinür. / ħorĝarın: ADE,
ħorĝaram.

4a. lebleründen mār-ı zülfüñ: ACD, mār-ı zülfüñ leblerinder
döndürmedi: AC, ħaldurmadı.

4b. kim 'aķreb çevürür yüzini: AC, derler çevüre 'aķreb
yüzin.

5a. ireli: D, özleyü.

5b. jeng-i ħayret: A, reng-i ħayret; BD, jeng-i ħasret.

R1: -ābdan : - . -

A, 63b

B, 49b

C, 67a

D, 82b

E, 48b

184

1. Āh idem ger şevķ ile ol ğehre-i mehtābdan
Çarğda fi 'l-ĥāl eriyē mihr ile meh tābdan
2. Hāy-u-hūy-ı ĥalkdan cānā uyanmaz itlerūñ
Ben sinūb geğdūkçe her biri belinler ĥ^vābdan
3. Zā'il itmez ħatı gönölünden cefāñı eşk-i ğeşm
Kim bozılmaz naķş-ı mermer şayķal-ı seylābdan
4. Müstedām ol tiĝ urursın baĥş-i la'lūñ ħılana
Cān ğekişen ĥalkı maĥrūm eylemezsin ābdan
5. Āsümāndan āsitānuñı Mesīĥi yeg görür
Gör bu ħutsuz nice ħuymiş ħapuyı her bābdan

1a. ol ğehre: A, gül ğehre.

2b. geğdūkçe: B, ğitdūkçe.

3a. gönölünden cefāñı: A, gönülden cefāyı.

3b. şayķal-ı: B, şayķal u.

4a. baĥş-i la'lūñ ħılana: A, baĥş-i la'lūñ idene;
B, ĥaste-i la'lūñlere.

4b. A, Cān ğekişenleri maĥrūm eylemez misin ābdan;
D, Cān ğekişenleri maĥrūm eylemezsin ābdan

R1: -ārdan: - . -

A, 64a (5)

B, 50a (5)

. C, 67b

D, 82b (5)

E, 48b

185

1. Bu müşebbek sīne şaqlar naqşuñı aġyārdan
Kim Ebū Cehli örümcek aġı şaqlar ġārdan
2. Veh ki irüb 'ālem itdürmez bize her şeb raqīb
Gerçi 'ālem giceler ġālī olur aġyārdan
3. Bülbüle kim dir ki ceyb-i ġoncadan vire ġaber
Yaķası açılmadıķ söz söyleye ġülzārdan
4. Yoķ ġesābına şayılsa şayılsun cānumuz
Tek bizüm dirlügümüz olsun dehān-ı yārdan
5. Bu ten-i ġākīde gel gör penbelerle dāġımı
Görmedünse aķ ġül açılduġını dīvārdan
6. Ey Mesīhī daġl iden taş beterdür şi'rüne
Nażmuña ġün āferīn oķur şadā kühsārdan

3a. vire: AD, virüb.

3b. söz söyleye ġülzārdan: A, sözler çıkar efvāhdan;
B, söz söylese ġülzārdan.

6b. nażmuña: BCE, şi'rüne.

H3: -üzden: - -

A, 64a

B, 50a

C, 68a

D, 83a

E, 49a

186

1. Niķābuñ ref' kıl ey dōst yüzden
Gözüm yaşını sil yaşınma gözden
2. Söz eydür şūfī düşer mübtediler
'Aceb olmaya düşmek kişi yüzden
3. İşigünde şehā tozlar kopar kim
Şabā yeli görünmez anda tozdan
4. Hemīşe rüy-ı yarı vaşf iderven
Benüm sözüm düşer ekser o yüzden
5. Mesīhī dem-be-dem feryād idübdür
Çağırur kara kaşdan kara gözden

1a. kıl: D, idüb.

1b. gözüm: B, gözün; / yaşınma: A, üşenme.

2a. eydür: AB, okur.

3a. kopar kim: AD, koparsam.

4a. iderven: A, iderken.

- R1: -āk eyleyen: - / - . -
- A, 64b
B, 54b
C, 69b
D, 83a
E, 50b

187

1. Sehm-i ğamzeñdür beni her dem sehimnāk eyleyen
Tīġidür ħalkı ħarāmīden vehimnāk [!] eyleyen
2. Bār-ı ħahr u ħayret ile ħaddümi ħılmış kemān
Ġamzeñi cān almaġa oġ gibi ħālāk eyleyen
3. Telġ-i düŝnāmuñdurur zaħmum 'ilācı ey şanem
Acılıġıdır belī dārūyı tiryāk eyleyen
4. Pāymāl iden beni hecrüñdür ey cān pāresi
şübhesüz āħir ölümdür kişiyi ħāk eyleyen
5. Ey Mesīġī ħarġ-ı ħārümden olur manzūr-ı ħaġ
Ġill-ü-ġiŝdan gün gibi āyīnesin pāk eyleyen

1b. tīġidür: ABE, tīġdür.

2a. ħahr u: ABDE, ħahr-ı.

2b. ğamzeñi: D, ğamzesin.

~~ħarġ-ı ħārümden~~

5a. ħārümden: BCD, ħāremden.

- R1: -etin: . - A, 64b
 B, 51b
 D: 1-2-4-5-3-6. C, 70b
 D, 83b
 E, 51a

188

1. Eşk-i çeşmüm maḥv olur gördükçe yāruñ şūretin
 Tağıdur ḥürşīd çün kim encümün cem'iyetin
2. Hīç ulu kiçi dimez hep ḥalkı bir dutar şarāb
 Gel baña şor kim ben anuñ bilürem keyfīyetin
3. Sen kadar taşvīr yazmağa uraydı Mānī lāf
 Tapduğum Tañrı ḥaķı andaķ bozardum şūretin
4. Ey gelüb ḥālüm şoran baña ṭabībi añma kim
 Ben anuñ bir iki giz içüb ṭururın şerbetin
5. Ḥüsn bāzārında bir dellāl var ise beni
 Ḥidmet-i dildāra iletsün ideyin ḥidmetin
6. Cānuñı almağa geldi-yse Mesīḥī hecr-i yār
 Sen de iḥzār ide-gör bilmez degülsin 'ādetin

-
- 1a. şūretin: A, kāmetin.
 1b. çün kim: B, zīrā
 3a. yazmağa: ADE, urmağa.
 5a. ḥüsn: AD, 'ışk.
 5b. ḥidmet: AB, meclis.
 6a. hecr: B, tīg.
 6b. iḥzār ide-gör: B, teslīm eyle-gil.

R2: -anuñ için: - / . . -

A, 65a
B, 54b
C, 70b
D, 84a
E, 51a

191

1. El açar şāh-ı şecer şive-i seyrānuñ için
Medh okur fāhiteler serv-i hīrāmānuñ için
2. Çeşme-i çeşmüm iki lüle gibi olmışdur
Dün ü gün la'l aqıdur lü'lü'-i dendānuñ için
3. Cān çü hulkūmuna ire başa bir tīg içür
Dem-i āhırde şusuz koma bizi cānuñ için
4. Zülfüñ örter yüzüñi gayret-i İslām kanı
Dīni setr eylesün di ana imānuñ için
5. Çāh-ı kabre koyayın dir bu Mesihīyi felek
Neyiki böyle kuyı kazduğıdur anuñ için

2a. çeşme-i: AD, cismüme

3a. ire: A, gelür; BE, irişe

3b. cānuñ: ABD, başuñ

5a. kabre koyayın: B, kabre mi koyam; kabre koyuyın

H1: -ağdan: - -

A, 65b

B, 53a

C, 71b

D, 84b

E, 51b

192

1. Senüñle da'vî-yi hüsñ eyler iken mihr ırakdan
Meh-i nev gördi ol küstâhlığı geldi alçağdan
2. Ğamuñdan berg-i pejmürde gibi olmışduğ ey gül-ruğ
Şabâ yili şafâ geldi götürdi bizi toprağdan
3. Şırâtuñ köprüsine hağ diye turursın ey zâhid
Göresin nice yanarsın eger geçmezsen ol hağdan
4. Didüm gözüm yaşın ırmağ idüb ırma işigünden
Gülüb ol serv-kâmet didi ben bîzâram ırmağdan
5. Felek tennürı çün tuzlar Mesîhî bağruñı âhir
Vefâ h^Vânını umma kâse-i çarğ-ı mu'allakdan

1a. da'vî: A, devr.

3a. diye: ABD, diyüb.

4a. idüb ırma işigünden: B, ideyim mi işigünde.

5a. tuzlar: B, toğrar.

5b. h^Vânını: AE, hününü.

M1: -em hikāyetin: - . / - . - A, 65b
B, 51a
C, 71b
D, 84b
E: 1-2-3-X-5 E, 52a (4)

193

1. Oqutmaduñ çü şādī vü hurrem hikāyetin
Dinle ki saña şerh ideyin gam hikāyetin
2. Olmaya nişfi deñlü benüm ser-güzeştümün
Bir yire yazsalar kamu 'ālem hikāyetin
3. Kūyuñda baq raqīb ile baña ki bilesin
Cennet içinde dīv ile Ādem hikāyetin
4. Qo şu kitāb cām ile gönlüni egle kim
Saña beyān eylesün ol Cem hikāyetin
5. Āndı Mesīhī işigün ile gözi yaşın
Kıldı tamām Ka'be vü Zemzem hikāyetin

2b. kamu: D, iki.

4a. qo şu: C, qarşu / gönlüni: D, gönlümi.

5a. işigün ile: AD, işigün ü.

Muc. -āndan: - -

- A, 66a (5)
 B, 51a (5)
 C, 72a (5)
 D, 85a (5)
 E, 52b

195

1. Oķuñ dilerdi ki irüb dile geķe cāndan
 Düşüb ayağına peykān didi ki geķ andan
2. Mezārum içini kılsun ķo ķem'-veķ rüşen
 Beni ķü ķatlı idesin silme ķanı peykāndan
3. Ćü gördi 'āşıķuñ āh oķını firişteler
 İdindi ķarķ siper ķavf-i zaķm-ı peykāndan
4. Firāķuñ āteķi biryān kıldı bir yanımı
 Ćayālüne didi kim ķoma sen de bir yandan
5. Deñizde yürüdüđin Ćıżr bildüm andan kim
 Irılmadı ķaķ-ı sebzün bu ķeķm-i giryāndan
6. Mesīķī pīr-i dili ķarķ ider gözün yaşı üķ
 Egerķi irmedi Nūķa ziyān ķūfāndan

2b. ķü: BC, ķün.

5a. Ćıżr: ABCE, Ćıżrı.

R2: -erin: . -

A, 66a,

B, 51b

C, 72a

D, 85b

E, 52b

196

1. Sofra-ı hecrde dā'im ğam ile ğuşşa yerin
 Țoymaz oldum bularuñ yimelü olduğça yerin
2. Tīrūñuñ hātıruma irdügin ey ıaşı kemān
 Unudur Şanma ki ölince gönülden geğürin
3. Kıble didümse ben ol ıaşları mihrāba eger
 Beni ıorıutmañuz igende/yüzine dirin /ki
4. Ğayrıdan kılsa güzer tīrūñ ider beni helāk
 Zehī oı kim birisinden geğüb öldüre birin
5. Ger Mesīhī öliceık cānı ııka eflāke
 'İsī ıarşı gelüben gökde aña vire yerin

1b. ıoymaz oldum bularuñ: A, ıoymazam hıı bulara;
 D, ıoymaz oldum bulara.

2a. hātıruma: ABD, hātıra / irdügin: AD, irdüginini.

2b. ölince gönülden: DE, ölince ki gönülden.

3a. didümse: D, didüm ise / ıaşları: AD, ıaşı.

5b. gelüben: AD, ııkuban.

H2: -ālu : - -	A, 66a (5)
	B, 56b (5)
	C, -
	D, 85b (5)
ABD: 1-2-3-4-X-6-7	E, 53b (7)

197

1. Bir bülbülünem ey gül-i händān belālu
Başdan ayağa nīze-i hār ile yaralu
2. Cevr itme didüğüme şafā sürdügi yāruñ
Beñzer baña cevır eylemeden oldu şafālu
3. 'Aşıkıları düşünām ile öldürdi güzeller
Bulınmadı bize dağı bir ağızı du'ālu
4. Viren ruḫuña zīb-ü-behā hāl-ü-ḫaḫuñdur
K' anlardur iden ḫüsn metā'ını bahālu
5. Meydān-ı ruḫ-ı yārda cān oynar iken dil
ḫaḫı irişüb didi bunuñ bitdi şaḫalu (şaḫalı)
6. Ulaşduğı-çün eşk-i Mesīḫī ile ḫaddün
Olmışdurur encümle meh oğullu atalu
7. Kim ḫurmet ider saña Mesīḫī ki gedā-veş
Ten ḫırḫasını dāğlaruñ itdi bahālu

1b. hār: B, hecr.

2b. eylemeden: A, eylemege.

R2: -etdür bu: - / - -	A, 66b
	B, 56a
	C, 73a
BC: 1-2-3-4-6-5-7.	D, 86a
E : 1-2-4-6-3-5-7.	E, 53b

198

1. Rüy-ı dildāra nezar eyle ki devletdür bu
Kime yüz tutar ise ulu sa'âdetdür bu
2. Cān bağışlar söze geldükçe marīz-i 'ışka
Şoralum gel tudağından ki ne hikmetdür bu
3. Dökilür kıddini gördükçe nücüm-ı eşküm
Serv-şadler çok evet katı kıyāmetdür bu
4. Şafha-ı hüsnüne haş geldüğine incinme
Yine ey dōst güzelligüne hüccetdür bu
5. Olma her hāra muşāhib ruḥ-ı rengīn ile kim
Reng-ü-büy ile bezenmiş gül-i cennetdür bu
6. Micmer-i sīnede kim yandı sipend-i dil-ü-cān
Bir perī da'vetine 'ıtr-ı muḥabbetdür bu
7. Zaḥm urmağa Mesīḥiye gelürken tīrūn
Cānı qarşu çıkuban didi ne zaḥmetdür bu

1b. kime: A, kim.

2a. marīz-i 'ışka: A, lebün ḥaste-dile.

2b. A, Ey ṭabīb-i dil-ü-cān söyle ne hikmetdür bu

3b. evet: AĞ, olur.

4b. yine: AD, senün.

6a. B, Dil ü sīneden n' ola 'ışk āteşine yaḥdumsa.

7a. tīrūn: B, ḡamzeñ.

7b. cānı: AE, cān / çıkuban: B, virüben / zaḥmetdür:
C, raḥmetdür.

H3: -ū : -	A, 66b (5)
	B, 56b (7)
AD: 1-X-3-X-5-6-7.	C, 72b (7)
B : 1-3-2-4-5-6-7.	D, 86a (5)
E : 1-2-3-4-6-5-7.	E, 53b (5)

199

1. Gözüm yaşın döker ol zülf-i dil-cū
Aqidur ebr-i nīsān şanki lü'lü'
2. Nigār üstine biz kondurmazaz kıl
Miyānına nicesi diyelüm mū
3. Gözümde ağlamağdan kalmadı yaş
Öliceğ ağzuma kim tamzurur şu
4. Ruḫūñ üstinde zülfün tursa tañ mı
Meseldür bu ki batmaz şuya cādū
5. Gözüm yaşın sever ol çeşm-i bīmār
Zebūn olsa şuya mā'ildür āhū
6. Kapudan taşra başmaz yār ayāğın
Müjem olduğı-çün ol yolda cārū
7. Mesīhī teşne-dilden tutma tīgün
Degül çoğ ol ğarībe bir içim şu

6b. müjem: D, yüzüm / yolda: B, yerde.

H3: -ū : -

A, 67a

B, -

C, -

E: 1-2-3-4-X-X-7.

D, 86b

E, 54a (5)

200

1. Saña oÿkündügi-çün serv-i dil-cū
Gülistānda kıılıç çekdi aña şu
2. Dükān açdı gönül bāzār-ı ğamda
Ki sīnem dāğıdur keff-i terāzū
3. Lebün emdükçe kıalmaz dilde hafvüm
Kıomaz mey kışinün gönlinde kıorğu
4. N' ola kār itse cāna vaşf-ı kıaddün
Gelür okdan kıatı söz olsa toĝru
5. Ruḫun üstinde zülfün kıursa kıaın mı
Meşeldür bu kı batmaz şuya cādū
6. Nigār üstine biz kıondurmazaz kııl
Miyānına nicesi diyelüm mū
7. Mesīḫī girü gönlin almak ister
Görüb bī-raḫm idüğün ey cefā-ḫū

4a. cāna: A, cānā.

H2: -ev: -

A, 67a

B, 56a

C, 73b

D, 86b

E, 54a

201

1. Fāş olmağ için zülfün ucından dil-i şeb-rev
Şem'-i ~~EMYY~~/ey mäh şalar her gice pertev /ruḩun
2. Eşkülme ḩarāb olsa n' ola ḩāne-i çeşmüm
Vīrān olur ön şon şu yolında yapılan ev
3. ḩanlu yaşum içinde ḩaşun 'aksini şandum
Ey mäh görindükde şafaḩ içre meh-i nev
4. Ferhād nice ölmeye cānı acısından
Kim ḩatlu derilür leb-i Şīrīn ile ḩusrev
5. Gönlünle gözün ister iseñ kim ola rüşen
Var sen de Mesīḩī gibi bir mäh-liḩā sev

-
- 1b. ey mäh şalar: A, şalar ey mäh / her gice: B, her yan
  - 2a. n' ola: A, ne ḩañ; B, ne var.
  - 3a. yaşum içinde ḩaşun: BE, yaşumun içre lebün.
  - 3b. mäh görindükde: B, māg görine gökde; D, meh görin-
dükde.
  - 5a. gönlünle: A, gönlüne.

201a

1. Bırakmasa mihr-i ruḥuñ eṭrāfına pertev
Zülfünde neler kesb ider idi dil-i şev-rev
  2. Gözüm yumılur düşicegiz gönlüme zülfün
Şol resm ile kim gice iricek kapanur ev
  3. Kanlu yaşum içinde kaşuñ 'aksi şanuram
Ey mäh görindükçe şafağ içre meh-i nev
  4. Ferhād nice ölmeye cānı acısından
Kim tatlu derilür leb-i Şirīn ile Husrev
  5. Ne ḥāşıl umar mezra'-ı 'uqbāda Mesīḥī
Ekmedi 'amel toḥmını çün kim kadar-ı cev
-

PERSIAN

R1: -āh : -

A, 67a

B, -

C, 90a

D, 87a

E, -

202

1. Her ki ū der sāye-i luṭf-ı tu mī-cūyed penāh
'Aqıbet rüzī birūn āyed be-maḥşer bī-günāh
  2. Kible-i erbāb-ı biniş nıst cüz ebrū-yı tu
Kāfir-est ān k-ū cüz ebrū-yı tu dāred kible-gāh
  3. Ān ki ū der zulmet-ābād-ı cihān reh güm küned
Kes ne-mī-gerded be-cüz luṭf-ı tu ū-rā Hızr-ı rāh
  4. V-ān ki-rā dādend reh süy-ı ḥarīm-i 'izzet-et
şāyed er gereded gedā-yı āsitān-eş pādişāh
  5. Çün şefī'-ı mā tu ḥ^vāhī şüd be-maḥşer yā Resūl
Ez çi endişem men-i bī-çāre ez bār-ı günāh
  6. Sāqī-yı faẓl-ı ilāhī yā Resūlü 'llāh tu'ī
Bā naşīb-em kün zi cām-ı cur'a-ı feyż-i ilāh
  7. Men ki bāşem āverem ber āsitān-eş rüy-ı zerd
Ey Mesīḥī 'özr-i cürm ez ḥāk-ı kūy-ı ū be-ḥ^vāh
-

Müc. 1: -āh : -

A, 67b

B, 57b (4)

B: 1-2-3-X-5.

C, 75a

D, 87a

E, -

203

1. Çü gördi şüretüni münkir-i liķā-yı ilāh
Didi ki eşhedü en lā ilāhe illa 'llāh
2. Günāh-ı cevr ile bitileri qaralığına
Yeter delīl güzeller yüzinde haṭṭ-ı siyāh
3. Kapuñı eylediler rūy-ı zerd ile tezhīb
İşigün olalı 'uşşāka kıble-gāh-ı cibāh
4. Başında gönülüm esir ayagında cān pā-māl
Meger ki başdan ayaga o yār [uyar] oldu günāh
5. Şehid iderse Mesihīyi hecr-i tīg-i müjeñ
Kılıç gibi görine kabri üzre cümle giyāh

5a. tīg: AE, tīr.

M1: -āh : -

- A, 67b
 B, 57a
 C, 74b
 D, 87b
 E, 55a

204

1. Ol ğonca kim başına giyer kırmızı külāh
Görürse anı eyleye gülşende her gül āh
2. Nice karar eyleye cānumda 'aql u 'ışk
Bir memleketde şığışa mı iki pādīřāh
3. Kendülerini kılmaları hatıñna řebīh
Olmaz idi ğünāh gibi şekl-i her giyāh
4. Zülfün beni esīr-i zenaħdān idem dimiş
Kazmak revā mıdur bireğüye bu resme çāh
5. Zülf-i nigār maşser-i dildür Mesīhiyā
Cān-ı ğünāhkāra hatı nāme-i siyāh

-
- 1a. kim başına giyer: A, ki giyer başına.
 2a. cānumda 'aql u 'ışk: A, 'aqlumda cān u dil.

H3: -āh : -

A, 68a

B, -

C, -

D, 87b

E, 55a

205

1. İdübdür yine bülbüller meger āh
Ki güller açılı-düşdi seher-gāh
- 2.. Kağarsın saña perī didügümce
Koy a ādem degülmişsin sen ey māh
3. Beni emr idüb öldür dir ğamina
Şora vardukda dir el-hükümü lillāh
4. Vişālün gencine māni'dür āhum
Tılsımī şekl olur yazuda çün āh
5. Ye hōd vaşlüne yol bula Mesīhī
Ye kala firqatünde şöyle gümrāh

5b. firqatünde: E, firqatünle.

R1: -ādına : - . -

A, 68a

B, -

C, -

D, 88a

E, 54b

206

1. Gūş idüb cānā dil-i maẓlūmumuñ feryādına
Merḥamet kı l anı virme ğamzeñüñ cellādına
2. 'Ārızuñ naķşın ne ter zeyn eylemiş naķķāş kim
Āb-destin rüşen itmiş āferīn üstādına
3. 'Āşıkın añmaz u unutmaz raķībın bir nefes
Yadı yad itmez çü gelmez āşınāsı yādına
4. Bī-tefekkür rāst-ı mevzūn gösterür fa' 'āl-i Ḥaķ
Ķaşd-ı vaşf itsem nigāruñ ķāmet-i şimşādına
5. La'l-i nābuñ vaşfın itdükçe Mesīḥī Ḥusrevā
Sözleri şīrīn gelür işbu gönül Ferhādına

2a. ter zeyn: ABC, tezyīn.

3b. itmez: AE, eyler.

5b. işbu: A, cānā

R1: -īr ide: - . -

A, 68a

B, 62b

C, 75b

D, 88a

E: 1-2-3-X-5.

E, 55b (4)

207

1. Oğuyub esmā üfürdüm kim seni teşhīr ide
Ne bilürdüm böyle gün günden baña te'sīr ide
2. İşigün añub fiğān itdükçe ey meh tañ degül
Dūd-ı āhum ger bulutlar gibi gökde yir ide
3. Zülfün ile haṭṭun içinde cemālün muşhafı
İçerüden içerüdür anı kim tefsīr ide
4. Āh okı deñlü nişāna irmeye zāhid eger
Ebrū-yı mihrābı yay idüb menārı tīr ide
5. Dirdi yüzünde ne gördüğün Mesīhī ey şanem
Līk kōrkar kim mu'ānidler üşüb tekfīr ide

1a. üfürdüm: AD, çekerdüm.

1b. gün günden: B, günden gün.

2a. añub: AC, ögüb / itdükçe: BC, itdügüm.

3a. muşhafı: AB, muşhafın.

4b. idüb: A, ide.

5a. ey şanem: B, dōstum.

5b. līk kōrkar kim: B, kōrkaram līkin.

M1: -āğ ile : - . -

A, 68a

B, 58b (6)

B: 1-2-X-4-5-6-7.

C, 77a

D, 88b

E, 57a

208

1. Ferhāduñ eşki iriše ger taşa taşğ ile
Seylāb gibi taşğ ile taş taşğ taşğlla
2. Şultān-ı gül de karşı şemāl ile şalınur
'Osmān oğlı nite ki yürür şolağ ile
3. Didüm yaşuma alkış idüb taş dökilme hīç
Çeşmümde yaş kalmadı taşğlla taşğlla
4. Pā-beste mürğ-i dil ser-i küyuñda n' eylesün
Bülbül ne deñlü hażż ide bustānda bağ ile
5. Etfāl-i encüm içre gören gice māhı dir
Taş bunda oynaşur koma oğlan uşğ ile
6. Kandı beñüne aķ yüzüñ üstinde bāz-ı dil
Şayd itdi anı līk kara zülfüñ ağ ile
7. Bülbül başına ol gice gün toğar ey Mesīh
Kim tıfl-ı goncalar tolu içe çanağ ile

1a. iriše ger: ABE, ger iriše.

4b. bustānda: B, bustān u.

5b. bunda: AB, oynın.

7a. ol gice gün toğar: B, gün toğar ol gice.

- H2: -āya : - - A, 68b
 B, 60b
 C, 78b
 B: 1-2-3-4-5-X-7. D, 88b
 E, 58a

209

1. Öğrendi gönül derdün ile cevr ü cefāya
 Yokdur hevesi zerre kadar mihr ü vefāya
2. Bilüne şarılıb kemerün 'ālem iderken
 Hancer daği ne yüz ile şokıldı araya
3. Zülfün gibi ey kâş günüm gice olaydı
 Tek baksa gözüm sencileyin mäh-liqāya
4. Āhum dütünini ki felek eyledi mesned
 Bir pirdürür şanki ider tekye 'aşāya
5. Yağmur gibi yağdurmağa gam oqını baña
 Teşbih ider kavs-i kuzah kendüyi yaya
6. İrişimedi menzil-i hüsnine yüzünün
 Gülberk nice nice süvār oldu şabāya
7. 'İrfān namāzını selef gerçi ki kılmış
 Çok şükr Mesihī de hele irdi du'āya

-
- 1a. derdün ile cevr ü cefāya: B, hecrün ile zevk ü
 şafāya; CD, cevrün ile zevk ü şafāyā.
 5a. baña: B, başa.
 6b. süvār oldu: ABDE, binüb bād-1.

M2: -ih : -

A, 69a

B, 59a

C, 77b

D, 89a

E, 57a

210

1. Ben serve k̄āmetũni nice k̄ılam müşābih
'Ālem içinde her giz bir ola mı kih ü mih
2. Teşbîh olduğı-ğün tüffāh ğabğabuña
Bunca yemişler içre ayvaya didiler bih
3. Ey bāğbān aḥsent gülnār-ı la'lüne kim
Bāğ-ı cemāl içinde bitmez o deñlü fākih
4. Āyīne gizlemişdür dilde ruḥuñ ḥayālin
İnanmaz iseñ anı kendüne k̄il müvācih
5. Tağ zülfũni Mesîḥũñ boynına k' āh itsün
Zirā ki oğ atılmaz olsa kemān bī-zih

1a. serve k̄āmetũni: ABC, servi k̄āmetũne.

3a. aḥsent: ADE, aḥsend.

3b. cemāl içinde: ABD, cemālũñ içre.

5a. Mesîḥũñ: ABDE, Mesîḥĩ;/ k' āh: BCE, kim āh; D, ki āh.

- R2: -āruñ ile : - / . . -
- A, 69a
 B, 61a
 C, 74a
 D, 89a
 E, 57b

211

1. Söyledi tūṭī-yi dil la'l-i şeker-bāruñ ile
 Sen de karşı göreyin āyine ruḥsāruñ ile
2. Ey güneş yüzlü gönül hastalanur kūyuñda
 Ki başı hoşdur anuñ sāye-i dīvāruñ ile
3. Şekerün başını on yerde yarardum bulsam
 Bahse düşdüğü için lezzet-i güftāruñ ile
4. Meclis-i hüsne daḥi oқımadın çıқа-gelür
 Bilmezez nic' idelüm ḥaṭṭ-i siyehkāruñ ile
5. Acıma āb-ı ḥayāt içmedüğüne ey dil
 Yürü tatlu dirili-gör leb-i dildāruñ ile
6. Naṭ'-ı nazm üzre gözün yeñdi Mesīḥī ḥaşmı
 Hele dāne dōki-vir noḫṭa-ı eṣ'āruñ ile

-
- 1a. la'l: C, ḥaṭṭ.
 1b. göreyin: AE, görüb.
 3a. D, Şeherün başın ara yerde ezerdüm bulsam.
 4a. çıқа-gelür: D, çıқа-varur.
 6a. üzre: ADE, içre.
 6b. dōki-vir: B, dōke-gör / noḫṭa: D, dāne.

H1: -ān ğonca: - - -	A, 69a
	B, 59a
	C, 78a
	D, 89b
	E, 57b

212

1. Seherden yine nūş itmiş şarāb-ı erġuvān ğonca
Giyüb başına la'līn efser olmuş ser-girān ğonca
2. Bolay ki derleyem diyü budur örtündügi kat kat
Ki kendüye şovuġ aldurub olmuş nā-tüvān ğonca
3. Temāşā kıll ki gül maġbūbını şayd eyleyem diyü
Filuri tutub aġzında ider geh geh 'iyān ğonca
4. Senün ħāk-i rehün küġline zarf olmaġ ümīdine
Açılmadın olur hey'etde mişl-i sürmedān ğonca
5. 'İzār u la'lüni koyub Mesīñi gülşene varsa
Görinür gözine gül āteş ü sehm-ü-sinān ğonca

-
- 1b. efser: ABDE, şapġa.
3a. eyleyem: A, eylesem.
4b. mişl: A, şol.
5a. koyub: AB, görüb.

H2: -er üzre : . - -

A, 69b

B, 63a

C, 78b

D, 89b

E, 58b

213

1. Bulam diyü vaşlũñ koşusını sefer üzre
Gülberk süvār oldı nesīm-i seher üzre
2. Yaşduqda gören rüyum ile eşkümi eydür
Bu nice gedādur ki yatur sīm-ü-zer üzre
3. Maqşūd senũñ la'lũñ ü gönľũñ idi cānā
Ferhād ki şīrīni yazardı hacar üzre
4. Deriyāda şu kim ğıızrı diler k' ide temāşā
Kılsun haç-ı sebzũne nażar eşk-i ter üzre
5. Şehd-i lebi üstinde ol üç ğāl Mesīhī
Şol noqţalara döndi ki qorlar şeker üzre

1a. koşusını: AE, koşusını.

2a. yaşduqda: A, yaşduqça.

3a. cānā: AD, ey cān.

3b. şīrīni yazardı: D, şīrīn yazar idi.

4a. k' ide: BDE, ide.

5a. şehd-i: B, şīrīn.

5b. qorlar: B, qonur.

H3: -İnesine : - / . - -

A, 69b

B, -

C: 1-2-X-4-5.

.C, 75a (4)

D, 90a

E, 58a

214

1. Çü vaşl olmadı yāruñ sīnesine
Ko gitsün yana yana sina sina
2. 'İyān olalı ruḥsāruñda ḥaṭṭuñ
Ġubār irdi gönül āyīnesine
3. Muḫaffer mārduz zūlf-i siyāhuñ
Ki mālīkdür ruḥuñ gencīnesine
4. Zücācı gön̄lümün̄ ol seng-ḳalbün̄
Ne luṭfına doyar ne kīnesine
5. Şaḫuñna beñzedügi-çün ṭolaşur
Mesīḫī zāhidün̄ peşmīnesine

2a. olalı: C, olmadı.

4a. seng-ḳalbün̄: ADE, ḳalb-i sengün̄.

H1: -ānına : - - -

A, 69b

B, 59b (4)

B: 1-2-X-4-5.

C, 79a

D, 90a

E, 58b

215

1. Hezārān āferīn bāğ-ı cemālūn bāğbānına
Ki hōşca reng-ü-bū virmiş yañağūn gülsitānına
2. Didügüm budurur çoqlar yaşasun ol ṭabīb-i cān
K' ölüm şerbetlerin virür saķīm ü nā-tüvānına
3. Yetīm-i dil 'aceb mi yaşdanursa işigin yāruñ
Nic' itsün kimsesi yoқdur ṭayanur āsitānına
4. Gōñül zülfünde ṭururken raķīb ol araya gelmez
Ne cānı var ṭolaşa zāğ bāzuñ āşiyānına
5. Seg-i kūyuñ Mesīhīnūñ etin yiyelden ey āfet
Hümā-yı mürğ göz dikmişdür anuñ üstüñ^Vānına

2a. didügüm: B, dilegüm.

4a. zülfünde: AB, zülfünle / gelmez: AB, girmez.

4b. bāzuñ: ABC, yāruñ.

R5: -ere: . -	A, 70a
AD: 1-2-3-4-5-7-6.	B, 66a
B: 1-7-6-3-5-4-X.	C, 79b
E: 1-2-3-4-5-X-7.	D, 90b
	E, 59b (6)

216

1. Meh çün öykündi o yüzi kamere
Urdılar gövdesine kara bere
2. Püšte-i enf gözünden aşığa
Bir aṭadur ki iki yanı dere
3. Hāl-i hindū ne siyehdür k' öginür
Küfr-i zülfün ile ol dīni kara
4. Gökde öykündi güneş ruḫlarıña
Kendü kendünün adın urdı yere
5. Beni aḡlatmadan ey dōst garaḡ
Dirhem-i eṣk ise gelsün naḡara
6. Kim ki dil virdi ise dünyāya
Dōndi ṣol 'avrete kim uya ere
7. Ṭayanur ṣadr-ı Mesīḫīye müjeñ
Yaṣdanur ṣan ki dilāver sipere

-
- 1b. gövdesine: A, gögdesine.
  - 2b. aṭadur: A, ilice; CE, adadur.
  - 3a. siyehdür: AB, siyāhdur.
  - 3b. ol dīni: A, ol yüzi.
  - 4b. urdı: DE, ura.
  - 6a. ise dünyāya: ADE, Mesīḫī feleke.
  - 7a. müjeñ: ABD, gözün.

In 7th position B has the following beyt:

İpe dizüb güheri itdi esir
Mesīḫī ireli ṣu naḡm-ı tere.

H2: -emünde: . - -

- A, 70a
 B, 64b
 C, 79b
 D, 90b
 E, 59a

217

1. Āh ide ide nīzeñ için derd-ü-ğamuñda
 Dūd-ı siyehüm perçem olubdur 'alemünde
2. Qanlı yaş ile vaşli metā'ın diledükçe
 Ol sīm-beden dir ki bakır var diremünde
3. Yaşum aqar iken ayağın öpmege vardum
 Didi nicesin şimdi eyitdüm qademünde
4. Luṭf-u-keremün tīr-i cefā ise muḥibbe
 Ey qaşı kemān qomadı eksük keremünde
5. Qılmazdı Mesīḥī heves-i Ka'be vü nūreyn
 Kūyuña varub görse yüzüni ḥaremünde

1a. nīzeñ: BE, tīrün.

1b. siyehüm: ABD, siyāhum.

3a. aqar iken: ABDE, aqarurken. / ayağın: ABD, ayağun.

4a. tīr-i: A, cevr.

4b. qomadı: BD, qomadun. / keremünde: AE, qademünde.

R1: -āğına : - . -

A, 70b

B, 63a

C, 75b

A: 1-3-2-4-5.

D, 91a

E, 56a

218

1. Kendözin has gibi şalmayan yaşı ırmagına
Rāstī yüz süremez ol serv-ğad ayagına
2. Ağ bulutdur şanma karşı mihr yüzün kaplayan
Club abdālūñ felek penbe urubdur dāğına
3. Beni giryān itmeden hālī degül bir dem rağīb
'Ākıbet eşkümdür anuñ şu koyan ocağına
4. Cām-ı meclis la'l-i meygūnuñla öpüşdügi-çün
Meskenet idüb şürāhī baş kor ayagına
5. Ey Mesīhī cengi ço bilürsin ağındur rağīb
Geç sen ol yüzi karadan uyma bi-'llāh ağına

2b. Kim bu abdāl-i felek penbe urınur dāğına.

5a. A, Ey Mesīhī cengi ço ağındur bilürsin rağīb;

B, Ey Mesīhī çün bilürsin katı ağındur rağīb.

M1: -āğına: - . -

A, 70b

B, -

C, -

D, 91a

E, 56a

219

1. Şevküm ziyāde olmağın anuñ tudağına
Bir ğonca bağladum yine gönülüm kabağına
2. Bezm ehline tolaşdı gice yār içün kadeh
Beñzer şürāhī nesne koyubdur kulağına
3. Sākī şu deñlü tırdı gice hizmetünde kim
İndi şürāhīnün kara şular ayacağına
4. Dildāra dil virüb yine bu naql-bend-i tab'
Bir tāze ğonca bağladı bir gül budacağına
5. Āh eyleme Mesīhī yanub nār-ı hasrete
Olmaz fitil çün ki muhabbet çerāğına

2a. içün: D, çün.

4a. dil virüb yine: A, virüb yine bu.

4b. bir gül: A, yine.

M1: -ağına: - . -

A, 70b

B, -

C, -

D, 91b

E, -

220

1. Mengūş-ı zūlf asılalı şolina şađına
Efgān-u-nāle girmez olubdur kulağına
2. Şūfī baş eg [bu] cām-ı meye bezm-i 'ışķda
Nice senūñ gibiyi getürdi ayadına
3. Būlbūl eger dehānuñı göreydi ğoncanuñ
Tolduru tolduru sögeyidi çanağına
4. Haţtuñ meger ki āyet-i raĥmetdürür k' anuñ
Surĥı-yle kodı şıfr dehānuñ duradına
5. Ma'nā-yı cān-feşān ile şı'ri Mesīhīnūñ
Meryemdürür ki 'İsīyi almış kucağına

2a. Sūfī baş eg [bu] bezm-i meye cām-ı 'ışķda.

3a. dehānuñı göreydi: A, göreydi dehānuñı.

M1: -âyına: - . -

A, 71a

B, 57b

C, 75b

D, 91b

E, 55b

221

1. Ger gönderürse tîrini 'uşşâk alayına
 ̇urbân olayın ol şanemün̄ kaşı yayına
2. Müşkil gelür baña hele seyr-i ̇arîk-i 'ışk
 Āsāndurur diyen anı söyler ̇olayına
3. Rûz-ı ezelde hişşe-i dil pây-ı yâr imiş
 Başında devleti gör e ne düşdi pâyına
4. Çarḡ ayına ne şûret ile ğurre ola kim
 Bakmaz kimesne gice ile igen ayına
5. ̇ılmaz Mesîhî işbu cihân bayına naḡar
 Virdi ̇alāk faḡrı ̇abûl itdi payına

1a. tîrini: B, tîġini.

5b. faḡrı: B, faḡra.

Muc.: -ār çeşmümde: - . - / - - A, 71a
 B, 58a
 .C, 76a
 D, 92a
 E, 56a

222

1. Maḳām idineli naḳş-ı nigār çeşmümde
~~ẒAM~~/ki seyr ide naḳşı nigār çeşmümde /Celür
2. Oḳuñ nite ki gönülden geçer turur her dem
 Anuñ yelekleri fikri uçar çeşmümde
3. Gözüm belā-yı remedden kızıl güle döndi
 Müjem degül görinen bitdi ḥār çeşmümde
4. Gözümde ḥaṭṭuñı yoḳlasa demreni-yle oḳuñ
 Dil ile şenuram arar ḡubār çeşmümde
5. Mesīḥī çün ki görem āsumānın işiğiniñ
 Nücüm-ı eşküm olur bī-şümār çeşmümde

-
- 2a. geçer turur: AD, geçedürür.
 4b. dil ile: ABC, vallāhī.

R2: -eñ ile: . . . -

A, 71b

B, 63b

C, 77a

D, 92a

E, 60a

223

1. Raḥm idüb silmez ise yaşumı dilber yeñ ile
Çāre midür ki gözüm yaşı diñe yā yeñile
2. Köhne 'āşıkların unutdı o dildār dirîğ
Eski yār añmamağı 'ādet idindi yeñile
3. Ka'beteyn-i meh-ü-mihri-yle bu nerrād-ı felek
Yeñer irişeni mümkün midür ol kim yeñile
4. Nāhun-ı ḥār uzadur uşbu'-ı şāḥ-ı gülşen
Serv-ḳadlerden umar kim ye etek yā yeñ ile
5. Leb-i şirīni çü yāruñ seni Ferhād itdi
Ḳışsa-ı Leylī vü Mecnūnı Mesīḥī yeñile

1a. silmez ise: B, sile mi / yaşumı: AE, yaşuñı; BC, eşkümi.

3b.A, Yeñer irişdüğini hiç ola mı ol ben ile.

R1: -In üstine: - / - . -

A, 71a

B, -

C, -

D, 92b

E, 56a

224

1. Gönlümi pür-tāb kıldum zülf-i pür-çīn üstine
Ola kim yol bula ol ruḥsār-ı rengīn üstine
2. Cān-u-dil Ferhādını şādān kılduñ ey şabā
Yoḥsa uğrayu mı gelduñ ḳaşr-ı şīrīn üstine
3. Dirligümde kılmadum ḥōd ḥāk-i pāyuñ kesbini
Öldüğümde başasın bārī ḳadem sin üstine
4. Ḳāmet-i ra'nāña ḳarşu āh itdürme baña
Bād-ı berd irişmesün ol serv-i sīmīn üstine
5. Ey Mesīḫī seng-i miḥnet yaşdanursañ yiridür
Ḥārlar baş ḳor çün ol bālīn-i nesrīn üstine

4b. berd: DE, bed.

5b. bālīn-i nesrīn: A, nesrīn-bālīn.

R1: -ān üstine: - /- . -

A, 71b

B, 62a

C, 81a

E: 1-3-2-4-5.

D, 92b

E, 56b

225

1. Cem' olur her gice encüm mäh-ı tábān üstine
Şan üşer pervāneler şem'-i şebistān üstine
2. Sen ruḥuñ mülkin ḳara zülfüñe mensüb eyledüñ
Ġālib idi gerçi Rüm evvel Ḳarāmān üstine
3. Āyet ile küfrine ḥükm itse ḥaṭṭuñ vechi var
Çün ki zülfüñ ayağın uzatdı Ḳur'ān üstine
4. Başıma üşer beni gördükçe kūyuñ itleri
Şol geđālar gibi kim cem' ola ḳurbān üstine
5. Ḳapuña vardı fiğān ile Mesīḥī güyyiyā
Nāleye yapışdı çıkdı ḳarḫ-ı gerdān üstine

2a. mensüb: ABDE, mağlūb.

3a. vechi var: A, ğam degül.

3b. zülfüñ: B, zülfi.

4a. beni: A, benüm

5a. güyyiyā: A, derdmend

H3: -ive: - -

- A, 74a
 B, 65a
 C, 80b
 D, 93a
 E, 59a

226

1. Gözün āğāz idelden sihr-ü-rīve
 Bırağdı bu cinān hālqın girīve .
2. Hayāli çıkmadı dilden raķībün
 Nite kim hābs-gehūr şīşe dīve
3. Tama' itdüm lebün bāne sögelden
 Ki olur yiymelü bu virse mīve
4. Harīdāruñ görüb nāz itme didüm
 Didi şatar metā'-ı hūsni şīve
5. Bikirdür hep hayālāt-ı Mesīhī
 Anuñ yanında ğayruñ şī'ri bīve

-
- 1a. idelden: A, iderken.
 2b. hābs-gehūr: B, hābsdür.
 3b. bu virse: A, yedürse; D, olürsa.
 5a. bikir: Sic! for bikr.
 5b. şī'ri: B, sözi

H2: -alma: - -

A, 74a
 B, 58a
 C, 81a
 D, 93a
 E, 59b

227

1. Ey dil dūr-ü-gevher diyü baħr-i ğama alma
 Dünyāyı bütün ğer vireler buua alma
2. Çün ħaddi ile addine meyl itdünüz aruñ
 Ey verd-i arī opma vu ey serv üzülme
3. Biñ pāre idübdür beni ŐimŐir-i firākuñ
 Şimden girü gel ılıcuñı pāreye alma
4. Seni iledüb ħücreye ey dōst raıbün
 al dir ise al yürüyü-vir sen aña alma
5. Redd eyleyüb ey māh işigün felekinden
 Üftāde Mesīħi yi igen yirlere alma

2a. meyl itdünüz: ADE, öykündünüz.

3b. alma: B, Őalma.

4b. alma: ABE, anma. / dir ise ol: E, dirse alub.

5a. māh: ADE, dōst.

R1: -ā bize: - . -	A, 74a
	B, 64b
	C, 80b
E: 1-2-3-4-5-X-7.	D, 93b
	E, 60b (6)

228

1. Bu işāretiden ki yār işığıdür meşvā bize
Şöyle kim var cennet olur 'ākıbet me'vā bize
2. Nağş-ı Ādem āb-u-gil içre henüz pinhān iken
Zāhir olmuşdı rümüz-ı 'alleme 'l-esmā bize
3. Öyle deryā-himmetez biz bu cihān mülkinde kim
Şu ḥabābınca degül bu ḥayme-i ḥazrā bize
4. Biz şu nūr-ı maḥz-ı bī-mislez bugün 'ālemde kim
Sāyemüz ḥaḫ selb idübdür k' olmaya hem-tā bize
5. Ma'rifet şevki-yle enverdür güneşden zihnümüz
Tañ degül ḥuffāş-veş ta'n itse her a'mā bize
6. Besmele-yle Ka'betü 'llāhdan yaña başsaḫ ḫadem
Ġālibā karşı gelürdi Mescid-i aḫşā bize
7. Ey Mesīhī lī ma'a 'llāhaz çü şeksüz şübhesüz
Bir nefes ansuz olursaḫ vā bize eyvā bize

-
- 1a. meşvā: C, me'vā.
  - 2a. henüz pinhān: D, şuver nihān.
  - 3a. mülkinde: A, bāğında
  - 3b. ḥabābınca: B, hesābınca.
  - 4b. sāyemüz: AB, sāyesin. / olmaya: A, olmasun.
  - 5a. şevki-yle: A, nūrı-yle.

H2: -uyma: - -	A, 74b
	B, 65a
ACDE: 1-2-3-4-X-6.	C, 80b
B: 1-2-4-5-3-6.	D, 93b
	E, 60a

229

1. Gel al şanemā cānumı 'Ezrā' ile küyme
Ġamzeñ var iken yoğ yire anı kına koyma
2. Ben lāğarı öldürmege yiter bir işāret
Bir kıru kemüğe çaluban tīgüñi yoyma
3. Hecrinde nigāruñ iç ecel şerbetin ey dil
Bu dārū-yı hüş birle ol işkenceyi tuyma
4. Ey rindā saña mescide gel diyü imāmuñ
Ceng itdügine kalma delüdü aña uyma
5. Gel başuñı/dizüme dağı uyura ur /ko
Nāziklig ile büseñ alayın beni tuyma
6. Fāş eyleyüben sīnedeki āteş-i 'ışkı
Ey eşk Mesīhīnün ocağına şu koyma

2a. lāğarı: B, lāğaruñ.

2b. kemüğe: ACDE, kemügi / tīgüñi: BC, tīgüñe; D, tīrüñi

3b. hüş birle: D, nüş eyle.

4a. diyü: A, dirse.

H3: -īne: - -

A, 74b (72a)*

B, 60a

C, 81b

D, 94a

E, 61a

230

1. Dehānuñ işbu çeşm-i ħurde-bīne
Ne yüzden görünür yā Rabbī yine
2. Kaşuña ger hilāl öyküñdi ise
Sen anuñ ħalmağıl eksüklüğine
3. Yüzüñe ħāl-ü-ħaṭ geldi nite kim
İki kāfir gelür bir günde dīne
4. İlāhī sen beni sine iletme
Nigārı şarmadın sīne-be-sīne
5. Yüzüñde ħaṭ görüb didi müneccim
Ķomañ kāfir yayıldı Rūmiline
6. Mesīħīde ħaraż yok ey gül-i ter
Hemān bülbül gibi ħalmış diline

* In A (72a) beyts 2, 3, 4 and 6 are repeated as a separate gazel.

3a. geldi: D, gelmiş.

4b. BD, Şarılmayınca yāruñ sīnesine.

5a. BE, Mesīħī ħaṭ görüb yüzüñde didi

5b. D, By ay kāfir segirdür Rūmiline.

6a. Mesīħīde: D, Mesīħīye.

H1: -ellerle: - - -

A, 74b,

B, 81b

C, -

D, 94a

E, 60a

231

1. Şu resme zeyn olubdur Edrine şehri güzellerle
Ki çok 'ākılleri abdāl idübür bī-bedellerle
2. İki gözüm Meriç ü Tunca gibi her yaña aqma
Koluñı boynuma ard a yeter şalınuñ ellerle
3. Bu şehrün şimdiki dilberlerine 'ādet olmışdur
Öpüşmek gonca-leblerle kocuşmaq ince bellerle
4. İşüm gücüm kemān-ebrūları pehlūya çekmekdür
Yatacaq yer bulur mıyın 'aceb ben bu 'amellerle
5. Mesīhī şı'r didügi gehī Türkī gehī Tāzī
Murādı ol gazāli avlamağ imiş gazellerle

1a. AE, Şu deñlü Edrine şähri müzeyyendür güzellerle.

3a. A, Bu şehrün gül gibi ra'nā güzellerine 'ādetdür.

B, Bu şehrün küll-i dilberlerine 'ādet olmışdur (!).

3b. kocuşmaq: A, kaçışmaq.

4a. çekmekdür: BE, şarmakdur.

R1: -ānına: - . -	A, 72a (9)
A: 1-2-8-9-10-3-5-4-11.	B, 61b (6)
B: 1-2-3-5-4-11.	C, 76b (11)
D (233): 1-2-8-9-10.	D, 94b (9)
D (234): 3-4-5-11.	E, 56b (9)
E: 1-2-8-3-9-4-5-10-11.	

233-234*

1. Gözlerüñ kim ğamzeden ğancer tākınmış yanına
Ķana girer girmez ise ben faķırüñ Ķanına
2. Tır-i ħün-rızüñ nice bir 'āşıküñ Ķanın döker
Ey kemān-ebrü anı şal zülfünüñ zindānına
3. Nāle-vü-āhumdan incinse yeridür bu felek
Kim tekellüfsüz geĶerler her dem üstin yanına
4. Sen baña itdüklerüñ bir bir Ħaķa 'arz itmeĶe
Ruķ'alar baĶladum āhum oķınüñ peykānına
5. Dirligümde yārı cān idindüm ol ümmīde kim
Öldügüm vaķt işidenler diye raĶmet cānına
6. Dirhem-i eşküm 'aceb mi vāfir olsa Ķün ki yār
AķĶesi olanları ceb gibi alur yanına
7. Sīne-i pür-şerĶamı göröükĶe eyler rīş-Ķand
Ya'nī ol kān-ı melāmet tuz eker Ķurbānına
8. Aldı tırüñ cān-u-dil mülkinde nesne Ķalmadı
Yaluñuz uş Ķaķırum Ķaldı anuñ peykānına
9. Gönlümi zülfinde ħāli-yle Ķonuklar ol Ķalīl
Dāneler iĶzār ider bir Ķicelik miĶmānına
10. Cennet-i kūyından ayırdı MesīĶīyi raķīb
'Āķıbet Ķıķardı baķ şol ādemüñ şeytānına
11. Pādişāh-ı mülk-i ma'nādur MesīĶī Ķāķerüñ
Ger inanmazsañ nażar eyle anuñ dīvānına

* D divides into two gazels.

2a. bir 'āşıküñ: AD, 'āşıkıların / döker: D, döke.

on ...

- 3a. bu: AD, nüh.
- 3b. geçerler her dem üstün: A, çıkar her demde iti;
D, geçer her demde iti.
- 5a. yāri: ABCD, cāna / ol ümmide: DE, evvel seni.
- 8a. tīrūñ: AD, gitdi. / kalmadı: AD, komadı.
- 8b. kaldı: ACE, kıldı.
- 10a. kūyından ayırdı Mesīhīyi: A, kūyuñda ey dilber
beni bī-dīn; D, kūyuñdan ey dilber Mesīhīyi.
- 10b. şol: AD, ol.
- 11b. ger: B, gel.

M2: -ēde: - -

A, 72b

B, -

C, 76a

E: 1-4-2-3-5.

D, 95a

E, 61a

235

1. Sūz ile āh ideydüm ḥadden eger ziyāde
 ̇Kuşlar kebāb olurdı döne döne havāda
2. Ferzāna idüm evvel sen şāh öñinde rūḥum
 Nerrād-ı dehr āḫir sürdi baña piyāde
3. İkbāl lā-beḫādur 'aksini şūretüñ gör
 Mersūmdur bu ma'nā cām-ı cihān-nümāda
4. Çeke çeke ḡamını ḫaddüm kemāna döndi
 Āh ol ḫaşı kemānum itdi beni keḫāde
5. Ta'līm-i 'ıṣṣ ideydüm Ferhāda ger Mesīḫī
 ̇Komazdı iki ḫaşı 'ālemde bir arada

-
- 1b. olurdı döne döne havāda: A, olurdı başındaki yuvada;
 D, olaydı döne döne havāda.
- 4b. kemānum: ADE, hilālüm.
- 5b. 'ālemde: ADE, ḫaḫlarda.

H3: -aşa: - -

A, 72b

B, 62b

C, 74b

D, 95b

E, 54a

236

1. Çü fermānuñ geçer kırıya yaşa
Dil ü dīdem koma kim yana taşā
2. Kılub müjgān-ı İsmā'īlden şerm
Bıçağın çaldı İbrānīm taşā
3. Senüñ gibi melek bulmaya Rıdvān
Sekiz uçmağı ger tokuz tolaşā
4. Yazılmış tīpüñ üzre ser-güzeştüm
Okı gör kim ne geldi geçdi başā
5. Mesīhī uşda hāk ile bir oldı
Benüm iki gözüm sen çok yaşa

1b. koma kim: D, ki koma.

3a. Rıdvān: AD, insān.

5a. uşda: B, işte; C, āşüfte.

5b. iki gözüm: AD, çok sevdüğüm.

M1: -āre mirvaḥa: - . / - . -	A, 73a
	B, 63b
A: 1-3-2-4-5-6-7.	C, 77b
B: 1-2-4-5-6-3-7.	D, 95b
	E, 57a

237

1. Şallandüğınca la'l-i şeker-bāra mirvaḥa
Kılur beni meges gibi āvāre mirvaḥa
2. Yer yer nişānların per-i tāvūs şanma kim
Urındı dāğ-ı 'ışkuñı bī-çāre mirvaḥa
3. Hālũñ megesleri komadı ḥaṭṭ-ı la'lũñi
Ürkütdi gerçi kim ara zülf ara mirvaḥa
4. Deprense rüzgār ile n' ola şovuk şovuk
Kendüyi ışıdımadı çün yāra mirvaḥa
5. Hükmi geçerse tañ mı Süleymān gibi yele
Mālikdürür çü milket-i ruḥsāra mirvaḥa
6. Her dem şalınur iki yaña bir kanad ile
Kanda uçar irem mi şanur yāra mirvaḥa
7. Depretdüğince zülfũñi virür Mesihĩñũñ
'Ömr-i 'azizini yele yek-pāre mirvaḥa

2a. yer yer: A, bir bir.

3a. ḥaṭṭ-ı la'lũñi: AD, kondı la'lũñe; B, ḥadd-i la'lũñi.

4b. kendüyi ışıdımadı çün yāra: AD, kendüyi aşdı mı idi
dildāra; kendüsini ışıdırur ol yāra.

5a. hükmi geçerse tañ mı: ADE, hükmi eylese 'aceb mi.

R1: -ete: . -

A, 73a (7)

B, 57a (7)

ABDE: 1-2-3-4-5-6-X-8.

C, 73b (8)

D, 96a (7)

E, 54b

238

1. Ey boyı 'ar'ar hemān tek sen kadem baş şoḥbete
Serv şahn-ı gülsitān içre t̄urubdur ḥidmete
2. Şimdi yōrendügi mi vardur dil-i mecrūḥumı
Ey kemān-ebrū oḡuñ her dem girer bu zaḥmete
3. Bezme bizi da'vet itmez didügüm yār işidüb
Ḥışm idüb dimiş şaḡınsun bir gün uğrar şoḥbete
4. Nergise çıkdı ayagūñ toprağı ey nūr-ı çeşm
Gerçi ḥāzır baş idi gonca o t̄ac-ı devlete
5. Minnet olmışdı tenümde zaḥm-ı peykānuñ velī
Şonra her t̄irūñ ki geldi yine geçdi minnete
6. Saña ḥidmet itmeg ile geçdi var 'ömrüm şehā
Ben ölürsem girü cānum gönderürem ḥidmete
7. Şevḡ-i ruḡsāruñla luḡf-ı 'ārızuñ ey māh-rū
Āfitābı çeşmesinde yaḡdı nār-ı ḡayrete
8. Ey Mesīḡī müşterīlenme metā'-ı vaşle çün
Dirhem-i eşküñden artuḡ nesne gelmez şūrete

1a. sen: D, bir.

1b. gülsitān: D, büstān.

2a. şimdi yōrendügi mi: ABE, şimdi mi yōrendügi; D,
şimdi mi geldiği / mecrūḥumı: ADE,,
mecrūḥuma.

5a. tenümde: D, tenüme.

6a. var: D, çün.

M1: -ānuma: - . -

A, 73b

B, 61a (5)

A: 1-2-4-3-6-5.

C, 80a

B: 1-2-4-3-X-6.

D, 96a

E: 1-2-5-3-4-X.

E, 59b (5)

239

1. Eglence kim olurdı dil-i nā-tüvānuma
Oturmasaydı ğuşşa-vu-ġam iki yanuma
2. Ben öliceğ kapuñda cenāzem götürmege
Cem' olub itlerüñ yapışsa üstüñ^Vānuma
3. Bir adım itdüm iki cihānuñ mesāfesin
Taḥsīn kim ki varı-bilürse nişānuma
4. Ğaḥḥ-ı nigār göñlüme ḥüccet koyub didi
Ayruğ ḥolaşma ḥurra-ı 'anber-feşānuma
5. Cānumdurur nigār du'ācısıyam faḫīr
Ben öliceğ du'ā ideler mi ki cānuma
6. Ol gül-'izār gördi Mesīḥī sözün didi
Aḥsent ḥab'-ı bülbül-i ḫuds-āşiyānuma

2a. ben öliceğ: ABD, ger ben ölem.

6b. aḥsent: ABD, aḥsend.

M1: -āb ile: - . -

A, 73b

B, 60a

C, 81a

B: 1-2-3-4-5-7-6.

D, 96b

E, 60b

241

1. Ey haste-dil kılan beni nāz-u-'itāb ile
Gel gönlümi hōş eyle yine bir cevāb ile
2. Lā'ik değülse buse 'aṭāsına ben kuluñ
Sög bārī bir giz ağızuma ol la'l-i nāb ile
3. Zülfün ayağını uzadur muşhaf üstine
Hükm itse küfrine n' ola haṭṭuñ kitāb ile
4. Sen serv-ḳaddi arayı arayı cūybār
Çıkdı habāblardan ayağında ābile
5. Yüzden götürme kıblem o zülf-i siyāhı kim
Ka'be hemīşe olduğı hōşdur hicāb ile
6. Biz kūy-ı yār içindeyez ey vā'iz epsem ol
Korḳutma cennet ehlini nār-ı 'azāb ile
7. Başdan çıkarsa n' ola Kesīhī habāb-vār
Baş ḳoşmayaydı eksügi ise şarāb ile

2a. buse: A, büseñ.

2b. ağızuma: A, ağızına.

3a. ayağını: AC, ki ayağın / muşhaf: A, hüsñ.

3b. küfrine n' ola: CE, n' ola küfrine.

5b. hōşdur hicāb ile: AD, vegdūr hicāb ile; B, hōşur
beḳā ile.

H3: -ūya: - -

A, 75a
 B, 62a
 C, 79a
 D, 97a
 E, 59a

242

1. Dönüb cismüm ğamũndan tār-ı mūya
 Gider bād ile her dem cüst-ü-cūya
2. İgen germ olmasun ħūrşīd-i maşşer
 Muķābil olımaz ol māh-rūya
3. Gönül gözden kaçub bezmüne vardı
 Kaçub yağmurdan uğradı toluya
4. Seg-i kūyına 'āk olma rakībā
 İtāle itme kendũnden uluya
5. Gözi yaşına baķ gör uğraduñ mı
 Mesīhī gibi bir yüzi şuluya

-
- 3a. kaçub: AB, çıkub.
 5b. gibi: ABD, deñlü.

R3: -ān ile: - . -	A, 75a (7)
A: 1-7-2-3-4-X-6-8.	B, 65b (7)
B: 1-2-3-4-5-6-X-8.	C, 79a (8)
E: 1-5-6-8.	D, 97a (8)
	E, 59a (4)

243

1. İşıgũnde buluŝan derbān ile
Biliŝür cennetde şan Rıq̄vān ile
2. Ğoncanũ nice lebi ƙan olmasun
K' anı şebnem iŝırur dendān ile
3. Tĩĝ-i ƙasret ger ŝehĩd ide beni
Mācerāyı yaza eŝkũm ƙan ile
4. Merdũm-i ƙeŝmũme ğorinmez nigār
Kim enĩs olmaz perĩ insēn ile
5. Nēr-ı āhumdan ƙamel piŝũb felek
Dĩndi tennũra ƙuzı biryān ile
6. Ey kemān-ebrũ varursañ cennete
Tĩr-i ğanzenĩ atıŝa Rıq̄vān ile
7. Ğoncanũ nice senũn gibi ƙuŝı
Vardur ey bũlbũl ƙolu bustān ile
8. Ger Mesĩhĩ dũŝe la'lũnden cũda
Kimse ayruƙ ğörmez anı cān ile

-
- 1a. buluŝan: A, biliŝen.
 1b. biliŝür: BC, söyleŝür.
 2a. olmasun: AC, ƙolmasun.
 3b. mācerāyı: ACD, mācerāmı
 4a. ƙeŝmũme: ACD, ƙeŝmũmde.
 6a. varursañ: AC, irerseñ.
 6b. ~~XX~~ tĩr: AC, tĩĝ / atıŝa: ABC, itıŝe.
 7a. senũn gibi ƙuŝı: C, lebi ƙan olmasun.
 8b. ayruƙ ğörmez anı: A, ğörmez anı artuƙ; B, ayruƙ anı
 ğörmez; D, anı ğörmez artuƙ .

H2: -ende: - -

A, 75b

B, 58b

A: 1-3-4-2-5-6-7.

C, 75b

B: 1-4-2-3-5-6-7.

D, 97b

E, -

244

1. Ey Yūsuf-ı s̄anī gel otur cān gibi tende
Tennā koma Ya'qūb-ı dilī beyt-i hazende
2. Güzelleri şēd itmeg için nāle iderven
Kim güller ider bülbulün erğānına ğande
3. Öykündügi-çün zülfün cānā yed-i kudret
Miskün yüzine kara sürer Çin-ü-ġutende
4. Etfāl-i müjeñ çeşmüne şēpiralik eyler
K' anlardan ol üstāddurur mekr-ü-fitende
5. Ger 'ışk tarīķinde ğam-u-ġavfi şorarsāñ
Āyencedürür birisi vü biri revende
6. Āġir aluram ben seni aġyār elinden
Kim bāz alıķor bulıcaġız şaydı zaġande
7. Varduķça ferīd oldı ğayālāt-ı Mesīhī
Rūm içre irer bir yigit uş Şeyġ-i ġocende

3b. sürer Çin-ü: A, sürüb mülk-i; D, sürer mülk-i.

4a. eyler: AD, iderler

5b. vü biri: AD, birisi.

6b. bulıcaġız: AD, göriceġiz.

RI: -Üsine: - . -

A, 75b

AD: 1-2-3-4-5-6-7.

B, 60b (6)

B: 1-2-3-4-6-7.

C, 81b (7)

E: 1-2-3-4-6-7.

D, 98a

E, 61a (6)

245

1. Bağlayayın seni ey dil dilberün gīsūsına
Ola kim bu hīle ile iresin pā-būsına
2. Bülbül-i 'uşşāka incinaügi ol gül-bū bu kim
Nāle ile māni' olurlar şabāh uyşusına
3. ğaste pōnlüm hecrünün dāğ-ı siyāhın her gice
Bir kara yağız güzel gibi çeker pehlūsına
4. Nergisün gözi ile hāruñ dilinden üşenüb
Bağlamış gül ğonca bāzūbendini bāzūsına
5. Bülbül āhından zarēr irişmesün diyü aşar
Şāhid-i gül ğonca bāzūbendini bāzūsına
6. Ser-be-ser tezhīb ü surğ ile munağğaş eyledüm
Şol kadar sürdüm yüzümi gözümü şapusına
7. Gösterür şuret mesīhīye nice ebkār-ı ğayb
Bağduğınca fikr ile āyīne-i zānūsına

2a. gül-bū: AB, gülün.

2b. ile: D, ilen.

El: -araya: - . -

A, 76a

B, 64a

C, 78a

D, 98a

E, 57b

246

1. Aldı şam ile güşşe bu pönlümi araya
Yavu varursa arada anı kim araya
2. Ben päre päre olmaşını eyleyüb nişân
Ol keşlari kenân oşını atdı paraya
3. Sünbül çemende şâne-i zülfüne reşk ider
Bolayki bād-ı şubh irişüb anı şaraya
4. Taş bigi berk olanı çeker yüce menzile
Çarhı şebîh kılmayayın mı maşaraya
5. Şân-ı felek piyâde kodı uş Mesîhîyi
Şafranc-ı devlet içre anı koymaz araya

-
- 1b. A, Ğayb oldı yâ Rab ara yerde anı kim araya.
D, Ğayb oldı arada anı yâ Rab kim araya.
  - 4b. kılmayayın mı: D, koyamayım mı.
  - 5a. kodı: D, koyub.

Mi: -ām ola: - . -

- A, 76a
 B, 66a
 C, 82a
 D, 98b
 E, 61b

247

1. Her arada ki serv-i kadūñ hōş-ḥirām ola
 Şimşād u serv ü bīde şalınmaq ḥarām ola
2. Var ey tamām dirilen ādem ko da'vīyi
 Eksüklügi gerek kişinūñ k' ol tamām ola
3. Heçrūñ güninde zülfüñi görmege ḥasretez
 Şā'im gibi ki munṭazır-ı vaqt-i şām ola
4. Rindūñ eli nice dege şūfī namāze kim
 Bir elde la'l-i dilber ü bir elde cām ola
5. Her zerre şāmit olub urur gül gibi kulağ
 Her kanda kim Mesīḥī-yi bülbul-kelem ola

-
- 2a. tamām: A, ādem.
 2b. k' ol: ABDE, kim
 3a. zülfüñi: A, la'lüñi.
 4a. nice: A, ne vaqt.
 5a. zerre: ADE, gonca / gül: B, gün / kulağ: ABDE:
 kulağ.

R2: -āḍ itdi: - / - -

A, 76a

B, 71a (4)

B: 1-2-X-4-5.

C, 82b

D, 98b

E, 61b

248

1. Leblerün kim nice ğusrevleri Ferhād itdi
'Işık içinde beni Ferhāddan üstād itdi
2. Geldi ğün baña 'ilāc itmeye hecründe tabīb
Nabżuma el urıcağ ađladı feryād itdi
3. Şanna pervāneleri yağdı oda şem'-i münir
Çevirüb başına her birini āzād itdi
4. Şeb-i ğamda beni bulsun diyü cellād-ı ecel
Şem'-i tığün yolını gösterüb irşād itdi
5. Ey ki söz ğalmadı kim dinmedi dırsın gel ğör
Bu yeñi tarzı Mesihī nice bünyād itdi

1b. içinde: C, içinde.

3a. pervāneleri: BE, pervānelerin.

5b. yeñi: ABC, iki.

H2: -uşdı: - -

A, 76b

B, 68b

C: 1-2-3-4-X.

C, 83a (4)

D, 99a

E, 62a

249

1. Sünbüllerüne bād-ı şabā kaşdı buşdı
Var ise yine zülfün ile iplik üzüşdı
2. Kaşdı itmiş iken sīneme ol tīr-i ciğer-düz
Peykānı geç andan diyü ayağına düşdü
3. Bāğa haber-i serv-i kadūnsüz varıcağ bād
Gördükçe çinār anı el ucu-yle görüşdi
4. Bād-ı seherī 'ārızuñı anmadı mı kim
Her şu ki anı gördi yüzi gözi buruşdı
5. Düşdi-yse Mesīhī 'aceb olmaz sañe gönli
Cām-ı mey-i 'ışkuñla katı mest idi düşdi

1a. sünbüllerüne: AD, sünbüller ile.

1b. ile: A, için.

2a. tīr: C, tīg.

2b. geç: A, ki.

3b. gördükçe: AD, gördükde.

H2: -uşdı: - -

A, 76b

B, 72b

C, 83a (4)

D, 99a (4)

E, 62a (4)

250

1. Yine leb-i cān-baḥşuñ ile baḥş mi düşdi
Kim böyle megesler şekerüñ başına üşdi
2. Bu gice seḥer söyledüben dürlü leṭā'if
Ebkār-ı çemen bülbüle Allāh ki gülüşdi
3. Tīrūñ iricek doyamadı ağladı zaḥmum
Şandum iki ḥasret biri birine buluşdı
4. İncinme Mesīḥīye saña düşdi-se gönli
Ma'zūr buyur nic' idelüm şöylece düşdi

1a. cān-baḥşuñ: B, şīrīnūñ.

3b. buluşdı: AE, ṭolaşdı.

R2: -ani : . -

A, 76b (5)

B, 67a

A: 1-2-3-4-X-Y-7.

C, 83b

E: 1-3-2-4-5-6-7.

D, 99a

E, 62b

251

1. Kana boyandı çü gül Yūsufınūñ pīreheni
Gözi ağ eyledi Ya'kūb gibi yēsemi
2. Bāğ-ı kūyuñda ne şekvā ide dil bülbüli kim
Gül gibi görünür aña ser-i kūyuñ diken
3. 'Āşıkā sögdi raķīb üşüb anı dögdiler
Bī-güneh sögdügi-çün urdılar aña sögeni
4. İrişen göz degürür ol şanem-i gonca-feme
Öldüre-yidi bununñ gibi güle göz degeni
5. Ben kulını sağ koyub gayrıyı ketl itdi nigār
Āh kim anları aırgüreyin öldürdi beni
6. Zülfi habs ide ide gönlini 'Ēşiklarınūñ
Toptolu oldu günehkār ile çāh-ı zaķanı
7. Yāra vaşl olacağın bilse ölürdi bu Mesīh
Korķar ol demde dağı taşlığ ide kefeni

2a. şekvāide dil: A, şükr ide bu dil.

2b. kūyuñ: B, zülfün.

3a. 'āşıkā: A, 'āşık; D, 'aşıkı.

7a. bilse ölürdi bu Mesīh: B, bildi Mesīhī āhir.

El: -Ālini : - . -

A, 77a (5)

B, 73a

C, 85a

A: 1-2-3-X-5-X-7.

D, 99b

E, 64a

252

1. Meh yeltenür hayāline sör naqş-ı hālini
Bihr öykünür cemāline baq baq zevālini
2. Her dem niğār perçemine hūn-ı 'āşığı
Hinnā diyü yakınur imiş tıyduq ālini
3. Cānā raķībi luţf idüb el üzre tutma kim
Görmez kimesne zāğa maḥall serv şalını
4. Kendözini seher yeli yerden yere urur
Ol serv-şad çü yūriye şalını şalını
5. Çün işigünde penbe ile tırnağın görem
Çerhuñ şanuram aq bulut içre hilālını
6. Luţf u vefādurur çü cemāl ü kemāl-i yār
Ḥaqq eylesün ziyāde cemāl ü kemālını
7. Nār-ı firāk şöyle yaqubdur Mesīhī kim
Söyülmeye eger dōke cennet zülālını

2b. tıyduq: A, didük; C, tıyduğ.

5a. görem: A, göre.

5b. içre: AE, açar; B, öter.

7b. B, Söyindürimiye döküb āb-ı vişālını.

C, Söyindürimiye döküb āb-ı zülālını

11: -ā Memī : - . -

A, 77a

B, 67a

C, 81a

D, 100a

E, 62b

253

1. Rüşen nazarlar eylemeg için saña Memī
Hāk-i ruhūn gözümüze virür cilā Memī
2. Ey naqd-i t̄ā'atine metā'-ı bihişt uman
Saña cenān u hūr u melā'ik baña Memī
3. Virmez hālel muḥabbet-i 'āşık 'izāruña
Olmaz güneş ziyāsına hā'il havā Memī
4. Ṭayanmasun mı ḥaddūne ḥāl-i siyāh kim
Hürşid gird-bāliş olubdur āna Memī
5. Eşk-i Mesīhī saña işitdürmez āhını
Şu kati çağlesa işidilmez edā Memī

-
- 1a. A, Üşen nazarları igmek, etc.
B, Nazar-ı rüşen eylemeg, etc.
  - 3a. 'izāruña: B, cemālūnc.
  - 4a. ṭayanmasun mı: DE, dayanmasun mı.
  - 4b. gird: BE, girde
  - 5a. işitdürmez: AB, irişdürmez; D, işidilmez.
  - 5b. edā: ADE, şadā

R1: -ān idi: - . -

A, 77a

B: 1-2-3-X-5.

B, 67b (4)

C, 84a

D, 100a

E, 63a

254

1. Kānı ol 'ālem ki la'lūn dardūme dermān idi
Yüzūn ile küfr-i zülfūn baña dīn īmān idi
2. N' oldı ol mevsim ki fikr-i şoḡbetūnle dā'imā
Goncalar açub dehen gülşende kan ḡayrān idi
3. Hem-dem olmağa ruḡuñla bir nefes zülfūn gibi
Kākülūn-veḡ cān-u-dil ḡüsnünde ser-gerdān idi
4. Her ikindi seyrümüz ol zülf-i şeb-reng idi līk
Arada 'illet şebāngēh vaḡt bir seyrān idi
5. Söz degürmezdi Mesīḡī bülbüle şol vaḡt kim
Zaḡm-ı her tīrūn/bir gül-i ḡandān idi /teninde

2b. açub dehen: BE, ağız açub.

R1: -eti: . -

A, 77a (7)

B, 69b (10)

C, 84b (10)

D, 100b (8)

E, 63a (10)

255

1. Sāye şalmazsa bize mahşerde yāruñ kām̄eti
Hālümüz n' olur kıyāmetde Muḥammed ümmeti
2. Sinümün üstinde görinen degüldür ābile
Ben şehīd-i 'ışka yapmışdur felek ol türbeti
3. Ey melek-yüzlü geçüb küyuñ cenāna varmazam
Cinnetīdür anı koyub özleyenler cenneti
4. Yüzüne ey meh müşābih olduğı-çün āfitāb
Her gice çarḫı yaḫar yandurur anuñ ḫarḫati
5. 'Aks-i rüy-ı zerdüm ile dāğlardan şāh-ı 'ışk
Eğnūme giydürdi bir altun beneklü hil'ati
6. Elde mey tutduğuma ḫā'n itme ey zāhid şaḫın
Kim olur kendü elinde her kişinün ḫürmeti
7. Şeyḫ şūfīlerle gice ḫayli ḫavgā eyledi
Bilmezez āḫir neye irgürdiler keyfīyeti
8. Saña ḫanḫı oḫıduğın ḫutmaz inkār ide çün
Muşḫaf-ı ḫüsnünde ḫatm olmaş güzellik āyeti
9. Çün vefā yoḫ yār gönlinde ḫo ibrām eyleme
N' eylesün ol dil-rübā ey dil çü yoḫ ḫaşdan ḫatı
10. Pāyına yüz sürmege çün bulımaduñ dest-res
Ey Mesīḫī ayāğı ḫoprağına ur şūreti

3a. varmazam: D, virmezin.

3b. özleyenler: BDE, gözleyenler.

4b. ḫarḫati: ADE, firḫati; B, ḫasreti.

7b. irgürdiler keyfīyeti: BD, irgürdi emmā şoḫbeti.

R2: -ün oldı: - / - -	A, 77b (7)
A: 1-4-6-7-3-5-2-X-X.	B, 70b (8)
B: 1-4-6-7-5X-3-8-9.	C, 85a (9)
D: 1-4-5-3-6-2-7-8-9.	D, 100b (9)
E: 1-4-6-5-3-X-7-8-9.	E, 63b (8)

256

1. Zülf-i müşgînün için bu cigerüm hün oldı
Leb-i meygünün için göz yaşı gülgün oldı
2. Leylî-yi zülf-i nigâr için olaldan haste
Beni kim görmege geldi ise mecnün oldı
3. 'İd güninde nice dinleyelüm vâ'izi kim
Oruc ayından anuñ kışşası uzun oldı
4. Ben umardum ki toñuz kopa raķībün emmâ
'Aķıbet tãli'ini görnice meymün oldı Agör nice
5. Haķķ-i reyhānuñı güleşende benefşe görelı
Guşşadan başını kaldurmadı maħzün oldı
6. Ne kadar beni helāk itdi-se ey māh gamuñ
Dilde mihrün yine günden güne efzün oldı
7. Şāh-ı 'ışķam ki baña vaħş ile tıayr oldı sipāh
Beni şahrāda görüb dime bu mecnün oldı
8. Nüşa-ı şı'r ile güzelleri teşhır itdün
Be Mesihî giderek sözlerün efsün oldı
9. Darb-ı tıgün bir idi cism-i Mesihîde velî
Zaħm-ı ğamzeñ irişelden bir iken on oldı

2a. için: A, ile.

4a. emmâ: AD, XE lîkin.

6. AE: Ey güneş yüzlü beni gerçi helāk itdi gamuñ
m Lîk mihrün yine günden güne efzün oldı

7b. bu: BDE, ki

9a. cism-i Mesihîde velî: B, sîne-i mecrūhumda.

9b. ğamzeñ: BDE, tîrün

M1: -āğını: - . -

A, 78a

B, -

C, -

D, 101a

E, 63b

257

1. Yanırdı lālenün ruḡun ey meḥ ḡerāğını
Şem'ün critdi ḡasret odı içi yağını
2. Öykünüren şaḡuḡa diyelden ne söylenür
Ey gül benefşe ardına dutsun ḡulağını
3. Göster cemālün āyinesin sen muḡābele
Görsün ḡamer daḡı niceḡür yūzi ağıni
4. Cāmını ḡodı meclis-i cānāna geldi Cem
Sāḡīnün ol da bir yaḡe aldı ayağını
5. Yārun Mesīḡi kākūline nisbet eyleyüb
Viridi şabā havāya hūmānuḡ dimāğını

2b. dutsun: A, atsun.

4a. Cem: E, cām

H3: -ürdi: - -

- A, 70a
 B, 67b
 C, 85b
 D, 101b
 E, 64a

258

1. Raķībũn beni kũyuñdan göçürdi
 Gönũl cürġin ħuzũrından uçurdi
2. Didũm dil-teşneyem tiġũne cãnã
 İřidũb baña bir ŐimŐir içürdi
3. İşiginden raķibi sũrdi cãnãn
 Melcek Őeytãnı Şan gũkden uçurdi
4. Dilini iřirubũdurur benefşe.
 Var ise zũlfũn içũn sũz kaçurdi
5. Oķuñ yũregine toķunacaġın
 Mesĩhĩ Şimdi gũnlinden gecürdi

-
- 1a. kũyuñdan göçürdi: B, çũn kũyuñda gũrdi.
  - 2a. teşneyem tiġũne cãnã: A, teşnedũr ŐimŐirũne cãn.
  - 2b. iřidũb baña bir ŐimŐir: A, hemãndem baña bir ķiliç.

10 -F:II: - -

A, 100

B, -

C, -

D, 1010

E, 600

999

1. Öpülmezden mî'â bu vef'â sâ'î
i şâ'et sâ'î vâ'elâ yâr sâ'î
  2. Cihânda mest-i dî-sâker yâ'ar çâk
Çü var ilâe püseller içtiyâğı
  3. Revâ-ya hüsn içinde yaşa yeymiş
Biribirine lârğu ini tî'kî
  4. Bu Çarğuñ lâcivardî kubbesindeñ
Gönül meyhâne şibisür revâ'î
  5. Şeh-i işlâm-i ne'âm olân Mesîhî
Cihâna tutsı sözüñ tuncurîkî
-

K1: -elleri: - . -

A, 78b

B, 69a

C, 87b

D, 102a

E, 65b

260

1. Ancak yine kemer kocar ol ince belleri
Dâtem öper meger yine ol aḡ elleri
2. Boynına şolar irişenün hūblar kolın
Bir merhabāya bizüm ile degmez elleri
3. 'Uşşāk hastalandı belürdi ise haşun
Beñzer yakın geldi bularun ecelleri
4. Hōş zevk ider cihānda girībān ile kemer
K' öper kocar şuyınca o ra'nā güzelleri
5. Mihr-i ma'ānī ile yine rüşen eyledi
Eşraf-ı kâ'inātı Mesihī şazelleri

1a. ince: A, aḡ.

3b. geldi: B, oldu

R1: -eni: . -

A, 80a
 B, 71b
 C, 87a
 D, 102a
 E, 65a

261

1. Pārelendi tīşe-i ẓahr ile gön̄lüm ma'deni
 Țolsa Țaň mı la'l-ü-gevherlerle çeşmüm dāmeni
2. Senün̄ ile vaşl olduĝum gice ey mäh-rū
 Tā kıyāmet bārī açılmasa şubħun̄ revzeni
3. 'Aşıkun̄ yağı eridükçe ruħun̄ enver olur
 Yoksa yürek yağı midur ol çerāĝun̄ revĝanı,
4. Şem'-veş her gice gön̄lümün̄ görenler yandüğün
 Dir fener örtüsine beñzer bunun̄ pīrāheni
5. Āsitānuñda müjeñ kıldı Mesīħīyi muķīm
 SĒkin itdi nite kim gökde Mesīħī sūzeni

2a. mährū: D, mäh-ı nev.

3a. enver: ADE, pür-nūr.

Fuc: -ati: . -

A, 78b

B, -

AD: 1-2-4-3-5-7-6.

C, 86b

E: 1-2-3-4-5-7-6.

D, 102b

E, 65a

262

1. İzā lem yekūn li-şakki-ke fi 't-türābi menziletī
Ve lev teşekküm[ü] f-aküm bi-ḡubletin diyeti
2. Tenüm ğemūnla figār olmayınca cy āfet
Bulmadı bu gönül şıḡhat ile 'āfiyeti
3. Vişālūne bir irişdüm yine irişsem olur
Ümīd var ki bulam itdügümi 'ākıbeti
4. İrişenün ne yeñi 'aybın añduğı zāhid
Meger ki 'aybdur anuñ cemī'-i menkıbeti
5. Dilā şarılma igen çün muḡābil oldı ḡaḡuñ
ġaşā vu ma'şiyetüne 'aşā vu maḡfireti
6. Kimisi tercüme söyler kimisi ḡarb-ı meşel
Giyürme şı're şaḡın sen libās-ı 'āriyeti
7. Mesīḡī tīg-i zebānuñ şuyıdur āb-ı ḡayāt
Meger ki ġıızrdan alduñ kemāl-i ḡurbīyeti

1. Both mişrā's of this beyt are out of metre. In C, the first is:
اذ كان في غرامك في القبر منزلي
li-şakki-ke is thus vowelled in D; li- is omitted in E.

7a. zebānuñ: A, zamānuñ

7b. ḡurbīyeti: C, sic!; D, ḡarībeti

H2: -itdi: - -

- A, 80a
 B, 72a (5)
 C, 87a
 D, 102b
 E, 65b

263

1. Şanma ki şebē toz çeparub cengler itdi
 Kim āb-ı revān gibi o sa yolın arıtdı
2. Katlan seni yanuma alayın didi/yār /ol
 Almadı yine umduğumuz yanına gitdi
3. Dendān-ı dūrer-bāruñı göster didüm ey yār
 Ol fonca-behen böyle didüğüme şırtıdı
4. 'Işık oyunu hadūñde idi haṭṭuñ irelden
 Uşda bu oyununda şehā şakalı bitdi
5. Beñzetmek için ḥancer-i dildāra hilāli
 Zerkār-ı felek nice nice cānler eritdi
6. Top şovumuş idi baña vaşl olur iken yār
 Bu sīne-i sūzān anı güc ile ışıtdı
7. Zilletde görüb seni Kesīñi acıdı baḥr
 Beñzer ki bu lü'lü' sözünñ naḫmın ışıtdı

2. B, Dilber yanına varmayam umardı aḡyār
 Çok şükr hele umduğı uş yanına gitdi.

3a. yār: ABCD, dōst

4b. bitdi: A, itdi.

5a. beñzetmek için ḥancer: A, beñzetdügi-ğün müjgān;
 D, beñzetdügi-ğün ḥancer.

6b. ışıtdı: D, eritdi.

H2: -1-1-1: - -	A, 80a (5)
AD: 1-2-3-4-5-6-7-8.	B, 71b (8)
E: 1-2--3-4-7-8-9-8.	C, 87b (8)
	D, 103a (5)
	E, 66a (6)

264

1. Peykân ile 'aşkıları ucdan uca kırdı
Ey kaşı kemân tîrûn' oñat gönlüme girdi
2. Gösterdi beni dün şice bir iki raşîbe
Ol âhûya n' itdüm ki beni itlere viridi
3. 'Uşşâkı görüb rahm ideyin didi size yâr
İtmeyeceği nesneyi billâh neye dirdi
4. Bilişmiş imiş 'âlem-i ervâhda gâlib
Kim leblerûni göricegiz gözüm ışırdı
5. Ben la'lûn ile şatlu dirildügümi ağıyâr
Şöyle acıdı bulsa beni dirile yirdi
6. Ey kaşı kemân zahmumun' oñatlığı yok hiç
Peykânun' aña yoğsa yine dil mi degirdi
7. Kaşd itmiş iken şatlüme dildâr Mesîhî
Baht-i siyehüm mâni' olub şanuma girdi
8. Zenbîl-i felekde yoğ iken tüşe-i 'âlem
Ey döst Mesîhî gam ile şuşşanı yirdi

1a. peykân ile : B, peykânlarun.

3a. ideyin didi size: A, ideyin dir ol; B, ideyem size
didi.

R2: -esi: . -

A, 80b

B, 72a

C, 88a

D, 103a

E, 66a

265

1. Sevdî dil çarq-ı cemâl üzre yine bir meleki
K' ol melek yolına çare itdi kamu mâ-meleki
2. Ger inüb yire ~~MESİHİŞİĞÜNİ~~/ide tavâf /Mesîh ışığün
Ol maḥalde çevire başına çarq-ı feleki
3. İçdügince kızarur ol şanen-i sîmîn-ber
Meydürür aırlar ise n' ola kişinün miḥaki
4. Rind-i mey-ḡ^Vâr ışığını gümüşletse n' ola
Sâḡ-ı sâḡî görünür çün iki gümüş sebeki
5. Didüm ey sōst Mesîḡiye görinsün ḡâlün
Didi insāna görünmez gözinün merdümegi

1a. üzre: ADE, içre.

2a. inüb yire Mesîḡ ışığüni: A, yire ine Mesîḡ ışığün;
B, inüb yire Mesîḡâ ışığün; D, ine yire
Mesîḡ ışığüni.

2b. başına: A, başında.

3a. ber: BE, ten.

4a. ışığını gümüşletse n' ola: A, gümüşletse ışığını ne
ḡañ; D, ışığını gümüşletse ne ḡañ.

4b. sebeki: ADE, bilegi.

5b. gözinün: A, gözümün.

K1: -ān uyğusu: -/- . -

A, 80b

B, -

C, -

D, 103b

E, 66b

265

1. Fikr-i zülfün ile uçdı bu dil-ü-cân uyğusu
Gelmese olmaz 'aceb hâl-i perîşân uyğusu
2. Dirliğüm eşk iledür hergiz uyumasun gözüm
Kim ziyân olur baña çeşm-i dür-efşân uyğusu
3. Üstüne şular seper çeşmüm sen açmazsın gözün
Nergisünün şol kadar gelmiş ferāvân uyğusu
4. 'Uğde-i zülfün hayâli fikrin eyler gâlibâ
Kim bu gice bağlanubdur mâh-ı tâbân uyğusu
5. Eşk-i çeşmüm pördügince p^vâb-ı nâz eyler gözün
Merdüme tatlu gelür vâkı'da bārân uyğusu
6. Ey Kesîhî zâr ile uyarma ol âhû-veşi
Yegdürür bîdârlıktan çeşm-i fettân uyğusu

1b. hâl: A, bu.

2a. uyumasun: A, uyumazsañ.

3a. seper: A, döker.

5a. eyler gözün: D, ider gözi.

H3: -ey: -

A, 80b (7)

B, -

D: 1-2-3-4-6-5.

C, -

E: 1-2-4-6-7.

D, 103b (7)

E, 68a (5)

267

1. 'Aceb bend oynadı zülfün baña hey
ki kıldı cefterini 'ömrümün şay
2. Cefâsın çek ki bulasın vefâsın
Bahâr olur bilürsin gidicek dey
3. Kalemde harc olan evşâf-ı la'lün
Olur çeşmümle teşbîh-i şeker-ney
4. Raķîb-i kelbi görsem der-peyünce
Ururam na'reler dilden peyâpey
5. Dehâni ile vüs'at umma ey dil
Ki olmaz vâkt-i teng içinde iş key
6. Kimin rüsvây ider kimini bed-nâm
Ne kanlar yutdurur 'uşşâka gör mey
7. Mesîhî derd-i cânândan ölürse
Yaza seng-i mezârında hüve 'l-ḥay

2b. birürsin gidicek: A, gidicek bilürsin.

R1: -ār itmegi: - / - . -

A, 81a

B, -

C, -

DE: 1-4-2-3-5.

D, 104a

E, 68a

268

1. Āh kim terk itmedün cānā dil-āzār itmegi
Veh ki sen de komaduñ gitañ dilā zār itmegi
2. Vuşlat umarsañ ola ey dil ki kılursın taleb
Fırkat ü derd ü şamını kendüne yār itmegi
3. Kıble-i ebrūñı sevgend idinübdür kâmetün
Toğrusı öğrenmiş egrilikle bāzār itmegi
4. Kamuya çün kim vefâdur şan'atuñ yā sen baña
Kimden öğrendün cefā kılmışa da 'ār itmegi
5. Gelsün öğrensün Mesîhî pasteden her kim diler
Gülşen-i kūy-ı habîbinde seher zār itmegi

4a. yā sen: A, yasdur.

R2: -ārllā: - / . . -

A, 81a

B, -

C, -

D, 104a

E, 68b

269

1. Kılmasun 'arż şabā baña hevādārlığı
Şatmasun bize igende bu şerīdārlığı
  2. Ne iki gözlerünñ āli 'aceb cānā kim
Öğrenür biri birinden yine 'ayyārlığı
  3. Baña ger cev-r-ü-cefā itdüğini bilse şabīb
Belki terk ider idi baña cefākārlığı
  4. Kimi hōş itdi-se ey dōst şabīb-i la'lün
Bize toğındı olaruñ yine bīmārlığı
  5. Mestliksüz çü varımaz bu Kesīhī kapuña
Delü midür ki şabīb eyleye hüşyārlığı
-

R1: -11 bağladı: - / - . -	A, 81b
A: 1-3-5-8-4-6-7-2-9-10.	B, 73b
B: 1-3-4-5-2-8-6-7-9-10.	C, 86a
D: 1-5-5-8-4-6-2-7-9-10.	D, 104b
	E, 67b

270

1. Zülfüne her kim dehānuñ yād idüb dil bağladı
Āpir ol miskīn 'adem yolına mehmil bağladı
2. Dūzağ-ı hecründe derd-ü-ğem zebānisi benüm
Boynuma zülfün hayālinden selāsil bağladı
3. Gördi ben bīmāruñ tīmāri yok rahm eyleyüb
Defter-i hüsnünde hañtuñ baña hāşıl bağladı
4. Sen lebi şirine cānā şevğümüz 'arz itmege
Riştelerden nāmeler şāvūr-veş bil bağladı
5. Zehm-ı tīrün gerden-i cāna du'ā-yı seyf aşub
Çin-i zülfün boynuma müşgin selāsil bağladı
6. Nāleden tağdı ceresler yanına ol şensüvār
Rūmili köçekleri şan atına zil bağladı
7. Rīsmān şanmañ görinen nāme-i firhatde k' ol
'Āşık-ı miskīne hīdmet itmege bil bağladı
8. Ben hayāl olmışı yād itdi kalemle ol nigār
Hāmesinün ucına nağkâş şan kıl bağladı
9. Seyl-i eşküm çevreñi almışdur ey serv-i revān
Luţf-u-ihsān it ki yollaruñı sâ'il bağladı
10. Şol şararmış kolların şaldı Mesihî boynuña
Saña yavuz gözden altunlu hamā'il bağladı

-
- 1b. yolına: ABDE, mülkine.
3a. gördi ben: B, gördi kim.
5a. tīrün: BC, tīgün.

H3: -ürü : - -	A, 81b (5)
AD: 1-2-3-4X-6.	B, 68a
B: 132456	C, 84a (5)
CE: 1-3-2-4-X-6.	D, 105a (5)
	E, 63b (5)

271

1. Anuñ kim kendüye rām oldı yārı
Ebed terk itmesün ol ol diyārı
2. Varurdum günde biñ giz yāre līkin
Budur qorqum uşana varı varı
3. Benüm 'aks-i sirişkündür ki her şeb
Olur pür-lāle çarğun sebze-zārı
4. Felekde görinen şanmañ sitāre
Çıqub yayıldı bu āhum şerārı
5. Kapuñ pāk itmege ferrāş-ı āhum
Öñürdürmez seher bād-ı şabāyı
6. Mesihī şol yüki yükletdi 'ışğun
Ki çarğun çekmeye idi kaçārı

1a. rām: AB, yār.

3b. sebze-zārı: B, sermedānı

4a. BCE, Görinen āsumān şanma havāya.

4b. şerārı: BCE, buğārı

5. This beyt, found only in B, is from another ğazel.

H3: -ārı: - -

A, 79a

B, 68b

D: 1-3-2-X-5-6.

C, 89a

D, 105a

E, 67a

272

1. Gözümde derc olan neqş-ı niğāri
Yumadı işbu eşküm cūybāri
2. Demirden kal'adur ey aōst göñlüñ
Cirenler göñlege aldı hişāri
3. Şağın Ebundan ey meh-rū ki āḫir
Yağan oldur bu t̄āq-ı zer-nigāri
4. Ḥayālün mesken itdi çeşm-i terde
Velī başından avladı piñari
5. Gören kūyına çoq çoq varduğum dir
Bunuñ hep 'aqlı gitmiş varı varı
6. Mesīḫī çekdügi gam yüklerini
Bu çarḫuñ çemeye idi kaṭāri

1a. gözümde: A, gözüme.

1b. yumadı işbu: BD, ne ḫōş yumaz.

4b. velī: A, girü.

H3: -āyī : - -

A, -
 B, 69a
 C, 88a
 D, 105b
 E, 66a

273

1. Raḡīb itmez benümle merḡabāyī
 Muḡarrer seḡ yapışmaz āşināyī
2. Müşebbek sīnemi ḡodum yolūnda
 Ki bu aḡ ile ṭutam sen hümāyī
3. Şanuram 'işḡuña kesmişdürür na'l
 Felekde görüḡümce ~~XXXX~~ yeñi ayī
4. O meh binsün diyü her gice urur
 Şafaḡ çarḡ atına kızıl 'abāyī
5. Hevāñ içinde ölürse Mesīḡī
 Kesüb başını bir ṭop it havāyī

2a. ḡodum: AB, gerdüm; DE, ḡurdum.

2b. bu: C, bir; / ṭutam: AB, ṭutdum.

5b. kesüb başını bir ṭop: AB, kesüben başını ṭop.

13: -āy1: - -	A, 79a
Aa: 1-2-5-4-3-6-7.	B, 70b (6)
B: 1-2-5-X-3-6-7.	C, 83a
	D, 105b
	E, 62a

274

1. Ögerseñ ög şarāb-ı dil-güşāy1
Ki bir tutar kamu yoğsul u bay1
2. Kābā ile kişi fahr itmesün kim
Dilāverler igen sevmez kabayı
3. Ruḡ-u-zülf-i nigār eglencem idi
Daḡi seçmez iken aḡdan karayı
4. Kapuñ pāk itmege ferrāş-ı āhum
Önürdür her seher bād-ı şabāy1
5. Atıldıḡça göge tır-i havādis
İnerken baña toḡruldur 'aşāy1
6. Ruḡuñ üstinde zülfün arzūsı
Hevāya tābi' itmişdür hümāy1
7. Mesīḡī ḡam hişārın alsa tañ mı
Ki anuñ topıdur başı havāy1

-
- 2a. kişi: A, igen.
 3a. idi: D, oldu
 3b. seçmez: C, bilmez.
 5a. göge: BD, yire.
 7b. topıdur: ABDE, bir topdur.

H3: -ānı: - -

A, 79a

B, -

C, 83b

D, 106a

E, 62b

275

1. Fenāya virāi 'āşıklar cihānı
Bulmazlar dehān ile miyānı
2. Dağı halk olmamış cānā dehānuñ
Olacak yire urılmış nişānı
3. Yine toğrar mehi bu çarç-ı müflis
Otuz günde mi yer bir pāre nānı
4. Şakaluñ geldi vü maıv oldu zülfün
Dimişler haıta bākī 'ömre fānı
5. Mesīhe tek sen ađzuñ ile cān vir
Şayılusun yoğ hesābına ço cānı

2b. urılmış: AD, urmuşlar.

El: -et eyledi: . / - . -

A, 79b

B, 73a

C, 89a

D, 106a

E, 67b

276

1. Ğazzeñ egerçi katlũme çoğ nıyet eyledi
Lıkin gözũn öñürdũb anı ālet eyledi
2. Göñlümi karşıdan göricek ol kaşı kemān
Tĩrini karşı gönderũben 'izzet eyledi
3. Mermerde kazdı sikkeyi Ferhād ma'nĩde
Şĩrĩni taşda yazmağı bir şũret eyledi
4. Gülşende ğāle rördi çũ bülbül ğarāretin
La'lĩn tabağlar içre aña şerbet eyledi
5. Gördüği gibi karşına çığdı şarāb ile
Pĩr-i muđān Mesĩđĩ saña ğürmet eyledi

3b. şũret: A, 'ādet.

5a. çığdı: A, geldi.

R1: -ırmadı: - . -

A, 79b

B: 1-X-4-3-5-

B, 68b (4)

C, 89a

D, 106b

E, 66b

277

1. Bād-ı dey şāhı şoyub yerden dirāhtın ırmadı
Şol harāniler gibi kim halkı şoydı kırmadı
2. Gördi kim sīh-i kebāba döndi yekser şāhlar
Korkusından bülbül ayruğ gülsitāna girmedi
3. Bāğ şöyle heste olmuş kim göre-varub bugün
Sūsen ile goncayı şordum dil ağız virmedi
4. Māl-ı Kārūn gibi tutmuşdı cihānı gerçi berf
Līk yer yutdı anı kim haftasına irmedi
5. Ey Mesīhī ço cihān bāğın ki hindū-yı ecel
Kimse mi kodı k' anuñ 'ömri gülünü dermedi

1a. bād-ı dey: AD, tañyeli / dirāhtın: D, dirāhtı.

1b. halkı şoydı: A, halkı şoyub; B, şoydı vu; D, şoydı
līkin.

2a. yekser: A, gülser; CE, gülsüz.

2b. girmedi: CE, varmadı.

3a. olmuş: ABD, oldı.

4b. irmedi: ADE, varmadı.

R1: -eli : . -

A, 82b(5)

B, 68a (5)

AB: 1-2-3-4-X-X-X-8.

C, 88b (8)

D, 106b (5), 107a (4)*

E, 66b (5), 68b (4)*

278-279

1. Lāfı o ey 'ış fenninũ geinen ekmeli
Kim nihāyet bulduğuğ vaktindür anuğ evveli
2. Öldürür her kime kim degse eli-yle āh kim
atl-i merdümden bizi öldürmege degmez eli
3. Gördi dilāāra kemer gibi olaşduğum raıb
Didi maşuduğ beli midür eyitdüm kim belı
4. ağlaram Mecnün ile Ferhāda kim ben var iken
Mülk-i 'ışa nice sultān oldu ol iki deli
5. Āyet-i rahmet iner şol gün muaa yire kim
Yaza yāūt üstine a-ı lebün nesh-i celı
6. açma ben dıvāneden Leylā ile şırıne gün
Bu adar şöhret viren olmuşdur ol iki deli
7. Veh nice müşkil belā imiş Mesıı şoğ ucu
Derd-i 'ışuğ geri kim āsān görindi evveli
8. Ey Mesıı tır-i āhuđ orusından āsumān
Seb'a-ı seyyāreden idindi yedi heykeli

---

* In D and E this is divided into two azels.

2b. bizi: ABD, beni.

3a. gördi: A, göre.

3b. beli midür: D, beli mi-ydi.

4a. ağlaram Mecnün ile Ferhāda: AB, ağlaram Ferhād ile
Mecnūna.

R5: -eri: . -

A, 82a

B, 75b

C, 89b

B: 1-2-4-3-5.

D, 107a

E, 67a

280

1. 'Āşıķuñ nāvek-i āh-ı seheri
Siper-i çarğdan eyler güzeri
2. Yüz sürenler/ayağuñ tozına /de
Eşk-i çeşmüm kadar olmaya cerī
3. Gözlerüm hün-ı ciger dōke dōke
Yüzümüñ rengi olubdur cigerī
4. Acıma göz yaşın aķıtduğuna
Ey gönül yüzüne oldur düşeri
5. Ey Mesīhī vareķ-ı eş'āruñ
Yaraşur kim ola gülberg-i tarī

-
- 1b. siper-i çarğdan eyler: B, Çarğuñ eyler siperinden.
  - 2b. kadar: ABD, gibi.

R1: -iri: . -	A, 82a
	B, 71a
ADE: 1-2-3-4-6-5.	C, 86a
B: 1-2-4-3-6-5.	D, 107a
	E, 64b

281

1. Ey ruḥuñ üzre ḥaṭuñ üstād-ı siḥr-i sāmīrī
Vey zenaḥdānuñda ḥālūñ ḡāh-ı Bābil sāḥiri
2. Ṭāḡ-ı ebrūñ ile ḡeşmūñ bir 'imāret yapı kim
Pādişehler cān virür olmaḡa anuñ nāḡırı
3. 'Aşıḡuñ biñ var ise n' ola ḡuluñ da biridür
Yoluña cān terk ider yoḡdur meger biñde biri
4. Degme bir ḡalb ile bāzār itmese ol sīm-ten
Yūsuf-ı Mışrī gibi altun deḡerdi aḡırı
5. Hem ṭoḡınur ḡalbine hem bir dem eglenmez geḡer
Tırūne ḡalsa Mesīḡīnūñ 'aceb mi ḡāṭırı
6. Bu ne baḡşışdūr Mesīḡī kim 'aṭā itdükḡe ay
Yırtılır ra'd anuñ ardınca ḡıḡırı ḡıḡırı

1a. ruḥuñ üzre ḥaṭuñ: A, 'izār u ḥaṭuñ; D, 'izāruñda
ḥaṭuñ.

2a. ḡeşmūñ: BC, ḡüsnūñ.

4a. B, İtmese ol yār mīzān idüb de bini kīk

5a. bir dem eglenmez: DE, ārām cylemez gider.

H1: -aşı: - -

A, 82b

B, 74a

C, 89b

D, 107b

E, 67a

282

1. Kapuñda şol kadar kan ile aşıtdı gözüm yaşı
Ki hep yâkūt-u-la'l oldı işigünün içi taşu
2. Egerçi çok belâlar çekmişem ben dâğlardan lîk
Kime feryâd idem çün kendü zaḥmumdur belâ başu
3. Bizi koyub niçün Leylîyi sevdün diyü Mecnûna
Derilüb bir nice ra'nâ piserler urdılar taşu
4. Eger sehv eyleyüb öykünmeye-ydi la'lüne ḥâtem
Kimesne aña dimezdi gözi üstinde var kaşı
5. Mesîḥî bir sipâhî idi lîkin pâdişâh-ı 'ışk
Ayaklarda görüb gözi yaşını itdi şu-başu

1b. işigünün: AC, işigün

2b. zaḥmumdur belâ: AB, zaḥmumdan yana / çün: D, kim.

3a. bizi koyub: AE, bizi kodun; B, beni koyub.

3b. nice ra'nâ piserler: A, bir ra'nâ pirilir.

4b. kaşı: C, başu.

5b. gözi yaşını itdi: D, itdi gözi yaşını.

H3: -āy: -

A, 82b
 B, -
 C, 82b
 D, 107b
 E, 61b

283

1. Sevicek hūbı ondördine dek şay
 Ki onbeşden geçicek eksilür ay
2. Döger gögsini kılub nāle 'āşık
 Senün bezm-i gamında çün def ü nāy
3. Nice mecmū'a-ı nāz eskidübdür
 Ruḥūn-veş gül olunca gülşen-ārāy
4. Didüm ço başuma degsün ayagūñ
 Didi deşmez bu devletden saña pay
5. Lebün evşafınaitdükçe Mesīhī
 Olur ḥāmūş tūḫī-yi şeker-ḥāy

4a. başuma: A, başuña

Rec.: ānı: - -	A, 82b
AD: 1-2-4-5-3-7-6.	B, 69b (6)
B: 1-2-3-4-5-6-X.	C, 88a
E: 1-2-4-3-5-6-7.	D, 108a
	E, 64b

284

1. Güci çoğ eyler kaşuñ kemānı
Çekdi nice giz miskīnler anı
2. Güzel çoğ emmā ben sevdüğümün
Hiç bir güzelde yokdur dehānı
3. Hōş olur idi kalb-i şikestüm
Bir giz şaraydum ol mū-miyānı
4. Kırduñ geçürdün ehl-i dili hep
Biz şimdi gördük şāhib-kırānı
5. Haṭṭuñ gelelden maḥv oldı zülfün
El-haṭṭu bēķī ve-'l-'ömrü fānī
6. Ṭab'-ı Mesīhī baḥr-i dūrerdür
Bir dildür anda gūyā zebānı
7. Şi'rüm beyāz u nev-haṭ güzeldür
Zülf ü 'izārı lafz u ma'ānī

2b. dehānı: B, miyānı.

4a. ehl: A, şāhib.

5a. gelelden: A, göreliden.

6a. baḥr-i dūrerdür: A, bir dildür Allāh; B, bir baḥrdür
kim; DE, deryāya beñzer.

6b. bir dildür anda: A, deryāya beñzer.

7a. güzeldür: A, gibidür.

R2: -ādan ğayrı : - - / - -	A, 83a
	B, -
	C, -
ADE: 1-2-4-5-5.	D, 108a
	E, 68a

285

1. Yāra bir tuĥfe kani medĥ-ü-şenādan ğayrı
Aña lā'ıķ nem ola ğayr du'ādan ğayrı
2. 'Işķ ile 'āleme rüsvā ideyin ĥūbları
Baña anlar ne ide cevır-ü-cefādan ğayrı
3. Baña göstermedi bir kimse dem-i firķatde
Dōstluk yüzlerin ey dōst belādan ğayrı
4. ĥūblar senden alur fenn-i melāĥatde sebāķ
Nesne yok bilmeđüĥüñ mihr-ü-vefādan ğayrı
5. Virdi ğarķāba gözüm yaşı vücūdüm şehrın
Baña mesken ķomadı kūy-ı fenādan ğayrı
6. Nażm ile ĥusnüñi ķıldı ĥōş-edā yine Mesīĥ
Daĥi şi'rün nesi var ĥüsn-i edādan ğayrı

1b. miĥnet: AD, fitne.

2a. serv: AD, naĥl.

3a. AD, Yāruñ tuđaĥı şeftālüsini raķīb emer.

4a. açamayan: A, açamadın; D, açam diyü.

4b. meĥer: ADE, biraz

H2: -āy1 : - -

A, 83b
 B, -
 C, -
 D, 108b
 E, -

287

1. Her dem güzelüm ğamzeñ ider cāna cefāy1
 Zülfüñ getürür başuma her laḫḫa belāy1
2. Āyīne ‘aceb mi yüzüne olsa muḫābil
 Çoḫ yüz gören ider ūanemā terk-i ḫayāy1
3. Meyden kızarub ‘arż-ı cemāl eyledi dildār
 Gösterdi ūafaḫdan ūanasın ūems ūiyāy1
4. Göñlüm yine Mecnūn oluban ḫaḫlara düūdi
 Ey gözleri āhū seni aray1 aray1
5. Öldürecegin ‘ıūḫ Mesīḫīyi bilürdüm
 Çoḫdan oḫımıūdum ūanemā ben bu du‘āy1

5b. ūanemā: A, güzelüm.

H2: -ānı : - -

A, 83b
 B, 70a
 C, 85b
 D, 109a
 E, 64a

288

1. Aç kodusı-çün karşı o maḥbûb cihānı
 Bir kaç kişi üşüb boğa yazduķ Ramazānı
2. Hancerdürür ol mäh-i nev-i rûze didüğün
 Halkun boğazın kesmege düzmiş felek anı
3. Zühhād gibi güşe-nişin oldu şürāhı
 Ol hāletı gördi kadehün kurıdı kanı
4. Cānā ne revādur ki oruc tutar iken halk
 Ben güşşanı yiyem ikide birde nihānı
5. Cām-ı leb-i dildār ile bir laḥza Mesihī
 Gel 'ayş idelüm geçdi tutalum ramazānı

-
- 1a. kodusı: D, outduğı / karşı o maḥbûb: C, ol şanem-i mäh
 3a. zühhād: C, Ferhād.
 3b. ol: D, bu.

H2: -Elı: - -

A, -

B, -

C, 82a

D, -

E, -

288a

1. Bir bülbülünem ey gül-i hândân belâlı
Başdan ayağa nîze-i hâr ile yaralı
2. Cevr itme didüğüme şafâ sürdügi dildâr
Beñzer baña cevır eylemeden oldu şafâlı
3. 'Aşıqları düşünâm ile öldürdi güzeller
Bulınmadı bize dağı bir ağzı du'âlî
4. Meydân-ı ruḥ-ı yârda cân oynar iken dil
Haḫḫı irişüb didi bunun bitdi şaḫalı
5. Viren ruḫuña zîb-ü-behâ hâl-ü-haḫuñdur
K' anlardur iden ḫüsn metâ'ını bahâlı
6. Ulaşduğı-çün eşk-i Mesîhî ile ḫaddün
Olmışdurur encümle meh /gullu analı
7. Kim ḫürmet ide saña Mesîhî çü gedâ-veş
Ten ḫırḫasını dâğlaruñ itdi yamalı

6b. analı: ? atalı

288b

1. Sīnemde zaḥm-ı tīrūñ olubdur dehān gibi
Peykānuñ ol dehende görünür zebān gibi
  2. Şol deñlü zaḥm urdı baña tīr-i ḡonca kim
Kim gülleri-yle taldı tenüm gülsitān gibi
  3. Gördükçe beni cenge düşer kūyuñ itleri
Ortalarında ben kaluram üstüñ^vān gibi
  4. Kaçardı benden ol şanem āhū-yı veḥşī-vār
Āhumla bilüm olmasa tīr-ü-kemān gibi
  5. Tañ mı işigüñi feleke virmese Mesīḥ
K' ol āsitān olubdur~~XX~~ aña āsumān gibi
-

IV

IȒA'ĀT, MÜFREDĀT

Mut.1: -ān-ı ma'ānī

C, 30b

D, 110b (19)

Li-Nişāncı Ca'fer Çelebi

1. Ebu 'l-Faẓl-ı vālē-güher Tācī-zāde
Zehī geşte ṭab'-ı tu kān-ı ma'ānī
2. Zāmīr-ı münīr-et cihān-ı ma'ārif
Kelām-ı metīn-et ma'ān-ı ma'ānī
3. Be-pīrāye-i ḥōş 'arūs-ı suḥan-rā
Kesī çün tu n-inhed nişān-ı ma'ānī
4. Şüde müzdaḥim ḥucre-hā-yı zāmīr-et
Zi āmed-şüd-i kārbān-ı ma'ānī
5. Be-naẓẓāre-i ṭab'-et ez ğurfe-i ğayb
Birün kerde ser duḡterān-ı ma'ānī
6. Zi germī-yı güftār-ı pür-süz-ı ḥ^Vīş-et
Künī müşk-i ter sāyebān-ı ma'ānī
7. Keşed bā ṭabaḡ-hā-yı çīnī-yı eflāk
Melā'ik be-pīş-i tu ḥ^Vān-ı ma'ānī
8. Suḥan-hā-yı tu dārem ez bīm-i düzdān
Sihām-ı bedī' ü kemān-ı ma'ānī
9. Be-cüz ān ki şüd tīġ-i şārim zebān-et
Şüde nevk-i kilik-et sinān-ı ma'ānī
10. Zi-hem n-ügsiled silk-i naẓm-ı tu tā ḥaşr
Be-bārīkī-yı rīsmān-ı ma'ānī

1b. zehī: D, zemīn.

3a. ḥōş: D, ḥ^Vīş.

4. D vicious.

6b. müşk-i: D, misk-i.

11. Der esnā-yı medḥ-i tu kilk-i Mesīḥī
Büved çün elif der miyān-ı ma'ānī
12. Hidivā bedīn kavm şad-reh rehī-rā
Tu ḥöd kerde'ī imtiḥān-ı ma'ānī
13. Ez-īn bād-sencān ne-yem kemter āḥir
Eger nīst-em çün yelān-ı ma'ānī
14. Fürüd āmede der şeb-i ḥaṭṭ-ı men bīn
Be-her beyt şad mīhmān-ı ma'ānī
15. Ne-yem hemçü ān 'avr-i 'ārī ki güyed
Be-meydān men-em pehlivān-ı ma'ānī
16. Sevādī ki kerde be-cehl-i mürekkeb
Siyeh geşte zū ḥānumān-ı ma'ānī
17. Ber-īn ḥāk-i der tā ki ey baḥr-i dāniş
Bered āb īn nübze nān-ı ma'ānī
18. Zi ḳadr-i büzürg-et çı kem ger ḥasī hem
Kesī gerded ey ḥurde-dān-ı ma'ānī
19. Büved tā müsahḥir kilīd-i zebān-rā
'Aşā-yı ḳalem der beyān-ı ma'ānī
20. Çü elfāz tā ḥaşr mezkūr būdī
Ki hestī tu şāhib-ḳirān-ı ma'ānī

11a. medḥ-i : D, mülk-i

12a. hidivā : D, Ḥudārā

17a. Bered āb īn nübze : C, برآب این بنده ; D, بود آب این بنده

18. lacking in D.

19a. müsahḥir : ? müsahḥar.

1. Hakkāk . . . . ile ğavvāş-ı yem-i 'ilm
Şarrāf-ı ma'ānī der-i meydān-ı faşāhat
2. Ger virmese ol ğab'-ı münevver ğaber-i māh
Giydürmez idi şāh-ı kevākib āna ğil'at
3. Gökde görinen şa'sa'a şanmañ gözi üzre
Parmak ğodı ğarğ eyleyüb emrüne iğā'at
4. Bir dutar idüm ola vağāruñla zemīni
Dā'im uyuban zelzeleye itmese ğiffet
5. Didüm yine biñ süz ile bu şı'r-i lağīfi
Yoğ medğüne luğfuñ gibi gördüm ki nihāyet
6. Görinmez ise çeşmüme bir dağı o ğāmet
Āhum ğoparur çeşmüme başuma ğıyāmet
7. Beyhüde olub düşmişin uğrayıcağ ol yār
Gören beni dimiş ki buña uğramış āfet
8. Yüzüñ var iken nürü güneşden mi alurdu
İdrāki olaydı mehün ey mihr-i melāhat
9. Def sīne vü çeng nāle tolu iki ğabağum
Ben mest-i mey-i 'ışğa ğığubdur yine şoğbet
10. Öldürdi urub tiğ ile bīmār Mesīhī
Ħoş itdi iyü vardı n' ola ğolina ğuvvet
11. Bir dürr-i girān-māye firāğına mı düşdüñ
Gözün yaşı durmaz nedür ey bağr bu ğālet
12. Bu kevkeb-i çeşm ey meh-i eflāk-i mekārim
Seyr itmege dünyāyı yine eyledi zīnet
13. Emmā nice seyr ide-bile bilmezem ol şāh
Bağladı anuñ yollarını seyl-i mezellet

1a-b. Text appears to be vicious.

2a. ğaber-i: Text, ğaberin.

9a. Sic!

Haf.: -āt: -

A, 84a
 C, 91a
 D, 112a
 E, 68b

1. Āşafā ben uluñ piyāde ılıb
 a'n ile dūşmen eyledi beni māt
2. ün ki şaranc-ı luf oyuncısısın
 N' ola virseñ piyādeye bir at
3. Yerine Ha saña Burā virüb
 Vire cennetde nice biñ derecāt

A and D add ı'a no. to this,
 2a. D, ün ki şarancda oyuncısın.

R5: -āt: -

A, 84a
 C,
 D, 112a
 E, 68b

1. Āşafā kim ki saña tābi' ise
Ersele 'llāhü 'aleyhim berekāt
2. İki üç def'a ki tīmār aldum
 Görmedüm menfa'atini bi-'z-zāt
3. akıyub yırtı diyüben benden
 Gizlenür utınuñ içinde berāt
4. Ger bu yolda alımazsam hāşıl
 Yine ispence irince heyhāt

In A and D this is added to ı'a no.

H3: -īne alur: - / . - -

A, 84a

C, 91b

D, 113a

1. Meger k' ire 'azīm ola kıyāmet
Yoğ ise dehrden kim kīne alur
2. Felek rengindedür deryā anuñ-çün
Sehāba virdüğini gine alur

1a. k' ire: C, irüb.

1b. yoğ ise dehrden: C, ve ger ne dünyeden

2b. gine: C, yine.

Haf.: -oğun: --

C, 91b

D, 113a

E, 69b

1. Şā'irüñ birisi getürürdi
Kalemüñ incesinden üç boğun
2. Bi-'l-bedāhe didüm ki fā'ide ne
Kalemüñ ince vü sözüñ yoğun

R1: -est: -

A, 83b

C, 90b

D, 112b E, 69a

1. Gitmeyüb çok yatduğın berfüñ ta'accüb itme kim
Tāk-ı 'āliden düşüb a'zāsı olmışdur şikest
2. Göç ile her havleye yeñi çerī gibi konub
Evleri öñine buzdan harbe dikdi qarbi-i dest

3. Mescidi koyub ocağ mihrābına yüz tutdı halk
Ey dirīgā ehl-i İslām oldı hep āteş-perest
4. Ey Mesīhī tuymamağ için şitānuñ şiddetin
Kaşdum oldur kim içüb olam bahār olinca mest

-
- 1a. itme kim: C, itmeñüz.
1b. C, Kim yüce yirden düşüb a'zāsı bulmışdur şikest..
2a. göç: ? güç.
3b. ey dirīgā ehl-i İslām: C, ehl-i İslām ey dirīgā.
4b. olinca: C, irince.

Haf.: -ef: - C, 91b
D, 112b
E, 69a

1. Gerçi tīg-i zebān ile tutmuş
Mülk-i ma'nāyı üstād-ı selef
2. Mışr-ı ma'nāda ben de eylersem
Saltanat da'vīsini şanma şalef

-
- 1b. üstād: So written in C,E:in A, üstād.
2b. da'vīsini: For, da'vāsını; in C, ma'nīsini.

Muc 1: -āb iderin: - / . . - C, 90b
D, 113b

1. Gözüme şanma remeden çeküb niķāb iderin
Bu göz ile yüzüne bakmağa hicāb iderin
2. Senüñ hayālün ile şöhet itmege her dem
Gözüm kapaklarını top-çolu şarāb iderin

3. Bu kaçre kaçre düşen eşk-i çeşmdür şamma
Gözünden akçe döküb cevruñi hesâb iderin

1b. çeküb: D, siyeh.

H2: -alı: - -

D, 113a

1. Meydân-ı ruḥ-ı yârda cân oynar iken dil
Haṭṭı irişüb didi bunun bitdi saḳalı
2. Kim hürmet ide saña Mesîḫî çü gedâ-veş
Ten birḳasını dâğlaruñ itdi yamalı

H3:

C, 91b

D, 113b

(Meşnevî)

E, 69a

1. Oturub şahn-ı gülşen içre yârân
Saña hep muntazırlardur şitâbân
2. Gül ile nergis açuban yüz ü göz
Gelür diyü seni gözlerdi düpdüz
3. Çü gül sen gülşene gel bî-hicâb ol
Bu mektûbumuza kendüñ cevâb ol

2b. D, vicious.

H3: -ārek: - -

C, 91a

(Ta'rīḥ)

1. Görüb bu sūr-ı mevfürü 's-sürürı
Degül ādem begendi Ḥaḳ tebārek
2. Ne deñlü yüce ise 'arş-i 'ālī
Bu bezmün ḳadrin itdük tēc-ı tārek
3. İşıtdüm didi ta'rīḥini Hātif
Bu sünnet düğünü ola mübārek

بو سنت د وكونى اول مبارک

915

H1:-eng itdi:

C, 91a

D, 109a

1. Şu kim senün yanağün lāle vü gönlüni seng itdi
Benüm ḳanlı yaşumla ṭağ u ṭaşı lāle-reng itdi
2. Firāḳ-ı yār var iken yine geldün diyü sen de
Gice peyk-i ecelle cān çekişdük ḥaylī ceng itdi
3. Mesīḥī ḥaste cānlanmış idi sen göre geldükde
Hemān sen gitdün anuñ daḥi cānı kendüden gitdi

In D this is the last item in the ḡazel section. The 3rd beyt should probably be included in the müfredāt.

2b. çekişdük: D, çekişüb.

H2: -alı: - -

D, 113a

1. Meydān-ı ruḥ-ı yārda cān oynar iken dil
Ḥaṭṭı|irişüb didi bunuñ bitdi şakalı
2. Kim ḥürmet ide saña Mesīḥī çü gedā-veş
Ten ḥırkasını dāğlaruñ itdi yamalı

Muc.: -āni ḥōş görelüm: - . - / . . - A, 84b

Ḥaṭ-ı nigār irişince biz anı ḥōş görelüm
Ecel çü irişür āḫir zamānı ḥōş görelüm

H1: -ālidür: - - -

A, 84b

D, 113b

Vücūdüm dehr bēğında dikilmiş ğem nihālidür
Ḥam olmuş bār-ı miḥnetden şanasın derd dālidür

M1: -en bilür: - . -

A, 84b

D, 114a

Ḳaşuñ kemānı ḥālini iller neden bilür
Ḳatı bağırlu idügin anuñ çeken bilür

b. idügin: D, olduğın.

M1: -erlik eyledi: - . / - . - A, 84b

Peykān-ı yār sīneme geldi yüreklenüb
Dil deldi cānum aldı ciger derlik eyledi

b. ciger derlik: Or, ciger-derlik.

Haf.: -et odı: . . -

D, 114a

1. Hâcî-yî ka'be-i cemâl oldum .
Ne içün yağa beni firkat odı
2. Dilde 'ışkuñ 'aceb binâ yapdı
Anı ger yakmaz ise hasret odı

M1: -ār ile:

C, 91b

D, 113b

Ey hōş-dil eyleyen bizi kavlı-u-ķarār ile
Lē'ik mıdur ki öldüresin intiżār ile

R1: -āb: -

D, 114a

Berāy-ı Zātī güfte

Āferīn ol 'ārifün şabrına kim gāh-ı hiṭāb
Ḳatı söz söylendügince virür āheste cevāb

M1: -ānina: - . -

A, 84b

1. Haṭṭ-ı nigār gönlüme huccet koyub didi
Ayruķ ṭolaşma ṭurre-i 'anber-feşānuma

R2: -eri: . -

A, 84b

D, 114a

Serve kim teşbīh ider cānā bu ḳadd-i dilberi
Serv hōd bir baldırı çıplaķ uşāḳdur Hodiri

M1: -ālanur: - . -

A, 84b

D, 114a

Peykân-ı yârı zaḥm-ı dile şokma ey gönül
Şaḫın şaḫın ki yaruñı şudan havālanur

a. zaḥm-ı dile şokma: A, derd-i dile koyma.
yârı: ? yarı.

H3: -emden: - -

A, 84b

Mesîḫî gökden inseñ saña yer yoḫ
Yüri var gel 'Arabdan yā 'Acemden

M1: -egi: . -

C, 92a

D, 113b

E, 69b

Gel ey güzellerüñ yegi maḥbūblar begi
Ḥüsnüñ kitābı nüḫḫası şā'irler örneḡi

R2: - ĩr: -

C, 92a

Rāstî çarḫ-ı çarāfetde melek-ḫab' olur
Ġazelīyāt-ı Mesîḫîden olan kişi ḫabîr

R1: -erk eyledüm: - / - . -

D, 114a, marg.

Düyüm olmaḡa varub ümmîd-i ĩn berk eyledüm
Ḥāzırından daḡı çıḫdum ānumı terk eyledüm

Muc: -āb: -

D, 114a, marg.

Fütāde' em be-gürūhī ki gāh-i bezm-i şarāb
Müderris-eş ne-şināsed kitāb-rā zi kitāb

PERSIAN

H1: āķī: - -

D, 114a

Be-pāyān āmed īn defter hikāyet . . . . bāķī
Be-şad defter ne-şāyed güft hasb-i hāl-i müştāķī

H2: -ādur: - -

E, 69b

1. Didüm ki seni cāme ķocar tāseden öldüm
Nāz ile gülüb didi ki havf itme ķabādur [ķapadur;
ķabadur]
2. Dīvānuñi her bir oķuyandan da Mesīķī
maķşūdı hemān kātibinüñ hayr du'ādur